

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Management of a Buddhist Historic site for Tourism by Local
Government Organization in Surat Thani

พระมหาอิสรกานต์ ฐิตปุณฺโญ, ดร.

ดร.สามารถ บุญรัตน์

ดร. บัญญัติ แพรกปาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

พ.ศ. ๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU SR 610759198

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

พระมหาอิสรกานต์ ฉัฐปฎุณโย, ดร.
ดร.สามารถ บุญรัตน์
ดร. บัญญัติ แพรกปาน
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610759198

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Management of a Buddhist Historic site for Tourism by Local
Government Organization in Surat Thani

by

Dr.phramahaisarakarn chaiyaporn

Dr.Samart Boonrat

Mr.Banyat Praekpan

Nakhon Si Thammarat Campus

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2559

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

MCU RS 610759198

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้วิจัย	พระมหาอิสรภานต์ ฐิตปุญโญ, ดร. และคณะ
ส่วนงาน	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
ปีงบประมาณ	๒๕๕๙
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ ๓) วิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมแผนการพัฒนาเส้นทางเพื่อรองรับการพัฒนาแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม ส่วนความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีจำนวน ๖ ด้าน ได้แก่ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย และมิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านการดำเนินกิจกรรม ๘ ประการ ๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ที่ส่งเสริมร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา ๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดีเพื่อสร้างจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยว ๓.การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ความรู้และเทคโนโลยี ๔. การบริการจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากกรมศิลปากร ๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคประชาชน ๖.การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่อาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันโดยการออกข้อบังคับหรือเทศบัญญัติของท้องถิ่นนั้นๆ และ๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดีโดยเฉพาะการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, แหล่งโบราณสถาน, กิจกรรมเชิงพุทธ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

Research Title: The Management of a Buddhist Historic site for Tourism by Local
 Government Organization in Surat Thani
 Researchers: Phra Maha Isarakarn chaiyaporn
 Department: Nakhon Si Thammarat Campus Surat Thani Class
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Fiscal Year: 2016
 Research Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Scholarship
 Sponsor:

Abstract

This research aims to 1) study the process and mechanism of management of archaeological sites for tourism of local administrative organizations in Surat Thani Province. 2) The relationship of local administrative organizations and the network in tourism promotion in the province. 3) Analyze the management of archaeological sites for Buddhist tourism of the administrative organizations. Local Surat Thani. By using qualitative research models with 12 in-depth interviews and 8 group discussions. Descriptive analysis. The results of the research show that local governments must prepare a development plan. The route to support the development of ancient sites as cultural sites. The relationship between the local government organization and the network of tourism promotion in Surat Thani showed that there were six aspects, namely, the social dimension. Dimensions of religious and cultural relations Dimension of economic relations Dimensional dimension, relationship dimension, legal relationship And the dimension of local identity. And The Management of historical sites for Buddhist tourism of local administrative organizations in Surat Thani through 8 activities. 1. Research or knowledge building to promote cooperation with educational institutions. 2. Assessment of value and potential. Of archaeological resources to create a tourist attraction. 3. Knowledge management about resources, budget, personnel, knowledge and technology. 4. The advocate needs knowledge from the Fine Arts Department. 5. The network builds cooperation at the local, governmental and

public sectors. Restoration, reprocessing, and rebuilding may have budgetary constraints. 7. Use of rules, regulations, regulations and control regulations. Provisions of the local business community and 8. The activities related to archaeological resources by promoting community enterprise in areas more.

Keywords: Management, Archaeological sites, Buddhist Activities, Local Government.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ เรื่อง “การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้กรุณาให้งบประมาณในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ พระธรรมวิมลโมลี (สงคราม อสิญาโณ ป.ธ.๙) ผู้อำนวยการห้องเรียนสุราษฎร์ธานี ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำข้อผิดพลาดในงานวิจัยฉบับนี้ และคณะกรรมการตรวจสอบงานวิจัยทุก รูป/ท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ นายประสิทธิ์ พันธวงษ์ เลขาธิการศูนย์วิจัยห้องเรียนสุราษฎร์ธานี ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาวิจัยในหลายเรื่อง ๆ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย อ.ดร.สามารถ บุญรัตน์ และดร. บัญญัติ แพรกปานที่ได้ช่วยเหลืองานวิจัยฉบับนี้จึงแล้วเสร็จตามกำหนดระยะเวลาที่ตั้งไว้ และขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้มีส่วนช่วยให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ห้องเรียนสุราษฎร์ธานีที่เป็นกำลังใจในการศึกษาวิจัยจนสำเร็จไปด้วยดี และผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามทั้งหมดที่ได้มีส่วนในการวิจัย

บุญกุศลคุณงามความดีและคุณประโยชน์อันได้อันพึงมี ในงานวิจัยเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาคุณแต่พระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแสงสว่างแห่งความพ้นทุกข์ของมนุษยชาติต่อไป และขอบูชาคุณอุปัชฌาย์ อาจารย์ และปวงชนียบุคคลทั้งหลายที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบคุณด้วยความจริงใจและด้วยความเคารพอย่างสูง

พระมหาอิสรกานต์ ฐิตปุญโญ, ดร. และคณะ

๒๕ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๕
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....	๕
๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗
๑.๕ ทบทวน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๒๑
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๒๒
บทที่ ๒ กระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๓
๒.๑ แนวคิดการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๓
๒.๒ นโยบายการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๙
๒.๓ กระบวนการการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๓๖
บทที่ ๓ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๔๗
๓.๑ มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม.....	๔๗
๓.๒ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม.....	๕๓
๓.๓ มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ.....	๕๘

สารบัญ (ต่อ)

๓.๔ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม.....	๖๓
๓.๕ มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย.....	๖๙
๓.๖ มิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น.....	๗๑
๓.๗ สรุปความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๗๕
บทที่ ๔ วิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๘๐
๔.๑ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๘๐
๔.๒ การตรวจสอบและการประเมินผลข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม.....	๑๐๗
๔.๓ ความรู้จากการวิจัย.....	๑๒๗
บทที่ ๕ บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	๑๓๐
๕.๑ สรุปการวิจัย.....	๑๓๐
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๓๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๓๖
บรรณานุกรม.....	๑๓๘
ภาคผนวก	๑๔๒
ภาคผนวก ก : บทความวิจัย.....	๑๔๓
ภาคผนวก ข : การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๕
ภาคผนวก ค : ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์.....	๑๕๗
ภาคผนวก ง : เครื่องมือการวิจัย.....	๑๖๒
ภาคผนวก จ : รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	๑๖๘
ภาคผนวก ช : ประมวลภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ.....	๑๗๑
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๗๙
แบบสรุปโครงการ.....	๑๘๒

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๒.๑ แสดงรายชื่อแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๔
๔.๑ สรุปการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการวางแผน.....	๘๐
๔.๒ สรุปการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการจัดส่วนงาน.....	๘๖
๔.๓ แสดงสรุปการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการจัดบุคลากร.....	๙๕
๔.๔ สรุปการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการอำนวยความสะดวก.....	๑๐๒
๔.๕ สรุปการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน.....	๑๑๑

สารบัญภาพ

หน้า

ตารางที่

๒.๑ แสดงแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๗
๒.๒ แสดงแผนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๗
๒.๓ แสดงกลไกการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๒๘
๒.๔ แสดงยุทธศาสตร์ภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๓๑
๒.๕ แผนกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๔๒
๔.๑ แสดงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการวางแผน.....	๘๑
๔.๒ แสดงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการจัดส่วนงาน.....	๘๗
๔.๓ แสดงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการจัดบุคลากร.....	๙๖
๔.๔ แสดงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการอำนวยความสะดวก.....	๑๐๓
๔.๕ แสดงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน.....	๑๑๒
๔.๖ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	๑๑๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาพื้นที่ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการสืบทอดและถ่ายทอดอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวดังกล่าวจะทำให้เกิดการดึงดูดผู้ที่เกี่ยวข้องสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าบ้านกับภาคในส่วนที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ ให้เขามาช่วยกันการอนุรักษ์โบราณสถานซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นการยกระดับคุณค่าให้เกิดเป็นมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ผ่านการท่องเที่ยว ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสร้างรายได้ไม่เทียบเท่ากับกลุ่มนักท่องเที่ยวตลาดมวลชน แต่เป็นการสร้างทางเลือกและเปิดโอกาสทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ต้องการเที่ยวในรูปแบบ^๑ ในเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวทางโบราณสถานในประเทศไทย

ลักษณะทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่ผนวกมรดกทางวัฒนธรรมทางพระพุทธที่ผ่านมากระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เน้นกระบวนการจัดการโดยเครือข่ายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและวัดเป็นองค์กรหลัก อย่างไรก็ตามยังขาดมิติของการเชื่อมโยงสู่การจัดการความรู้ ทั้งมิติทางกฎหมาย บุคลากร ประวัติศาสตร์และคุณค่าเชิงพระพุทธศาสนา โดยสามารถแบ่งกระบวนการจัดการท่องเที่ยวออกเป็น ๔ ลักษณะได้แก่ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวตามเทศกาล กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเครือข่ายชุมชน กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเครือข่ายผู้ประกอบการ และกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ รวมทั้งการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ยังขาดการบูรณาการเป็นชุดองค์ความรู้ ที่จะสามารถสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งแก่ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีโอกาสและมีความพร้อมในการพัฒนาให้ก้าวหน้ามากขึ้น โดยต้องอาศัยความร่วมมือเชิงองค์กร ความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมควบคู่กันไป ทั้งนี้สามารถแบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยออกเป็น ๓ เส้นทางได้แก่เส้นทางการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเชิงมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เส้นทางการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเชิงการจัดการความรู้และการบริหารจัดการสมัยใหม่ และเส้นทางการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเชิงพุทธศิลปกรรมความสัมพันธ์และผลกระทบของการ

^๑จรัส ปราบไพรี, แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม, รายงานการศึกษาวิชาการวางแผนและการจัดการเชิงท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔.

ท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นพบว่า การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้ช่วยส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรของวัด การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและการทำนุบำรุงพุทธศิลปกรรมภายในวัด รวมทั้งมีส่วนต่อการสนับสนุนให้เกิดรายได้กับวัด ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการที่นักท่องเที่ยวบางส่วนอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้เป็นข้อควรระวังคือการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทั้งในมิติพระพุทธศาสนาและคุณค่าของท้องถิ่น อีกทั้งการไม่ป้องกันไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนากลายเป็นสินค้าด้านการท่องเที่ยวเกินไป ตลอดจนควรพัฒนาการจัดการความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่สถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้น หน่วยงานทั้งองค์กรทางพระพุทธศาสนา องค์กรภาครัฐด้านการท่องเที่ยวและเครือข่ายผู้ประกอบการ ควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ทั้งระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับในองค์กรสงฆ์ ตลอดจนต้องสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการทำงานในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเตรียมความพร้อม ด้านผลกระทบที่จะเกิดจากขยายตัวของ การข้ามย้ายพรมแดนของนักท่องเที่ยวซึ่งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา มีความจำเป็นต้องประเมินผลกระทบในระยะยาว จึงจะสามารถพัฒนาให้การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีมาตรฐานอยู่ในระดับสากลได้^๒

นอกจากปัญหาเชิงกระบวนการและการบูรณาการภาคการท่องเที่ยวทางศาสนายังมีปัญหาคือ เชื่อมโยงระบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานซึ่งไม่มีแตกต่างกันนัก เช่น ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕) ซึ่งให้อำนาจแก่กรมศิลปากรในการกำกับดูแลทั้งหมดทำให้ท้องถิ่นขาดความคิดในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเชิงการท่องเที่ยว ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ตัวโบราณสถานและ โบราณวัตถุ ซึ่งการพัฒนาเมืองที่เน้นความทันสมัย การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลักขโมย การบุกรุกพื้นที่ในการค้าขาย ความขัดแย้งในเชิงการบริหารจัดการ และการท่องเที่ยวที่ไม่คำนึงถึงคุณค่าและความเป็นดั้งเดิมของท้องถิ่น และปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากการขยายตัวของกลุ่มประชากรและการใช้วัสดุที่กำจัดยากทำให้เกิดผลกระทบต่อกลิ่น และอากาศเกิดมลพิษโดยรอบบริเวณพื้นที่โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุต่าง ๆ ^๓ อีกทั้งอุปสรรคต่อการจัดการแหล่งโบราณสถาน คือ การไม่มีข้อมูลอาจจะเกิดจากไม่เคยมีการสำรวจตรวจค้นหามาก่อน โบราณสถาน

^๒ พระมหาเสรีชน นริสสุโร (พันธ์ประโคน) นายสายชล ปัญญชิตและนายภูเบศ วมัชชานนท์, การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^๓ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, พுகาม : เส้นทางสู่มรดกโลก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

ศาสนสถานรกร้างที่สำรวจพบ ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถานไว้แล้วแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัย หรือไม่มีการบูรณะปฏิสังขรณ์นำมาใช้ประโยชน์ ถูกปล่อยทิ้งไว้เฉยๆ ขาดการดูแลจัดการทำนุบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ท้องถิ่นยังขาดคนที่มีความรู้ในบางเรื่อง อีกทั้งยังขาดนักวิชาการทางด้านในการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีเพราะมีจำนวนมาก^๔ ดังนั้น การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานจึงต้องอาศัยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโดยความเป็นท้องถิ่นที่ผนวกกับอัตลักษณ์ของตนเองซึ่งต้องเร่งสร้างกระบวนการ กลไกต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เหมาะสมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่พร้อมกับการรับมือการเคลื่อนย้ายประชากรอย่างมหาศาลก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น เพิ่มรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ และอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรมอย่างยั่งยืน และเหมาะสมต่อคุณค่าที่ตกทอดมาอย่างยาวนาน

แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น วัดเขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์) อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีโบราณสถานและศาสนวัตถุ^๕ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมือง และเป็นหนึ่งในสามของโบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของภาคใต้ สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ วัดถ้ำสิงขร เป็นวัดที่เก่าแก่ อยู่ที่บ้านถ้ำ ตำบลสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคม ด้านหลังวัดเป็นถ้ำขนาดใหญ่ วัดถ้ำสิงขรเป็นวัดที่มีปูชนียสถานโบราณวัตถุเก่าแก่มากคือมีถ้ำพระจัดสร้างอย่างประณีต ส่วนฝาผนังเพดานถ้ำประดับด้วยถ้วยชามโบราณลวดลายโบราณ ภาพโบราณที่ ฝาผนังและห้องถ้ำอันวิจิตรบรรจงสวยงามมาก ถ้ำขมิ้น พบร่องรอยและอุปกรณ์ต่างๆที่ยังหลงเหลืออยู่ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เป็นถ้ำใหญ่โตมโหฬารที่มีหินงอกหินย้อยสวยงามและเป็นที่ศึกษาวิจัยทางด้านโบราณคดี ศาสนา ธรณีวิทยาและสัตววิทยา วัดถ้ำคูหา ศาสนสถานในพุทธศาสนาที่สืบเนื่องกันมานับพันปี ในระยะแรกคงเป็นพุทธสถานในลัทธิมหายานโดยดูจากพระพุทธรูปดินดิบที่ปั้นประดับอยู่บนผนังและเพดานถ้ำด้านบนกำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๕ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีชุมชนโบราณตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำคลองท่าทองมาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ตอนต้นและคงมีการติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนภายนอกในย่านชายฝั่ง

^๔ สายันต์ ไพรชาญจิตร์, การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แกน จันทร จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๗๗-๘๐.

^๕ ท่องเที่ยว ทวีร์ศึกษาธรรมชาติ, โบราณสถาน วัดเขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/394816> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

ทะเลตั้งแต่อ่าวบ้านดอนไปถึงแหลมญวน อันเป็นแหล่งอารยธรรมที่รุ่งเรืองในพื้นที่ลุ่มน้ำสำคัญต่างๆ ของไทยไล่ไปตั้งแต่ลุ่มน้ำหลวง ลุ่มเจ้าพระยา ไปจนถึงลุ่มแม่น้ำโขง^๖

บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถาน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติที่กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ดังนั้น แผนและการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างน้อย ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่ ๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการเองทั้งหมด หมายถึง เป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ/ผู้จัดสรรงบประมาณ) หรือผู้รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการงบประมาณ แล้วขอให้กรมศิลปากรเป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ) รับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค และกรณีที่ ๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้จัดสรรงบประมาณแต่วัด โบสถ์ มัสยิด หรือเอกชนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโบราณสถาน หรือกรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายเป็นผู้จัดสรรและบริหารงบประมาณเอง^๗ ทำให้เห็นว่า การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานท้องถิ่นที่สามารถกระทำได้และมีส่วนที่สำคัญต่อการตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่อันมาพระพุทธรูปเป็นรากฐานที่สำคัญในการจัดระบบ และกลไกต่าง ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในปัจจุบัน การท่องเที่ยวทางพระพุทธรูปได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งการเข้าร่วมปฏิบัติธรรม ศึกษาประวัติศาสตร์และพุทธศิลป์ แต่ยังมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน สังคม ภาคธุรกิจค่อนข้างน้อย เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน การทำนุบำรุงศาสนากับธุรกิจควรจะดำเนินไปด้วยกันอย่างสมดุลและไม่เสียภาพลักษณ์ เช่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง อบต. และ อบจ. เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีการจัดการขยะ ทำความสะอาดบริเวณวัด และดำเนินการอยู่ในขอบเขตธุรกิจที่เหมาะสม^๘ ในท่ามกลางความก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่กำลังจะมาถึงในต้นปี

^๖ สุราษฎร์ เซ็นเตอร์, วัดโบราณสถาน ประวัติศาสตร์, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.suratcenter.com/t0102/index.php?tpid=0179> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

^๗ วุฒิสาร ตันไชย, การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

^๘ สายชล ปัญญาชิต, การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธรูปในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.komchadluek.net/detail/20130808/165421/สก.หนูนมจรชงวิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

หน้าที่จะต้องปรับตัวลงสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดอัตลักษณ์ที่น่าดูน่าชมของชาวต่างชาติที่เข้ามาเก็บเกี่ยวและทัศนจักรโบราณสถานในวัดทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีที่สามารถประกันความเชื่อมโยงทางศิลปวัฒนธรรมไทย และป้องกันความเสื่อม ความถดถอยวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้ตระหนักในคุณค่าของแหล่งโบราณสถานซึ่งได้ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากรจำนวนหลายวัดและที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ยังมีอุปสรรคเชิงการบริหารจัดการภาคการท่องเที่ยวที่ไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดกลไก กระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับเครือข่ายการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพแห่งการพัฒนาความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงมาผนวกกับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนสามารถสร้างให้เกิดความสำเร็จและเพิ่มพูนมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้กับประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือบทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

๑. ขอบเขตเนื้อหาทางการบริหารจัดการ
๒. ขอบเขตเนื้อหาทางการจัดการแหล่งโบราณสถาน
๓. ขอบเขตเนื้อหาทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
๔. ขอบเขตเนื้อหาทางการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ด้วยการออกสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) รวมทั้งหมด ๑๒ รูป/คน ได้แก่

- ๑) พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
- ๒) พระกัณฐรัตน์ ฐานจาโร พระวิทยากร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี
- ๓) นายวิษุฒ์ ชินโต รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๔) นายปิยพงศ์ วรรณนุช นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี
- ๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ชอบตอง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ

ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

๖) นางศรัณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี,

๗) ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่

๘) นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์

ธานี

๙) นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

๑๐) นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

๑๑) นายสมชาย เสมอณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี

๑๒) นายมาโนช ธนอารักษ์, กรรมการชมรมพระเครื่อง จ.สุราษฎร์ธานี

๑๓) สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ๕ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นพระนักพัฒนาสังคมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน ๒ รูป กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๒ ท่าน และกลุ่มนักประวัติศาสตร์หรือนักวิชาการวัฒนธรรมและนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์จำนวน ๒ ท่าน กลุ่มภาคีเอกชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑ ท่าน รวมทั้งหมด ๗ รูป/คน

ขอบเขตด้านสถานที่ มุ่งศึกษาแหล่งโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนและไม่ขึ้นทะเบียนในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ -ตุลาคม ๒๕๖๐

๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรูปการวิจัยประกอบด้วย ๒ เทคนิค ได้แก่ ๑.เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๓ รูป/คนและ๒. เทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๗ รูป/คนโดยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อดังต่อไปนี้

๑. วิเคราะห์องค์ความรู้เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการ กลไก และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญด้วยการวิเคราะห์ กระบวนการ กลไก และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยใช้การวิเคราะห์แบบการจำแนก การจัดข้อมูล และการบรรยายความจากเนื้อหาตามกรอบวัตถุประสงค์

๓. การสนทนากลุ่มเพื่อนำองค์ความรู้ไปประกอบเป็นกระบวนการ กลไก และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปสังเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ กลไก และรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อประกอบใช้เป็นข้อมูลในนำองค์ความรู้ และบทเรียนจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

๔. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดก่อนที่สรุปผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. การสรุปผลการวิจัยเป็นการตรวจสอบให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ และครบถ้วน นำผลการวิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะและนำเสนอต่อที่คณะกรรมการสถาบันวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

๖. จัดทำเป็นรูปเล่มที่ฉบับสมบูรณ์นำส่งผลการวิจัยที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารนั้น (Administration) มาจากภาษาลาตินว่าการบริหาร (Administrare) ซึ่งแปลว่า การรับใช้ การจัดการ การปฏิบัติภารกิจ การอำนวยความสะดวก (to serve, to manage, to conduct, to direct) ในทางการบริหารเรามักจะเน้นความหมายของคำว่า (Administration) ไปในแง่ของการใช้เพราะถือว่าข้าราชการต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน มิใช่เป็นเจ้านายของประชาชน^๙ การร่วมมือดำเนินหรือปฏิบัติงานในองค์การใดๆ^{๑๐} รวมทั้งการใช้ศาสตร์และศิลป์โดยการนำเอาทรัพยากร (Administration Resource) มาประกอบเป็นกระบวนการของการบริหารเป็น (Process of Administration) ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเดียวกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่นๆ คำว่าการบริหารหมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน หรือหมายถึง กระบวนการทางสังคม ซึ่งสามารถมองได้ในเรื่องของโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นตอนของสายบังคับบัญชา ในหน้าที่เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่เด่นชัด มีความรับผิดชอบ และเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายหรือทางการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการบริหาร ดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือมีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือการร่วมทำปฏิกริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันส่วนความหมายของการบริหารนั้น หมายถึงการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายตามลักษณะของการแก้ปัญหาอาจดำเนินไปในรูปของการตัดสินใจและการปฏิบัติงานก็ได้^{๑๑}

กระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) กล่าวไว้ ๕ ประการ^{๑๒} เช่นเดียวกันกับการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน (P=Planning) หมายถึงหน้าที่สำคัญของนักบริหารที่จะต้องทำสำหรับกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด ความสำเร็จของการวางแผนขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลในอดีต การตัดสินใจในปัจจุบันและการประเมินสภาพแวดล้อมของอนาคต

^๙ อิศระ สุวรรณบล, ปทานุกรมการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๗.

^{๑๐} ชูป กาญจนปรกร, รัฐประศาสนศาสตร์, สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^{๑๑} กมล รอดคล้าย, คู่มือการบริหารศูนย์ในวัด, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

^{๑๒} เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol), วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ไพร เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

๒) ด้านการจัดองค์การ (O=Organizing) หมายถึงการจัดระเบียบโดยการนำเอาส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมกันในรูปของส่วนรวม เพื่อให้การใช้อำนาจบริหารงานและเป็นศูนย์อำนาจการ ให้งานดำเนินลุล่วงเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓) ด้านการบริหารงานบุคคลากร (S=Staffing) หมายถึง กระบวนการจัดหาคนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงาน ด้วยมุมมองขององค์การและข้อกำหนดของการสรรหาบุคคลากร โดยใช้ข้อมูลการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำมาตัดสินใจที่จะเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติของลูกจ้างที่ดีเข้ามาทำงานให้กับองค์การ

๔) ด้านการอำนาจการ (D=Direction) หมายถึง การเลือกทางออกที่ดีที่สุด เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นหลักสำคัญของการวางแผน นักบริหารเห็นว่าเป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำ เพราะจะต้องหาทางเลือกอยู่ตลอดเวลาว่าจะทำอะไร ใครเป็นคนทำ ทำที่ไหน เมื่อไร และบางครั้งก็ต้องคิดว่าทำอย่างไร

๕) ด้านการควบคุม (C=Controlling) หมายถึง วิธีการใช้สำหรับการควบคุมเพื่อที่จะเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กลไกด้านการตลาด เช่น ราคาและส่วนแบ่งการตลาด เพื่อให้ควบคุมกิจกรรมในการดำเนินงานของหน่วยเศรษฐกิจและสามารถใช้สร้างเป็นมาตรฐานในการควบคุมระบบได้ ผู้บริหารที่ดำเนินการกับหน่วยเศรษฐกิจเหล่านี้อาจถูกประเมินได้จากพื้นฐานด้านกำไรและขาดทุน^{๓๓}

แนวคิดการบริหารจัดการแม้ว่าจะมีลักษณะการนำไปใช้ในองค์กรก็ตามแต่หากจะมองมิติของการพัฒนาแหล่งโบราณสถานย่อมมีคุณค่าต่อกระบวนการที่ช่วยให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับความสนใจอย่างมากเพราะการจะพัฒนา อนุรักษ์ การปกป้อง และส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวย่อมขาดความดูแลรักษาที่ดี รวมถึงประมาณในการจัดภาครัฐที่เข้าไปอัดฉีดระบบการท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมที่นำมาซึ่งงบประมาณจำนวนมาก เพราะฉะนั้น การบริหารจัดการทั้งองค์กร ทั้งบุคลากร การเงิน การอำนาจการ และการตรวจตรวจสอบ ติดตามผลการประเมินผลย่อมทำให้ทราบถึงจัดแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น แต่หากในทางกลับหากไม่มีการนำเสนอในลักษณะ อีกทั้งการนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวก็ขาดความชัดเจนด้วยเช่นกัน

๑.๕.๒ แนวคิดการจัดการแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ มีฐานะเป็น “ทรัพย์สินของแผ่นดิน” ประเภทหนึ่ง และในทางวิชาการเรียกรวมๆว่า ทรัพยากรทางโบราณคดี ซึ่งหมายถึงสถานที่ สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และวัฒนธรรมใน

^{๓๓}วิเชียร วิทย์อุดม, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓-๕๐.

อดีตทุกยุคทุกสมัย และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าความสำคัญสามารถนำมาจัดการให้เป็นคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนสมัยปัจจุบันและส่งผ่านไปให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์ในอนาคตได้^{๑๔}

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ ต่อไปนี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์

“โบราณวัตถุ” หมายความว่า สสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

“ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

พระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ทรงตรัสไว้ว่า “ในประเทศสยามนี้ มีของโบราณ เช่น เจดีย์สถานและวัตถุต่างๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินแลช่างผู้ชำนาญศิลปะศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมากของโบราณ เช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในพงศาวดารและเป็นเครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่างๆอันเจริญประโยชน์ และเกียรติยศของบ้านเมืองเพราะฉะนั้นบรรดาอาริยะประเทศ จึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล จะต้องเอาเป็นธุระเกื้อกูลการตรวจตรารักษาของโบราณ อันมีอยู่ในประเทศของตน... โบราณวัตถุศิลปวัตถุและโบราณสถาน ทั้งหลายเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ศิลปะโบราณคดี เป็นการแสดงถึง ความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทย ที่มีมาแต่อดีตควรสงวนรักษาไว้ให้คงทนถาวรเป็นสมบัติส่วนรวมของชาติไว้ตลอดกาล...”^{๑๕}

แนวคิดและหลักเกณฑ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนา และฟื้นฟูเมืองเก่าเป็นความรู้ในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะหลักการสำหรับการอนุรักษ์พัฒนา และฟื้นฟูเมืองเก่า เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเมืองเก่า ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานจังหวัด คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมือง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ

^{๑๔}สายันต์ ไพรชาญจิตร, การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๘, หน้า ๙.

^{๑๕}พระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖, อ้างใน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์พัฒนาและบริหารจัดการเมืองเก่าเล่มที่ ๑ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย, (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๔), (เอกสารอันสำเนา).

สิ่งแวดล้อมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่าองค์กรเอกชน และองค์กรสนับสนุนอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบหลักการและแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการเมืองเก่าที่สอดคล้องกับกระบวนการในการอนุรักษ์และอำนวยประโยชน์ในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย แนวคิดและหลักเกณฑ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนา และฟื้นฟูเมืองเก่า ได้แก่

๑. การวางแผนเพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่าประกอบด้วยชั้นที่ ๑ การระบุ ชั้นที่ ๒ วิธีการรักษา และชั้นที่ ๓ การนำมาปฏิบัติ

๒. การรักษาเอกลักษณ์ ภูมิทัศน์ และการฟื้นฟูเมืองเก่าประกอบด้วย หลักการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า การฟื้นฟูชุมชนเมืองเก่าและการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่า

๓. ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย เป็นความรู้ในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มของผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเมืองเก่า ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสำนักงานจังหวัด คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนที่อาศัยอยู่ภายในเมืองเก่า ทั้งกลุ่มผู้ใช้งานกฎหมาย และกลุ่มผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ในเล่มจะนำเสนอกรอบบัตรระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการอนุรักษ์ และรวบรวมพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเมืองเก่าได้รวมทั้งการนำเสนอกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งภาคประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่าในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงสามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น

๔. กรอบบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง อาทิ กรอบบัตรพลเรือนซ์ว่าด้วยการสงวนรักษาสวน ประวัติศาสตร์ กรอบบัตรเพื่อการปกป้องคุ้มครองและการจัดการมรดกทางโบราณคดี และกรอบบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นต้น^{๑๖}

แนวคิดการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในท้องถิ่นของสายันต์ ไพเราะจูจิตร กล่าวว่า เป็นกระบวนการหรือชุดของการกระทำหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับโบราณสถานแหล่งโบราณ

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ก-ข.

คดี โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อตอบสนองการพัฒนาในมิติต่างๆทั้งด้าน การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนอย่างน้อย ๘ ประการ^{๑๗} ได้แก่

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรทาง โบราณคดีที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งในเชิงกายภาพ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้ สอยในอดีต กิจกรรมการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้เป็นสิ่งจำเป็นลำดับแรก

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ สามารถทราบทรัพยากรทางโบราณคดีชนิดต่างๆที่มีอยู่นั้นมีคุณค่าทางด้านใดบ้าง และมีคุณสมบัติ เหมาะสมต่อการตัดสินใจลงทุนลงแรงดำเนินการใดๆต่อไปหรือไม่

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร โดยการสร้าง จัดระบบ จัดแสดงโบราณวัตถุ ข้อมูล ประสบการณ์ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์สถาน หรือพัฒนาหลุมขุดค้นในแหล่งโบราณคดีเป็นพิพิธภัณฑ์ แหล่งโบราณคดี (site museum) เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนในท้องถิ่น คนต่างถิ่น และสาธารณชน ได้ทราบและได้เรียนรู้ กิจกรรมการจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้และให้ การศึกษา

๔. การอนุรักษ์ เป็นการคงไว้ซึ่งสภาพทางกายภาพและคุณค่าของทรัพยากรทางโบราณคดี เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การทัศนศึกษาหรือการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ตามความ เหมาะสมในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ละประเภทแต่ละแห่ง เช่น การเสริมสร้าง ความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้างหรือวัตถุ การบูรณะ การจำลอง การทำเทียม การถอดพิมพ์ การสร้างขึ้น ใหม่ การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์รวมถึงการสร้างและการบังคับใช้กฎหมายข้อปฏิบัติและข้อห้ามต่างๆ

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ ด้วยเหตุที่ทรัพยากรทางโบราณคดีเป็นสมบัติของ ส่วนรวม มีผู้คนเกี่ยวข้องเป็นเจ้าของร่วมกันหลายกลุ่มหลายฝ่ายทั้งคนในชุมชนท้องถิ่น คนในภาครัฐ และภาคส่วนอื่นๆ ดังนั้นในการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีจำเป็นต้องแสวงหาความ ร่วมมือจากสถาบัน กลุ่ม ชุมชน องค์กรอื่นๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (ภาค ประชาชน) โดยการสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีที่ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล กันและกัน เป็นกระบวนการเสริมพลังซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเกิดประโยชน์อย่าง กว้างขวางและยั่งยืน

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ เป็นการสร้างความหมาย คุณค่า และกำหนดบทบาท และหน้าที่ใหม่ให้กับทรัพยากรทางโบราณคดีที่มีอยู่แต่อาจจะไม่ได้ทำหน้าที่ดั้งเดิมอย่างที่เคยเป็นใน อดีต และมีการนำเอาทรัพยากรทางโบราณคดีนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในบทบาท ใหม่ (re-functioning) เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาความยากจนของชุมชน

^{๑๗} สายันต์ ไพรัชญจักร, การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานโดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์, ๒๕๔๘), ๖๙-๗๕.

ท้องถิ่น หรือสร้างประโยชน์ใหม่ทางด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในทุก รูปแบบ เช่น การฟื้นฟูประเพณี พิธีกรรมบางอย่างที่เคยปฏิบัติกันในสถานที่โบราณบางแห่งขึ้นมาเพื่อใช้เป็นวิธีการในการฟื้นฟูพลังและศรัทธาของชุมชนในการพัฒนาชุมชน (การบวชป่า การบวชดอย บวชแม่น้ำ) การพัฒนาพิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดี (archaeological site-museum) การนำเอาพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญจากกรุใต้พระเจดีย์หรือสถูปโบราณที่พังทลายไปประดิษฐานในพระสถูปเจดีย์ที่สร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมดั้งเดิมที่พบในการศึกษา

๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันในบางกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องดำเนินการปกป้องคุ้มครองหรือกำหนดแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางโบราณคดีที่มีอยู่ในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับจารีตและวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะร่วมกับชุมชน และภาคประชาสังคมในท้องถิ่น กำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมนำเสนอให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็นข้อบัญญัติที่ไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ เพื่อบังคับใช้เฉพาะในพื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ แต่การบังคับใช้จะต้องดำเนินไปในรูปแบบที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีอย่างยั่งยืน เป็นคุณต่อทั้งชุมชนท้องถิ่นและต่อตัวทรัพยากรทางโบราณคดีมากที่สุด

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี ซึ่งในปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องข้องในกระบวนการจัดการ เนื่องจากเราอยู่ในกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรี ที่มีการคิดเรื่องลงทุน-ขาดทุน-กำไรอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าในกรอบคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงจะพยายามไม่ให้คิดเรื่องกำไร-ขาดทุนมากนัก แต่ในการจัดการจะต้องมีค่าใช้จ่ายตลอดเวลา ในระยะเริ่มต้นคงจะไม่มีใครเสียสละลงทุนลงแรงในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยไม่มีทุนที่เป็นเงิน หรือวัตถุดิบของใดเป็นเวลานานๆ

๑.๕.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถาน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติที่กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ดังนั้น แผนและการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างน้อย ๒ กรณี ได้แก่ ๑.การ

จัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ อาทิ การบำรุงรักษาโบราณสถาน และ๒.การจัดการดูแลพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ^{๑๘} ทำให้เห็นว่า การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานจึงมีส่วนที่สำคัญต่อการตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่อันมาพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญในการจัดระบบและกลไกต่าง ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในปัจจุบันการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งการเข้าร่วมปฏิบัติธรรม ศึกษาประวัติศาสตร์และพุทธศิลป์ แต่ยังมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน สังคม ภาคธุรกิจค่อนข้างน้อย เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน การทำนุบำรุงศาสนากับธุรกิจควรจะดำเนินไปด้วยกันอย่างสมดุลและไม่เสียภาพลักษณ์ เช่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง อบต. และ อบจ. เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีการจัดการขยะทำความสะอาดบริเวณวัด และดำเนินการอยู่ในขอบเขตธุรกิจที่เหมาะสม^{๑๙} ในท่ามกลางความก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่กำลังจะมาถึงในต้นปีหน้าที่จะต้องปรับตัวลงสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดอัตลักษณ์ที่น่าดูน่าชมของชาวต่างชาติ

นอกจากนี้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกรมศิลปากรร่วมกันดำเนินการในภารกิจดูแลรักษาโบราณสถานตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรมศิลปากรกำหนด โดยในการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีแม้ว่ากรมศิลปากรอนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการกิจกรรมการซ่อมแซมเบื้องต้นตามรูปแบบ วัสดุและวิธีการดั้งเดิม การค้าโบราณสถาน การสงวนรักษา การเสริมความมั่นคงแข็งแรง การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ การประกอบคืนสภาพด้วยวิธีอนาสติโลซิส และการประยุกต์ใช้สอยเฉพาะโบราณสถานที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น แต่เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กรมศิลปากรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญหลายตำแหน่ง และต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนอีกมากมายก็เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มี ความจำเป็นต้องดำเนินการในภารกิจดูแลรักษาโบราณสถานด้วยตัวเองทั้งหมดในทุกขั้นตอน เพราะจะเป็นภาระที่เกินกำลังความสามารถ และถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กรมศิลปากรกำหนดได้ครบถ้วนแต่ในท้ายที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่มีอำนาจตัดสินใจว่าแบบแปลนแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้นั้นจะทำได้หรือไม่ เพราะต้องส่งให้กรมศิลปากรพิจารณาอนุมัติแบบ และต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอธิบดีกรมศิลปากรผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งในความเป็นจริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีความจำเป็นต้องลงทุนจ้างเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ที่กรมศิลปากรกำหนดไว้เป็นพนักงานประจำเพื่อดำเนินงาน

^{๑๘} วุฒิสสาร ตันไชย, การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

^{๑๙} สายชล ปัญญชิต, การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.komchadluek.net/detail/20130808/165421/สก.หนูนมจรชงวิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

เฉพาะกิจเช่นนี้ เว้นแต่ในกรณีที่กรมศิลปากรถ่ายโอนภารกิจการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ กลุ่มโบราณสถาน หรือแหล่งโบราณคดีที่มีความสำคัญที่จะต้องจัดการอย่างต่อเนื่องในลักษณะงานประจำ ก็อาจจะต้องพิจารณาลงทุนในเรื่องนี้แต่ในขณะนี้ยังไม่มีมีการถ่ายโอนภารกิจลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด และก็ยังไม่มีแนวโน้มว่ากรมศิลปากรจะถ่ายโอนภารกิจอุทยานประวัติศาสตร์หรือกิจการโบราณสถาน (รวมทั้งกิจการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) ที่สร้างรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการอื่นๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด^{๒๐}

แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นจะต้องทำการซ่อมแซมเบื้องต้น การค้าขายโบราณสถาน การสงวนรักษา การเสริมความมั่นคงแข็งแรง การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ การประกอบคืนสภาพด้วยวิธีอนาสติโลซิส และการประยุกต์ใช้สอยโบราณสถานแห่งใดแห่งหนึ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ปกครองทั้งโบราณสถานที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ (ไม่จำกัดเฉพาะโบราณสถานระดับท้องถิ่นตามที่กรมศิลปากรกำหนดให้เท่านั้น) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถดำเนินการร่วมกับกรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานเชี่ยวชาญได้โดยตรง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน ๒ กรณี ได้แก่

กรณีที่ ๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการเองทั้งหมด หมายถึง เป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ/ผู้จัดสรรงบประมาณ) หรือผู้รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการงบประมาณ แล้วขอให้กรมศิลปากรเป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ) รับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค มีกรณีตัวอย่างการดำเนินงานในลักษณะนี้เกิดขึ้นมากมาย เช่น การบูรณะและปรับปรุงกำแพงเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๑ โดยในกิจกรรมดังกล่าวเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นเจ้าของงบประมาณ และขอให้สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๖ เชียงใหม่ กรมศิลปากร(ในขณะนั้น) เข้าไปเป็นกรรมการและรับผิดชอบด้านการกำหนดคุณลักษณะงานวิชาการ โบราณคดีที่จะต้องขุดค้นขุดแต่งศึกษาตรงไหนอย่างไรก่อนการบูรณะ ออกแบบการบูรณะ ควบคุมการดำเนินงานทางโบราณคดีและการบูรณะเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานร่วมกัน กิจกรรมดังกล่าวเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินการโดยวิธีจ้างเหมาบริษัทเอกชนที่มีประสบการณ์ในการอนุรักษ์โบราณสถานเข้าไปดำเนินงาน หรือในกรณีที่กรุงเทพมหานครดำเนินการบูรณะป้อมพระสุเมรุ ที่บางลำพู กรุงเทพมหานครก็เป็นผู้จัดสรรงบประมาณ และขอให้สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร รับผิดชอบด้านการกำหนดคุณลักษณะงานขุดค้นศึกษาทางโบราณคดี งานบูรณะ และการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ และเป็นคณะกรรมการควบคุมการปฏิบัติงานและคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างและในปัจจุบันก็มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศดำเนินการในลักษณะเช่นนี้เป็นจำนวนมาก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล อ่าเภอจุน จังหวัดพะเยา จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการขุดค้นศึกษา

^{๒๐} สายนต์ ไพเราะจิตตร, การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, , ๒๕๔๘, ๙๒-๙๕.

ชุดแต่งโบราณสถานในพื้นที่เมืองโบราณเวียงล่อ โดยขอให้กรมศิลปากรจัดทำรูปแบบรายการคุณลักษณะงานที่จะต้องทำอะไรบ้าง และ อบต. ลอ เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างบริษัทเอกชนที่มีประสบการณ์ในการรับจ้างเหมางานขุดค้นศึกษาทางโบราณคดี และมีนักวิชาการโบราณคดีของกรมศิลปากรเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน ซึ่งรูปแบบการดำเนินการในลักษณะนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีโอกาสได้เรียนรู้แบบแผนขั้นตอนการทำงาน งานวิชาการและงานเทคนิคเฉพาะทางจากเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรไปในระหว่างการประสานงานและการทำงานตลอดโครงการหรือกิจกรรมนั้น แต่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นอาจจะไม่ได้มีโอกาสได้เรียนรู้กระบวนการทำงานทางวิชาการโดยตรง เนื่องจากการดำเนินการโดยนักวิชาการสังกัดบริษัทธุรกิจเอกชนที่มักจะไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างของบริษัทได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานวิชาการมากนัก รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านกำหนดเวลาตามสัญญาจ้างที่บริษัทธุรกิจเอกชนต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ จึงไม่มีเวลาถ่ายทอดความรู้หรือสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ท้องถิ่นได้ แต่ในกรณีเช่นนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นคู่สัญญาในฐานะผู้จ้างอาจจะกำหนดคุณลักษณะงานเพิ่มเติมให้บริษัทธุรกิจเอกชนผู้รับจ้างต้องถ่ายทอดเทคนิควิธีการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กร และประชาชนในท้องถิ่นโดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการไปในระหว่างการทำงานด้วยก็ได้

กรณีที่ ๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้จัดสรรงบประมาณแต่วัด โบสถ์ มัสยิด หรือเอกชนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโบราณสถาน หรือกรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายเป็นผู้จัดสรรและบริหารงบประมาณเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเจ้าของพื้นที่สามารถเข้าไปร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานจัดการใดๆเกี่ยวกับโบราณสถานแห่งนั้นๆได้ ทั้งนี้ในการร่วมงานกับกรมศิลปากรและองค์กรอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น เครื่องจักรกล ยานพาหนะขนส่ง แรงงาน ตามแต่ความสามารถขององค์กรนั้นๆจะทำได้ แต่สิ่งสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำก็คือ การสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในองค์กรได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเรียนรู้กระบวนการทำงานจัดการโบราณสถานนั้นๆเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับภารกิจดังกล่าวมาดำเนินการเองในอนาคต^{๒๑}

เพราะฉะนั้น ภารกิจด้านการบำรุงรักษาโบราณสถานขั้นพื้นฐานประกอบด้วย กิจกรรมการรักษาความสะอาด ถากถางวัชพืชและกำจัดสิ่งกีดขวาง และการปกป้องคุ้มครองรักษาความปลอดภัยโบราณสถานทั้งโบราณสถานที่มีความสำคัญระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งภารกิจดังกล่าวเป็นงานขั้นพื้นฐานที่ต้องการเจ้าหน้าที่ในระดับที่ไม่ต้องมีความชำนาญสูง เช่น คนงานคนสวน ภารโรง และพนักงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะดำเนินการโดยใช้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่แล้วออกไปดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่ ถากถางทำความสะอาดโบราณสถานเดือนละ

^{๒๑} สายันต์ ไพรชาญจิตร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๓-๙๔.

สถาบันพระปกเกล้าการจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ ครั้ง จัดเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบสภาพพื้นที่โบราณสถานเป็นระยะตามความเหมาะสม หรือในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรงบประมาณตามภารกิจที่มอบหมาย หรือมีงบประมาณสำหรับภารกิจดังกล่าวเพียงพอก็สามารถจ้างเหมาเอกชน หรือว่าจ้างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นดำเนินการในภารกิจนี้ได้ ทั้งนี้การดำเนินงานให้อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่องค์กรอย่างใกล้ชิด^{๒๒}

กล่าวได้ว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการอนุรักษ์ฟื้นฟู รักษา แลพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุไปพร้อมๆ กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมอื่น ๆ แต่กระนั้น องค์ความรู้ต่อสิ่งเหล่านี้ยังเห็นบทบาทของท้องถิ่นน้อยมาก อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจและความพร้อมของท้องถิ่นที่ยังขาดความเข้าใจ และยังคงอาศัยองค์ความรู้ของหน่วยงานอื่น ๆ จึงทำให้ไม่สามารถจะพัฒนาแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ไปสู่กิจกรรมภาคการท่องเที่ยวให้เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก อีกทั้งภาระงานของท้องถิ่นที่มีบุคลากรอย่างจำกัด งบประมาณ และอื่น ๆ ยังเป็นอุปสรรค และปัญหานั้นประการ จึงต้องแสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะภาคเอกชน กับประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการจะพัฒนาไปสู่การรับมือของเหล่านักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่อยากต่อการควบคุมต่อผลเสียที่อาจเกิดขึ้นตามมา

๑.๕.๔ แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการนำเสนอแนวคิดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจ และให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาทิ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยเฉพะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ถือว่าได้รับผลการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่ครั้งโบราณ จึงปรากฏหลักฐานที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งร่องรอยเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเที่ยวชมได้ที่อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และวัดทางพุทธศาสนา^{๒๓} เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงานทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงาน ในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในภาพรวมแล้ว จะนำไปสู่การสร้าง

^{๒๒} สายันต์ ไพรชาญจิตร, หน้า ๙๑.

^{๒๓} วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๔).

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม ๆ ดังจะเห็นจากการเดินทางเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้เวลาวันหยุดเทศกาลโดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา จะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น^{๒๔}

๑.๕.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ^{๒๕} วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕) เป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมศิลปากรในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่ในเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยตรงแต่พื้นที่ซึ่งเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Core Zone) เป็นพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลพระนครศรีอยุธยาและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนจากการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรตั้งหน่วยงานพิเศษเข้ามาบริหารจัดการมรดกโลก เช่น คณะกรรมการบริหารมรดกของชาติ คณะกรรมการมรดกท้องถิ่นและหน่วยงานมรดกของโลก โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่หน่วยงานพิเศษที่ตั้งขึ้นนั้นอย่างชัดเจนและให้งบประมาณในการบริหารอย่างเพียงพอและบุคลากรต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามหลักสากล โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

^{๒๔} จุฑาภรณ์ หินชูย์, แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนารามอำเภอสรีสมเด็จ จันทบุรีร้อยเอ็ด, วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑/ ๒๕๕๗.

^{๒๕} สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๑-๒.

สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์^{๒๖} วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวน้อยพบว่า ประชาชนในชุมชน โดยภาพรวมชุมชนยังไม่เกิดความตระหนักในการพัฒนา ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพสังคมที่ใกล้ชิดกับสังคมเมือง ชุมชนขาดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมทำให้เกิดความต้องการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ที่เชื่อว่าสืบเชื้อสายมาแต่สมัยทวารวดี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และการสืบทอดแก่ชนรุ่นหลัง โดยเริ่มจากการฟื้นฟูศิลปะการแสดงการฟ้อนมอญวงปีพาทย์มอญ สู่เยาวชนชาติพันธุ์มอญบ้านหนองคูบ้านบ่อคารวมทั้งเยาวชนที่สนใจในบริเวณใกล้เคียง ผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัยนี้โดยภาพรวม คือ การสนับสนุนให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นคณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านเรือนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการบริหารจัดการท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญและยอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน เพื่อสร้างความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว เพื่อสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้ต่อไป

พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา^{๒๗} วิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑) การวางแผนชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่จะปล่อยให้เสื่อมโทรมไปตามสภาพ เห็นจิตรกรรมฝาผนังเป็นสัญลักษณ์ของอดีต แต่มิได้นำมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ให้คุณค่าในฐานะที่เป็นตัวแทนของประวัติศาสตร์ ๒) การจัดการองค์การ: เจ้าอาวาสวัดกรมการวัดจะได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่มักจะคงสภาพเดิมไว้เนื่องจากองค์กรในระดับท้องถิ่น ยังขาดความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ๓) การควบคุม :สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มและผู้นำกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

^{๒๖} สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์, แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, **รายงานการวิจัย**, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^{๒๗} พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๑, ปีการศึกษา ๒๕๕๕ : ๓๓.

ปราณี ต้นประยูรและลำยอง ปลั่งกลาง^{๒๘} วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโดอำเภอผักไห่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ชุมชนตลาดโบราณลาดชะโดเป็นชุมชนริมคลองลาดชะโดเคยเป็นแหล่งค้าขายทางน้ำ มาก่อนตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายต่อมาสร้างเป็นตลาดบกมีอาคารบ้านเรือนอยู่อาศัยรวมอยู่ในตลาดด้วย อาคารของตลาดเป็นรูปแบบที่สวยงามและได้รับรางวัลดีเด่นด้านศิลปะสถาปัตยกรรมแต่ซบเซาลง ต่อมาในปี๒๕๕๒ ชุมชนจึงฟื้นฟูเป็นตลาดย้อนยุค ขึ้น ด้านความเชื่อซึ่งกลายเป็นวัฒนธรรมคือ การนับถือบรรพบุรุษ โดยทำผีหม้อไว้ที่เสาเรือน และ พิธีไหว้พ่อแก่ทุกปีด้านประเพณีสำคัญ คือการแห่เทียนพรรษาทางน้ำ ที่เป็นเอกลักษณ์และทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักของชุมชน สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเป็นธรรมชาติ คือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่บูรณาการการท่องเที่ยวกับการเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานโดยคณะกรรมการชุมชน แบ่งหน้าที่ให้บริการตามความถนัดและความพร้อมของกรรมการ จัดทำรายการนำเที่ยวตามจุดเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชนและการพักโฮมสเตย์ของชุมชน

กานต์วี ชมเชย^{๒๙} วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สัน พบว่า มิวเซียมสยามเป็นพิพิธภัณฑ์แนวใหม่ คือ แนว discovery museum ที่เน้นการสร้างประสบการณ์สดใหม่ให้ผู้เยี่ยมชม ให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างสนุกสนานมิวเซียมสยามได้ประยุกต์ใช้หลักการตลาดในการบริหารจัดการ เช่น การสำรวจความต้องการของผู้เยี่ยมชมก่อนการจัดทำนิทรรศการการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจการพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) และการสร้างแบรนด์เป็นต้น ส่วนพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สันซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์เอกชน มีจุดเด่นตรงที่มีตัวอาคารเป็นบ้านทรงไทยที่มีความร่มรื่น มีชีวิตชีวา อีกทั้งสถานที่ตั้งสะดวกแก่การเดินทางมาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว และมีการบริหารจัดการที่เน้นการให้บริการเป็นเลิศ ส่วนตัวแบบหรือโมเดลพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย ที่ได้จากการประมวลองค์ความรู้คือ มีรูปแบบนิทรรศการในแนว Discovery Museum เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เยี่ยมชมมากขึ้น มีการประยุกต์ใช้หลักการตลาดในการบริหารจัดการ และเน้นการสร้างภาพพจน์ด้านการให้บริการแก่ผู้เยี่ยมชม

^{๒๘}ปราณี ต้นประยูรและลำยอง ปลั่งกลาง, การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโดอำเภอผักไห่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **รายงานการวิจัย**, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^{๒๙}กานต์วี ชมเชย, การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สัน, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗), หน้า ข.

ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช^{๓๐} วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นชุมชนจะมีส่วนแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการวางแผนคิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมากแต่ในส่วนของการจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ^{๓๑} วิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ กลุ่มปลูกและแปรรูปสมุนไพรไทย มีความสนใจ และเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านสมุนไพรและการบำบัดเพื่อสุขภาพ รวมถึงชุมชนเองก็มีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถาน หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างการจัดการจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังเครื่องมือ โดยการขออนุญาตในการปรับปรุงซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณสถานผ่านการขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่ดูแลและเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานนั้นๆที่มีความรับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค

^{๓๐} ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๑} วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ, รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๓, (กันยายน - ธันวาคม), ๒๕๕๙ : ๑๖๗.

๑.๖.๒ แหล่งโบราณสถาน หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาที่ตั้งขึ้นทะเบียนต่อกรมศิลปากร และที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๖.๓ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำไปสู่การพัฒนา การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา การดูแลและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดความสนใจ ความประทับใจในการนำเสนอสาระสำคัญที่เชื่อมโยงทางศาสนกิจเกี่ยวกับแหล่ง โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๖.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานย่อยของรัฐบาลที่ให้ความเป็นอิสระ ทางการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยว และมีบทบาทในการจัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษา แลพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุไปพร้อมๆ กับการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานทางสังคมอื่น ๆ ประกอบด้วย ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๖.๕ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หมายถึง จังหวัดหนึ่งในประเทศไทยตั้งอยู่ในภาคใต้ ห่างจาก กรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๖๔๕ กิโลเมตรมีเนื้อที่มากเป็นอันดับ ๖ ของประเทศ ที่มี แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุจะอยู่ตามวัด อารามต่าง ๆ เพื่อท่องเที่ยวมีความ หลากหลายและศักยภาพสูงในการท่องเที่ยว อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น สวนโมกขพลาราม วัดพระบรมธาตุ ไชยา หมู่บ้านทอไหมพุมเรียง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง เกาะสมุย และอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยว ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๗.๓ ทำให้ทราบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๗.๔ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่นๆ ได้

บทที่ ๒

กลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจุดที่น่าสนใจอย่างมากต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาซึ่งรายได้ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย อีกทั้งยังสามารถสร้างความภูมิใจให้กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น วัดพระบรมธาตุไชยา พระสวนโมกขพลาราม เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีได้มีนักท่องเที่ยวได้มาเยือน มาศึกษาและทำกิจกรรมต่าง ๆ จนทำให้เศรษฐกิจที่ส่งผลไปยังประชาชน แต่กระนั้น การจัดการบริหารแหล่งโบราณสถานก็ยังมีข้อจำกัดทางกฎหมาย และงบประมาณที่จะเข้าไปบูรณะซ่อมแซมทั้งนี้อาจจะรวมไปถึงองค์ความรู้ ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติต่อแหล่งโบราณสถานเหล่านั้น บางสถานที่ถูกปล่อยทิ้งไปอย่างน่าเสียดายที่เป็นเสมือนสิ่งไร้ค่า บางสถานที่ถูกกีดกีดทางกฎหมายที่ประชาชนไม่สามารถจะเข้าบริหารจัดการได้ด้วยชุมชน เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นองค์กรของรัฐน่าจะบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนเชิงกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดเพราะมีทั้งงบประมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐ และเป็นผู้นำได้ดีที่สุดจึงจะประสบผลสำเร็จได้

๒.๑ แนวคิดการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ข้อมูลจาก สวจ.สุราษฎร์ธานี ๒๓) ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๖๔๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๓,๐๗๙.๖๑ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘,๑๗๔,๗๕๘.๖๑ ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ ๖ ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ ๑๖๕ กิโลเมตร มีเกาะใหญ่ได้แก่ เกาะสมุย เนื้อที่ ๒๒๗.๒๕ ตารางกิโลเมตร เกาะพะงันมีเนื้อที่ ๑๙๔.๒ ตารางกิโลเมตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประชากรจำนวน ๑,๐๒๙,๒๐๕ คน จำแนกเป็นชาย ๕๐๘,๕๑๙ คน หญิง ๕๒๐,๖๘๖ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖) แบ่งการปกครองเป็น ๑๙ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเกาะสมุย อำเภอดอนสัก อำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอท่าฉาง อำเภอบ้านนาสาร อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ อำเภอกะเนียง อำเภอบ้านตาขุน อำเภอเกาะพะงัน อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอชัยบุรี และอำเภอวิภาวดี สถาปนามิศาสตร์

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาประมาณร้อยละ ๔๙ ของพื้นที่ทั้งหมด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศ ดังกล่าวก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ รวม ๑๔ ลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระจาย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้นแม่น้ำลำคลองทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทย

รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการนำเสนอแนวคิดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจและให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ถือว่าได้รับผลการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่ครั้งโบราณ จึงปรากฏหลักฐานที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งร่องรอยเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเที่ยวชมได้ที่อุทยานประวัติศาสตร์โบราณสถาน และวัดทางพุทธศาสนา^๑ เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงานทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงาน ในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในภาพรวมแล้ว จะนำไปสู่การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม ฯ ดังจะเห็นจากการเดินทางเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้เวลาวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น^๒

^๑ วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๔).

^๒ จุฑาภรณ์ หินชุย, แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนารามอำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด, *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑/ ๒๕๕๗.

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มักจะเรียกกันด้วยชื่อสั้น ๆ ว่า "สุราษฎร์" ใช้อักษรย่อ "สฎ" เป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนบน มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๖ ของประเทศ และมีประชากรหนาแน่นอันดับ ๖๔ ของประเทศ นับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีหลักฐานทั้งประวัติศาสตร์และโบราณคดีเก่าแก่ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวและอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ในฝั่งตะวันออกของภาคใต้ โดยมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลายทั้งที่ราบสูง ภูมิประเทศแบบภูเขา รวมทั้งที่ราบชายฝั่ง มีพื้นที่ครอบคลุมถึงในบริเวณอ่าวไทย ทั้งบริเวณที่เป็นทะเลและเป็นเกาะ เกาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์มีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เกาะขนาดใหญ่เป็นที่รู้จักเช่นเกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง เนื่องจากทำเลที่ตั้งจึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเกิดบริเวณทะเลอันดามันบ้างเป็นครั้งคราว เนื่องจากจะมีแนวเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาภูเก็ต และเทือกเขานครศรีธรรมราช แถบบริเวณจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวช่วยลดอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว ในทางกลับกันพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีช่วงฤดูฝนกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยใช้พื้นที่ในการทำเกษตรประมาณร้อยละ ๔๕ ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังประกอบอาชีพทางด้านปศุสัตว์ ประมง อุตสาหกรรม รวมทั้งมีการทำเหมืองแร่ด้วย ส่วนการเดินทางมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถใช้ได้หลายเส้นทาง ทั้งทางรถไฟ เครื่องบิน รถโดยสารประจำทาง เรือ และรถยนต์ส่วนบุคคล

สถานที่สำคัญภายในจังหวัดนั้น มีทั้งแหล่งโบราณสถาน เช่น พระบรมธาตุไชยา พระธาตุศรีสุราษฎร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา ซากเมืองโบราณสมัยอาณาจักรศรีวิชัย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทั้งอุทยานแห่งชาติทางบก และอุทยานแห่งชาติทางทะเล น้ำตก เกาะแม่น้ำ เขื่อน วัด และพระอารามหลวง เป็นต้นและยังเป็นแหล่งสืบสานประเพณีที่สำคัญของชาวใต้ คือ ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่าและแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีผลิตผล และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เป็นที่รู้จัก เช่น ไข่เค็มไชยา หอยนางรม และเงาะโรงเรียน ดังที่ปรากฏในคำขวัญของจังหวัด^๓

กล่าวได้ว่า การพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผลพวงจากศิลปกรรมหลายแขนงที่ถูกเก็บรักษาและการอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะความรู้เรื่องของอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยสร้างอารยธรรมไว้มากมาย รวมทั้งการผลิตคิดค้น

^๓ www.thaibizcenter.com, ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.thaibizcenter.com/province.asp?provid=65> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

นวัตกรรมการต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตจากยุคอดีตเป็นต้นมา แต่กระนั้นการพัฒนาแหล่งโบราณสถานก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่ผู้คนภายนอกอาจเข้าใจยังมีเงื่อนไขที่จำเป็นหลายประการต่อຍกระดับการท่องเที่ยวให้กับผู้สนใจ หนึ่งในนั้นก็คือ องค์ความรู้ของประชาชนทั้งในด้านรูปแบบการพัฒนาแหล่งโบราณสถาน ความรู้ในเรื่อง ประวัติท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุจึงมีความจำเป็นในอันดับต้นๆที่จะทำให้เกิดความสำเร็จผ่านความร่วมมือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่ง แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น

วัดเขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์) อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีโบราณสถานที่วัดเขาศรีวิชัยที่ค้นพบบริเวณที่ราบเชิงเขายังปรากฏร่องรอยเนินโบราณสถานและศาสนวัตถุ และที่ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ ชาวบ้านเรียกเขาแห่งนี้ว่าเขาพระนารายณ์ แต่ปัจจุบันนี้เทวรูปพระนารายณ์ถูกย้ายเข้ากรุงเทพฯ จัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และยังปรากฏหลักฐานต่างๆเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ได้แก่ เทวรูปนารายณ์ ๓ องค์ ศิวลึงค์ ฐานโยนี พระพิมพ์ สลุปจำลอง ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมศิลา และโบราณวัตถุต่างๆ เช่น ลูกปัดแก้วและหิน ต่างหูโลหะ แม่พิมพ์ต่างหู ตราประทับหิน ขวานหินขัด เครื่องถ้วยจีน และเศษภาชนะดินเผาแบบพื้นเมือง^๔

วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่มือง และเป็นหนึ่งในสามของโบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของภาคใต้ สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ ไม่ปรากฏประวัติของผู้สร้างรอบองค์พระธาตุมีเจดีย์เล็กๆ ๔ ทิศล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ทั้ง ๔ ด้านนับเป็นปูชนียสถานทางพุทธศาสนาที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์...

วัดถ้ำสิงขร เป็นวัดที่เก่าแก่ อยู่ที่บ้านถ้ำ ตำบลสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคม ด้านหลังวัดเป็นถ้ำขนาดใหญ่ วัดถ้ำสิงขรเป็นวัดที่มีปูชนียสถานโบราณวัตถุเก่าแก่มากคือมีถ้ำพระจัดสร้างอย่างประณีต ส่วนฝาผนังเพดานถ้ำประดับด้วยถ้วยชามโบราณลวดลายโบราณ ภาพโบราณที่ ฝาผนัง และห้องถ้ำอันวิจิตรบรรจงสวยงามมาก และมีพระพุทธรูปองค์น้อยใหญ่ประดิษฐานเรียงรายอยู่ในถ้ำสิงขร เป็นถ้ำในภูเขาหินปูนลูกโดดเรียกว่าเขาสิงขร ปากถ้ำอยู่สูงจากพื้นเบื้องล่างประมาณ ๓ เมตร ส่วนที่เป็นโพรงถ้ำแบ่งออกเป็นสองตอนคือคูหาปากถ้ำและคูหาโพรงถ้ำ เป็นคูหากว้างลึกมีซอกเล็กซอกน้อยอาศัยแสงสว่างจากรูส่องแสงที่เพดานถ้ำเป็นบางตอน

^๔ท่องเที่ยว ทวีร์ศึกษาธรรมชาติ, โบราณสถาน วัดเขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/394816> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

ถ้ำขมิ้น พบร่องรอยและอุปกรณ์ต่างๆที่ยังหลงเหลืออยู่ ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เป็นถ้ำใหญ่โตมโหฬารที่มีหินงอกหินย้อยสวยงาม และเป็นที่ศึกษาวิจัยทางด้านโบราณคดี ศาสนา ธรณีวิทยาและสัตววิทยาถ้ำขมิ้นเป็นถ้ำประเภท Solutioncave ที่เกิดในภูเขาหินคาร์บอเนตและซัลเฟต โดยเกิดจากน้ำฝนและน้ำใต้ดินที่มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์รวมกับไอออนของน้ำ ทำปฏิกิริยากัน กลายเป็นกรดคาร์บอนิกอย่างอ่อนไหลผ่านตามรอยแตกของชั้นหินที่อยู่ใต้ดินโดยจะละลายหินที่มีส่วนประกอบของแร่แคลไซต์ หรือแคลเซียมคาร์บอเนตให้เป็นรอยแตกหรือรูโพรงกว้าง ซึ่งเมื่อวันเวลาผ่านไปรอยแตกก็จะกว้างขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นถ้ำในที่สุด

วัดถ้ำคูหา ศาสนสถานในพุทธศาสนาที่สืบเนื่องกันมานับพันปี ในระยะแรกคงเป็นพุทธสถานในลัทธิมหายานโดยดูจากพระพุทธรูปดินดิบที่ปั้นประดับอยู่บนผนังและเพดานถ้ำด้านบนกำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๕ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีชุมชนโบราณตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำคลองท่าทองมาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ตอนต้นและคงมีการติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนภายนอกในย่านชายฝั่งทะเลตั้งแต่อ่าวบ้านดอนไปถึงแหลมญวน อันเป็นแหล่งอารยธรรมที่รุ่งเรืองในพื้นที่ลุ่มน้ำสำคัญต่างๆของไทยไล่ไปตั้งแต่ลุ่มน้ำหลวง ลุ่มเจ้าพระยา ไปจนถึงลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งจะเห็นได้จากศิลปกรรมของพระพุทธรูปดินดิบที่ถ้ำคูหาได้รับอิทธิพลศิลปจากในประเทศเวียดนามผสมผสานกับอิทธิพลศิลปทวารวดี ที่แผ่ขยายอยู่ในแถบตอนกลางของไทยส่วนภาพปูนปั้นรูปขุมพญานาคและพระพุทธรูปนาคปรกปางมารวิชัยเป็นศิลปขอมมีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๘ ยังมีพระพุทธรูปปูนปั้นและพระพุทธรูปศิลาทรายที่สร้างตามศิลปกรรมแบบอยุธยา ที่บอกถึงเวลาสร้างว่าเป็นช่วงศตวรรษที่ ๒๐ และยังมีโบราณสถานอีกจำนวนมากมายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ดิ่งนักท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมให้มาเยี่ยมชมสิ่งที่คุณค่าทั้งหลายที่ปรากฏในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจวบจนปัจจุบัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีหน่วยการปกครอง ๓ รูปแบบ คือ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๒ แห่ง เทศบาลเมือง ๓ แห่ง และเทศบาลตำบล ๓๔ แห่ง และองค์กรบริหารส่วนตำบล ๙๘ แห่ง สำหรับภาคการท่องเที่ยวมีความหลากหลายและศักยภาพสูงในการท่องเที่ยว อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น สวนโมกขพลาราม หมู่บ้านทอไหมพุมเรียง รวมทั้งอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง เกาะสมุย และอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น นอกจากนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุมากมายหลายอำเภอซึ่งส่วนมากจะอยู่ตามวัด อารามต่าง ๆ ได้แก่

^๕สุราษฎร์เซ็นเตอร์, วัดโบราณสถาน ประวัติศาสตร์, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.suratcenter.com/t0102/index.php?tpid=0179> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

ตารางที่ ๒.๑ แสดงรายชื่อแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	โบราณสถาน	ที่อยู่
๑	วัดพัฒนาราม	ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี
๒	วัดเขาพระนimbang	บ้านปากน้ำท่าทอง หมู่ ๑ ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์
๓	วัดถ้ำคูหา	บ้านคูหา หมู่ ๑ ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์
๔	วัดเขาถ้ำ	บ้านห้วยคอก หมู่ ๑ ตำบลท่าอูแท อำเภอกาญจนดิษฐ์
๕	วัดอุทยาราม(วัดประดู่)	หมู่ ๒ ตำบลท่าอูแท อำเภอกาญจนดิษฐ์
๖	วัดควนท่าแร่	หมู่ ๑ ตำบลทรัพย์ทวี อำเภอบ้านนาเดิม
๗	ภูเขาขรม(เขาถ้ำขรม)	หมู่ ๑ ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร
๘	เมืองโบราณเวียงสระ	หมู่ ๗ ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ
๙	วัดถ้ำสิงขร	หมู่ ๓ ตำบลบ้านถ้ำสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคม
๑๐	เขาพระนารายณ์(เขาศรีวิชัย)	หมู่ ๑ ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน
๑๑	วัดเขาศรีวิชัย	หมู่ ๑ ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน
๑๒	วัดเขาพระอานนท์	หมู่ ๑ ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน
๑๓	เขานรเดช	หมู่ ๑ ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน
๑๔	วัดท่าสะท้อน	หมู่ ๓ ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน
๑๕	วัดน้ำรอบ	หมู่ ๑ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน
๑๖	วัดพระบรมธาตุไชยาราชวิหาร	หมู่ ๓ ตำบลเวียง อำเภอไชยา
๑๗	เขาสายสมอ	ตำบลเวียง อำเภอไชยา
๑๘	วัดใหม่ชลธาร(วัดท่าโพธิ์)	หมู่ ๑ ตำบลตลาดไชยา อำเภอไชยา
๑๙	วัดเวียง	หมู่ ๔ ตำบลตลาดไชยา อำเภอไชยา
๒๐	วัดหลง	หมู่ ๔ ตำบลตลาดไชยา อำเภอไชยา
๒๑	วัดแก้ว(รัตนาราม)	หมู่ ๒ ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา
๒๒	เขาน้ำร้อน	หมู่ ๒ ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา
๒๓	วัดป่าลิไลยก์	หมู่ ๕ ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา
๒๔	วัดจำปา	หมู่ ๕ ตำบลทุ่ง อำเภอไชยา
๒๕	วัดโท	ตำบลทุ่ง อำเภอไชยา

ลำดับ	โบราณสถาน	ที่อยู่
๒๖	วัดสมุหนิมิต	ตำบลพุมเรียง อำเภอยะโฮง
๒๗	วัดอุบล(ร้าง)	หมู่ ๑ ตำบลพุมเรียง อำเภอยะโฮง
๒๘	เขาประสงค์(ถ้ำใหญ่-ถ้ำน้อย)	หมู่ ๕ ตำบลวัง อำเภอยะโฮง
๒๙	วัดอัมพवास(วัดท่าม่วง)	หมู่ ๗ ตำบลวัง อำเภอยะโฮง
๓๐	วัดโน	หมู่ ๓ ตำบลบ้านใต้ อำเภอยะโฮง
๓๑	วัดกุเขาน้อย	หมู่ ๔ ตำบลบ้านใต้ อำเภอยะโฮง

นอกจากนี้ยังพบแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุอีกจำนวนมากภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนต่อกรมศิลปากร อีกทั้งหลายพื้นที่ก็ไม่สามารถทำการศึกษาให้ครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัยในอดีต เพราะฉะนั้นปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานีนอกจากนี้เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล แม่น้ำต่าง ๆ ที่ทำรายได้ให้กับประชาชนอย่างมหาศาลแล้ว ก็ยังมีการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานสำหรับผู้สนใจไม่ใช่น้อยมาเยี่ยมชมในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จัดแสดงไว้ แต่ข้อจำกัดอย่างมากต่อการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวมักไม่ค่อยพบบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักทำให้การสืบสานต่อกิจกรรมที่ผูกโยงด้วยงบประมาณและกำลังคนจากท้องถิ่นมิได้ส่งเสริมให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมมากนักซึ่งมักจะเห็นได้บ่อยก็เป็นประเด็นทางวัฒนธรรมประเพณีนิยม แต่สำหรับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ อาจจะมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกันทางกฎหมายทำให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดบทบาทของตนเองลงไปจนเกิดข้อจำกัดในเรื่องเหล่านี้ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อประชาชนอันเป็นเจ้าของทรัพย์สินในเชิงสาธารณะประโยชน์ได้ เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่เพิ่มบทบาทของตนเองไปสู่การเป็นเจ้าของภาพร่วม หรือเจ้าของร่วมกันในสิ่งเหล่านี้ที่สามารถแปรรูปเป็นนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ภาคภูมิใจในความเป็นลูกหลานของอาณาจักรศรีวิชัยต่อไป

๒.๒ นโยบายการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

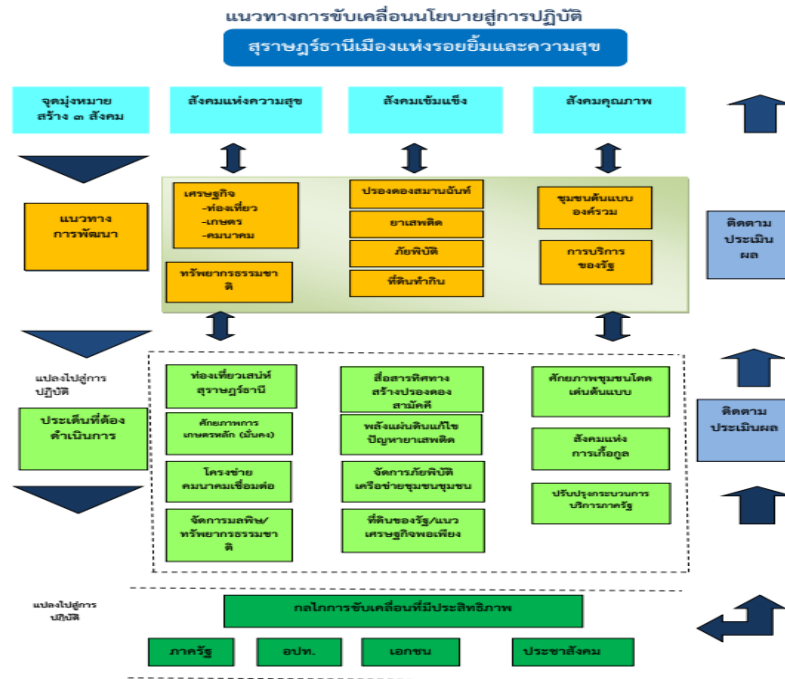
จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ตอนกลางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเมืองเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม ประเพณีมากที่สุดเมืองหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากสภาพภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์และชัยภูมิที่เหมาะสม ส่งผลให้สุราษฎร์ธานีมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดแห่งหนี่งในภูมิภาค และ บนเส้นทางแห่งการพัฒนาสู่ความเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่งดังกล่าว จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีส่วนเกี่ยวข้องกับ

พระบารมีแห่งบูรพมหากษัตริย์ที่มีบทบาทยิ่งต่อสุราษฎร์ธานีแม้แต่ชื่อ “สุราษฎร์ธานี” ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชทานนามให้ซึ่ง แปลว่า “เมืองแห่งคนดี” ด้านศาสนาและประเพณีวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม โบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำระดับโลก^๖

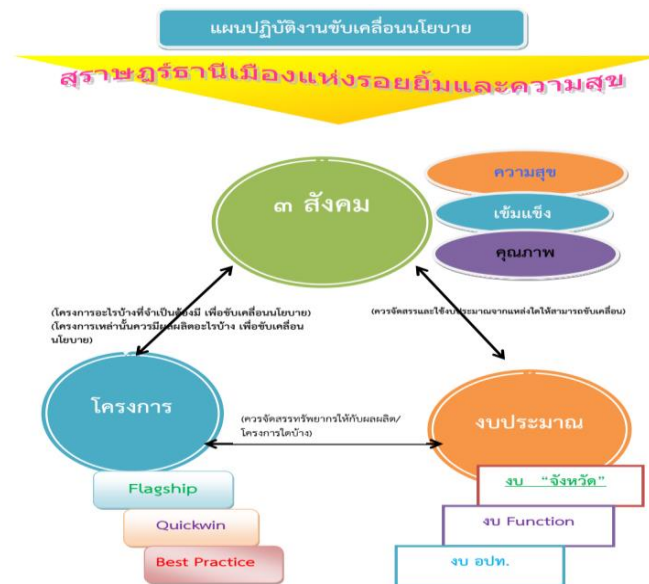
จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพโดดเด่นมากมาย พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) เป็นอันดับสองของภาคใต้ (รองจากจังหวัดสงขลา) มีอัตราการเติบโตสูงสุดในภาคการเกษตรท่าเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางภาคใต้ตอนบน เป็นเส้นทางการค้าของภูมิภาคมาแต่โบราณ มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญทั้งการเกษตร และการท่องเที่ยวนานาชาติ ผู้คนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเมตตา เป็นฐานวัฒนธรรมที่ดีงาม จึงเป็นต้นทุนที่มีค่าสูงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี^๗ เพราะฉะนั้น นโยบายการพัฒนาเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้มุ่งเน้นไปสู่ “การสร้างเมืองแห่งรอยยิ้มและความสุข” ๓ สังคมได้แก่ สังคมแห่งความสุขประกอบด้วย ด้านการท่องเที่ยว ด้านการเกษตร ด้านการคมนาคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สังคมเข้มแข็ง ประกอบด้วย ความปรองดองสมานฉันท์ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การจัดการที่ดินทำกิน และการจัดการภัยพิบัติ และสังคมคุณภาพประกอบด้วย การสร้างชุมชนต้นแบบองค์กรร่วม สังคมแห่งการเกื้อกูลกัน และมาตรฐานกระบวนการบริการ ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

^๖ กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, **บรรยายสรุปจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒๕๕๖**, (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๖), หน้า คำนำ.

^๗ กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, **นโยบายจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมืองแห่งรอยยิ้มและความสุข**, เอกสารหมายเลข ๑, (เอกสารอัดสำเนา), หน้า ๔.

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงแผนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ยังกลไกสำหรับการขับเคลื่อนจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปสู่เมืองแห่งรอยยิ้ม และมีความสุขดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกลไกการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ได้ว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางการท่องเที่ยวเพราะมีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ มีทะเล ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ เขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า รวมทั้งแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุมากมายที่มีประวัติศาสตร์แห่งอาณาจักรศรีวิชัยที่ผนวกกันทางความเป็นมาของพระพุทธศาสนาทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ความสำคัญต่อภาคการท่องเที่ยวหลายทิศทางโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมและโบราณสถาน เช่น

๑. สวนโมกขพลาราม อยู่บริเวณเขาพุททอง เดิมชื่อวัดธารน้ำไหล มีท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มสร้างขึ้นเพื่อเป็นสถานที่แสวงหาความสงบและศึกษาศรัทธา พื้นที่โดยรอบร่มรื่นเหมาะสำหรับเป็นที่ฝึกอบรมจิตใจและศึกษาพุทธศาสนา

๒. พระพุทธบาทจำลอง (วัดมะเตือหวาน) ตั้งอยู่บนเกาะพะงัน บนยอดเขามิณฉลปพระพุทธบาทจำลอง และจากเชิงเขาจะมีบันไดให้ขึ้นไปนมัสการพระพุทธบาท

๓. วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ ตั้งอยู่อำเภอคอนสาร พระครูสุวรรณประดิษฐ์การ หรือหลวงพ่ोज้อย เกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งภาคใต้เป็นผู้บุกเบิกสร้างขึ้น และมรณภาพเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๖ แต่ยังคง อยู่ในโลงแก้วภายในอุโบสถ บนยอดเขายังเป็นที่ประดิษฐานพระเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

๔. วัดเขากำ (สวนสุวรรณโชติการาม) ตั้งอยู่บนยอดเขาข้าวแห้ง เป็นสำนักสงฆ์ที่มีผู้นิยมมานั่งวิปัสสนาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๕. วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ตั้งอยู่ตำบลเวียง โดยองค์พระเจดีย์เป็นโบราณสถาน ที่สร้างขึ้นตามแบบลัทธิมหายาน ตั้งแต่ครั้งอาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรือง รอบองค์พระธาตุมีเจดีย์ เล็กๆ ๔ ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ขนาดต่างๆ ทั้ง ๔ ด้าน

๖. วัดรัตนาราม หรือวัดแก้ว ตั้งอยู่ที่ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา เป็นวัดเก่าแก่ มีโบราณสถาน ที่สำคัญเรียกว่า เจดีย์วัดแก้ว เป็นโบราณสถานสถาปัตยกรรมศรีวิชัย ลักษณะของเจดีย์ เป็นสถาปัตยกรรมแบบก่ออิฐไม่ถือปูน ฐานล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุข ๔ ด้าน ระหว่างมุขทำเป็นย่อมุมไม่สิบสอง ชุ่มด้านทิศตะวันออก มีทางเดินไปห้องกลางขององค์เจดีย์ ภายใน ชุ่มมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยประดิษฐานอยู่ทุกชุ่ม

๗. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อาคาร หลังแรกด้านหน้าจัดแสดงประติมากรรมศิลาและสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยา เก่า ได้แก่ เทวรูปพระนารายณ์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ส่วนอาคารที่สอง เป็นที่จัดแสดงหลักฐาน สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย อยุธยา นอกจากนี้ยังจัด แสดงงานประณีตศิลป์ต่าง ๆ อีกมากมาย

๘. พระธาตุศรีสุราษฎร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นปูชนียสถานองค์แรกของชาวบ้านดอน ต่อมาพระธาตุชำรุดมีรอยร้าวที่ฐานพระธาตุจึงถูกรื้อแล้ว สร้างขึ้นใหม่เป็นทรงสูง เรียวลักษณะคล้ายลำเทียน นับว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่สวยงาม

๙. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอำเภอไชยา อยู่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เป็นชุมชนโบราณที่เป็นศูนย์กลางความรุ่งเรืองในอดีต แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ แหลมโพธิ์ เกาะเสียด สุสานเจ้าเมืองไชยา วัดพระบรมธาตุไชยา บ่อน้ำพุร้อน เจดีย์วัดแก้ว^๕

กล่าวได้ว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดใหญ่ที่ต้องการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไปสู่ความร่ำรวยในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าเพราะมองเห็นว่า ภาคการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติก็ดี การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงโบราณสถาน จะช่วยเพื่อมูลค่าการท่องเที่ยวได้อย่างมหาศาล โดยเฉพาะชาวต่างประเทศที่นิยมไปสู่การท่องเที่ยวเชิงธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ให้มีศักยภาพสูงต่อการแข่งขัน ในระดับนานาชาติ เพราะมีทรัพยากร การท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีชื่อเสียงระดับโลก ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีสวนโมกขพลารามเป็นแหล่งปฏิบัติธรรมระดับนานาชาติ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่ง ดึงดูดนักท่องเที่ยวระดับโลกได้ และกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนิเวศน์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสอดคล้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวของ จังหวัด ดังนั้น จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึง ใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวระดับโลกของจังหวัดเพิ่ม โอกาสในกระแสการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดให้ตอบรับกระแสการท่องเที่ยวโลก แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขาดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งในเขตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวหลัก สาธารณูปโภค พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอาจไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากและ กิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่หลากหลายดึงดูดให้นักท่องเที่ยวพักค้างเป็น ระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้ ๑๐๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ทั้งความปลอดภัยจากการเดินทาง และ กิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเน้นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวหลักและเพิ่มความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยวการเป็นผู้นำการท่องเที่ยว ที่ยั่งยืน มีเป้าประสงค์หลักที่ การบริหารจัดการศักยภาพทาง การท่องเที่ยวให้ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก และมีกลยุทธ์และจุดมุ่งเน้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดให้ตอบรับกระแส การท่องเที่ยวโลกเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวมากขึ้น บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหลักให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกิดการพักค้างยาวนานขึ้นและใช้จับจ่ายใช้สอยมากขึ้น^๕

^๕ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี , แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐) (ฉบับทบทวน), (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๗), หน้า ๘-๑๑.

^๕ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๒-๑๐๓.

ผังการพัฒนาการท่องเที่ยว

แผนภาพที่ ๒.๔ แสดงยุทธศาสตร์ภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มี : คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กล่าวสรุปได้ว่า ช่วงเวลา ๔ ปีที่ผ่านมาจังหวัดสุราษฎร์ธานีในกำหนดวิสัยทัศน์ให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมทางด้านความสุขของประชาชน ความเข้มแข็งของชุมชน และคุณภาพของประชาชนทั้งหมดซึ่งทำให้เห็นทิศทางของการมุ่งเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดนโยบายเมืองแห่งรอยยิ้มและความสุข มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย การกำหนดแผนงานส่งเสริมรอบทิศทางและขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันในภาคการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และการท่องเที่ยวเชิงทรัพยากรธรรมชาติ แต่กระนั้นก็ได้ละทิ้งหรือละเลยการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแต่ประการใด แต่ถึงอย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนตามนโยบายดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัดไปด้วยความร่วมมือของประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ที่ยังมองไม่เห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานมากนักทำให้ทิศทางการท่องเที่ยวจึงอยู่ในกระแสหลักอยู่มาก เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นจุดเด่น และจุดแข็งของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สามารถยกระดับการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานไปสู่ความเป็นสากลให้มากยิ่งขึ้น

๒.๓ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นที่ทราบกันดีว่ามีจำนวนมากทั้งที่ขึ้นทะเบียนต่อกรมศิลปากร และทั้งที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งโบราณสถานอย่างเป็นรูปธรรม แต่คำถามมักขึ้นกับชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีบ่อยครั้งว่า ทำไมจังหวัดนครศรีธรรมราชมีพระธาตุนครคู่บ้านเมืองมายาวนาน และมีกิจกรรมตามประเพณีนิยมจนคนภาคใต้ร่วมกันไปที่วัดพระธาตุมหาธรรมหาวิหารในจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ทำไมวัดพระบรมธาตุธรรมหาวิหารในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกลับเงียบเหงาวิ้งเวง และไม่มีกิจกรรมตามประเพณีนิยมเหมือนอย่างวัดพระมหาธาตุธรรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชบ้างจึงทำให้เห็นว่า ประเด็นความเชื่อและการปฏิบัติของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานีต่อความเชื่อทางพระพุทธศาสนาจะให้ความสำคัญต่อโบราณสถานอย่างมากแต่จะให้ความสำคัญในลักษณะเจาะจงเพียงบางสถานเท่านั้น ทำให้การประชาสัมพันธ์และชักจูงประชาชนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานมักไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนัก ซึ่งดูได้จากวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหารแม้ว่าจะมีความเก่าแก่มากกว่าแต่ก็ไม่สามารถได้รับการปฏิบัติเฉกเช่นกันกับวัดพระมหาธาตุธรรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะฉะนั้น โจทย์ที่ยิ่งใหญ่ของการวิจัยในครั้งนี้ได้ต้องการเปรียบเทียบความเป็นมาและความยิ่งใหญ่ของแต่ละจังหวัด แต่กลับทำให้เห็นถึงความแตกต่างด้วยบริบทและปัจจัยทางด้านอื่นๆมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านองค์กรที่เกี่ยวข้อง ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านองค์ความรู้ต่อโบราณสถาน เป็นต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาว่าจะทำให้อย่างไรให้โบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งมีอยู่มากมายได้รับการพัฒนาในเชิงการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้สนใจ ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถาน

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานทางพระพุทธศาสนาจะประกอบไปด้วย ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ โบราณสถานที่อยู่ภายในวัดใดวัดหนึ่ง ซึ่งวัดนั้นเป็นนิติบุคคลที่มีประชาชนอยู่ดูแลของวัดซึ่งเป็นสิทธิ์ของเจ้าอาวาสก็กระทำได้ตามขอบเขตที่กำหนด ซึ่งหากมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม และบูรณะสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องทำหนังสือแจ้งไปยังกรมศิลปากรให้ทราบ และจะต้องมีเอกสารยืนยันการกระทำได้จากกรมศิลปากรด้วย และลักษณะที่ ๒ แหล่งโบราณสถานที่ไม่ได้อยู่ในวัดใดวัดหนึ่งจะเป็นความรับผิดชอบดูแลโดยตรงจากกรมศิลปากร^{๑๐} แต่กระนั้นในลักษณะดังกล่าวจะมีให้เห็นอยู่แต่ก็มีน้อย

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

มากเพราะไม่ค่อยมีองค์ใดจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกรมศิลปากรมากนัก ซึ่งหากมีการขอความช่วยเหลือจริง ทางด้านฝ่ายพื้นที่หรือวัดจะต้องออกค่าซ่อมแซมด้วยตัวเองหรืออาจจะขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเงินมาช่วยในการบูรณะซ่อมแซมเพราะการสนับสนุนปัจจัยการซ่อมแซมจากกรมศิลปากรจะมีน้อยมากที่ไม่พอต่อการบูรณะซ่อมแซมหรือปรับปรุงโบราณสถานนั้น ๆ ได้แก่

๑. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารจัดการที่จะขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานจะต้องมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนมากที่สุด โดยพื้นที่มีรอยต่อทับเขตของโบราณสถานหรือมีเขตพื้นที่เชื่อมถึงกันจะต้องทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยกันจึงจะทำให้การพัฒนาแหล่งโบราณสถานไปสู่การท่องเที่ยวได้อย่างดีที่สุด^{๑๑} แต่ประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การทำข้อตกลงกับกรมศิลปากรให้เกิดความชัดเจนของแนวปฏิบัติถึงขอบเขตของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการพัฒนาได้มิใช่ไปปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่แล้วจะต้องปรับปรุงสภาพให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วยการจัดการบริเวณ เส้นทางเข้าแหล่งโบราณสถาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมายแต่ประการใด นอกจากนี้สิ่งที่กรมศิลปากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องริบดำเนินการให้เร็วที่สุดก็คือหลังจากประชาชนที่อาศัยรอบๆ แหล่งโบราณสถานที่สามารถนำไปสู่ความเป็นเจ้าของร่วมกันมิใช่เครือข่ายการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานของกรมศิลปากรหรือเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ประการใด

๒. องค์ความรู้ทางด้านแหล่งโบราณสถาน

การดูแลรักษาโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็มีส่วนที่สำคัญอย่างมากซึ่งหลายฝ่ายก็วิตกกังวลไปตามๆ กัน เพราะการไม่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาในฐานะคนในพื้นที่หรือองค์กรในพื้นที่ที่มีความกลัวเรื่องกฎหมายจึงกลายเป็นเรื่องของการไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับโบราณสถาน ซึ่งแม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่ของตนเองก็ตาม หากมองไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแม้ว่าจะมีบทบาทหลักของการช่วยดูแลโบราณสถานในปัจจุบัน แต่สภาพที่เป็นประโยชน์ก็เกือบลดต่อการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ต่อเนื่องรวมทั้งการสำรวจตรวจสอบสภาพและการปรับปรุงบริเวณที่สามารถกระทำได้ส่วนหนึ่งให้เกิดความสวยงามและเหมาะสมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายฝ่ายบ้านเมืองและการตอบสนองต่อนโยบายการท่องเที่ยวภายในประเทศ ดังเช่น วัดพระบรมธาตุไชยา ซึ่งได้รับการยกย่องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้จัดอยู่ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาได้ร่วมกัน

^{๑๑} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันสำรวจ ตรวจสอบให้อยู่ในสภาพปกติหรือไม่ อย่างไร^{๑๒} เพราะฉะนั้นขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่บางครั้งอาจจะไม่เต็มที่มากนักเพราะบทบาทความรับผิดชอบมิได้เบ็ดเสร็จในความ ครอบครองเดียวทั้งหมดยังมีอำนาจบทบาทหน้าที่ขององค์อื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอีกหลายองค์กรจึงเกิด ความซ้ำซ้อนกลายเป็นปัญหาเชิงการจัดการแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ถึงอย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ควรจะเป็นของเจ้าอาวาสที่จะต้องดูแล รักษา ปรับปรุง แก้ไขรวมไปถึงการบูรณะซ่อมแซม ให้มีสภาพเดิมมากที่สุดแต่ก็ดูเหมือนจะขัดแย้งกับกรมศิลปากรซึ่งกล่าวว่า ความไม่รู้ของหน่วยงานอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งวัดเองก็ยังไม่สามารถมีความรู้ในเรื่องการซ่อมแซมและการบูรณะได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสมโดยไม่ผิดเพี้ยนไปเพราะหมายถึง การรักษาศิลปะและคุณค่าทางวัฒนธรรม^{๑๓} ให้คงเดิมต่อไป

๓. การดูแลเรื่องงบประมาณ

ข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบมท.๓๒ ในส่วนของการสนับสนุนวัดไม่ว่า จะเป็นการอุดหนุนหรืองบประมาณ การดูแลวัดไม่สามารถกระทำได้โดยตรง ทำให้เป็นอุปสรรคหลักจึง เป็นวิธีการบริหารจัดการวัดเรื่องของพระพุทธรูปศาสนาที่จะส่งเสริมความรู้เรื่องศิลป วัฒนธรรม แหล่ง โบราณสถาน แม้ว่าจะเป็นกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดก็ตามเพราะฉะนั้น การจะปรับเปลี่ยน หรือบูรณะไม่สามารถกระทำ แต่อย่างไรก็ตามการมีแผนงบประมาณในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและ รอบบริเวณตัวฐานโบราณสถานนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดงบประมาณเพื่อการปรับปรุง ภูมิทัศน์ การดูแลการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง^{๑๔} เพราะฉะนั้น ประเด็นเรื่องการใช้งบประมาณสำหรับ การบูรณะซ่อมแซมแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะเป็นไปไม่ได้เลยว่า งบประมาณทั้งหมดมา จากการสนับสนุนจากกรมศิลปากร ในบางพื้นที่จะมาจกชาวบ้านที่ร่วมแรงร่วมใจในการเสียสละปัจจัย ส่วนตัวเพื่อการรักษาแหล่งโบราณสถานเหล่านั้นร่วมกับกรมศิลปากรทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมได้ บ้างแต่ไม่มากนักแต่สำหรับงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นอาจจะมีปัญหาตาม วัตถุประสงค์เพราะงบประมาณจะไม่ค่อยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการซ่อมแซมโบราณสถาน แต่หากเป็นกำลังคน หรือประเด็นที่ช่วยได้ก็สามารถให้ความร่วมมือได้^{๑๕} แต่ถึงอย่างไรก็ตามเรื่องงบประมาณการบูรณะ

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ซ่อมแซมหรือการบำรุงรักษาก็ตาม ก็สามารถนำมาจัดการได้หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความรับผิดชอบโดยตรงในฐานะเจ้าของพื้นที่อย่างแท้จริงซึ่งงบประมาณอาจจะมืองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรืองบประมาณจากการบริจาคของภาคเอกชนก็ได้เพื่อการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานได้ตามความต้องการพื้นฐานของอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นต่อไป

แต่กระนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดซึ่งในฐานะสุราษฎร์ธานีเป็นผู้แทนกระทรวงตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ให้เป็นเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันเพราะฉะนั้น งบประมาณจังหวัดก็ต้องดูว่าเจ้าของพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งโบราณสถานมากน้อยเพียงใดจะต้องจัดทำแผนโครงการงบประมาณมายังการท่องเที่ยวจังหวัดเพื่อขอ งบประมาณโดยผ่านทางอำเภอ ทางสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดก็นำขึ้นสู่คณะกรรมการพิจารณาต่อไป^{๑๖}

กล่าวได้ว่า การพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยาที่มีแหล่งโบราณสถานสำคัญที่สามารถพัฒนาไปสู่ภาคการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในระดับประเทศได้มีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะปัจจัยเชิงศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ ความร่วมมือของประชาชน ศักยภาพของท้องถิ่นต่างก็มีความพร้อมส่งเสริมแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมาก แต่การประสานงานระหว่างหน่วยต่าง ๆ และการเข้าถึงแหล่ง งบประมาณของรัฐที่เข้ามาสนับสนุนในส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกระทำอย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เกิดความน่าสนใจหรือเห็นมิติของการพัฒนาในฐานะเจ้าของพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแล รักษาใน กับคนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดด้วยการบูรณาการงบประมาณผ่านความร่วมมือในลักษณะภาคี เครือข่าย แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน ดีกว่าจะปล่อยให้กรมศิลปากรมีงบประมาณน้อยนิดแต่ไม่สามารถ ดูแล รักษาแหล่งโบราณสถานให้เกิดมูลค่าต่าง ๆ ได้ ในขณะเดียวกันภาคเอกชนหรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีทั้งกำลังคน กำลังเครื่องจักร งบประมาณ รวมทั้งกำลังในการประสานงานไปยังประชาชนและ หน่วยงานภายใต้เข้ามาช่วยกันพัฒนาแหล่งโบราณสถานไปสู่ประตูแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ วัฒนธรรมต่อไป

๔. การประชาสัมพันธ์แหล่งโบราณสถาน

การประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานมีการทำงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะ หน่วยงานระดับท้องถิ่นซึ่งสามารถกระทำได้ดีในระดับหนึ่ง เพราะจะผนวกไปด้วยโครงการส่งเสริม ประเพณีวัฒนธรรมประจำปีแต่กระนั้นการกระบวนจะต้องแจ้งไปยังกรมศิลปากรให้ทราบหากเกี่ยวข้อง กับ

^{๑๖}สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การปรับปรุงภูมิทัศน์โดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ^{๑๗} นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ที่จะประสบผลสำเร็จได้ก็ด้วยมีระบบการวางแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุกและครบวงจรที่เรียกว่า แผนประชาสัมพันธ์และมีใจทำอยู่เฉพาะหน่วยเดียวเท่านั้นจะต้องขยายแผนการสร้างภาคีเครือข่ายไปยังหน่วยงานที่ใกล้เคียงให้สามารถเป็นตัวแทนเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ เช่น ท้องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี วัดที่มีโบราณสถาน หน่วยงานรัฐอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้เครือข่ายจะทำให้การขยายฐานข้อมูลไปไกลมากยิ่งขึ้น เช่น การลงเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งแผนการจัดโครงการพัฒนามัคคุเทศก์น้อยเพื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งโบราณสถานให้ครบวงจรมากยิ่งขึ้น แต่กระนั้น สิ่งที่ควรตระหนักก็คือ ความร่วมมือขอภาคราชการที่ปฏิบัติวันจันทร์-วันศุกร์ทำให้บางจุดไม่สามารถจะบูรณาการเชิงการท่องเที่ยวได้สำเร็จ เช่น แหล่งโบราณสถานทำให้นักท่องเที่ยวมาเยือนได้ตลอดทั้งปีแต่ในขณะเดียวกันในส่วนของพิพิธภัณฑ์จะหยุดวันเสาร์กับวันอาทิตย์ซึ่งตรงกับวันที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากที่สุดทำพลาดโอกาสในการศึกษาและทัศนะสิ่งที่เกี่ยวเนื่องด้วยแหล่งโบราณสถาน ซึ่ง ณ จุดนี้ทางด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และกรมศิลปากร หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบอาจจะต้องพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน^{๑๘} เพราะฉะนั้น แผนประชาสัมพันธ์อาจจะจัดไว้หลาย ๆ แผนทั้งแผน A ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จัดบทบาทหน้าที่ แผน B การจัดการระบบการสื่อสาร ระเบียบปฏิบัติภายในแหล่งโบราณสถาน แผน C งบประมาณ แผน D มัคคุเทศก์น้อย และแผนอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อกับการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานให้มากที่สุด

นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานสิ่งที่น่าสนใจมากที่สุดก็คือ การมาเที่ยวชมของคนจำนวนมากบางพื้นที่ไม่สามารถรองรับผู้คน บางพื้นที่รองรับได้แต่การจัดการคนกลับมีปัญหา เช่น การสื่อสารกับชาวต่างชาติแม้ว่าจะมีมัคคุเทศก์จะสื่อสารได้แต่จำนวนของนักท่องเที่ยวมากมายทำให้การควบคุมทำได้ลำบากเพราะความด้อยของการสื่อสารของผู้รับผิดชอบ หากจะให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบก็ไม่มีสมรรถนะในเรื่องของภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ^{๑๙} อีกทั้งจำนวนของบุคลากรก็มีขีดจำกัดในการทำงาน เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีเตรียมตัวเพื่อเปิดประตูแห่งการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานจะต้องมีการรองรับศักยภาพภาคการท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ที่มาเยือนเกิดความ

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ชอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ประทับใจและอยากกลับมาเยือนในครั้งที่ ๒ ด้วยการจัดการกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเด็กนักเรียนให้เข้ามาช่วยเติมเต็มการทำงานด้านการท่องเที่ยวพร้อมรายได้บางส่วน ประชาชนในพื้นที่ที่มีจิตอาสาเข้ามาทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งหากผู้อื่นเข้ามาทำหน้าที่ข้อจำกัดย่อมเกิดขึ้นทั้งในส่วนของรายได้และข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งสถาบันทางพระพุทธศาสนาก็สามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการเป็นมัคคุเทศก์ได้เช่นกันแต่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาเพื่อการสื่อสารอยู่มาก เพราะฉะนั้น กระบวนประชาสัมพันธ์อาจจะต้องเริ่มต้นที่แผนการทำงานที่สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว รองรับกิจกรรม รองรับความสะดวกปลอดภัย รองรับความประทับใจ และข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้สามารถมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของประชาชนในยุคปัจจุบันเพื่อการรักษาก่อกำเนิดความศรัทธาทงคำสอนต่อไป

๕. กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานจะมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้น แม้ว่าจะมีกระแสความรู้สึกที่อ่อนแอไปบ้างแต่ก็ยังไม่ประชาชนบางส่วนยังคงยึดถือปฏิบัติกันโดยไม่ขาดสายแต่ด้วยปัจจัยหลายส่วนทำให้วิถีชีวิตที่ปฏิบัติต่อแหล่งโบราณสถานเปลี่ยนแปลงไปก็เพราะความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตกับแหล่งโบราณสถานมีอิทธิพลลดน้อยถอยลงไป ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลบริบทชุมชนต่างก็รู้สึกต่อแหล่งโบราณสถานด้วยความสำนึกบุญคุณของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสิ่งที่ค่าไว้ให้อย่างยาวนานแต่กระนั้นข้อจำกัดของการทำงานหลายไม่สามารถจะก้าวก้าวหรือดำเนินการให้ไปตามกรอบของสิ่งที่ควรจะเป็น เช่น การจะพัฒนาแหล่งโบราณสถานที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญของความเคารพของประชาชนในชุมชนนั้นจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้กับชุมชนได้ แต่ก็ด้วยกฎหมายและขาดความรู้บางส่วนที่ระบุถึงขอบเขตของการปฏิบัติการพัฒนาจะต้องไม่เกี่ยวกับตัวแหล่งโบราณสถานหรือไม่สามารถจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้อย่างหนึ่งต่อศาสนาหรือแหล่งโบราณสถานได้ บางแห่งจะมีนักพิราบมาทำรังอาศัยและถ่ายมูลสีขาว สีดำ ทำให้เกิดสกปรกเป็นอย่างมาก นักท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชมเพียงครั้งก็เกิดความเบื่อหน่าย ไม่ประทับใจ และจะไม่กลับมาสถานนั้นอีกเลยเพราะไม่มีความจำเป็นและไม่น่าดูน่าชม เมื่อนักท่องเที่ยวไม่สามารถรายได้ของประชาชนก็หดหายไป ซึ่งที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ทำได้เพียงบริเวณภายนอกเท่านั้น ซึ่งเมื่อขอบเขตเป็นอย่างนี้ทำให้ความรู้หวงแหนยังไม่เกิดขึ้นที่จะปกป้อง รักษาและดูแลในความเป็นเจ้าของที่แท้จริง เพราะฉะนั้น กิจกรรมการส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวอาจจะต้องมีเวทีสำหรับการพูดคุย สร้างข้อตกลง กำหนดเงื่อนไขในการช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งแน่นอนว่า จะต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีอยู่ส่วนมากมักจะเกี่ยวเนื่องด้วยแหล่งโบราณสถานมีเฉพาะบางประเพณีที่อาจจะไม่เกี่ยวข้อง เช่น ประเพณีลากเรือพระหรือชักเรือพระประจำปี เป็นต้น แต่อีกหลาย

ประเพณีจะมีแนวคิดมาจากการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี หรือการสืบทอดหรือประเพณีย้อนรอยอารยธรรมศรีวิชัย^{๒๐} ที่อาณาจักรเคยรุ่งเรืองมาก่อนทำให้ประชาชนต่างก็รู้สึกความเป็นชนชาติหรือพื้นที่ที่มีอารยธรรมมาก่อนทำให้เกิดเป็นการสืบสอดเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัดที่ต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมทำให้เกิดการริเริ่มของหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนนำไปสู่ความร่วมมือในการก่อกำเนิดกิจกรรมมากมายในอำเภอไชยา ที่มีคำขวัญประจำอำเภอว่า “ถิ่นกำเนิดพระธาตุขามหาดงามตา ลูกปัดล้ำค่า เพลินตาผ้าไหม อนุสาวรีย์ปืนใหญ่ ภูเขาอาหารทะเล” ซึ่งทำให้เกิดประเพณีที่หลากหลาย เช่น ประเพณีสวดพระมาลัย ประเพณีสวดทุ่ง การแห่ผ้ารอบพระธาตุ การห่มผ้าพระปฏิมาจำนวน ๑๘๐ องค์ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องมองถึงเป้าหมายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานจะต้องมีความสะดวก สะอาด ประทับใจ ปลอดภัย และมองวัฒนธรรมฝ่ายเรื่องราว^{๒๑} ทางอารยธรรมที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนาโดยมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างปัญญาและการพัฒนาจิตวิญญาณในความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตให้มีความสุขและเป็นพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีอารยธรรมของคนศรีวิชัย

๖. องค์ความรู้ของประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อารยธรรมศรีวิชัยเป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของคนอำเภอไชยาที่พยายามรักษา สืบสอดวัฒนธรรมประเพณีหลายๆ อย่างให้ดำรงอยู่ต่อไป แต่กระนั้น สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปทำให้ประชาชนไม่เข้าถึงข้อมูลทางอารยธรรมดังเช่นอดีตที่ผ่านมา แต่ก็มี ความพยายามที่จะรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีในบางพื้นที่ของอำเภอไชยาอยู่ โดยการริเริ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผนวกกับองค์กรของวัดต่างๆ ก็ให้ความสำคัญอย่างมากแต่ด้วยพลังขององค์กรวัดเพียงองค์กรก็ยากที่พลิกฟื้นวัฒนธรรมเก่าๆ ได้จึงจะต้องอาศัยหน่วยงานของอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าช่วยในการขับเคลื่อนไปสู่การจัดการในรูปแบบสมัยใหม่โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากดูแหล่งโบราณสถานหลายแห่งจะมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานซึ่งเกี่ยวเนื่องด้วยองค์พระบรมธาตุไชยา แต่ความเจริญหรือการบูรณะจะพิกัดไปที่วัดพระบรมธาตุเสียส่วนมากทำให้แหล่งโบราณสถานอื่นๆ ไม่ค่อยได้รับการดูแลหรือการดูแลจะไม่ทั่วถึงมากนัก เพราะฉะนั้น การทำหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลทางโบราณคดี จัดเก็บข้อมูลในลักษณะของงานวิจัย และการจัดทำข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงหลักปฏิบัติที่มี

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ต่อแหล่งโบราณสถานแต่ละแห่งให้มากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างกระบวนการรับรู้ของประชาชน^{๒๒} ในพื้นที่ให้มากที่สุด และรื้อฟื้นในส่วนองประเพณีต่างๆ ให้มากที่สุดซึ่งจะเห็นได้ว่า ในส่วนของประชาชนแม้ว่าจะเห็น ความสำคัญแต่บทบาทมิได้อยู่ที่ประชาชนในการจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวทำให้อำเภอ ไชยามีคนรู้จักวัดสวนโมกขพลารามมากกว่าวัดพระบรมธาตุและวัดแก้วซึ่งมาอายุการสร้างที่ยาวนานกว่า

๒.๓.๒ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

ทางด้านสำนักงานวัฒนธรรมก็เฉกเช่นกับบทบาทหน้าที่ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากสำนักงาน พระพุทธศาสนาแม้แต่น้อยซึ่งทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาให้กับกรมศิลปากรส่งต่อข้อมูลที่มองเห็นว่าจุดนี้เกิด การชำรุดทรุดโทรมจะต้องรีบแก้ไขโดยด่วน หรือเมื่อมีการบูรุกโบราณสถานขึ้นมาก็ต้องรีบแจ้งไปยัง กรมศิลปากรทันที หรือโบราณสถานถูกทำลายบางส่วน หรือปัญหาการเสื่อมโทรมของโบราณสถาน ทางด้านสำนักงานมีหน้าที่ในการส่งข้อมูลทั้งหมดไปยังกรมศิลปากรเพียงเท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ที่เข้าไป ดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้นหรือแม้กระทั่งเจ้าอาวาสที่อยู่ภายในวัดก็ตามยอมไม่สิทธิ์กระทำการใดๆ อย่าง เด็ดขาดหากเข้าไปกระทำการต่อเติม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโดยไม่แจ้งล่วงหน้าก็เท่ากับว่า กระทำผิด กฎหมายบ้านเมืองอาจจะถูกจับกุมโดยทันที ซึ่งในลักษณะดังกล่าวทั้งตัวของเจ้าอาวาส หรือใครก็ตามที่ อาศัยภายในวัดก็จะนิ่งดูตายแม้ว่าจะทรุดโทรมไปก็ตามเพราะเหมือนกันว่า ตนเองไม่มีหน้าที่คอยมาดูแล อนุรักษ์โบราณสถานนั้นอีกต่อไป รวมทั้งความไม่รู้ทางด้านกฎหมายที่อาจจะเกิดข้อผิดพลาดได้ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การบริหารจัดการโบราณสถานมีข้อจำกัดมากมายในการดูแลแก้ไข บูรณะซ่อมแซมสิ่งที่ทรุด โทรมไป และเสียหายอย่างมาก^{๒๓} เพราะฉะนั้น การที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะเข้าไปเกี่ยวข้องจึงต้องมึ ความระมัดระวังตนเองด้วยเพราะหากมองถึงสิทธิ์ที่ควรมีก็จะผิดกฎหมายได้ง่ายทำให้สภาพของโบราณ สถานที่ย่ำถูกปล่อยเสมือนทรุดโทรมไปตามกาลเวลา

๒.๓.๓ ความเป็นเจ้าของร่วม

ประชาชนมีความรู้สึกว่าแหล่งโบราณสถานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานรัฐที่ไม่สามารถจะเข้า ไปก้าวก่ายใดๆ จึงทำให้ประชาชนเพียงต้องรายได้บางส่วนที่เกิดขึ้นจากแหล่งโบราณสถานทำให้ความ ผูกพันระหว่างประชาชนกับแหล่งโบราณสถานไม่เป็นไปเพื่อการรักษาหรือรู้สึกหวงแหนมากนักจึงเป็น ที่มาของการขาดความรู้ในเรื่องของการดูแลรักษาหรือจิตสำนึกที่ว่าตนเองก็เป็นเจ้าแหล่งโบราณสถาน สำหรับองค์กรของวัดก็เฉกเช่นเดียวกันบางครั้งก็เกิดความรู้สึกว่าไม่ใช่หน้าที่ใดๆที่จะต้องดูแล หรือรักษา

^{๒๒} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เพราะเกรงกลัวต่อความผิดการละเมิดทางกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะรู้ว่าสิ่งเป็นทรัพย์สินอันมีค่าของการครอบครองของวัดแต่การไม่อำนาจใดๆ ในการบูรณะ ซ่อมแซมจึงปล่อยปะละเลยในการรักษา เช่นเดียวกัน ทางด้านสำนักพระพุทธศาสนาแม้ว่าจะมีหน้าที่ในสอดส่อง และเก็บข้อมูลเพื่อรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ก็อยู่ขอบเขตที่จำกัดทางด้านงบประมาณที่ไม่มากนักทำให้การดูแลย่อมไม่ทั่วถึง เพราะกำลังมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของแหล่งโบราณสถานที่มีมากมายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกทั้งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจะมีขอบเขตเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณก็จริงแต่ก็ทำได้เพียงบริบทที่เกี่ยวกับชุมชนมากกว่าที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับช่องแหล่งโบราณสถานโดยตรง สำหรับท่องเที่ยวจังหวัดส่วนมากเป็นไปตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัดที่มีการส่งเสริมก็พร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรมภาคการท่องเที่ยวซึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เป็นแหล่งโบราณสถานเป็นเพียงส่วนย่อยการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตามความคาดหวังและบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะมีงบประมาณก็ทำได้เพียงการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถาน ซึ่งข้อมูลหลายแหล่งระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาแหล่งโบราณสถานด้วยเพราะต้องการออกแบบการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกและนำเสนอด้วยความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง รวมไปถึงหน่วยงานอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นต่างก็รู้สึกที่ต้องการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นนั้นแต่ก็ติดอยู่ที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ทางกรมศิลปากรซึ่งก็เป็นห่วงว่า หากการบูรณะซ่อมแซมแหล่งโบราณสถานผิดพลาดจะทำให้สูญเสียความเป็นอัตลักษณ์ของสิ่งนั้นไป แต่ถึงอย่างไรก็ตามการดูแลของกรมศิลปากรก็สามารถทำได้เป็นอย่างดีเพราะงบประมาณและศักยภาพในการดูแลแหล่งโบราณสถานที่ไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่นๆ และชุมชนทำให้สภาพของแหล่งโบราณสถานถูกปล่อยทิ้งและผุพังไปตามกาลเวลาอยู่บ้าง

เพราะฉะนั้น การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันจึงน่าจะมีโอกาสในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานไปสู่ความภาคการท่องเที่ยวได้อย่างมาก แต่กระนั้นข้อจำกัดของประชาชนและองค์กร หรือหน่วยงานอื่นๆ ส่วนมากจะเป็นลักษณะของข้อกฎหมายที่ไม่ทราบว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ไม่มีความรู้ในการดูแล รักษา และพัฒนาแหล่งโบราณสถานเหล่านั้น ดังนั้น กรมศิลปากรอาจจะต้องทำงานในด้านการสื่อสารด้านกฎหมายและการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น รวมทั้งการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่ผูกโยงกับแหล่งโบราณสถานในระดับท้องถิ่นซึ่งมิใช่เพียงพระบรมธาตุไชยาเท่านั้น ยังไม่แหล่งโบราณสถานอีกมากมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการเข้าไปดูแลและพัฒนาให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชนและประชาชนใกล้เคียงจนนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกร่วมว่าตนเองเป็นเจ้าของสิ่งมีค่าของปู่ย่าตายายได้สร้างแหล่งโบราณสถานและดูแลเก็บรักษาไว้ให้กับ

ลูกหลานของตนเองอันเป็นทุนทางอารยธรรมชุมชนเพื่อต่อยอดไปสู่ความสามัคคีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานต่อไป

กล่าวได้ว่า กลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยการมุ่งเป้าหมายไปที่พื้นที่อำเภอไชยาทำให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมร่างแผนหลายประการเพื่อรองรับการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในขอบเขตบริบทที่อำนาจหน้าที่และบทบาทจะกำหนดให้สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมา ให้สามารถแปรสภาพมาเป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมกับสามารถยกระดับกิจกรรมไปสู่ความเป็นมืออาชีพเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอไชยาที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด นอกจากนี้กระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีสิ่งที่จะขาดมิได้ กล่าวคือ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานในบริบทของชุมชนผ่านความร่วมมืออย่างเต็มที่ จัดทำเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาและการดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานร่วมกับการประสานบทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆให้เข้ามาช่วยในทุกด้านทั้งด้านงบประมาณ และด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งโบราณสถาน และการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมของหน่วยงานนั้นๆ เพราะฉะนั้น การวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอะไรเป็นที่ดึงดูดใจที่นอกเหนือการจัดพลิกประวัติศาสตร์ของแหล่งโบราณสถานให้มีคุณค่าและเสริมความเชื่อต่อพิธีกรรมต่าง ๆ อันหมายถึง การก่อกำเนิดกิจกรรมเชิงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่แตกต่างมีเอกลักษณ์สำหรับชุมชนเมืองไชยาที่ผ่านอารยธรรมศรีวิชัยอันเป็นแหล่งก่อกำเนิดสรรพวิชาการต่าง ๆ เช่น มวยไชยา พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว อนุสรณ์สถานเจ้าเมืองไชยา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและแหล่งโบราณสถานเหล่านี้จะเริ่มต้นด้วยการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสัมผัส และซึมซับความเป็นตัวตนของลูกหลานเมืองไชยาดังแผนภาพดังต่อไปนี้

จะเห็นได้ว่า กลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกระทำได้ตามขอบเขตและบริบทต่าง ๆ แต่กระนั้นบทบาทหลักอาจจะต้องมีการประสานการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติทางกฎหมายของกรมศิลปากรทั้งที่ขึ้นทะเบียนและทั้งที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนให้มีองค์ความรู้ในการดูแล รักษา และร่วมกันเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานสำคัญในพื้นที่นั้นๆ อย่างเข้าใจและลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นรายได้หลักของประเทศ ถึงแม้ว่ากำลังหลักของหน่วยงานที่รับผิดชอบจะไม่สามารถกระทำได้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วให้เกิดรายได้ต่อประชาชนอย่างเต็มความสามารถโดยเฉพาะการตั้งงบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ

แผนภาพที่ ๒.๕ แผนกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ ๓

ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมภาคการท่องเที่ยวของชุมชนก่อให้เกิดรายได้และการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านระเบียบกฎหมาย และส่งเสริมความมีอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเองทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงไปยังภาคีเครือข่ายองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกให้เข้ามาร่วมกันร่วมกันพัฒนาชุมชนที่เพิ่มมูลค่าทางรายได้และความเป็นปกติสุขให้กับประชาชนให้มากที่สุด ดังนั้น ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะประกอบด้วย ๖ มิติที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการภาคการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันมีแหล่งโบราณสถานเป็นจุดศูนย์กลางในพื้นที่อำเภอไชยาทั้งที่ขึ้นทะเบียนและยังไม่ขึ้นทะเบียนในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สามารถประยุกต์ใช้สอยแหล่งโบราณสถานในระดับท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังเครื่องมือ โดยการขออนุญาตในการปรับปรุงซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณสถานผ่านการขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่ดูแลและเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานนั้นๆที่มีความรับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค

๓.๑ มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ได้รับความคาดหวังจากประชาชนในการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าและความภูมิใจของลูกหลานชาวศรีวิชัย โดยเฉพาะวัดพระบรมธาตุไชยาอันเป็นเสาหลักแห่งอารยธรรมที่เก่าแก่ไม่ต่ำกว่า ๑๒๐๐-๑๓๐๐ ปี แต่กระนั้นการส่งเสริมประเพณีเก่าบางช่วงก็อาจจะเจียบไปบ้างก็เพราะสภาพสังคมไม่เอื้อต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เคยสืบกันมาอย่างยาวนาน เช่น การแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ การจัดงานย้อนยุค เป็นต้น^๑ ซึ่ง

^๑ สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้เข้าช่วยในการประชาสัมพันธ์ข่าวการจัดการกิจกรรมของวัดให้ประชาชนรับทราบซึ่งเรื่องนี้อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องการดำเนินการตามแผนงบประมาณเพราะทางท้องถิ่นไม่สามารถจะสนับสนุนงบประมาณได้โดยตรงแต่หากไม่ผิดระเบียบการใช้จ่ายเงินก็สามารถกระทำได้แต่ทั้งนี้ทางวัดที่มีแหล่งโบราณสถานและการอนุญาตจากกรมศิลปากรเสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้^๒

ความสัมพันธ์ในแง่ดังกล่าวย่อมข้อจำกัดถึงแม้ว่าจะทำให้เกิดความนิยมชอบจากประชาชนก็ไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรงแต่หากเป็นเรื่องของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของประชาชนก็สามารถสนับสนุนได้ด้วยเช่นอีกทั้งในอำเภอไชยาจะมีผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาจำนวนหนึ่ง อีกจำนวนหนึ่งจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งทั้งสองศาสนาก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เช่น การที่คนอิสลามเข้ามาขายไข่เค็มภายในวัด และขายไก่ทอด เป็นต้น หรือการช่วยเหลือกิจกรรมของวัดของพี่น้องมุสลิมก็สามารถกระทำได้ และแม้กระทั่งชาวพุทธก็สามารถช่วยกิจการของศาสนาอิสลามได้^๓ ทำให้เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมความเชื่อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถหล่อหลอมความเชื่อทั้งหลายไปด้วยกันจึงเกิดเป็นมิติของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัดในทางพระพุทธศาสนา และมีสยิดที่เป็นลักษณะของการกลมกลืนทางวัฒนธรรม^๔

นอกจากนี้ภาคการท่องเที่ยวระดับจังหวัดได้เล็งเห็นทุนที่สำคัญอย่างมากจึงได้กำหนดนโยบายอันมีภารกิจที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาหมายให้ทางสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดดูแล คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจในกลุ่มจังหวัดในขณะเดียวกันการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในฐานะผู้แทนกระทรวงตามนโยบาย คือ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกรณีเดียวกันการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นเรื่องงบประมาณซึ่งมีหลายช่องหลายช่อง ช่องที่ ๑ คือ งบพัฒนาจังหวัด จะต้องจัดทำโครงการมายังสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดแต่กระนั้นความสัมพันธ์ในเชิงงบประมาณอาจจะมีปัญหาในระดับการสื่อสารองค์กรระดับท้องถิ่นหรือแม้ว่ากระทรวงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตามก็ยังไม่สามารถจัดทำโครงการดังกล่าวได้ หรืออาจจะมีในบางองค์กรที่ส่งเรื่องเข้ามาสำนักงานก็จะจัดทำแผนงบประมาณเพื่อการสนับสนุนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งในปัจจุบันจะมีการพัฒนาแหล่งมากกว่า ๔% ในเรื่อง

^๒ สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑทอง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

พัฒนาบุคคลไม่ถึง ๑๐% โดยวางแผนของงบประมาณมาได้ ๕ ล้าน ก็นำมาพัฒนาบุคลากรที่เข้าสู่ AEC มาแล้วซึ่งจะพัฒนาในสาขาอาชีพที่มีอยู่ตัวหนึ่งที่เป็นตัวป้อนให้ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ย้อนกลับประเด็นการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ก็จะมีเรื่องของพระบรมธาตุไชยามี่งานแสง สี เสียง ย้อนรอยตามอารยธรรมศรีวิชัย นั้นเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นตามศิลปวัฒนธรรมเรื่องของ ขนบธรรมเนียมประเพณีเรื่องของมวยไชยา มีการออกถ่ายทอดในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม เพื่อแสดง ให้ชาวโลกรับรู้ว่าไชยามีอะไรดีที่พุ่มเรียงมีอะไรดี เสร็จแล้ววางแผนการประชาสัมพันธ์โดยการออกสื่อ ออกถ่ายทอด เพราะฉะนั้น เรื่องของพระบรมธาตุไชยามีความเป็นจิกซอที่ต่อดัดต่อ เนื่องกันอยู่แต่ รายละเอียดจะลึกต่อไป^๕ และหาคำตอบเพื่อการท่องเที่ยวในลักษณะพระพุทธรูปศาสนาได้อย่างไร

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะของการดำเนินร่วมกันระหว่างสองศาสนาเป็นมิติทั้งความ เชื่อและวัฒนธรรมที่สอดคล้องไม่แตกต่างกันแต่มีความแตกต่างกันอย่างไรความขัดแย้งใดๆจึงอยู่ที่การ จัดการในส่วนของท้องถิ่นที่จะเข้ามามีบทบาทผสมผสานให้กลมกลืนมากยิ่งขึ้นเพราะเป็นหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติกระจายอำนาจที่หลีกเลี่ยงมิได้ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการดำเนิน กิจกรรมในลักษณะดังกล่าวค่อนข้างน้อย ดังนั้น แหล่งโบราณสถานถือว่าเป็นทุนอารยธรรมของ ประชาชนชาวไชยาที่ควรอนุรักษ์ สืบทอด ร่วมกันต่อยอดแหล่งโบราณสถานให้มีคุณค่าหลากหลายมิติ และทำให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่นั้น ซึ่งคำว่า คุณค่าจะต้องมี ๒ นัยยะที่สำคัญคือ นัยยะ ของความมีประโยชน์ต่อชุมชนแต่ต้องยุติธรรม เสมอภาคกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และนัยยะของการใช้ประโยชน์ได้ตามคุณค่านั้นอย่างสูงสุด ซึ่งเรื่องนี้อาจจะต้องอาศัยนักวิชาการ นักวิจัยที่เข้ามาหาคำตอบและให้คำแนะนำในเรื่องความรู้สู่การปฏิบัติจนเป็นรูปธรรมมากที่สุดแต่โดย พื้นที่จำต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมที่รัฐบาลปัจจุบันเรียกว่า นโยบายประชารัฐ คือการถือหลักให้ทุกคนมีส่วนร่วมต้องให้ภาครัฐเป็นแกนนำประชารัฐ เพราะว่าภาครัฐมีอุปกรณ์ที่ พร้อมมีบุคลากรที่ฝึกเฉพาะมาต่ออยู่แล้ว มีทั้งผู้นำจังหวัดมีทั้งตำแหน่งใหญ่โต แต่ก็มองเห็นว่ายังขาด การทำงานและบูรณาการทรัพยากรฐานบริหารจัดการพร้อมกัน ดังนั้น ประชารัฐ เป็นหัวใจหลัก คือ การทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยมีภาครัฐเป็นแกนนำ^๖

การมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมโดยผ่านการจับมือแบบการบูรณาการกับหน่วยงานทั้งระดับ จังหวัดและท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก แต่กระนั้น สิ่งที่น่าห่วงก็คือ ความเป็นมืออาชีพของท้องถิ่นเอง

^๕ สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมอณิ, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ชอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

กลับต้องพัฒนาตนเองไปสู่การตอบสนองต่อภาคการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นเพราะหากมาดูแลเฉพาะแหล่งโบราณสถานจะทำให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาอีกในคราวต่อไปจึงต้องมีกิจกรรมนำเสนอไว้ในปีถัดไปซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจะต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับนักปราชญ์ชุมชน และวัดเป็นผู้ออกแบบเพื่อไม่ให้เกินขอบเขตของคามพอดี รวมทั้งการควบคุมคุณภาพประเพณีของนักท่องเที่ยว เช่น กรณีจะต้องไม่นั่งสั้่นอย่างน้อยต้องใส่กระโปรงให้เรียบร้อย แต่งกายสุภาพ รองเท้าแตะไม่ควรใส่ อย่างในวัดพระแก้วนักท่องเที่ยวใส่กระโปรงสั้น จะต้องเป็นผู้ที่สามารถอธิบายถึงข้อห้ามได้ซึ่งก็อาจจะเป็นไกด์หรือมัคคุเทศก์ประจำสถานที่นั้นที่เก่งทางด้านภาษาด้วย รวมทั้งป้ายห้ามต่าง ๆ เป็นต้น เพราะฉะนั้น มัคคุเทศก์จะต้องเป็นมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นจริงๆ เพราะบุคคลเหล่านั้นจะมีความรู้ดี หากจะให้ไปเป็นไกด์ที่อ่านประวัติศาสตร์จะไม่เข้าถึงมันจะมองไม่เห็นมิติทั้งปัจจุบันและอนาคตหากเป็นคนในพื้นที่ ก็จะมีพูดคล่องมากหากแต่ต้องมีการอบรมเรื่องการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง อบรมเรื่องของการใช้ภาษาเรื่องการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น^๗

ทำให้เห็นว่า มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรมอันเป็นต้นกำเนิดของแหล่งโบราณสถานจนกลายเป็นอารยธรรมเคียงคู่กับชาวบ้านในอำเภอไชยาโดยเฉพาะวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหารที่เป็นแหล่งรวมใจของประชาชนในเรื่องความเชื่อความศรัทธาอย่างมาก แต่กระนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังมีอุปสรรคดังที่กล่าวมาแล้ว แต่กระนั้น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าไปเชื่อมความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้ว่าข้อจำกัดของระเบียบมหาดไทยในส่วนของท้องถิ่นสนับสนุนวัดไม่ว่าจะเป็นการอุดหนุนหรือการดูแลวัดไม่สามารถสนับสนุนได้โดยตรง ทำให้วิธีการบริหารจัดการวัดในเรื่องพระพุทธศาสนารวมทั้งการส่งเสริมให้ความรู้ศิลปวัฒนธรรมไม่สามารถจะเข้าไปสนับสนุนวัดได้ แม้เป็นกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นมาทั้งในส่วนที่เป็นโบราณสถาน เช่น ในตลาดไชยา ก็มีเจดีย์กรมหลวงที่เป็นโบราณสถานที่ ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากร จึงไม่สามารถไปยุ่งเกี่ยวได้มาก นอกจากทำความสะอาดบริเวณและดูแลภูมิทัศน์ข้างๆ ซึ่งการดูแลการท่องเที่ยว มีข้อดีก็คือ อำเภอไชยาเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นเมืองเปิดที่ทุกคนรู้จักแต่ตัวตลาดไชยาอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลตลาดไชยาไม่มีจุดท่องเที่ยวหลัก แต่ก็มีมีการจัดสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านสถานศึกษาการท่องเที่ยวที่ร่วมกับ

^๗ สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สภาวัฒนธรรมไชยาร่วมกับชมรมพุทธศาสตร์ไชยาและได้จัดตั้งอยู่ในวัดเวียงเพื่อการสนับสนุนซึ่งผู้บริหารก็ได้ใช้เงินส่วนตัวในส่วนการดูแลวัดและพระพุทธรูปศาสนา^๔

ดังนั้น แหล่งโบราณสถานทั้งหลายในอำเภอไชยาขึ้นทะเบียนไว้เฉพาะตัวโบราณสถานเพียงเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดของเราไม่สามารถทำได้เลย แต่บริเวณใกล้ ๆ กับตัวโบราณสถานนั้นองค์กรส่วนท้องถิ่นก็สามารถดูแลจัดการได้ ซึ่งนำไปสู่การจัดการบริหารเชิงการท่องเที่ยวโดยการทำป้ายประชาสัมพันธ์ ทำแผ่นพับ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน ในส่วนนี้ทางท้องถิ่นก็มีบทบาทในการสนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ไม่สนับสนุนการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุโดยตรง แต่เรื่องอื่นสามารถจัดโครงการได้ เช่น การจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ทางมรดก วัฒนธรรมประเพณี และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆของบรรพบุรุษในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์มีการสะสม โบราณวัตถุและการแสดง เช่น การแสดงวิถีชีวิตดั้งเดิม สิ่งต่าง ๆ ก็อาศัยการรับบริจาคก็จะตั้งอยู่ในวัดที่มีแหล่งโบราณสถาน นอกจากนี้ การจัดการศูนย์การเรียนรู้และเป็นศูนย์การท่องเที่ยววัฒนธรรม จะมีสภาวัฒนธรรมศาสนาพุทธ ร่วมกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และทีมงานผู้สูงอายุที่เป็นภูมิปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิก็จะเป็นผู้ดูแลคณะทำงานเป็นครั้งคราว^๕

สรุปได้ว่า มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอไชยาเป็นสิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตระหนักถึงภารกิจในหลายเรื่องหนึ่งในก็คือ การส่งเสริมกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของสองศาสนาเป็นหลักใหญ่ถึงแม้ว่าชาวพุทธจะมากกว่าแต่ก็ควรสนับสนุนกิจกรรมของมุสลิมด้วยเพื่อให้เกิดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้น จึงต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาคหลักการสร้างความสัมพันธ์แบบเปิดให้มากยิ่งขึ้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมร่วมกันไม่ว่าจะแผนงบประมาณ โครงการพัฒนาบริเวณรอบฐานโบราณวัตถุ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์แหล่งโบราณสถานของอำเภอไชยาทั้ง ๑๓ แห่ง ผ่านเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรและสถาบันของชุมชนและหน่วยงานระดับจังหวัดดังต่อไปนี้

๑. ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับความร่วมมือของมัสยิด ซึ่งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ทุกคนจะได้รับประโยชน์ในการศึกษาแนวประวัติศาสตร์ร่วมกันเพราะอำเภอไชยาจะมีความเป็นมาของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมาอย่างยาวนานทำให้เกิดเป็นแนว

^๔ สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ประวัติศาสตร์คู่กับเมืองไชยา ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ

๒. ความสัมพันธ์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับสภาวัฒนธรรมอำเภอและจังหวัด ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ให้การเรียนรู้เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านแก่ผู้มาเยือนที่ถูกต้องเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา ซึ่งอาจจะคัดเลือกสัก ๑๐ คนที่มีความรู้ในด้านต่างๆ พร้อมที่จะให้คำปรึกษาต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างครบถ้วน

๓. ความสัมพันธ์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวจังหวัด ความสัมพันธ์ในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเชิงการท่องเที่ยวจะต้องมีแผนงบประมาณซึ่งอำเภอไชยานอกจากนี้จะมีแหล่งโบราณสถานแล้วยังมีสวนโมกข์ มีวัดพระธาตุ และเป็นเมืองท่องเที่ยวตงนั้น แผนงบประมาณเพื่อการพัฒนาจะต้องมีงบประมาณที่สามารถดึงจากแหล่งอื่นๆ ได้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งใช้ช่องทางสำหรับการเข้าถึงงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งโบราณสถานอื่นๆ ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามแนวทางพระพุทธศาสนาต่อไป

๔. ความสัมพันธ์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับปราชญ์ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีความผูกพันกับแหล่งโบราณสถานจะทราบถึงข้อมูลทั้งหมดของสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดการความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นของแหล่งโบราณสถานเดือนละ ๑ ครั้ง

๕. ความสัมพันธ์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันทางการศึกษาทุกระดับ ยิ่งสถาบันการศึกษาที่อยู่ใกล้ๆกับแหล่งโบราณสถานยิ่งมีความจำเป็นอย่างที่จะนำมาสร้างเป็นเครือข่ายการดูแลรักษาและสร้างมรดกเศรษกิจน้อยให้กับแหล่งประวัติศาสตร์ของคนไชยา นอกจากนี้สถาบันทางการศึกษาในระดับที่สูงๆขึ้นไปก็อาจจะมีส่วนร่วมในการออกแบบและเป็นผู้ร่วมฝึกอบรมให้กับนักเรียนในพื้นที่ให้มีศักยภาพการทำงานด้านภาษา ด้านการต้อนรับและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของตนเองไปพร้อมๆกัน

๖. ความสัมพันธ์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับกรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่กำลังดูแลโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนโดยตรงอาจจะมี การพูดกันอย่างเป็นทางการกันมากยิ่งขึ้นเพราะเมื่อแหล่งโบราณสถานได้ขึ้นทะเบียนก็เท่ากับว่าไม่มีผู้ใดมีสิทธิ์เหนือโบราณสถานนั้นจนกระทั่งเจ้าอาวาสที่ดูแลวัดนั้นก็ตาม ทำให้เกิดความลำบากใจในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่บ้างแต่ด้วยความหวังดีของกรมศิลปากรต่อข้อกังวลใจว่าหากไม่ขึ้นทะเบียนก็จะทำให้ผู้ที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม ศิลปวัตถุต่าง ๆ มาซ่อมแซมจนอัตลักษณ์ของโบราณสถานเปลี่ยนแปลงไปหรือถูก

ปรับเปลี่ยนไปตามอำเภอใจของผู้อำนาจมองไม่ร่องรอยแห่งอารยธรรมเดิม ดังนั้น การทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาก็จะทำให้เป้าหมายของความร่วมมือดีกว่าที่เป็นอยู่มากขึ้น

๗. ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันสงฆ์ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความผูกพันกันมาตลอดอยู่แล้วซึ่งจะเห็นว่าเมื่อทางวัดมีกิจกรรมอะไรทางท้องถิ่น ท้องที่จะเข้าไปช่วยกันอย่างเต็มที่ รวมทั้งกลุ่มของประชาชนที่เข้ามาวัด ดังนั้น การสร้างความร่วมระหว่างพระสงฆ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความราบอยู่มาก

๘. ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนถือว่าเป็นสิ่งที่ให้การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่จะต้องแสดงความจริงใจ จริงจังในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวจริง ๆ และจะต้องให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ของตนเองที่จะได้รับอีกด้วย

๓.๒ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบทบาทการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเรื่องคู่ขนานกับการกิจการปฏิบัติในฐานะองค์กรแห่งการพัฒนาชุมชนถึงแม้ว่าจะพัฒนาแหล่งโบราณสถานจะไม่ใช้เรื่องท้องถิ่นถนัดก็ตามแต่กระนั้นการเข้าสู่โหมดของการสร้างความเจริญในหลายๆทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความพร้อมในหลายๆ ด้านเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนและองค์กรในอำเภอไชยาซึ่งสิ่งแรกที่จะต้องกำหนดขึ้นมาก็คือ นโยบายขององค์กรส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องดูแลสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ก็ย่อมเชื่อมโยงกับสังคม วัฒนธรรม และการมีการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน จะต้องดูแลให้ทั่วถึง หากชุมชนได้มีการอนุรักษ์ต้องตั้งระบบการจัดการในการช่วยเหลือส่งเสริมและมีการฟื้นฟู ทั้งแหล่งท้องถิ่นและท้องที่ทำให้คนรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของพุทธศาสนาจะให้ความสำคัญของศาสนา วัฒนธรรมเป็นธรรมดา เพราะสิ่งที่เป็นพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมย่อมมีความเป็นมาจุดเกิดแห่งความศรัทธา ความเชื่อของผู้คน แหล่งโบราณสถานตรงนั้นได้เกิดการพัฒนา ขยายเป็นตลาดการค้าที่ใหญ่ก็มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น^{๑๐}

นอกจากนี้ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแล อนุรักษ์แหล่งโบราณสถานในพื้นที่ของตนเองแล้ว ยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบคล้ายๆถึงแม้ว่าจะเป็นทางอ้อมหรือโดยตรงก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานวัฒนธรรมระดับจังหวัดโดยบทบาทจริงๆแล้ว

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ไม่ได้เชื่อมโยงไปถึงเรื่องการส่งเสริมเรื่องโบราณสถานหรือการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ว่าสิ่งที่วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับเรื่องของการอนุรักษ์ การดูแลให้อยู่ในสภาพดี มีความสมบูรณ์ หากมีปัญหาที่ต้องหาแนวทางแก้ไขจัดการให้อยู่ในสภาพดีที่สุด^{๑๑} นอกจากนี้เรื่องของความรู้ และการรวบรวมองค์ความรู้แหล่งโบราณสถานต่างๆ รวมไปถึงประเด็นการเผยแพร่ความรู้ซึ่งเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ด้วย เช่น เมื่อสองปีที่ผ่านมาสำนักงานวัฒนธรรมก็ได้ทำป้ายข้อมูลแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมด เป็นการเผยแพร่ส่วนหนึ่งและก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการเกื้อหนุนในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับแหล่งโบราณสถาน ดังนั้น ตัวของโบราณสถานจริง ๆ มีบทบาทในการดูแลโดยตรงของศิลปากร ทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทำหน้าที่แค่เป็นหูเป็นตาหากเกิดปัญหา มีการบุกรุก ปัญหาเกิดการถูกทำลาย ปัญหาเกิดการเสื่อมโทรมสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจะต้องเก็บข้อมูลส่งให้กรมศิลปากรให้เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับโบราณสถาน กรมศิลปากรเพื่อดำเนินการต่อไป^{๑๒}

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหน่วยงานรัฐกับหน่วยงานรัฐบางครั้งอาจจะต้องมานั่งทบทวนบทบาทของตนเองในการเข้าไปดูแลหรือดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งทางสำนักงานจังหวัดก็สามารถเป็นเจ้าภาพหลักในการส่งเสริมและกำหนดกลไกต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเพราะยุทธศาสตร์ที่สองของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะมีด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีชื่อเสียงระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นเกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า สำหรับเกาะเต่าติดแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำ ๑ ใน ๕ ของโลก สำหรับเกาะสมุยไม่ต้องพูดถึง เครื่องบินมาถึงสมุยทุกวันไม่ว่าจะมาจากเบอร์ลิน ลอนดอน ก็สามารถหาสมุยได้นี้ก็เป็นแหล่งความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับแหล่งท่องเที่ยวบนบก จะมีเขื่อนรัชชประภา-เขาสก สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เดินทางมาโดยการโดยสารรถไฟ รถยนต์ รถทัวร์หรือจะมาลงที่เกาะสมุยก็ได้ เงินก็จับจ่ายใช้สอยอยู่ในเกาะสมุย เราก็บอกว่าเราพยายามมาตลอดนะ ตอนนี้น่าจะดีขึ้นแล้ว ให้มาจับจ่ายใช้สอยในสุราษฎร์ธานี ๑ คิน หรือ ๒-๓ คิน ได้ยิ่งดี เพื่อเป็นการระบายเงินให้เงินสะพัดในตัวเมือง แนวทางล่าสุดก็น่าจะมากับศิลปวัฒนธรรม ก็จะชูพระธาตุไชยา สวนโมกข์ ทำให้สามารถรองรับการอยู่จำนวนวัดที่มากขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เหมาะสมสำหรับการเป็นอาณาจักรศรีวิชัยของสุราษฎร์^{๑๓} เพราะฉะนั้น สิ่งที่ต้องครปครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างน้อยต้องรักษาความสัมพันธ์ ๔ ระดับ ๆ ได้แก่

ระดับที่ ๑ ความสัมพันธ์ระดับประชาชนทั่วไป ซึ่งมีมติของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจะทำให้เกิดสัมพันธภาพตามมาในระดับที่ดีขึ้นอย่างแน่นอนผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน การวางแผนการพัฒนาชุมชน การกำหนดนโยบายการทางการบริหารการพัฒนา หรือแม้กระทั่งงบประมาณสำหรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจะต้องให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสาร การตรวจสอบ มีความโปร่งใส สามารถเข้าถึงข้อมูลในระดับต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ความคิดเห็นต่าง ๆ ของประชาชนจะมีคุณค่าอย่างยิ่งก็ต่อเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ฟังเสียงความต้องการที่แท้จริง ร่วมกันปรับแผนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายร่วมกัน และพร้อมเพรียงกันความสมานฉันท์ในชุมชนจะกลายเป็นความสามัคคี

ระดับที่ ๒ ความสัมพันธ์ระดับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มต่าง ๆ หัวหน้าชมรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีบทบาทที่จะชักนำความคิด การตัดสินใจ รวมไปถึงความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มนั้นๆ ทำให้ระดับหัวหน้าหรือผู้นำชุมชนมีอิทธิพลอย่างมากทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะละเอียดมีได้จำต้องเร่งเชื่อมความสัมพันธ์ให้อยู่ในระดับดีที่สุด และพร้อมที่จะประสานประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานในอำเภอไชยาต่อไป

ระดับที่ ๓ ความสัมพันธ์นักธุรกิจชุมชนหรือนักธุรกิจอื่นๆ กลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากนักลงทุนหรือนักธุรกิจอยู่ที่ไหนที่นั้นจะสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่อย่างมหาศาล แต่กระนั้นกลุ่มเหล่านี้อาจจะขาดความรับผิดชอบไปบ้างเพราะความอยากได้ที่มากจนเกินไป ซึ่งอาจจะทำลายแหล่งโบราณสถานโดยไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะมีความต้องการให้นักลงทุนมาทำธุรกิจในอำเภอไชยาก็ตามแต่การควบคุมการทำธุรกิจแบบมีจริยธรรมของผู้ประกอบการจะช่วยให้เกิดความสมดุลและความเหมาะสมระหว่างการลงทุนกับรายได้ เมื่อเป็นลักษณะดังกล่าวก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการอำนวยความสะดวกและบริการผู้ประกอบการด้วยจิตใจที่ดีงามตามไปด้วยที่เรียกว่า ได้ประโยชน์ทั้งคู่จึงนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ระดับที่ ๔ ความสัมพันธ์ระดับหน่วยงานรัฐ เป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะหลีกเลี่ยงมิได้อย่างเด็ดที่จะเข้าไปพัฒนาสัมพันธภาพไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคการท่องเที่ยว ภาควัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานปลัดจังหวัด สถาบันการศึกษา กรมศิลปากร รวมไปถึง

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ถึงสถาบันสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งองค์กรหรือสถาบันเหล่านี้ย่อมมีศักยภาพในการช่วยเหลือเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัดและงบประมาณในการจัดโครงการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวแบบครบวงจร ดังนั้น การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ หน่วยงานอื่นๆจะสามารถทำให้แหล่งโบราณสถานในพื้นที่ที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ ดูแล และฟื้นฟู สำหรับการท่องเที่ยวต่อไป

จะเห็นได้ว่า การสร้างสัมพันธภาพทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงาน หรือกลุ่มประชาชนย่อมมีผลต่อการดูแลและบำรุงรักษา อันเนื่องมาจากเรื่องศาสนาสถาน เป็นงาน ภารกิจหลักขององค์กรท้องถิ่นและองค์กรที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งที่ผ่านมาการการดูแลและอนุรักษ์ สภาพโบราณสถานที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการประกอบพิธีทางศาสนาได้อย่างต่อเนื่อง และได้ ประโยชน์ในเรื่องการสำรวจตรวจสอบให้โบราณสถานคงสภาพหรือปรับปรุงให้เกิดความสวยงามและ เหมาะสม ก็อยู่ที่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและฝ่าย บ้านเมืองที่จะกำหนดให้เป็นไปในทิศทางของการตอบสนองของรัฐบาลตามนโยบายหลัก รวมถึงการ ท่องเที่ยว เช่น กรณีของวัดพระธาตุไชยา จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม องค์กรท้องถิ่น วัดพระบรมธาตุและสำนักพุทธศาสนาในจังหวัดได้ร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงาน ยุติธรรมจังหวัดก็ได้ดำเนินการมาแล้ว รวมทั้งการสำรวจศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวในเชิง ศาสนาวัฒนธรรมของแหล่งที่ว่ายังคงมีสภาพที่ดีหรือไม่ อย่างไรก็ตามได้ช่วยกันดูแลอย่างต่อเนื่องร่วมกับ องค์กรทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงานรัฐ เพราะฉะนั้น การดูแลที่เป็นเชิงอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์กรรม ศิลปการให้ขึ้นทะเบียนหรือศาสนาสถานที่มีคุณสมบัติของการขึ้นทะเบียนทั้งหมดในการขึ้นทะเบียนมี ผลว่าในการบูรณะหรือการปฏิสังขรณ์หรือซ่อมแซมก็ต้องมีการดูแลในการอนุญาต และดูแลในแบบ แปลน ในแผนผังและคุณภาพในศิลปะให้คงทนหรือไม่ผิดเพี้ยน จึงต้องมีเรื่องในการรักษาศิลปะและ การรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ดังนั้น การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร จะต้องทำให้เกิดความเข้าใจถึงคุณค่าประโยชน์ร่วมกันหากทุกๆองค์กรทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่ บกพร่องอาจส่งผลในการเกื้อกูลในการดูแลในภาพรวมของคนที่ทำหน้าที่ดูแลโดยตรงคือท่านเจ้า อาวาสซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่โดยมีหลักการดูแลเบื้องต้นในฐานะเป็นบุคคลผู้แทนของวัด และเป็นผู้ ประสานงานขั้นที่ ๑ คือ เจ้าอาวาสที่จะต้องอาศัย หลักการบริหารจัดการเพื่อการเชื่อมสัมพันธ์ที่ เชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานภายในวัดนั้น ๆ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับตัวแทนของสถาบันภายในวัดจะต้องเชื่อมโยงใน เรื่องของเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์เชิงการบูรณาการการทำงานได้ในหลายๆ อย่างที่เป็นตัว เชื่อมโยงได้อย่างดี ได้แก่ ศาสนนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนสถาน และศาสนพิธี อันเป็นสื่อประกอบที่

ทรงคุณค่าต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีจุดเด่นหรือประเด็น ว่าวัดพระบรมธาตุและแหล่งโบราณสถานอื่นๆ มีจุดเด่นในศาสนสถานและศาสนบุคคลในทางเดียวกันที่สวนโมกข์เราก็มีศาสนสถาน และศาสนธรรม^{๑๔} จึงก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่นำไปสู่ตัวปัญญา นำพาชีวิตให้ดำเนินตามกรอบแห่งคุณธรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมบางครั้งก็ต้องอาศัยความรู้แต่บางท้องถิ่นก็ไม่มีความรู้ที่จะถ่ายทอดได้ ต้องมีเจ้าภาพ ได้แก่ สถาบันสงฆ์จะต้องยอมรับว่าเป็นเจ้าภาพหลักในฐานะเจ้าของพื้นที่ตัวจริง หากสถาบันสงฆ์ไม่มีความรู้ก็ไม่ใช่แต่ขอให้สถาบันสงฆ์ยอมรับเป็นเจ้าภาพเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธซึ่งหากเป็นเรื่องดี ๆ ต่อพระพุทธศาสนา ต่อแหล่งโบราณสถานก็จะมีประชาชนและองค์กรอื่นๆ เข้ามาช่วย^{๑๕} นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังสามารถเข้าดูแลและสนับสนุนกิจกรรมหลักเพียงแต่ต้องให้สถาบันสงฆ์เปิดโอกาสในการทำงานอย่างเต็มที่แต่มีใช้มาควบคุมในการจัดการวัดและแหล่งโบราณสถานแต่ประการใดซึ่งต้องการคุยและตกลงในเรื่องของบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนที่เรียกว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์เชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธตามกรอบกิจกรรมที่เสริมสร้างความดี ความงาม และความสุขให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่นั้นๆ^{๑๖}

กล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านสังคมอาจจะต้องเริ่มจากสถาบันสงฆ์ในชุมชนนั้น ๆ พร้อมกับประชาชนในพื้นที่ควรมีโอกาสในการเสนอความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานจากความคิดเห็นร่วมกัน เมื่อได้ข้อสรุปก็จัดเป็นแผนโครงการพัฒนาเพื่อเสนอไปยังการท่องเที่ยวหรือสำนักงานจังหวัดเพื่อการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม นอกจากนี้การพัฒนาความสัมพันธ์ภาพทางสังคมควรให้เป็นหนึ่งเดียวทั้งหมดไม่ใช่เพียงแต่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้นเพราะแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยามีถึง ๑๓ แห่งที่ขึ้นทะเบียนไว้และยังไม่ขึ้นทะเบียนย่อมสามารถพัฒนาคุณค่าและทุนทางมรดกวัฒนธรรมได้อีกมากหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และสถาบันสงฆ์จะเป็นจุดเล็กๆ ที่ขับเคลื่อนไปตามเป้าหมายของการทำงานเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และรวมทั้งดึงหน่วยงาน

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

อื่นๆที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันแต่จุดเริ่มก็ต้องการรู้จักผู้สัมพันธ์กับหน่วยงานเหล่านั้นให้ได้เสียก่อนเพื่อการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงพุทธในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓.๓ มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายเพราะเกี่ยวกับเรื่องปากท้องของประชาชน รวมทั้งถึงรายได้ที่ได้มาจากการท่องเที่ยวอันเป็นมีแหล่งโบราณสถานเป็นทุนทางวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัดเจนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดแผนโครงการก็ย่อมได้รับการส่งเสริมและการมีส่วนร่วมจากประชาชนได้ง่ายกว่ามิติความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ อีกทั้ง การส่งเสริมเศรษฐกิจก็เป็นเป้าหมายของนายทุนทั้งในและนอกชุมชนอยู่แล้ว อีกทั้งหน่วยงานรัฐก็สนับสนุนอย่างเต็มที่ ส่วนธนาคารก็สามารถปล่อยเงินกู้ได้มากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น การใช้นโยบายการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่มีกลไกการขับเคลื่อนมิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจจะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้มากที่สุด แต่กระนั้น การเข้าถึงองค์ความรู้ทางเศรษฐกิจและพยายามควบคุมการลงทุนจากภายนอกไม่ให้มีจำนวนมากจนเกินไปก็เป็นหนึ่งประเด็นที่ชุมชนควรมีการกำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจนเพื่อการป้องกันจากนายทุนภายนอกมาครอบงำระบบเศรษฐกิจในแหล่งโบราณสถานในวัดต่าง ๆ

แหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาจะได้รับการยอมรับได้หรือโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจนซึ่งเรื่องแรกก็คือการวางนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแผนงานในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานเชิงพุทธศาสนาหากเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นข้อบังคับ หากเป็นเทศบาลก็ออกเป็นเทศบัญญัติแต่ส่วนที่สำคัญที่สุดนอกจากนี้ยังต้องดึงภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนข้อคิด มีการพูดคุยชาวบ้านให้ชัดเจนพร้อมรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจุดสำคัญเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานจะอย่างไรให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งประโยชน์จะตกกับประชาชนทั้งหมด จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใให้อยู่ที่การตัดสินใจของชาวบ้านในพื้นที่นั้นๆเมื่อผ่านการประชาคมชาวบ้านจะเห็นได้ว่า การพัฒนาแหล่งโบราณสถานภาคเอกชน ภาคประชาชน และหน่วยงานรัฐจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังพัฒนาไปลักษณะค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าแบ่งปันผลประโยชน์ให้ลงตัวมากที่สุดโดยประโยชน์ของประชาชนพร้อมกับควบคุมในเรื่องการจัดการอันเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะร่วมกัน^{๑๗} เพราะฉะนั้นความร่วมมือระหว่างกันทั้งหมดจะนำไปสู่รายได้ของคนในพื้นที่การค้าการขาย การบริการสิ่งต่าง ๆ ธุรกิจที่สืบเนื่องก็ย่อมมีรายได้ต่อยกได้ด้วย เมื่อการสร้างเงื่อนไขและการชี้แจงผลประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวก็ย่อมเป็นทางนำไปสู่

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ความสัมพันธ์ของท้องถิ่นกับภาคประชาสังคมอันเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้นผ่านนโยบายและแผนการจัดการระบบต่าง ๆ ให้เรียบร้อยมากที่สุดแต่บางพื้นที่ก็ยังคงขาดอยู่ ถนน ไฟฟ้า น้ำไม่สมบูรณ์ น้ำประปาไม่สมบูรณ์ทุกครั้งที่มีการออกประชาคมในการทำแผนนโยบายต่างๆ เป็นประเด็นหลักในการศึกษาอย่างไม่ได้ข้ามไปถึงการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทำให้เห็นว่าจะต้องให้ความสำคัญในด้านพอสมควร จึงจะสามารถส่งเสริมธุรกิจที่เชื่อมกับแหล่งโบราณสถานให้ประสบผลสำเร็จได้^{๑๘}

แผนนโยบายการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานที่มีเครือข่ายส่งเสริมเศรษฐกิจเป็นผลรวมของประโยชน์ร่วมกันย่อมผูกพันการทำงานเชิงประชาสังคมไม่ว่าจะเป็นแผนการบริหารจัดการภายในและแผนการบริหารจัดการภายนอก นอกจากนั้นต้องมีแผนประชาสัมพันธ์ลงเว็บไซต์ แผนการสร้างภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวต้องมีหลายแผนต้องทำเป็นแผนครบวงจรที่สำคัญที่สุดคือ แผนการรองรับคน ไม่ว่าจะเป็นคนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น แผนการที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียนซึ่งใช้โครงการมัคคุเทศก์น้อยที่สามารถทำให้เด็กนักเรียนมีรายได้จากการท่องเที่ยวและเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเองจนกลายเป็นมัคคุเทศก์น้อยที่เป็นมืออาชีพจริงๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแผนระบบจราจรทำแผนบริหารจัดการก่อนที่จะมีปัญหาขึ้น เพราะการท่องเที่ยวหลายแห่งขาดแผนท่องเที่ยวปล่อยไปตามยถากรรม เช่น วัดแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยามีประชาชนไปเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์แต่ในส่วนของพิพิธภัณฑ์ปิดทำการ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดปัญหาว่าเมื่อในพิพิธภัณฑ์ฝ่ายหน่วยงานรัฐเป็นผู้ดูแลแต่ปิดทำการทำให้การท่องเที่ยวไม่เชื่อมโยงกับความ เป็นจริงที่จริงควรที่จะเปิดทำการจันทร์-ศุกร์ เพราะพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะต้องมีแผนการบริหารจัดการเปิดพิพิธภัณฑ์นอกเวลาให้ได้ก็ด้วยการจัดการเชิงบูรณาการตามสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุดมิใช่เพียงปฏิบัติหน้าที่ตามลักษณะของบริบทของหน่วยงานรัฐซึ่งองค์กรท้องถิ่นควรมีแผนรับมือกับอุปสรรคเหล่านี้ เช่น การจัดแผนสำหรับเงินล่วงหน้าในลักษณะการทำงานในรูปแบบภาคีโดยเฉพาะใช้หลักการของภาครัฐ บุคลากรต้องไปศึกษาและมีส่วนร่วมเน้นการให้ความรู้ ส่วนเรื่องภาคีเครือข่าย เน้นความอำนวยความสะดวกเป็นหลัก ในการทำงานต้องมีการวางแผน ๔ อย่าง^{๑๙} ได้แก่

๑. แผนการปฏิบัติงาน ของภาคีเครือข่ายทั้งหมดทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อการลงทุนด้านเศรษฐกิจตามลักษณะตามขั้นตอนที่ชัดเจนซึ่งต้องจัดบทบาทหน้าที่อย่าง

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ลงตัวไม่ให้เกิดการขัดแย้งเชิงหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพราะส่วนมากบางสถานการณ์บทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจนจึงเกิดปัญหาตามจนภาคการท่องเที่ยวยุคใหม่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ดังนั้น การจัดการบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กร แต่ละภาคส่วนจะต้องพูดคุยเพื่อรองรับและประสานประโยชน์ที่เชื่อมโยงเข้าหากันทั้งหมด

๒. แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ เพราะเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานภายใต้ข้อตกลงให้ดำเนินกิจกรรมตรงตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีส่วนร่วมและต้องชี้แจงรายละเอียดกับประชาชนอย่างต่อเนื่องว่าในอำเภอไชยาจะมุ่งเน้นสร้างอะไรให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านจะได้รับประโยชน์อย่างไร ชาวบ้านจะต้องมีส่วนในการต่อยอดรายได้ให้กับตนเองและท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งเป็นกลไกเชิงการบริหารจัดการแผนกลยุทธ์ ซึ่งหากเป็นไปตามแผนที่วางไว้จะเห็นเป็นรูปธรรมได้ โดยไม่ยากเย็นนักทำให้เกิดการประสานแผนไปด้วยกันอย่างต่อเนื่องซึ่งหลายๆแห่งก็สามารถส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ผสมผสานทางเศรษฐกิจท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

๓. แผนการบริหารงบประมาณหรือเงิน เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทไม่เว้นแต่การท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานที่เหมาะสมด้วยประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเชิงวัฒนธรรมอยู่แล้วทำให้เห็นถึงรายได้จำนวนหนึ่งที่จะถึงมือภาคธุรกิจทั้งหลายในชุมชนนั้นๆ นอกจากนี้แผนงบประมาณในการจัดหาแหล่งทุนเพิ่มเติมเพื่อตั้งเข้ามาสู่กิจกรรมทางด้านแหล่งโบราณสถานยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่สามารถเพิ่มยอดการลงทุนโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่สองของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปวัฒนธรรมอยู่ทำให้เห็นถึงโอกาสของแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาที่จะสามารถสร้างกลไกทางด้านรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างมหาศาล

๔. แผนการต่อยอดนายทุนชุมชน จัดได้ว่าเป็นแผนที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมต่างผ่านการลงทุนทั้งทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรเงิน ทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรม ผ่านการทำงานแบบเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีก็เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องทุนชุมชนต้องมีการต่อยอดการท่องเที่ยวอยู่ในเรื่องเศรษฐกิจศาสตร์ชุมชน^{๒๐} เปิดระบบความคิดทางธุรกิจได้โดยตรงกับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้กิจกรรมการส่งเสริมความเก่าแก่ของวัตถุต่าง ๆ เพื่อการแข่งขันและเล่าเรื่องถึงความเป็นมาของสิ่งนั้นให้ผู้มาร่วมงานได้เข้าใจและรับรู้ถึงความเก่าแก่ของแหล่งโบราณสถาน ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เข้าสู่ความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจของชุมชน เช่น อำเภอไชยาจะมีชื่อเสียงทางด้านไข่เค็มก็สามารถจัดกลุ่มกันเพื่อจัดเป็นสินค้า ของฝากจากแหล่งโบราณสถานแต่

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

องค์กรท้องถิ่นจะต้องเปิดธุรกิจให้กับชาวบ้านในพื้นที่เท่านี้และมีการจัดกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดให้มีการจัดทำไข่มุขโดยชาวบ้าน การผลิตวัตถุดิบ การรวมหุ้น การตั้งเป็นคณะกรรมการ ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อรับรองคุณภาพ^{๒๑}

จะเห็นได้ว่า นโยบายและแผนงานที่ถูกระบุขึ้นด้วยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายย่อมทำให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐ จากประชาชนในพื้นที่รวมทั้งองค์กรอื่นๆ ที่จะเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการทั้งรายย่อยและรายใหญ่ นอกจากนี้ความร่วมมือดังกล่าวที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจยังมุมมองอีกด้านหนึ่งที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวพุทธในครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือ เรื่องราวของพระเครื่องซึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็ได้มีการจัดโครงการประกวดพระเครื่องซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้มีประสบการณ์และผู้ที่ยื่นขออย่างมากแต่การจัดการดังกล่าวถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับกรอบคิดทางพระพุทธศาสนาแต่ก็ยอมรับว่าพระเครื่องเป็นสิ่งที่คู่ขนานกับชาวพุทธมาช้านานหากมีการส่งเสริมทางอ้อมซึ่งไม่ใช่ประเด็นหลักจะมีนักท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญด้านพระเครื่องจำนวนมากหลั่งไหลมาสู่อำเภอไชยาโดยเฉพาะแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ก็จะต้องเกี่ยวข้องกับชมรมพระเครื่องในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่แล้ว อีกทั้งยังสามารถกระตุ้นการตลาดทำให้เงินสะพัดไปทั่วอำเภอไชยาก็เพราะในพื้นที่มีทุนทางวัฒนธรรมอันดีอยู่แล้วนั่นเองอีกทั้งการดูแลเรื่องความปลอดภัยแก่ผู้ที่มาเยือนก็เป็นอีกส่วนที่ต้องดำเนินการให้เกิดความชัดเจนในระบบรักษาความปลอดภัยให้มากก็ต้องอาศัยคนในพื้นที่ให้มากที่สุดที่จะเข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้^{๒๒} เพราะฉะนั้น ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโบราณสถานเชิงพุทธหรือการท่องเที่ยวในประเภทใดก็ตามของอำเภอไชยาอย่างน้อยที่สุดควรจะต้องมีปัจจัย ๖ ประการ^{๒๓} ได้แก่

๑. ความสะดวก ไม่ว่าจะเป็สถานที่จอดรถ สถานที่พักสำหรับคนเดินทาง ห้องน้ำห้องส้วม สถานที่พักผ่อนตามบริเวณต่าง ๆ เป็นต้น

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางประสงค์ หิตอนันต์, ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนไข่มุขไชยา, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายมาโนช ธนอารักษ์, กรรมการชมรมพระเครื่อง จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๒. ความสะอาด ซึ่งส่วนมากจะเป็นบริเวณแหล่งโบราณสถานเป็นหลัก แต่หากเป็นไปได้ควรจะมีนโยบายด้านความสะอาดจากท้องถิ่นเพื่อการกระตุ้นให้ประชาชนมีระเบียบวินัยมากยิ่งขึ้นและช่วยกันรักษาความสะอาดในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวทั้งหมด

๓. ต้องสอดคล้องต่อผู้มาเยือน การจัดการเชิงการท่องเที่ยวสิ่งทำให้เกิดการยอมรับและยกย่องก็คือการจัดการที่แตกต่างไปจากที่อื่นๆ อันเป็นอัตลักษณ์สำหรับพื้นที่นั้นๆ อย่างลงตัว รวมทั้งการสร้างสรรคพื้นที่สิ่งใหม่ๆไว้สำหรับการเยี่ยมชมให้มากยิ่งขึ้นแต่ก็ควรจะเน้นความแปลกตาให้กับผู้มาเยือนด้วย

๔. ความประทับใจ เป็นสิ่งที่เจ้าถิ่นหรือองค์กรเข้าภาพควรตระหนักเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมแหล่งโบราณสถานจนเกิดความประทับใจและได้ชื่นชมสิ่งที่คุณค่าต่าง ๆ กลับไปจะทำให้เกิดความน่าสนใจและการประชาสัมพันธ์ไปยังคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และคนรอบข้างให้มาเยือนแหล่งโบราณสถานได้ก็ด้วยความประทับใจที่คนในพื้นที่ได้กำหนดเป็นค่านิยมหลักให้กับชาวบ้านผู้ทำหน้าที่เจ้าบ้านที่ดีเพราะนอกเหนือจากความประทับใจในแหล่งโบราณสถานแล้วยังสามารถให้ความประทับใจจากน้ำใจของคนในพื้นที่ได้อีกด้วย

๕. ความปลอดภัย เป็นสิ่งควรตระหนักอย่างมากเพราะหากมีข่าวหรือเหตุการณ์ในพื้นที่บ่อยๆจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่กล้าไปอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแผนเตรียมการไว้สำหรับการสร้างความปลอดภัย สร้างความอุ่นใจให้กับผู้มาเยือนอย่างเป็นรูปธรรมให้มากที่สุดซึ่งปัจจุบันการมีส่วนร่วมจากภาคท้องถิ่นและอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยจะมีอยู่แล้วทำให้เหตุการณ์ร้ายลดน้อยลงไปอีกทั้งการลักเล็กขโมยน้อยก็ควรมีมาตรการเฝ้าระวังตลอดเวลา ยาเสพติดในพื้นที่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากถูกควบคุมไว้โดยผู้ที่ดูแลจะทำให้ความมั่นใจในการท่องเที่ยวและศึกษาแหล่งโบราณสถานมีเกิดความสุขใจมากยิ่งขึ้น

๖. ได้เรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมผ่านเรื่องเล่าอันเป็นต้นแบบของเมืองศรีวิชัยที่ได้ตกผลึกทางด้านมรดก ศิลปวัฒนธรรมไว้มากมายให้กับคนไชยา แน่แน่นอนว่าวัฒนธรรมบางอย่างจะหายไปแล้ว แต่ยังมีอีกหลายอย่างยังคงถูกรักษาและสืบทอดต่อกันมาไม่ขาดสาย ดังนั้น การรื้อฟื้นศิลปวัฒนธรรมแบบโบราณจะช่วยให้นักท่องเที่ยวและเยาวชนรุ่นใหม่ได้เกิดการเรียนรู้ความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์ชนชาติของตนเองจนนำไปสู่ความหวงแหนรักษา พื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมที่ดิ่งงามต่อไป

กล่าวได้ว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจจะมีประเด็นเรื่องแผนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอีกทั้งเรื่องราวได้ของประชาชนที่มีผลประโยชน์รวมอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ การทบทวนทุนเชิงวัฒนธรรมที่สามารถแปรรูปออกมาเป็นรายได้ของชาวบ้านในพื้นที่นั้น นอกจากนี้การสร้างสัมพันธ์ภาพกับภาคีเครือข่ายย่อมแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นที่มีนโยบายเป็นแนวทางขับเคลื่อนอย่างจริงจังมากกว่ามุ่งเน้นเชิงการก่อสร้างวัตถุที่เอื้ออำนวยในการดำเนินชีวิตซึ่งขาดการต่อยอดทางทุนที่มีอยู่เดิมทำให้งบประมาณไหลไปสู่เรื่องอื่นๆ มากกว่าเรื่องการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานทางพระพุทธศาสนา เพราะการให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวจัดอยู่ในประเด็นยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดแต่อุปสรรคที่ยิ่งใหญ่ในการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานก็คือกฎหมายที่ยังไม่ได้ประสานงานไปยังกรมศิลปากรให้รับเรื่องดังกล่าวจึงกลายเป็นสิ่งที่ถูกละเลยไปอย่างน่าเสียดายอย่างยิ่ง ดังนั้น การเชื่อมความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจบางครั้งอาจจะมีเป้าหมายร่วมกันทั้งชาวบ้าน องค์กรท้องถิ่น ฝ่ายท้องที่ ท่องเที่ยวระดับจังหวัด องค์กรธุรกิจเอกชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ จะต้องรวมตัวเพื่อแสวงหาจุดศูนย์กลางของประโยชน์ที่จะได้รับอย่างเท่าเทียมจึงจะสามารถสร้างมิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง

๓.๔ มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม

มิติการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานหรือสถานท่องเที่ยวอื่นๆ ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจะพบมลพิษต่างๆมากมายทำให้บรรยากาศในการท่องเที่ยวไม่เจริญตามกพอสมควร โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน หรือตามเกาะต่าง ๆ หากไม่มีระบบการจัดการขยะที่ดีพอจะทำให้เกิดมลพิษทั้งทางสายตา ทางเสียง ทางอากาศ ทางกลิ่น เป็นต้น ดังนั้น การเตรียมการถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวอาจจะต้องมีการเตรียมการวางแผนเพื่อความชัดเจนในรูปแบบของความร่วมมือในการจัดระบบสิ่งแวดล้อมที่ดีต้องมีการบูรณาการจับมือร่วมกันของหน่วยงานงานปกครองของท้องถิ่นในพื้นที่^{๒๔}ซึ่งมีความสมบูรณ์พอสมควรทุกๆกิจกรรมแต่บางกิจกรรมยังติดปัญหาอยู่ในเรื่องของคน เรื่องของเด็กเรื่องที่เราควบคุมไม่ได้นั่นคือเรื่องขยะจัดการขยะให้เป็น แยกขยะด้วยตัวเอง เพราะสิ่งเหล่านี้หากมีนักท่องเที่ยวมากก็เกิดผลกระทบต่อพื้นที่มาก สิ่งแวดล้อมเพราะฉะนั้นทั้งท้องถิ่น ท้องที่ และประชาชนต้องเป็นเจ้าบ้านที่ดีทางองค์กรท้องถิ่นก็พยายามรณรงค์ให้เด็กเยาวชนและชาวบ้านรู้ว่าเมื่อเราเป็นเจ้าบ้านที่ดีคนที่มาท่องเที่ยวนี้เอาเม็ดเงินมาใช้จ่ายใช้สอยทำให้บ้านเศรษฐกิจดีขึ้น แต่เด็กและชาวบ้านบางคนก็ยังไม่คิดอะไร เพราะจำนวนคนมากบางครั้งก็ตามยอมรับความเป็นจริงว่าผู้คนที่มาเที่ยวหรือมาเยี่ยมชมมีทั้งดีและไม่ดี^{๒๕}

^{๒๔} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

จะเห็นได้ว่า ความพยายามที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมยังติดปัญหาใหญ่อยู่มากที่ไม่สามารถจะดำเนินการให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดังนั้น ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วยการให้ความรู้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวดังด้วยวิธีการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นรวมทั้งการการจัดโซนการท่องเที่ยวที่จะต้องดูแลเป็นพิเศษหรือการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในฐานะเจ้าบ้านและเป็นเจ้าของพื้นที่ให้มีความรักและความผูกพันกับแหล่งโบราณสถานซึ่งเชื่อแน่ว่าสามารถจัดการอย่างต่อเนื่องในเรื่องประเด็นสิ่งแวดล้อมจะทำให้เด็ก เยาวชน และชาวบ้านจะให้ความสำคัญและตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้น^{๒๖} แต่กระนั้นการกำหนดนโยบาย และแผนการจัดการเรื่องความสะอาดก็เป็นสิ่งหนึ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งโบราณสถานหากจัดการอย่างเอาจริงเอาจังจะสามารถชักจูงให้องค์กรอื่น ๆ และประชาชนเกิดความร่วมมือได้^{๒๗}

การจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ เป็นจำเป็นต่อการจัดการปัญหา โดยเฉพาะสถาบันสงฆ์หรือวัดที่มีแหล่งโบราณสถานเพราะการจะเข้าไปจัดโครงการต่าง ๆ จะต้องแจ้งความประสงค์ไปยังวัด รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากรในบางเรื่อง เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการติดป้ายประชาสัมพันธ์ก็ต้องขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ซึ่งส่วนมาจะมีสถานที่ติดอยู่แล้วแต่ก็ดูเหมือนจะไม่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในความสะอาดยังคงมีปัญหาเรื่องขยะและเรื่องความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย แม้กระทั่งในวัดพระธาตุก็ยังมีจุดบอดอยู่เพราะการที่ชาวบ้านเข้าตั้งร้านขายไข่เค็มและสิ่งอื่นๆ ซึ่งดูแล้วยังไม่เรียบร้อยมากนักทำให้การจัดการต่างๆ กลายเป็นยากหากเจ้าของพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวแต่ถึงอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสงฆ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีสัมพันธภาพที่ดีมากซึ่งมีลักษณะน้ำพึ่งเรือเสื่อพึ่งป่า เพราะกิจกรรมที่มีในรอบปีทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้เข้าไปช่วยเหลือในหลายๆ เรื่องรวมทั้งท่องเที่ยวที่ฝ่ายปกครอง เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกิจกรรมทางศาสนาที่อาศัยสถาบันวัดอยู่แล้วทำให้เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ดีเสมอหากสามารถแผ่แพร่ความคิดและมีแนวทางที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมก็เชื่อว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถคลี่คลายปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มากนักน้อย^{๒๘}

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางศรินฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยปกติแต่อย่างไรก็ตามการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ทำได้เพียงการจัดตั้งถังขยะตามจุดต่าง ๆ ที่ชาวบ้านนำไปใส่ไว้แต่ในขณะเดียวกันขยะหรือสิ่งปฏิกูลต่างๆ อีกจำนวนมากก็ไม่ได้อยู่ในถังขยะทั้งหมดหากจะให้บุคลากรท้องถิ่นมารับผิดชอบก็คงจะเป็นไปไม่ได้เพราะจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดเก็บขยะไม่เพียงพอต่อจำนวนขยะดังกล่าว^{๒๙} ดังนั้น การจำเป็นต้องประสานงานองค์กรชุมชน เครือข่าย สถาบันสงฆ์ โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีอนามัย และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ให้ช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมซึ่งบางองค์กรก็สามารถจัดการสิ่งแวดล้อมได้เฉพาะในส่วนองค์กรของตนเองแต่อีกหลายองค์กรก็ต้องพึ่งพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าช่วยเหลืออยู่บ้างแต่ถึงอย่างไรก็ตามในส่วนพื้นที่แหล่งโบราณสถานเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เป็นพื้นที่ของทุกคนมิใช่ของผู้หนึ่งผู้ใดทำให้จิตสำนึกในส่วนขาดหายไปบ้างจึงต้องมีโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมและโครงการสำนึกรักบ้านเกิดที่มองเห็นการพัฒนาจิตสำนึกให้เด็กเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถจัดทำโครงการได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยกำหนดให้มีการกระตุ้นและปลูกความตระหนักด้วยการจัดโครงการทำความสะอาด และจัดเก็บขยะตามพื้นที่ต่าง ๆ ปีละ ๑ ครั้งและกำหนดจุดลงพื้นที่โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งโบราณสถานในวัดพระบรมธาตุ ในตลาดไชยา และพื้นที่อื่นๆ ซึ่งก็เห็นความร่วมมืออย่างมากทำให้เห็นว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญและพยายามจัดโครงการเหล่านี้จะมีองค์กรอื่นๆ หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมมือต่อโครงการดังกล่าวอย่างมาก^{๓๐}

ปัญหาใหญ่ของการจัดการสิ่งแวดล้อมอีกประเด็นหนึ่งที่นอกเหนือจากเรื่องขณะก็คือ การตั้งร้านของในพื้นที่วัดหรือรอบๆ บริเวณแหล่งโบราณสถานซึ่งดูแล้วไม่มีความเหมาะสมอย่างมากทำให้เห็นถึงการไม่ตระหนักการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดแม้แต่น้อยดูแล้วไม่สวยงามแต่ขณะที่องค์กรสงฆ์หรือพระสงฆ์จะไม่พูดไปกล่าว ไปตักเตือนมากก็จะเกิดความขัดแย้งระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านซึ่งต้องให้ชาวบ้านตัดเตือนกันเองหรือไม่ควรจะให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาดูแลเรื่องการจัดการระเบียบแผงขายของแต่คงต้องใช้เวลาพอสมควรเพราะเมื่อนักท่องเที่ยวทางร้านจะขายสินค้าได้หากไปไล่หรือเปลี่ยนสถานที่ไปยังจุดอื่นก็ทำให้เสียประโยชน์ไปร้านค้าต่างๆ จึงไม่ยอมย้ายโดยง่าย เพราะฉะนั้นต้องมีเจ้าภาพหลักที่สามารถสั่งการหรือออกคำสั่งได้ถึงแม้ว่าอำนาจสั่งการเป็นของเจ้าอาวาสก็ตามแต่เมื่อสั่งแล้วไม่มีคนปฏิบัติตามก็ไม่รู้จะทำอย่างไรก็ปล่อยเป็นหน้าที่ของ

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ท้องถิ่นได้เข้ามาดูแลเรื่องนี้ นอกจากนี้ การส่งผลกระทบต่ออีกสถานการณืหนึ่ง เช่น ในช่วงน้ำท่วมจะเข้ามาจอดรถในพื้นที่จะเป็นปัญหามาก ร้านค้าต่างๆ จะแย่งจอดขายของ ทำให้เกิดการเบียดเสียดกันก็ขายของไม่ได้ ก็เลยเกิดปัญหาแย่งลูกค้าทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายต่อระบบการจัดการ และไม่มี ความประทับใจทางวัดก็เลยนำเครื่องกันมาจอดขวางให้รถเข้ามาได้และกลับรถได้ หากนักท่องเที่ยวมารถคันใหญ่ๆ ก็เป็นปัญหามากหน่อยกว่าจะแก้ปัญหเรื่องนี้ได้ใช้เวลาเป็นปีๆ ซึ่งเรื่องนี้จะต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาดูแลแต่ขอว่าอย่าให้มีเรื่องสองมาตรฐานและผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหนึ่งอย่างใด หากให้วัดเป็นผู้จัดการปัญหานี้ก็คงลำบากมาก^{๓๑}

การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในแหล่งโบราณสถานที่มีพื้นที่อยู่ในวัดเมื่อวัดไม่สามารถดูแลได้อย่างเต็มที่จะต้องบริหารจัดการแบบเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วมแจกแจงหน้าที่แต่ละเครือข่ายให้มีเจ้าภาพหลักแต่ละฝ่ายมอบอำนาจให้เพื่อการตัดสินใจอย่างเป็นระบบมากที่สุดอย่างเช่น ห้องน้ำห้องส้วมมีรูปแบบในสถานที่อื่นๆ ที่สามารถนำมาสร้างเป็นแนวทางการบริหารจัดการได้เหมือนวัดห้วยมงคล หรือวัดในแถบจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หากเราทำให้สะอาดควรเห็นว่าบางครั้งจะต้องเก็บเงินก็ต้องเป็นไปตามนั้นให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมและเน้นในเรื่องไหนก็ควรดูแลความสะอาดเป็นอันดับต้นของการบริหารจัดการ นอกจากนี้สำหรับมัคคุเทศก์น้อยหรือไกด์ทัวร์ต่าง ๆ ทางวัดหรือเจ้าหน้าที่แหล่งโบราณสถานจะต้องเน้นย้ำเรื่องความสะอาด เรื่องการแต่งกายที่เหมาะสม เรื่องการพูดเสียงดัง เรื่องระเบียบวินัยอื่นๆ จะต้องบุคคลที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ เมื่อมีการละเมิดอาจจะต้องตำหนิตึงกันได้ หากไม่เป็นไปอย่างนั้นก็จะดูว่าข้อห้าม ระเบียบวินัยไม่สำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถาน ยิ่งการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องบริหารจัดการเรื่องขยะ มีจุดถังขยะตามจุดต่าง ๆ มีป้ายประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งโบราณสถานอย่างชัดเจน และการตักเตือนเมื่อมีนักท่องเที่ยวละเมิดข้อห้ามต้องทำกันอย่างเป็นระบบผ่านระบบการวางแผนงบประมาณ และการวางแผนเชิงความคิดร่วมกันวัด และเครือข่ายต่าง ๆ^{๓๒} รวมทั้งภาคประชาชนที่เปิดร้านขายฝากของภายในแหล่งโบราณสถานหรือภายในวัดนั้นๆ ซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีในส่วนของการดูแลสุขภาพเข้ามาดูแล เมื่อสถานที่มีความนิยมคนเข้ามาเที่ยวมากก็ต้องจัดระบบความสะอาดให้สะอาดเป็นเรื่องที่สำคัญ^{๓๓}

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เพราะฉะนั้น ความสัมพันธ์มิติด้านสิ่งแวดล้อมอาจจะมองในรูปการจัดการตามโครงการ ประชากรรัฐ คือ ภาครัฐบาล ข้าราชการ เอกชน ภาคสังคม ประกันสังคม มาร่วมกันอาจจะมีการบริหารจัดการ ร้านขายของฝากประชากรรัฐคือร้านที่ไม่หวังผลกำไร ไม่มีการจ่ายปันผล ลงเงินกันมาขาย ได้เท่าไรก็ขายร้านต่อไปเรื่อยๆ โดยมีผู้จัดการมีอาชีพมาทำหน้าที่บริหารจัดการ มีค่าตอบแทน เพราะคนดี คนเก่งมีมากมาแต่บางครั้งก็หาคนที่มีความกล้าที่จัดการเรื่องต่าง ๆ ได้ยากเช่นกัน แต่หากท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งในชุมชนอยู่แล้วในส่วนขององค์กรก็สามารถทำได้ เช่น เรื่องขยะในท้องถิ่นทำอย่างไรไม่ต้องให้ปัญหาถึงกระทรวงทรัพยากร แต่หากจัดการกับปัญหาขยะท้องถิ่น ท้องถิ่นที่ไม่แข็งแรงก็ไม่พร้อมในการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว เหมือนอย่างในเกาะสมุยมีปัญหาเรื่องขยะตกค้างอยู่บนเกาะสมุย ของใหม่ ๒๐๐,๐๐๐ กว่าตัน ในขณะที่ของเก่าก็ยังคงอยู่ ทั่วทุกวันนี้ วันละ ๑๕๐ ตัน จนปัจจุบันนี้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น้ำ ลำธาร ไหลลงทะเล ก็เป็นปัญหาที่ทางเกาะสมุยกำลังดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะฉะนั้น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม ประเพณี เชิงแหล่งโบราณสถาน และอื่นๆ ปัญหาที่ควรตระหนักก็คือเรื่องสิ่งแวดล้อมจึงเห็นว่าการโครงการประชากรรัฐที่อาศัยทุกภาคส่วนที่มีรัฐเป็นแกนนำหรือเป็นเจ้าของหลักน่าจะมีโอกาสในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีส่วนหนึ่ง^{๓๔}

กล่าวได้ว่า มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะแนวทางสำหรับการสร้างสัมพันธ์ภาพในหลายมิติและหลายรูปแบบที่สามารถดำเนินการไปได้ภายในบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ รวมทั้งงบประมาณและความตั้งใจในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะความสะอาดภายในแหล่งโบราณสถานอย่างเข้มงวดซึ่งการดำเนินการดังกล่าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางครั้งก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่นั่นก็คือ สถาบันวัดหรือพระสงฆ์ที่อำนาจหน้าที่โดยในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เพราะทางวัดหรือสถาบันสงฆ์จะจัดการหรือมีแนวคิดที่ดีอย่างไรก็ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ดังเช่น การจัดการร้านขายของฝากก็เป็นปัญหาที่ทางวัดมองเห็นแต่ไม่สามารถเข้าไปสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะจะเกิดความขัดแย้งดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์มิติสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอไชยาควรที่จะ

๑. กำหนดนโยบายเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งโดยปกตินโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจะมีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ระบบการจัดการยังไม่ครอบคลุมถึงในพื้นที่ แต่ก็สามารถจัดการได้ในระดับหนึ่งเพียงเท่านั้นทำให้หลายพื้นที่ยังมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องขยะเคลื่อนเมือง ดังนั้น การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้เกิดความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น วัด โรงเรียน ประชาชน

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ชมรมต่าง ๆ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมไปถึงหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องให้ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เฉพาะแหล่งโบราณสถานเท่านั้นแต่ยังรวมถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบทั้งหมด

๒. กำหนดแผนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการจัดการป้ายบังคับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้ช่วยกันรักษาความสะอาดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดการเรื่องป้ายและถังจัดเก็บขยะในพื้นที่แหล่งโบราณสถานและสถานที่ใกล้เคียง รวมทั้งแผนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์สิ่งที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีแผนกิจกรรมส่งเสริมตามโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่จะต้องทำร่วมกันเยาวชนในโรงเรียน ชาวบ้านในพื้นที่นั้น และหน่วยงานอื่นๆ เช่น Big cleaning day เป็นต้น

๓. การจัดโครงการสำนึกรักบ้านเกิด เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างจิตสำนึกและให้การตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเองหากชาวบ้านหรือคนในพื้นที่ไม่ช่วยกันดูแลรักษาจะหานักท่องเที่ยวที่ไหนจะเอารายได้มาให้รวมไปถึงนักท่องเที่ยวจากภายนอกที่จะเข้ามาพัฒนาความเจริญให้กับแหล่งโบราณสถานนั้นๆ

๔. การจัดการโครงการประเพณีวันทำความสะอาด (Big cleaning day) ซึ่งจะเน้นเรื่องความร่วมมือเพื่อให้เห็นพลังของคนไชยาไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน คนชรา ครูอาจารย์ พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่รัฐ บุคลากรเอกชน บริษัทห้างร้าน พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ได้ออกมาทำความสะอาดโดยพร้อมเพรียงกัน อาจจะต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนืองก่อนที่วันทำความสะอาดจะเกิดและให้อยู่ในลักษณะประเพณีของคนไชยาโดยกำหนดวันหนึ่งวันใดในรอบปี เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันทำบุญเดือนสิบ หรือวันอื่นๆ ก็ดูความเหมาะสมและความพร้อมเป็นสำคัญ

๕. การจัดการระเบียบวินัยลักษณะตัวแทน ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักการจัดการระเบียบสิ่งต่าง ๆ เช่น ภายในวัดหากพระสงฆ์ไม่สามารถจัดการเรื่องการจัดตั้งแผงขายฝากได้เพราะกลัวความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจะต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่เข้ามาดูแลให้เป็นไปตามข้อบังคับภายในแหล่งโบราณสถานหรือภายในวัดนั้นๆ อย่างเข้มงวดและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๖. การสร้างข้อบังคับ กฎระเบียบสำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะที่ผ่านมามีความชัดเจนในเรื่องการลงโทษ หรือมาตรการเอาผิดกับคนที่ไม่รับผิดชอบไม่ค่อยจะได้ผลเท่าที่ควรหรือบางครั้งแม้ว่ามีป้ายห้ามทำแต่ก็ยังละเมิดกันอยู่แต่ก็ไม่ผลทำให้เกิดจิตสำนึกในความผิดดั่งนั้น ฝ่ายท้องที่หรือท้องถิ่นควรเข้ามาดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจังจะต้องเอาผิดกับผู้ละเมิดกฎข้อบังคับอาจจะเป็นการปรับเงินหรือลงโทษตามพฤติกรรมนั้นๆไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวหรือใครก็ตามจะต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๗. การจัดร้านขายของฝากพระราชวัง หมายถึง ร้านขายของฝากที่ไม่หวังผลกำไร ไม่มีการจ่ายปันผล ลงเงินกันมาขาย ได้เท่าไรก็ขยายร้านต่อไปเรื่อยๆ โดยมีผู้จัดการมืออาชีพทำหน้าที่บริหารจัดการ และมีค่าตอบแทนไม่มากนักแต่ก็สามารถบริหารจัดการร้านไปได้ที่เน้นสมาชิกในชุมชนเป็นสำคัญรวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สามารถจะควบคุมร้านพระราชวังได้

๓.๕ มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย

มิติความสัมพันธ์ทางด้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่น่ากังวลอยู่บ้างในฐานะมุมมองที่แตกต่างไปจากกรมศิลปากรในเรื่องการบูรณะซ่อมแซมแต่ก็ไม่ใช่ปัญหาในเชิงนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ประการใดยังคงสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วย บางครั้งก็ทำหนังสือขอความร่วมมือไปเพื่อการสนับสนุนและแนะนำซึ่งเป็นลักษณะการพูดคุยที่จะเป็นไปได้มากกว่าที่ไปจัดการอะไร เช่น กรณีทำสถานที่พักไว้สำหรับสักการะ ๔ ทิศ สาเหตุที่ต้องทำ ๔ ทิศ ทางวัดพระบรมธาตุก็ได้ทำหนังสือขอต่อเติมเพื่อจะให้คนมาสักการะพระธาตุจะได้ไม่ร้อนปรากฏว่าทางกรมศิลปากร ตอบว่าไม่เป็นการสมควร ซึ่งให้เหตุผลว่าบังทศนิยมภาพทั้ง ๔ ทิศและสามารถจะหลีกเลี่ยงแดดได้อย่างได้ไปยึดติดว่าด้านไหนหน้า ด้านไหนหลัง^{๓๕} ดังนั้นจะเข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแหล่งโบราณสถานไม่ได้แม้แต่น้อย แม้แต่ติดป้ายประชาสัมพันธ์ภายในก็ยังคงบอกให้ทางกรมศิลปากรรับรู้ รับทราบ และหากไปจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานให้เป็นของวัด วัดจะต้องมีคนจัดการให้เจ้าหน้าที่ที่ไหนไปนั่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เรื่องของการแนะนำ หากเปิดให้นักท่องเที่ยวไปเดินอยู่เฉยๆก็ไม่ลึกซึ้ง ถ้ามีคนดูแล ต้องมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวด้วย ไม่อย่างนั้นก็จ้างคนไปดูแลก็ไม่มีประโยชน์ ช่วงนี้ก็เชื่อมโยงหลายเรื่องเพราะเรื่องการท่องเที่ยวในเชิงโบราณสถานต้องเป็นภาพรวมมาตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด จนถึงศาสนาสถานตั้งแต่สำนักงานวัฒนธรรมการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำกันเป็นกลุ่ม แล้วร่วมกันเสนอว่าปีนี้จะเริ่มลงมือปฏิบัติที่ไหนก่อน การท่องเที่ยวต้องเอาทัวร์ไปลง แล้วจะต้องมีเรื่องเล่ามากมาย^{๓๖} จึงเห็นว่าไม่ว่าหน่วยงานใดก็ไม่สามารถจะปรับหรือต่อเติมสิ่งใดๆได้เพราะการควบคุมดูแลตัวโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมศิลปากรซึ่งระบุไว้ในกฎหมาย เพราะฉะนั้นจึงคิดในรูปแบบที่สามารถจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงแหล่งโบราณสถานด้วยการติดป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆไว้ภายนอกตัวแหล่งโบราณสถานก็สามารถ

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ทำได้ จึงมีเหตุผลว่า เมื่อองค์กรปกครองท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องภายในได้ก็จะต้องจัดการภายนอกเท่าที่สามารถกระทำได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าปัญหาในประเด็นข้อกฎหมายการควบคุมดูแลแหล่งโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วยังคงมีมุมมองต่างเหตุผลว่าหน่วยงานสมควรจะรับผิดชอบมากที่สุดซึ่งประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจอย่างมากว่า หากมอบอำนาจการดูแลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแหล่งโบราณสถานคำถามที่น่าขบคิดกันต่อว่า บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ในเรื่องโบราณสถานมากน้อยเพียงใดที่รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งนั้นๆ ได้หรือไม่ยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจตามองกันต่อไปว่า แนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อพยายามรักษาสิ่งเดิมๆไว้ให้กับลูกหลานหรือจะพัฒนาไปสู่ภาคการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสถานยุคใหม่อย่างไรจะเกิดประโยชน์และไม่ทำลายเอกลักษณ์ความแหล่งโบราณสถานไปอย่างผู้ที่ไม่รู้คุณค่าของสิ่งนั้น ดังนั้น การมองต่างมุมในเชิงบทบาทหน้าและข้อกฎหมายอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างไร อาจจะเป็นมิติความสัมพันธ์ที่กล่าวต่อไป

ภาครัฐ มีภาคประชาชน มีองค์การชุมชน สถาบันการศึกษาอาจจะเข้ามาดูแลและศึกษากันอย่างจริงจังเกี่ยวกับทางเลือกหรือทางออกทั้งปวงในบนพื้นฐานของความต้องการที่ควรจะเป็นซึ่งจะเห็นได้ในบางพื้นที่มีแหล่งโบราณสถานก็สามารถบริหารจัดการภายใต้การท่องเที่ยวเชิงพุทธได้อย่างน่าอัศจรรย์แต่แหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาจึงไม่น่าจะมีข้อขัดข้องในประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว หรือบางประเด็นตัวอย่างในกรณีวัดสวนโมกข์ไม่ได้เป็นแหล่งโบราณสถาน อย่างน้อยไม่ได้ขึ้นอยู่กรมศิลปากรแต่ नियามของคนสมัยใหม่อาจมองถึงการท่องเที่ยวที่อาจจะไม่ต้องเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานก็ได้ก็อาจขึ้นอยู่กับความรู้สึกรู้สึกหรือค่านิยมบางอย่าง ดังนั้น การจัดการเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งโบราณที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในระดับไตรภาคีจะต้องเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาคใหญ่จะต้องเชิญกรมศิลปากรมาพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจขอบเขตในสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าที่จะนั่งดูสิ่งปรักหักพังไปตามกาลเวลาซึ่งนอกจากกรมศิลปากรและภาคประชาชนและสถาบันสงฆ์ก็ควรเข้ามาเพื่อการออกแบบกิจกรรม ออกแบบประเพณี และการฟื้นฟูกิจกรรมที่ตอบสนองให้กับนักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงความเป็นมาและประวัติของคนเมืองศรีวิชัยอย่างแท้จริงจึงเห็นได้ข้อกฎหมายดังกล่าวสามารถที่จะพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจเพิ่มขึ้นในสิ่งที่เราสามารถกระทำได้และร่วมกันในลักษณะเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถาน การเขียนประวัติ การศึกษาวิจัยที่มาที่ไปให้ชัดเจนก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวได้ในอำเภอไชยา^{๓๗}

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางศรัณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เพราะฉะนั้น ความสัมพันธ์มิติทางด้านกฎหมายแม้ว่าจะมีความขัดแย้งในเชิงการบริหารจัดการแต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาในเชิงการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในพื้นที่รอบนอกแหล่งโบราณสถานทำให้เห็นว่าการกำหนดนโยบายภาคการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเชิงวัฒนธรรม ประเพณี หรือแม้กระทั่งการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมศรีวิชัยก็สามารถทำให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับแหล่งโบราณสถานทั้งภายในและภายนอกวัดที่ยึดติดอยู่กับแหล่งโบราณสถานแต่ประการใดทำให้เห็นว่า มิติความสัมพันธ์ที่ก่อตัวในลักษณะวัฒนธรรม และอารยธรรมของคนไชยาที่พยายามสืบสานประเพณีต่าง ๆ ทั้งการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆให้กับลูกหลานได้รับรู้รับทราบตามความเป็นจริงผ่านเรื่องราวการเล่าขานของผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านในอำเภอไชยา ถึงแม้ว่าจะมีข้อกฎหมายบางประการซึ่งเป็นไปในลักษณะการอนุรักษ์ศิลปกรรมตามต้นฉบับซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะกลายเป็นทุนดั้งเดิม เพราะหากมีการปรับเปลี่ยนรูปทรงหรือตกแต่งแหล่งโบราณสถานอันเก่ามาเป็นอันใหม่ ทั้งนักท่องเที่ยวหรือประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจได้อย่างไร เพราะฉะนั้น การสร้างสายสัมพันธ์ในประเด็นนี้อาจจะมีการทำความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้นด้วยจัดประชุมระหว่างประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา กรมศิลปากร ชมรมในชุมชน โรงเรียน หน่วยงานรัฐ สถาบันสงฆ์เพื่อการหารือแนวทางการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวพระพุทธศาสนาโดยที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายการควบคุมดูแลแหล่งโบราณสถานของกรมศิลปากร^{๓๘} จะต้องชี้แจงให้เข้าใจตรงกันทั้งหมดผนวกกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป

๓.๖ มิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ชื่อว่าเป็นคนดีที่ทุกคนเป็นคนดีนี่คืออัตลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานี ซึ่งไปที่ไหนอาจจะเอาคนโกงบ้างแต่เมื่อสรุปแล้วคนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองคนดีเพราะคนดีเป็นศรีแห่งเมืองสุราษฎร์ก็คือตอบโจทย์หมด^{๓๙} ที่มาจากหลวงพ่อพุทธทาสที่ได้สร้างต้นแบบแห่งการศึกษาธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้อย่างยาวนานโดยเฉพาะชาวอำเภอไชยาที่มีโอกาสที่ดีที่มีสิ่งที่มีค่า

^{๓๘} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

มหาศาลภายใต้การสร้างสรรค์แหล่งโบราณสถานระดับประเทศ และระดับโลกทำให้ผู้คนทั่วโลกต่างก็รู้จักสวนโมกข์อันเป็นที่อยู่ของคนสำคัญระดับโลกนอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกมากมาย แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงทะเล แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น เชื้อนรัฐ เชียงหลาน (เชื้อนรัฐชประภา) อุทยานเขาสก เป็นต้น ทำให้เห็นว่า ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้เข้ามาเยี่ยมและพักผ่อน รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้จังหวัดมีชื่อเสียงติดระดับโลกอย่างเกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า ซึ่งทำให้เห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากกระแสหลักจะต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานที่มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย เช่น ประเพณีช่วงวันวิสาขบูชา การจัดงานย้อนยุค การแห่ผ้าของชาวบ้านและของชาวจังหวัดใกล้เคียงในวัดพระบรมธาตุอำเภอไชยาก็เป็นแหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจ มีอายุ ๑,๒๐๐-๑,๓๐๐ ปีนอกจากนี้การทำบุญตามโอกาสซึ่ง ส่วนมากมีเสาร์-อาทิตย์ก็ยังมีคนจำนวนมากที่ยังมากตามไปด้วย

อัตลักษณ์ของวัดพระบรมธาตุไชยาซึ่งในยุคสมัยศรีวิชัยจะมีความเจริญรุ่งเรืองนับถือพุทธศาสนา นิกายมหายานนับถือพระโพธิสัตว์ การสร้างองค์พระธาตุไชยานั้นสร้างแบบทรงปราสาทจะเห็นลักษณะของเจดีย์สมัยศรีวิชัย ที่อื่นจะเป็นทรงกลมๆทรงบาตรครว้ แต่ว่าพระธาตุไชยาจะเหมือนทรงปราสาท ใช้อิฐทั้งหลัง ปัจจุบันที่เห็นฉาบปูนของหลวงพ่อกันเจ้าคุณไชยาภิมณฑ์ ฉาบปูนไว้ เพื่อป้องกันการพังทลาย เมื่อก่อนไม่มีการฉาบเห็นแต่อิฐแดง ใช้อิฐทำให้กันความร้อนได้สูง มีความแปลกว่าการสร้างเจดีย์แบบนี้มีอยู่ ๓ แห่ง วัดแก้ว วัดหลง และวัดเวียง ลักษณะของภายในเจดีย์เมื่อเปิดประตูเข้าไปแล้วจะเห็น สันนิษฐานไว้ว่า สมัยก่อนเป็นการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุจะบรรจุที่ฐาน อีกอย่างจะเป็นที่ประดิษฐานพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ที่พระธาตุไชยาได้พบพระโพธิสัตว์ ๑ องค์ถือว่ามีความงดงามและตอนนี้อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานพระนครส่วนในเขตพุทธาวาสเป็นองค์พระธาตุพระวิหารคด มีพระที่ราดทรายแดง ทำจากหินนิราศทรายแดง มีแห่งเดียวอยู่ในเขตไชยา เกิดจากความศรัทธาของหมู่บ้าน ของแต่ละหมู่บ้าน ถ้ามีกำลังทรัพย์มากก็สร้างองค์ใหญ่ สร้างเสร็จก็จะพามาไหว้ล้อมรอบองค์พระธาตุ แล้วบรรจุอัฐิของพระพุทธรูปนิราศทรายแดง^{๕๐} เพราะฉะนั้น พยายามชี้ให้เห็นว่าส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านต้องเป็นวิถีอัตลักษณ์ของตัวเอง เช่น องค์พระธาตุต้องมีเหตุผลสักอย่างที่สามารถเชื่อมโยงกับภายนอกแล้วสร้างให้ชุมชนเกิดรายได้ เพราะองค์พระธาตุไชยาถือได้ว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดประชาชนเกิดความศรัทธา ดังนั้นวิถีคิดต่อไปจะต้องทำอย่างไรให้

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาแล้วต้องมาอีกครั้งที่จะเป็นบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายอื่นๆที่เข้ามาดูแลอยากให้เข้ามาดูแลบ่อยๆ เข้ามาดูแลโบราณสถานทุกแห่งในอำเภอไชยา

นโยบายคือมุ่งเน้นในการท่องเที่ยวที่เอาเป็นแหล่งโบราณสถานเชิงชุมชนแบ่งปันให้บุคคลภายนอกได้รู้จัก มีนโยบายหรือแบบแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมของโบราณสถานในส่วนของการจัดการมีการสื่อสารวัฒนธรรมประเพณี เราลงไปถึงชุมชน ลักษณะของงานรูปแบบหลักๆ เช่น งานสงกรานต์ งานต่างๆ งานการดูแลโบราณสถาน งานทำบุญพระแม่โพสพ การทำบุญศาลาหมั้นในหารดูแลเป็นความเชื่อมโยงใน ๒ ศาสนา เพราะในตลาดไชยาจะมีสุสานเจ้าเมืองเดิมอยู่บ้านสงขลาเป็นศาสนาอิสลามก็มีมูแล เพราะคำว่า ดูแลโบราณสถานเรามีเจตีย์กรมหลวงก็จะมีการทำบุญทุกปี โดยเทศบาลร่วมกับปกครองท้องถิ่นในการดูแลปกครอง ในตลาดไชยาซึ่งการทำบุญก็เป็นการทำบุญประเพณี แต่นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปผ่านมาจะไม่ค่อยสนใจมากนัก เช่น วัดหลวงเจตีย์ และวัดแก้ว ไม่ได้มาวัดแก้วแต่มาวัดพระธาตุ วัดสวนโมกข์ และวัดพุ่มเรียงมากกว่า ในการต้อนรับคณะที่มาศึกษาดูงานสวนโมกข์ วัดพระธาตุการทำไข่เค็ม ทำผ้าไหม หรือทำอาหารพื้นบ้าน ทำขนมกรูบกรอบ ซึ่งเป็นขนมทางภาคใต้ ก็กลายเป็นการพาไปให้แวะวัดหลวงก็เป็นบทบาทของคณะศึกษาดูงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๑} ก็พาไปทางพุ่มเรียง ซึ่งเป็นโบราณสถานของพุ่มเรียง มีวัดล่างลักษณะรูปแบบของวัด การสร้างของคนในสมัยโบราณเป็นรูปแบบของเมืองเก่า เป็นเมืองพุทธเก่า ประติมากรรมของวัดเป็นประติมากรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ยังคงมีคุณค่าจวบจนปัจจุบัน

ทางด้านสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีระบุว่า แหล่งโบราณสถานเชิงพุทธมี ๑ ลักษณะ ลักษณะแรกก็คือ อยู่ในวัดซึ่งมีพระสงฆ์อยู่วัดเป็นนิติบุคคลที่มีประชาชนอยู่ดูแลของวัดที่เป็นเรื่องของเจ้าอาวาส แต่ว่าเจ้าอาวาสก็ทำได้ในขอบเขตการดูแลได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากรว่าใครเป็นผู้ครอบครอง ส่วนที่ ๒ อยู่ในที่ไม่ได้เป็นวัดอันนี้อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ซึ่งการรายงานไปตามสภาพความเป็นจริงว่ามีการบูรุกแหล่งโบราณสถานหรือไม่ มีการเสื่อมสลายหรือไม่ สำหรับบทบาทในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นบทบาทหลัก ๆ ก็คือ วัด เช่น วัดหลวงพ่อพัฒนาจริงๆ มีโบสถ์ที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถานแต่ไม่ได้จัดสถานที่ตรงนั้นเป็นสถานที่ท่องเที่ยว^{๑๒} ในขณะที่อำเภอไชยาจุดที่จะทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของไชยา ควรส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้ได้เห็นว่ามีวัดพระธาตุบ้านเด่นในเรื่องใด ช่วยกันสืบทอดยกระดับความเป็นชาวไชยา ควรบอกสื่อ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ให้รู้ได้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความสง่า เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาดู มาเที่ยวชมได้เห็นแล้วติดใจ ชอบ แล้วอยากกลับมาเที่ยวอีก เศรษฐกิจก็จะขยายตัวออกไปจนถึงที่สุดชาวไชยาเราช่วยกันช่วยให้คนได้เห็นถึงความล้ำค่า รวมถึงการสื่อถึงของฝากที่ชาวไชยาได้ทำกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ขึ้นชื่อ เช่น ไข่เค็มไชยา^{๔๓} นอกจากนี้ยังมีเรื่องมวยชาวไชยา เพราะมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับศาสตร์ของมวยกับพระธาตุไชยาที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน หากสามารถใช้ศาสตร์ของมวยไชยามาอยู่แกนกลางหรือสื่อสัมพันธ์กับองค์พระธาตุจะเกิดมิติใหม่ที่สำคัญเพราะมวยไทยไชยาเป็นสินค้าระดับโลกในความเป็นสากล^{๔๔} ซึ่งเขากล่าวว่า มวยท่าดีมวยไชยา ต่อยหนักโคราช ฉลาดลพบุรี มวยท่าดีของไชยาที่ไปต่อหน้าพระที่นั่งทำให้เด็ก เยาวชนในอำเภอไชยาหลังจากเลิกเรียนเสร็จแล้วใช้ฝึกการต่อสู้แบบมวยไทยพาไปโชว์ต่างประเทศต่างชาติจะชอบมากเพราะมีท่าสวย มีท่าหลายๆ ท่าที่ต่างประเทศเห็นแล้วชอบมาก ตอนนี้เปิดสอนเกี่ยวกับศิลปะมวยไชยา มาฝึกเป็นศิลปะป้องกันตัว ศิลปะการต่อสู้มวยไชยา ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจของเรื่องมวยไชยา เพราะฉะนั้น คนอำเภอไชยาเป็นพื้นที่ที่โชคดียุติได้เพราะความดีของคนรุ่นเก่า หลายพื้นที่เป็นจุดภูมิศาสตร์ที่ดีมาก เป็นเมืองปากอ่าว น้ำไม่ท่วม พื้นที่จะสูงน้ำจะไหลลงทะเลหมด มีความสมบูรณ์ของสัตว์ทะเล จึงกล่าวได้ว่า พื้นที่อำเภอไชยาเป็นแหล่งอารยธรรม^{๔๕}ที่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคการท่องเที่ยวได้ในระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับโลกจึงเป็นโอกาสที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ามาศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริงเพื่อนำเสนอจุดที่แตกต่างไปจากสถานท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีมนต์เสน่ห์อย่างรอบตัวเพื่อการต่อยอดทางทุนวัฒนธรรมจากแหล่งโบราณสถาน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคิดและชุมชนควรเข้ามารับประโยชน์ร่วมในการท่องเที่ยวชุมชน เป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวจะเป็นความเชื่อในจิตวิญญาณและความประทับใจเกี่ยวกับชุมชนได้ค้นพบอัตลักษณ์แบบใหม่นั้นคือประสบการณ์ในการท่องเที่ยวต้องประชาสัมพันธ์ให้เกิดเป็นรูปธรรมมากที่สุดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานความยั่งยืน^{๔๖} ร่วมกันหลายภาคส่วนที่พร้อมให้การสนับสนุนและขยายแหล่งพื้นที่การท่องเที่ยวแหล่ง

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

โบราณสถานให้ครอบคลุมมากที่สุดเพราะเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยชาติที่อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณ สายปัญญาและความเชื่อจากแหล่งโบราณสถานภายในวัดพระบรมธาตุและแหล่งโบราณสถานอื่นๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังคงมีแนวโน้มที่จะต้องส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมจาก ภาคประชาสังคมต่าง ๆ จากเครือข่ายที่ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง รวมทั้งผู้คนที่เห็นคุณค่าแหล่ง โบราณสถานซึ่งไม่ใช่เฉพาะในอำเภอไชยาเพียงเท่านั้นแต่ยังจะต้องขยายพื้นที่ให้ทั่วทั้งจังหวัด สุราษฎร์ธานี แต่กระนั้น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องมีการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ให้มากขึ้นในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย หรือ การทำงานที่มีข้อมูลมัดแบบหลวม อย่างเช่น การ ลงนาม MOU ระหว่างกันร่วมกันเครือข่ายอื่นให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

๓.๗ สรุปความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะสามารถประยุกต์ใช้สอยแหล่งโบราณสถานในระดับท้องถิ่นเพื่อการ ท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังเครื่องมือ โดยการขออนุญาตในการปรับปรุงซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณสถานผ่านการขอความ ร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่ดูแลและเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานนั้นๆที่มีความ รับผิดชอบ ดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค ดังนี้

มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือในเชิงทุนทางศาสนาและ วัฒนธรรมที่มีอยู่ในอำเภอไชยาในรูปแบบสองศาสนาที่อาศัยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันมาอย่าง ยาวนานที่มีนัยยะทางประวัติศาสตร์ ประเพณี กิจกรรมทางสังคม การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วไปที่มีความเอื้ออาทรต่อกันอย่างสงบสุขภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน แต่ ถึงอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งโบราณสถานอย่างมาก เช่น บทบาทความร่วมมือในงานประจำปีของวัดพระบรมธาตุไชยาที่อยู่ใน แผนการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาถึงแม้ว่าจะไม่สนับสนุนโดยตรงไม่ได้แต่ก็อาศัยจุดที่ เชื่อมในลักษณะการพึ่งพาอาศัยการทำงานร่วมกันแต่ก็ถือว่ายังไม่ครอบคลุมแหล่งโบราณสถาน ทั้งหมดเพราะบางแห่งยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับประชาชนมากนักจึงลดการให้ความสำคัญอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามมิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรมจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึง

ฐานความเชื่อที่แตกต่างผ่านการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้ามาประสานประโยชน์ และการดำรงชีวิตร่วมกัน มีการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ให้การเรียนรู้เป็นพิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านแก่ผู้มาเยือนที่ถูกต้องเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา การจัดการความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นของแหล่งโบราณสถานเดือนละ ๑ ครั้ง การสร้างเป็นเครือข่ายการดูแลรักษาและสร้างมรดกเศรษกิจน้อยให้กับแหล่งประวัติศาสตร์ของคนไชยา การทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาก็จะทำให้เป้าหมายของความร่วมมือดีกว่าที่เป็นอยู่มากขึ้น การสร้างความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความราบอยู่มากและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่จะต้องแสดงความจริงใจ จริงจังในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวจริง ๆ

มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เป็นความพยายามไปอีกขั้นหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งจะมีลักษณะ ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ ความสัมพันธ์ระดับประชาชนทั่วไปมองผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน การวางแผนการพัฒนาชุมชน การกำหนดนโยบายการทางการบริหารการพัฒนา หรือแม้กระทั่งงบประมาณสำหรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจะต้องให้ประชาชนสามารถติดตาม ข่าวสาร การตรวจสอบ มีความโปร่งใสสามารถเข้าถึงข้อมูลในระดับต่าง ๆ ระดับที่ ๒ ความสัมพันธ์ระดับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มต่าง ๆ หัวหน้าชมรมต่างๆ เป็นต้น ระดับที่ ๓ ความสัมพันธ์นักธุรกิจชุมชนหรือนักธุรกิจอื่นๆ กลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการอำนวยความสะดวกและบริการผู้ประกอบการด้วยจิตใจที่ติดตามไปด้วยที่เรียกว่า ได้ประโยชน์ทั้งคู่จึงนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีต่อกันและระดับที่ ๔ ความสัมพันธ์ระดับหน่วยงานรัฐ เป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะหลีกเลี่ยงมิได้อย่างเด็ดที่จะเข้าไปพัฒนาสัมพันธภาพไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคการท่องเที่ยว ภาควัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานปลัดจังหวัด สถาบันการศึกษา กรมศิลปากร รวมไปถึงสถาบันสงฆ์ เป็นต้น

มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ากำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองต่อการรายได้ภาคประชาชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถาน อาจจะมีต้องมีการกำหนดแผนการอย่างน้อย ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนการปฏิบัติงาน ของภาคีเครือข่ายทั้งหมดทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อการลงทุนด้านเศรษฐกิจตามลักษณะตามขั้นตอนที่ชัดเจนซึ่งต้องจัดบทบาทหน้าที่อย่างลงตัวไม่ให้เกิดการขัดแย้งเชิงหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

๒. แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ เพราะเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานภายใต้ ข้อตกลงให้ดำเนินกิจกรรมตรงตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีส่วนร่วมและต้องชี้แจงรายละเอียดกับ ประชาชนอย่างต่อเนื่องว่าในอำเภอไชยาจะมุ่งเน้นสร้างอะไรให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านจะได้รับ ประโยชน์อย่างไร ชาวบ้านจะต้องมีส่วนในการต่อยอดรายได้ให้กับตนเองและท้องถิ่นอย่างไรซึ่งเป็น กลไกเชิงการบริหารจัดการแผนกลยุทธ์ ๓. แผนการบริหารงบประมาณหรือเงิน เป็นสิ่งสำคัญในการ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทไม่เว้นแต่การท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานที่ผนวกด้วย ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเชิงวัฒนธรรมอยู่แล้วทำให้เห็นถึงรายได้จำนวนหนึ่งที่จะถึงมือภาค ธุรกิจทั้งหลายในชุมชนนั้นๆ ๔. แผนการต่อยอดนายทุนชุมชน จัดได้ว่าเป็นแผนที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมต่างผ่านการลงทุนทั้งทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรเงิน ทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรม ผ่านการทำงานแบบเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

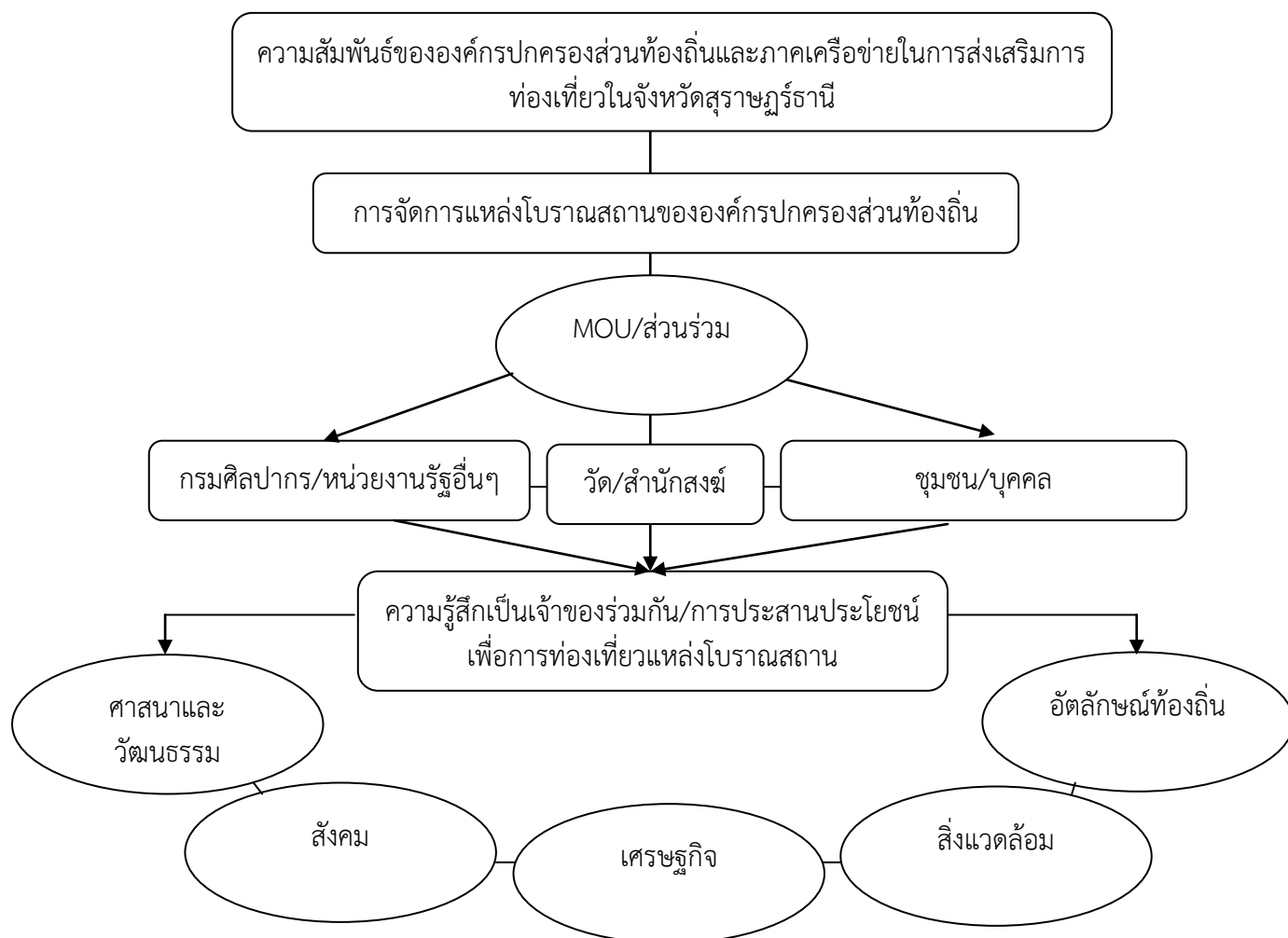
มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นใหญ่โตมาก สำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานเพราะบางแห่งขาดคนดูแลจึงปล่อยวิธีการ ท่องเที่ยวไปตามยถากรรมมากกว่าที่จะเข้าไปส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าดูแลแต่ก็ยังไม่สามารถจัดการได้ทั่วถึงเพราะขอบเขตพื้นที่มีจำนวนมากทำให้บุคลากรไม่ เพียงพอต่อการดูแลแต่หากในเขตเทศบาลจะง่ายต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมทำให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจำเป็นจะต้องดำเนินภายใต้แผนปฏิบัติการ ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนกำหนดนโยบายเน้นเรื่อง สิ่งแวดล้อม ซึ่งโดยปกตินโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจะมีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ระบบการ จัดการยังไม่ครอบคลุมถึงในพื้นที่ แต่ก็สามารถจัดการได้ในระดับหนึ่งเพียงเท่านั้นทำให้หลายพื้นที่ยังมี ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องขยะเคลื่อนเมือง ๒. กำหนดแผนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ การจัดการป้ายบังคับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้ช่วยกันรักษาความสะอาดโดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดการเรื่องป้ายและถังจัดเก็บขยะในพื้นที่แหล่งโบราณสถานและ สถานที่ใกล้เคียง ๓. แผนการจัดโครงการสำนึกรักบ้านเกิด เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างจิตสำนึกและ ให้การตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ๔. แผนการจัดการโครงการประเพณีวันทำความสะอาด (Big cleaning day) ซึ่งจะเน้นเรื่องความร่วมมือเพื่อให้เห็นพลังของคนไชยาไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน คนชรา ครูอาจารย์ พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่รัฐ บุคลากรเอกชน บริษัทห้างร้าน พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ได้ ออกมาทำความสะอาดโดยพร้อมเพรียงกัน ๕. การจัดการระเบียบวินัยลักษณะตัวแทน ซึ่งเป็น เจ้าภาพหลักการจัดระเบียบสิ่งต่าง ๆ ๖. การสร้างข้อบังคับ กฎระเบียบสำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะที่ผ่านมาความชัดเจนในเรื่องการลงโทษ หรือมาตรการเอาผิดกับคนที่ไม่รับผิดชอบไม่ค่อยจะ

ได้ผลเท่าที่ควรหรือบางครั้งแม้ว่ามีป้ายห้ามทำแต่ก็ยังละเมิดกันอยู่แต่ก็ไม่ผลทำให้เกิดจิตสำนึกในความผิด ๗. การจัดร้านขายของฝากพระราชวัง ที่เอื้อต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย จะเห็นปัญหาและอุปสรรคเชิงหลักกฎหมายมากกว่าประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องเนื่องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคอยู่บ้างแต่ก็สามารถสร้างความเข้าใจต่อบริบทการทำงานที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้อาจจะต้องกำหนดเครือข่ายภาคประชาสังคม การทำงานร่วมกับองค์กรรัฐอื่น ๆ สถาบันทางพระพุทธศาสนา ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และชมรมอื่นๆในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นอุปสรรคโดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพร้อมกับกรมศิลปากรเชิญมาให้ความรู้ในเรื่องขอบเขตของข้อกำหนดและการปฏิบัติของเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวระดับจังหวัดโดยมีประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา กรมศิลปากร ชมรมในชุมชน โรงเรียน หน่วยงานรัฐ สถาบันสงฆ์เพื่อการหารือแนวทางการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวพระพุทธศาสนาโดยที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายการควบคุมดูแลแหล่งโบราณสถานของกรมศิลปากร จะต้องชี้แจงให้เข้าใจตรงกันทั้งหมดผนวกกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

มิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในอำเภอไชยานอกจากแหล่งโบราณสถานที่มีจำนวนมากแล้วยังมีประเพณี อารยธรรมอีกมากมายเพราะพื้นที่แถบเป็นชุมทรัพย์ที่ตกทอดมาจากอารยธรรมศรีวิชัยทำให้ทุนทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่จำนวนที่ก่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดพระบรมธาตุคู่บ้านคูเมืองไชยา วัดแก้ว วัดหลง และแหล่งโบราณสถานอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุพพทาสที่สร้างความเจริญและแหล่งศึกษาความรู้สายธรรมะ ยังมีศาสตร์ของมวยไชยาที่โด่งดังไปทั่วโลก เป็นต้น ทางด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคิดและชุมชนควรเข้ามารับประโยชน์ร่วมในการท่องเที่ยวชุมชน จนเกิดความประทับใจในอัตลักษณ์ของอารยธรรมในพื้นที่ ต้องประชาสัมพันธ์ให้เกิดเป็นรูปธรรมมากที่สุดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานความยั่งยืน ร่วมกันหลายภาคส่วนที่พร้อมให้การสนับสนุนและขยายแหล่งพื้นที่การท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานให้ครอบคลุมมากที่สุดเพราะเป็นความภาคภูมิใจของคนไชยาที่อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณสายปัญญาและความเชื่อจากแหล่งโบราณสถานภายในวัดพระบรมธาตุและแหล่งโบราณสถานอื่นๆ

แผนภาพที่ ๓.๑ สรุปลักษณะความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ ๔

วิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม ดังจะเห็นจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้ช่วงเวลาวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และเป็นการปลูกฝังหลักการดำเนินชีวิตในทางที่ดีผ่านโบราณสถานหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพราะฉะนั้น การประยุกต์ใช้สอยแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังเครื่องมือ โดยการขออนุญาตในการปรับปรุงซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณสถานผ่านการขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่ดูแลและเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานนั้นๆที่มีความรับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิคด้วยการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๑ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำไปสู่การพัฒนา การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา การดูแลและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดความสนใจ ความประทับใจในการนำเสนอสาระสำคัญที่เชื่อมโยงทางคำสอนเกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับโบราณสถานแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในหลายพื้นที่ที่ยังไม่มีข้อมูลอาจจะเกิดจากไม่เคยมีการสำรวจตรวจค้นหามาก่อน โบราณสถาน ศาสนสถานรกร้างที่สำรวจพบ ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถานไว้แล้วแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัย หรือไม่มีการบูรณปฏิสังขรณ์นำมาใช้ประโยชน์ ถูกปล่อยทิ้งไว้เฉยๆ ขาดการดูแลจัดการทำนุบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ท้องถิ่นยังขาดคนที่มีความรู้ในบางเรื่อง อีกทั้งยังขาดนักวิชาการทางด้านในการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีเพราะมีจำนวนมาก ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการจัดการแหล่งโบราณสถานที่สอดคล้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยการ ๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ ๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี ๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร ๔. การอนุรักษ์ ๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ ๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและ

สร้างใหม่ ๗. การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันและ ๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับทรัพยากรทางโบราณคดี ดังนี้

๔.๑.๑ การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้

การให้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งก็คือการแบ่งปันความรู้จากวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ซึ่งการให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชนเป็นหน้าที่สำคัญของหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนที่จะถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน และความรู้ทางหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นความหมายที่สอดแทรกอยู่ในสถานที่นั้นๆ เช่น มีการแจกเอกสารประวัติให้ได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจมากขึ้น เป็นต้น^๑ ซึ่งองค์ประกอบของความรู้ได้แก่ ประสบการณ์ ข้อเท็จจริงพื้นฐาน การเรียนรู้ผิดถูกด้วยตนเอง ค่านิยมและความเชื่อ รวมทั้งคุณค่า ความรอบรู้ในเนื้อหาสาระ และความเข้าใจที่ทำให้เกิดการดำเนินชีวิตวิถีพุทธผ่านการคิดวิเคราะห์และประเมินจนเกิดการรวมเข้ากับประสบการณ์ เพื่อนำไปสนับสนุนทำให้ศักยภาพความสามารถของบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์ประกอบเหล่านี้เมื่อนำมารวมเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องของความรู้ การรวบรวมองค์ความรู้แหล่งโบราณสถานต่างๆ ซึ่งการเผยแพร่ความรู้ซึ่งเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ด้วย^๒ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องของการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงควรตระหนักถึงคุณค่าที่มีแนวทางการปฏิบัติในรูปแบบเฉพาะตามวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น มีการจัดสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านสถานศึกษาการท่องเที่ยว^๓ เป็นต้น เป็นไปเพื่อที่จะศึกษาสถานที่และพร้อมที่จะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของชุมชนที่อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี การเดินทางท่องเที่ยวเชิงพุทธจึงมีเป้าหมายคือสิ่งที่อยู่ในใจของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความรู้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตลอดเวลา และเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^๔ ส่วนงานนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความหมายของหลักธรรมผ่านกิจกรรมในฝึกการปฏิบัติตน การให้ความรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดความ

^๑ สัมภาษณ์ พระกัณทรรัตน์ ฐานจาโร, พระวิทยากร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๒ สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

น่าสนใจ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษาในการเข้ามาศึกษาโบราณสถาน และสถานที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนงานนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการให้ความรู้ให้มีความทันสมัยและมีความน่าสนใจ เพื่อการเข้าถึงความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และความรู้ทางด้าน หลักธรรมที่แสดงถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ต้องเป็นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นหรือสถานที่โดยผ่านประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องโดยใช้การ ท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ ผลักดันให้เกิดความยั่งยืนผ่านการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนในเชิง การเรียนรู้ ควรสร้างกิจกรรมที่มีความหลากหลาย โดยกิจกรรมแต่ละอย่างควรเป็นกิจกรรมที่มีความ น่าสนใจและเข้าถึงทำความเข้าใจได้ง่าย^๕ ซึ่งในส่วนนี้ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาท สำคัญในการขับเคลื่อนทำให้เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่จะได้รับทั้งความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และความเข้าใจในหลักธรรมซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติตน ของชาวพุทธ การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบเมื่อมาท่องเที่ยวแล้วมาแล้ว มาชม บางคนดูเฉยๆ ก็ได้ ความรู้แต่บางคนตั้งใจมาเพื่อปฏิบัติแต่ต้องมีกิจกรรมเน้นกิจกรรม เช่น มีโรงมโหรีสพ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น^๖ ซึ่งการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้แต่ละกิจกรรมได้ให้ความรู้ในแต่ละด้าน ตัวอย่างเช่น ในการมาท่องเที่ยวสวนโมกข์มีจุดให้ได้เรียนรู้ ๕-๖ จุด^๗ และมีผู้ให้ความรู้อธิบายสิ่งต่างๆประจำจุด ซึ่งกิจกรรมในแต่ละจุดจะเป็นการให้ความรู้ในลักษณะต่างๆ เป็นการสร้างความหลากหลายให้ กิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการตอบสนองในการเรียนรู้ไม่เบื่อหน่าย ซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นฐาน ครอบคลุมการเข้าใจหลักธรรม ในด้านศีลได้แก่ การทำให้เข้าใจถึงศีลซึ่งเป็นข้อปฏิบัติถึงความดี ด้าน สมာธิได้แก่กิจกรรมการเจริญภาวนาการฝึกสมาธิฝึกให้มีสติเพื่อจะได้เกิดความคิดที่ดีและไม่ประมาท ด้านปัญญาได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับศีลและการปฏิบัติเจริญภาวนานั่งสมาธิ ซึ่งทั้งการปฏิบัติดีและ การคิดดีจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้ที่ดีตามมาด้วย อีกสิ่งหนึ่งคือการรักษาธรรมเนียมปฏิบัติที่ดี เป็น การรักษาแนวทางการปฏิบัติในการเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมนิยม หรือจารีต

^๕ สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์ พระกัณฐรัตน์ ฐานจาโร, พระวิฑายกร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ดั้งเดิมของชุมชน ที่เป็นพื้นฐานการอ่อนน้อมถ่อมตน การระลึกถึงคุณความดีไม่ประพาศิตินใน ศีลธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ที่ควรรักษาไว้ เช่น การแห่ผ้าห่มพระธาตุ มีการจัดงานย้อนยุค^{๘๕} เป็นต้น

การให้ความรู้อีกลักษณะจะเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะทำให้คนรู้จักจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากยิ่งขึ้นที่นอกเหนือจากสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นั่นก็คือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวเชิงพุทธคือการท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรู้จัก ช่วงเวลา พิเศษคนก็มาเยอะต้องมองสถานการณ์ เช่นทำไมต้องบวชเช่นนั้น ทำไมต้องทอดผ้าป่าช่วงนี้ เราต้อง จัดงานเพื่อนำเสนอและอธิบายความหมายของพิธีการหรือประเพณีที่ได้มีการจัดขึ้นว่ามีขึ้นเพื่ออะไร^{๘๖} เป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ เพื่อสร้างการดึงดูดความน่าสนใจในการเข้าถึงและให้เป็นที่รู้จัก การท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยส่วนมากนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษามักจะมีเป้าหมายอยู่แล้ว จึงไม่ได้มีความหลากหลายในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนงานด้านการประชาสัมพันธ์จึงจำเป็นต้องทำให้เกิดความคุ้มค่าในการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยการแนะนำสถานที่โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การทำเส้นทางท่องเที่ยวว่าเมื่อเดินทางมาเส้นทางนี้จะได้พบกับ สถานที่สำคัญใดบ้าง ส่วนงานนี้จึงมีหน้าที่ในการนำเสนอโบราณสถานหรือสถานที่สำคัญให้เป็นที่รู้จัก โดยทั่วไป ซึ่งการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวนี้ความร่วมมือคือสิ่งที่สำคัญ การที่จะทำให้เกิดการ ประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพียงแคหน่วยงานหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทุกคน ในพื้นที่ตลอดถึงระดับจังหวัดต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึง คุณค่าและเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่แสดงถึงการ ปฏิบัติที่ดี การมีความคิดที่ดี ตลอดจนภูมิปัญญาที่ตนเอง นอกจากนั้นต้องมีแผนประชาสัมพันธ์ลง เว็บไซต์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จึงต้องมีการทำแผนที่สำคัญเป็นการสร้างเส้นทางสาย วัฒนธรรมที่มีการเชื่อมโยงให้เห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในแต่ละสถานที่ การประชาสัมพันธ์ สามารถทำได้โดยผ่านการสื่อสารในช่องทางต่างๆ ทั้งการพูดปากต่อปาก การใช้เทคโนโลยีสื่อ ออนไลน์ซึ่งในปัจจุบันเป็นช่องทางที่มีการเข้าถึงได้ง่าย^{๘๗} ดังนั้นส่วนงานด้านการประชาสัมพันธ์จึงมี ความสำคัญที่จะต้องร่วมมือกันในทุกภาคส่วนทำให้สถานที่ที่มีความน่าสนใจและบุคคลทั่วไปรู้จัก

^{๘๕} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เพราะฉะนั้น การให้ความรู้ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยหรือการให้ความรู้โดยตรงเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ที่จะไปรองรับกับกิจกรรมและแผนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจได้ดี จึงจำเป็นต้องจัดส่วนให้มีลักษณะที่สมดุลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ควรจะมีการแบ่งส่วนงานให้ชัดเจนในหน้าที่แต่ละส่วน ซึ่งการจะทำให้เกิดความชัดเจนควรจะต้องมองถึงลักษณะของงานแต่ละประเภทและความสอดคล้องกันของงานที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๔.๑.๒ การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการจัดบุคคลเป็นการจัดบุคคลที่มีความสามารถหรือความเหมาะสมในการดำเนินงานให้เข้ามาทำหน้าที่ ที่จะต้องบริหารจัดการบุคคลที่มีอยู่ในชุมชนให้มีการแบ่งหน้าที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งนอกเหนือจากบุคคลอาจเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่สัมพันธ์กันกับงานในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านของผู้ดำเนินงานเองหรือผู้สนับสนุนให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งบุคคลที่จะเข้ามาทำงานนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมเหมาะสมในทุกด้าน ทั้งมีการปฏิบัติที่ดีที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติตนซึ่งก็คือผู้ที่มีศีล เป็นผู้ที่มีความคิดสามารถควบคุมอารมณ์และมีสติที่ดีคิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจคือผู้ที่มีสมาธิ และผู้ที่มีความรอบรู้ในสิ่งต่างๆ สามารถคิดและปฏิบัติตนอย่างมีเหตุและผลก็คือผู้ที่มีปัญญา ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งการถ่ายทอดความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีในการศึกษา อย่างในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ก็ทรงมีวิธีการเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามความเหมาะสมในแต่ละบุคคล เช่น ทรงโปรดปัญจวัคคีย์ก่อนเพราะทรงเห็นว่าพวกเขามีพื้นฐานความศรัทธาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ง่ายต่อการทำความเข้าใจคำสอนของพระองค์ และต่อมาก็สอนชายหนุ่มที่ชื่อว่ายสกุบุตร ซึ่งเป็นบุตรของเศรษฐีและผู้นำของชายหนุ่มในชุมชนนั้น เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่า ปัญจวัคคีย์และยสกุบุตรนี้ จะเป็นสาวกที่จะช่วยในการเผยแผ่คำสอนได้มาก เป็นต้น อีกอย่างในการบริหารองค์กรนั้น พระพุทธองค์ทรงมีความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการรับสมาชิกเข้าสู่องค์กร หรือสถาบันสงฆ์ ในยุคแรกๆ พระองค์ทรงคัดเลือกสมาชิกที่เข้าใหม่เอง คือ ทรงอุปสมบทแก่ผู้ที่ต้องการที่จะอุปสมบทด้วยพระองค์เอง แต่ต่อมาก็ทรงมอบอำนาจให้สงฆ์เป็นผู้จัดการ และได้ทรงกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกที่จะเข้าใหม่ไว้อย่างเข้มงวดรัดกุม เช่น ผู้ที่จะอุปสมบทนั้นจะต้องเป็นผู้ชายมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นคนที่มีอวัยวะสมบูรณ์ไม่พิการ ไม่เป็นโรคที่สังกรรม์เกียด ไม่เป็นคนที่มีชื่อเสียงไม่ดีเช่นเป็นโจร ไม่เป็นคนที่ทำความผิดหนีอาญาแผ่นดิน มีเครื่องหมายติดตัว เช่น มีรอยสัก ถูกเขียนหลังลาย เป็นต้น เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนแล้วก็ต้องมีผู้รับรองหรือผู้ที่พิจารณาคัดเลือกว่าสมควรจะบวชหรือไม่ นั่นก็คือ

พระอุปัชฌาย์และพระสงฆ์ตามที่ทรงกำหนดไว้ คือ ไม่ต่ำกว่า ๑๐ รูปในเขตที่มีพระพอสเพียง และไม่ต่ำกว่า ๕ รูป ในเขตที่มีพระหายาก หลังจากรับสมาชิกใหม่เข้ามาแล้ว จะต้องอยู่รับการศึกษาอบรมในสำนักของอุปัชฌาย์หรืออาจารย์อย่างน้อย ๕ ปี ซึ่งเรียกว่าการถือนิสัย เช่นเดียวกับในปัจจุบันที่มีการอบรมก่อนที่จะเข้ามาทำงานซึ่งเป็นการฝึกการทำงานก่อนที่จะมีการทำหน้าที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการจัดบุคคลสามารถแยกออกแต่ละด้านตามลักษณะของงานได้ดังนี้

การประเมินทางด้านการจัดกิจกรรม เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่ในการจัดกิจกรรม บทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงในพื้นที่ ซึ่งผู้ที่จะให้ความรู้ในแต่ละสถานที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนและสถานที่สำคัญในชุมชนที่จะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวได้ เช่น ประชาชน ชุมชนหรือคนในชุมชนที่มีความรู้ประวัติเกี่ยวกับชุมชน และหน่วยงานที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ รวมไปถึงการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความประทับใจ ประกอบกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะของการแสดงออกในเชิงบวกอย่างเหมาะสม

การประเมินทางด้านการสื่อสารและให้ความรู้ ผู้ที่แนะนำสถานที่ซึ่งจะมีมัคคุเทศก์ มีเยาวชนที่คอยให้การแนะนำประวัติ ความเป็นมาคอยแนะนำ^{๑๑} และอธิบายความรู้ที่มีอยู่ในในท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนของชุมชน ซึ่งผู้ที่จะเข้ามาแนะนำต้องเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจริงๆ เพราะเขาจะรู้ดี ถ้าเป็นคนในพื้นที่ก็จะพูดคล่องเลยแต่ต้องมีการอบรมเรื่องการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง^{๑๒} ซึ่งอาจต้องร่วมมือกับทางโรงเรียน สภาวัฒนธรรม หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ในการสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ในพื้นที่ และมีความสามารถในการสื่อสารทางด้านภาษากับผู้ที่เข้ามาศึกษาในกรณีที่เป็นชาวต่างชาติ เป็นอีกทั้งวิธีการในการให้บุคคลในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมยังช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมกันและยังเป็นการบริหารจัดการบุคคลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

การประเมินทางด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นการเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้บุคคลอื่นเกิดความสนใจที่จะมาศึกษา เป็นผู้ที่ดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ให้บุคคลทั่วไปได้เข้าใจและเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสถานที่ที่สำคัญดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการประกาศเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าให้กับสถานที่ในการเป็นที่รู้จักจนนำไปสู่เอกลักษณ์ที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสาย

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

วัฒนธรรมเชิงพุทธ ซึ่งบุคลากรที่จะมาทำงานในด้านนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในการสร้างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารพอสมควรเพื่อที่จะสร้างสรรค์วิธีการหรือเครื่องมือที่จะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและดึงดูดความสนใจในการเข้ามาศึกษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเชิงพุทธของสถานที่ดังกล่าวที่เป็นส่วนหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การประเมินทางด้านการประสานงานเป็นบทบาทสำคัญในการดำเนินงานในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การประสานงานจึงต้องมีอยู่ทุกในทุกระดับชั้นของการดำเนินงานของทุกๆ ฝ่าย เพราะถ้าขาดการร่วมมือในการประสานงานเพียงระดับใดระดับหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน ที่จะต้องเชื่อมโยงบุคคลหลายบุคคลหรือหน่วยงานหลายหน่วยงานให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในหลายๆ ด้าน ซึ่งในบางด้านต้องมีการติดต่อและร่วมมือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและสะดวกรวดเร็วซึ่งผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่จะต้องพิจารณาจากการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีก่อนเพราะการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเป็นทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือขึ้น และที่สำคัญเป็นผู้ที่เข้าถึงชุมชนรู้จักชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสหรือผู้ดูแลสถานที่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะต้องประสานงานขอความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กำลังคน เพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในส่วนของการดูแลรักษาสถานที่ซึ่งเป็นหน้าที่ในความรับผิดชอบของผู้ดูแลสถานที่ได้แก่ เจ้าอาวาส ทุกคนในชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นในการดูแลภูมิทัศน์รอบๆ ให้สะอาดและมีความปลอดภัยเป็นการพัฒนาสถานที่ที่น่าสนใจและพร้อมสำหรับการเรียนรู้อยู่เสมอ แต่ก็เป็นการศึกษาสถานที่เฉพาะในส่วนของบริษัทหรือโรงเรียน สถานที่ขึ้นชื่อ ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากร ไม่สามารถไปยุ่งเกี่ยวได้มากนักนอกจากทำความสะอาดบริเวณ และดูแลภูมิทัศน์ข้างๆ^{๑๓} แต่ในส่วนของบริษัทหรือโรงเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรไม่สามารถเข้าไปดูแลได้ ซึ่งจะแตกต่างกับงานด้านการอนุรักษ์ที่จะมีหน่วยงานดูแลเป็นพิเศษ มีการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน ต้องอนุรักษ์ต้องตั้งระบบการจัดการในการช่วยเหลือส่งเสริมและมีการฟื้นฟูด้วย^{๑๔} เช่น กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งโบราณสถาน โบราณวัตถุอันเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงวัฒนธรรมนั้นคือจุดขาย แต่ในเรื่องที่เข้าไปท่องเที่ยวในวัดแล้ววัดมีรายได้ตรงนั้นควรทำ ควรเห็นความสำคัญของวัด มีการประกอบอาชีพเรียกนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม^{๑๕} เป็นการพัฒนาแหล่ง

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ท่องเที่ยวทั้งในเชิงการอนุรักษ์ให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเชิงวัฒนธรรมในการส่งเสริมอาชีพดั้งเดิมของชุมชนซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตในการดำรงชีวิตภายใต้สังคมเชิงพุทธ และเป็นการสร้างคุณค่าความน่าสนใจให้กับสถานที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีการประเมินศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธจะมีการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาทำงานและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ การสร้างจิตสำนึกก็เป็นอีกอย่างที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งการสร้างจิตสำนึกที่ดีเป็นการสร้างความคิดในการรับผิดชอบต่อที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความประพฤติปฏิบัติที่ดี ทั้งในด้านสถานที่ในการรักและหวงแหนในสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนในแต่ละสถานที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการปฏิบัติหน้าที่เมื่อเกิดจิตสำนึกที่ดีการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นก็จะเป็นไปได้ด้วยดีอันเนื่องมาจากจิตสำนึกที่ดีจะทำให้คิดดี ในทางพระพุทธศาสนาก็ได้มีคำสอนเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกคือ ไม่ให้มองแค่ตัวเอง ไม่ให้มองแค่สังคมของเรา แต่ให้มองทั้งโลก ให้มีปัญญามองเห็นระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยในสรรพสิ่ง ในธรรมชาติทั้งหมด ให้มองว่าสิ่งแวดล้อมนี้ธรรมชาติทั้งหมดนี้เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งทั้งหลายนี้มีความสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยและส่งผลกระทบต่อกันทั้งสิ้น และให้มีเมตตากรุณาดำเนินชีวิตและบำเพ็ญกิจต่างๆ ซึ่งในการท่องเที่ยวสิ่งสำคัญคือความยุติธรรมและความประทับใจที่ได้รับ เช่น การเป็นคนดีในการท่องเที่ยวเชิงพุทธคือการต้อนรับดีไม่โกงราคา ความเป็นเมืองคนดี^{๑๖} เป็นต้น

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องพิจารณาตามความเหมาะสม ทั้งจากความสามารถที่เหมาะสมเฉพาะกับงานในแต่ละด้านซึ่งมีลักษณะหน้าที่ที่ต่างกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรับผิดชอบหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอนุรักษ์ได้แก่กรมศิลปากร สภาวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับจังหวัด และจากความเหมาะสมตามพื้นที่ซึ่งได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในสถานที่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น ทั้งหมดนี้อยู่บนพื้นฐานของการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับชุมชนและหน้าที่นั้นๆ ซึ่งในการคัดเลือกบุคคลเป็นขั้นตอนในการพิจารณาคนที่เหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่เพื่อเป็นการสนับสนุนในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จึงมีความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพิจารณาความก้าวหน้าในการดำเนินงานว่าบรรลุผลสำเร็จไปมากน้อยเพียงใด แล้วมีการดำเนินงานด้านใดที่ประสบปัญหาเพื่อนำมาประเมินว่ามีความผิดพลาดใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง และมีด้านใดที่จะต้องพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธมีหลักที่ยึดถือและพิจารณานั้นก็คือหลักธรรมาภิบาล

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ประกอบด้วย การยึดถือกฎระเบียบกฎหมาย การยึดมั่นความถูกต้อง ความโปร่งใสสุจริตตรวจสอบได้ ความร่วมมือร่วมใจ การรับผิดชอบหน้าที่ และการใช้ทุนชุมชนอย่างคุ้มค่าที่สุด ซึ่งจะเป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานทั้งในด้านการปฏิบัติงานที่ดี การคิดที่ดี และความรู้อีกดี อีกทั้งยังเป็นการเช็คสถานะในการดำเนินงานอีกด้วย

๔.๑.๓ การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร

การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอไชยาแม้ว่าจะบางแห่งจะมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโบราณสถานแต่ข้อจำกัดหลายแห่งก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเองจึงต้องอาศัยท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นเข้ามาทำงานร่วมกันแต่ถึงอย่างไรก็ตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมขับเคลื่อนไปได้ถึงแม้ว่าจะมีทรัพยากรอย่างจำกัด เพราะการเร่งส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชนในท้องถิ่นและการประสานความร่วมมือในลักษณะองค์กรรวมในพื้นที่อำเภอไชยาหรืออย่างน้อยที่จะต้องสามารถบูรณาการทรัพยากรร่วมกันได้เพราะหากมีความต้องการไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ด้านงบประมาณ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านงบประมาณซึ่งในบางท้องถิ่นจะมีศักยภาพการทำงานที่เข้มแข็งโดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลไชยาที่มีองค์พระบรมธาตุเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ อีกทั้งการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักจะมีอยู่แล้วทำให้เทศบาลตำบลไชยาสามารถบริหารจัดการเรื่องงบประมาณได้ อีกการประสานความร่วมมือจากงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางส่วนที่สนับสนุนกิจกรรมลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นไชยา เพราะฉะนั้น การสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวจะสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ก็ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคเอกชนที่มีกำลังในการสนับสนุนได้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา เป็นต้น หากสามารถจัดหาเจ้าภาพหลักได้ซึ่งเป็นการตั้งต้นในการดำเนินกิจกรรมก็เชื่อว่าจะสามารถดูแลเรื่องงบประมาณและบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้จุดประสงค์เดียวกันนั้นคือการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอไชยาซึ่งผลประโยชน์ก็จะนำไปสู่รายได้และกิจกรรมอื่นๆ

เพราะฉะนั้น การระดมทรัพยากรงบประมาณทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับโบราณสถาน วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วันวิสาขบูชา จะมีการแห่ผ้า มีการจัดงานย้อนยุค^{๑๗} เป็นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

จะเป็นหน่วยงานที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือเพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมทางพุทธศาสนา การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องการให้มีประชาชนในชุมชน หน่วยงานของรัฐ และเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ วางแผนร่วมกัน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และที่สำคัญคือด้านงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าสนใจและการเข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีความหมายสำคัญทางศาสนา เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบมีส่วนร่วม เช่น ด้านการสื่อสารและให้ความรู้คือจัดให้มีวิทยากรอยู่ประจำจุดและจัดให้มีมีคฤเทศก์ซึ่งเป็นเยาวชนหรือคนในชุมชนโดยมีการแนะนำประวัติ ความเป็นมา ด้านการเพิ่มศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ มีความปลอดภัยและมีความสะดวกในการเรียนรู้และเข้าถึง ซึ่งชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นจำเป็นต้องเข้ามาดูและในเรื่องนี้ในการเป็นหูเป็นตาเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อร่างกายและทรัพย์สิน เป็นต้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดความสามัคคีในการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เกิดความเจริญ ซึ่งจะเพิ่มความน่าสนใจและความเชื่อถือที่จะมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั่นเอง

๒. ด้านบุคลากร การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งประกอบด้วยปัจจัยดังนี้ การแสวงหาบุคคลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องมีความเชื่อมโยงกับสถานที่ ชุมชน และความรับผิดชอบ เพื่อการดำเนินการในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เมื่อคัดเลือกบุคคลที่มาจากในแต่ละหน้าที่ได้แล้วการพัฒนาเป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรมีศักยภาพมากขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากขึ้น และการสร้างจิตสำนึกที่ดีเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความคิดที่ดีที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่ดีตามมา เป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจ เมื่อทุกคนเป็นคนดีก็จะทำให้เกิด อัตลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนซึ่งจะเป็นจุดเด่นที่ทำให้มีผู้สนใจมาท่องเที่ยวหาความรู้จากโบราณสถาน หรือสถานที่ที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ระดับผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องและเต็มใจ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในกรณีที่บุคลากรเป็นคนในชุมชนซึ่งก็เป็นผู้ได้รับประโยชน์ในการทำใหชุมชนเกิดการพัฒนาเป็นที่รู้จักในฐานะสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกกรณีคือบุคลากรไม่ใช่คนในชุมชนเป็นบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำหน้าที่หรือสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธแรงจูงใจก็คือการให้คุณค่าเห็นความสำคัญกับบุคคลผู้นั้นว่าเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะน่ายกย่องเชิดชู ต้องเข้าใจในเรื่องของแต่ละ

ฝ่ายว่าฝ่ายนั้นๆทำหน้าที่นั้นๆก็จะเห็นว่ามันก็ไม่มาเกิดปัญหา แต่อาจส่งผลในการเกื้อกูล ในการดูแล ในภาพรวมคนที่ทำหน้าที่ดูแลโดยตรง^{๑๘}

การสร้างแรงจูงใจซึ่งเป็นหนึ่งในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คำพูดและการสื่อสารความหมายที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในเพื่อให้เกิด ความศรัทธาในพุทธศาสนา ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น การสร้างวัดถุ มงคลเพื่อให้วัดถุมงคลเป็นส่วนหนึ่งที่จะเสริมแรงเข้าหากันที่ทำให้ดีขึ้น เกิดการยึดมั่นและเคารพใน วัดถุมงคลเราต้องปฏิบัติตัวเองอย่าให้ผิดศีล^{๑๙} เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญในการสร้าง ความศรัทธาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่อีกทั้งยังเป็นการรักษาบุคลากรให้คงอยู่ และยังเป็น การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันกับบุคคลภายนอกซึ่งจะเข้ามาทำหน้าที่ในการ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้สถานที่สำคัญเป็นที่รู้จักและเกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. ด้านการจัดการองค์ความรู้ การใช้ทักษะในการบริหารตลอดจนความสามารถของผู้บริหาร ในการติดต่อประสานงาน สั่งการ และกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบโดย จะต้องมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงความคิดเห็น บ้างตามความเหมาะสมที่สำคัญคือจะต้องพิจารณาผู้ปฏิบัติหรือผู้ทำงานให้เหมาะสมกับงาน แล้วคอย ติดตามงาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านต่างๆ รวมไปถึงการให้กำลังใจและผลตอบแทนแก่ ผู้ปฏิบัติงานบ้างตามสมควร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ซึ่งเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการ ปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธร่วมกัน

๔. ด้านเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานในการ สร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจเรื่องจุดเด่นทางศิลปะและ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์มีความหมายทางประวัติศาสตร์ จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่ง มีหลายช่องทาง การดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไรมีระบบและมีกระบวนการที่ ชัดเจน จึงควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการคงความเป็นเอกลักษณ์ในด้านศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นและการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความน่าสนใจที่จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว เดินทางมาหาความรู้ นอกจากนั้นครอบคลุมไปถึงเรื่องระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องมีการพัฒนาให้ เพียงพอและเหมาะสม ทั้งในด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสะอาดดูแลให้เป็นปัจจุบัน และมีสภาพที่ เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการประกอบพิธีทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดูแลที่เป็นเชิงอนุรักษ์และ

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายมานอช ธนอารักษ์, กรรมการชมรมพระเครื่อง จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ปฏิสังขรณ์ เป็นหน้าที่กรมศิลปากรในการขึ้นทะเบียน^{๒๐} ให้ความรู้สึกที่ดีซึ่งจะทำให้เกิดความน่าสนใจ ด้านสินค้าท้องถิ่นที่ควรจะมีการพัฒนาความรู้ในด้านนี้ในการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาผ่านกระบวนการคิดที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าซึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและด้านความปลอดภัยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือเพราะนอกจากนักท่องเที่ยวต้องการมาหาความรู้แล้วความปลอดภัยก็เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยทำให้เกิดความสบายใจ ซึ่งการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในด้านการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสร้างความน่าสนใจ ความเชื่อถือศรัทธาและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาจะให้ความสำคัญของศาสนาวัฒนธรรมอยู่แล้ว เพราะสิ่งที่เป็นศาสนา วัฒนธรรมย่อมมีความเป็นมาจุดเกิดแห่งความศรัทธา ความเชื่อของผู้คน^{๒๑} ซึ่งแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ดีคือ การพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีความปลอดภัยน่าเชื่อถือ และที่สำคัญมีความพร้อมในการที่จะรองรับและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มีความสนใจจะมาท่องเที่ยว

๔.๑.๔ การบริการ / รักษา

การดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีย่อมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก แต่กระนั้นขอบข่ายงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะมีข้อจำกัดหลายประการทำให้เกิดอุปสรรคอยู่บ้างแต่ด้วยกระบวนการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวในบางจุดก็สามารถทำได้ ซึ่งแน่นอนว่าตัวของโบราณสถานจะไม่สามารถกระทำใดๆได้แต่การดูแลรักษาขอบเขตบริเวณพื้นที่โดยรอบย่อมกระทำผ่านความร่วมมือของสถาบันวัดในพื้นที่ซึ่งส่วนมากจะให้ความร่วมมือด้วยดีแต่ถึงอย่างไรก็ตามคำสอนเรื่องการดูแลรักษาให้มีประสิทธิภาพฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อแหล่งโบราณสถานก่อนแล้วจึงสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประกอบเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมไปได้

พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการปรับปรุง พัฒนา และการดูแลรักษาอยู่เสมอ เนื่องจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติ หลักคำสอนทั้งหลายในพระพุทธศาสนานั้นกล่าวถึงหลักความเป็นจริงตามกฎธรรมชาติ ที่ผู้ศึกษาต้องใช้ปัญญาในการศึกษาและการปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งนี้หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักศีลธรรม และจริยธรรม มุ่งเน้นให้รู้เท่าทันความจริงของโลก และชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพชัดเจน อิทธิบาท ๔ สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่ง

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุทคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่า คืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่า มีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ ๒ พันกว่าปีนี้ ไม่มีใครว่าใครจะเรียกว่าล้ำสมัย หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานหรือกิจกรรม ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑. ฉันทะ ความเต็มใจที่จะทำงาน คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีต่องานที่ทำ ไม่ใช่สักว่าทำให้เสร็จๆไป หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลตอบแทน เมื่อมีการประเมินการดำเนินงานจนนำไปสู่การสร้างแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาด้วยความเต็มใจ ทำด้วยความต้องการที่จะบรรลุผลสำเร็จที่ได้วางแผนร่วมกัน ซึ่งการดำเนินการด้วยความเต็มใจจะทำให้เกิดการดูแลเอาใจใส่งานส่งผลต่องานที่จะมีคุณภาพ การบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการควบคุมการปฏิบัติงานส่วนของการปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดการดำเนินงานที่ทำด้วยความเต็มใจทั้งในเรื่องของ การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ดังกล่าวก็จะเกิดความน่าสนใจและยังทำให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงทั้งความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และความรู้ถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๒. วิริยะ สู้งาน ความเพียร คือ พากเพียรดำเนินงาน ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้น ด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดเลย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ ในการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการควบคุมการปฏิบัติงานในส่วนของ การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาความเพียรมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เกิดการดำเนินการเดินหน้า ไปอย่างต่อเนื่องและมีความมั่นคง เนื่องจากความเพียรเป็นการพยายามอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และปัญหาที่เกิดขึ้น ดำเนินงานไปด้วยความอดทนเพื่อให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่ได้วางเป้าหมายไว้ ทั้งการจัดกิจกรรมที่ต้องอาศัยความเพียรในการจะพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดการดำเนินกิจกรรมที่ดี ยิ่งขึ้นไป การประชาสัมพันธ์ก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคคลทั่วไป เข้าถึงและรู้จักซึ่งการที่จะทำได้นั้นจะต้องขยันในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต้องมีการขยันทำความเข้าใจถึงความรู้สึกและความต้องการของกันและกันการ รับฟังความเห็นซึ่งกันและกันจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานในด้านต่างๆ และด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความน่าสนใจ ความขยัน จึงมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ให้น่าสนใจ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

๓. จิตตะ ใส่ใจงาน จริงจัง คือ เอาจิตฝึกฝึ รับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย การให้จิตจดจ่อกับความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ดำเนินงานนั้น

อย่างอุทิศตัวอุทิศใจ ในการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการควบคุมการปฏิบัติงานในส่วนของการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา จำเป็นต้องมีในเรื่องของการใส่ใจงานที่ทำให้ให้เกิดการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพราะงานด้านการควบคุมการปฏิบัติงานในส่วนของการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิ่งที่ต้องทำพร้อมกับการที่ต้องอนุรักษ์ไปพร้อมกัน ปรับปรุงโดยคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ จึงต้องมีการเอาใจใส่ว่าสิ่งใดที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้และสิ่งใดที่ไม่สามารถทำได้ เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จะส่งผลต่อคุณภาพของกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจนนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงพุทธ

๔. วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ไตร่ตรอง ปรับปรุงแก้ไข ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป ในการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการควบคุมการปฏิบัติงานในส่วนของการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาจำเป็นต้องใช้ความคิดหรือสติปัญญาเพื่อการไตร่ตรองหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและและความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดในการการไตร่ตรองวางแผนเพื่อจะส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่ให้ความรู้ควบคู่กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ด้านการประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างสรรค์ผลิตสื่อหรือข่าวสารเพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังบุคคลทั่วไปเป็นการสร้างการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นการร่วมคิดด้วยปัญญาในการสร้างสรรค์วิธีการร่วมกันในการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความคิดที่รอบคอบในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยว ที่ต้องใช้ปัญญาเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ในการให้ความรู้ เกิดความน่าสนใจ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเส้นทางสายวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั่นเอง ดังนั้นการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาจึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการควบคุมการปฏิบัติงาน

การศึกษาสรุปได้ว่าการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการตรวจสอบ การตรวจสอบการดำเนินงาน เป็นการตรวจสอบที่มุ่งเน้นผลของการดำเนินงานว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงาน ตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ เป็นการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับบุคคล รวมทั้งการประเมินผล เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินเป็นการวิเคราะห์ผลจากการตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขและสิ่งใดที่ควรพัฒนา ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ด้านการประชาสัมพันธ์เป็นการทำให้บุคคลทั่วไปเข้าถึง

และรู้จักสถานที่ และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เป็นขั้นตอนในการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการนำผลการประเมินมาพัฒนาแผนอาจจะนำหลักฉันทะ ความเต็มใจที่จะทำงาน คือ มีใจรัก หลักวิริยะ สู้งาน ความเพียร คือ พากเพียรดำเนินงาน หลักจิตตะ ใส่ใจงาน จริงจัง คือ เอาจิตฝึกฝฝ รับรู้ในสิ่งที่ทำ และวิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ไตร่ตรอง ปรับปรุงแก้ไข ใช้ปัญญา สอบสวนเข้ามาบูรณาการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

๔.๑.๕ การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นอีกลักษณะที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือ ในการจะทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จปฏิเสธไม่ได้เลยว่าทีมงานหรือการร่วมมือจากบุคคลภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัดมีส่วนสำคัญอย่างมาก การประสานความร่วมมือ เป็นกระบวนการที่สำคัญของการดำเนินงานหรือกิจกรรมใดๆ ที่จะขาดไม่ได้ เป็นสิ่งที่ต้องทำต่อเนื่องสอดคล้องกันไปของบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผลสูงสุด เพราะหากว่ามีการประสานงานที่ผิดพลาดแล้ว งานนั้นก็ไม่สามารถที่จะดำเนินต่อไปได้เช่นกัน การบริหารงานในการท่องเที่ยวเชิงพุทธจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่นจะให้ความร่วมมือ ประสานงานปฏิบัติให้เข้ากับวัตถุประสงค์ การประสานงานจึงต้องมีอยู่ทุกในทุกระดับขั้นของการดำเนินงานของทุกๆ ฝ่าย เพราะถ้าขาดการร่วมมือในการประสานงานเพียงระดับใดระดับหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งการประสานความร่วมมือนี้เป็นหน้าที่ที่ต้องติดต่อสื่อสารและมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่จะต้องเชื่อมโยงบุคคลหลายบุคคลหรือหน่วยงานหลายหน่วยงานให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในหลายๆด้าน ซึ่งในบางด้านต้องมีการติดต่อและร่วมมือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและสะดวกรวดเร็ว ซึ่งต้องเริ่มจากคณะผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุและความเป็นไปของบ้านเมืองและก็ทำให้การพัฒนามันจะเจริญก้าวหน้าขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานต่างๆ ในการให้ความรู้ดูแลสถานที่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านการให้ความรู้ สถานที่ให้ความสะดวกเรียบร้อยปลอดภัย และการดำเนินงานโดยรวมในการบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การจัดการเป็นสิ่งสำคัญมากและรวมถึงความร่วมมือของประชาชนและทุกภาคส่วนในการร่วมมือกันแก้ปัญหาและดูแลรักษาโบราณสถานให้คงอยู่สืบไป^{๒๒} เป็นการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งด้านความคิด การปฏิบัติในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจร่วมกันในคุณค่าของสถานที่ที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การรองรับการเป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการเป็นแกนนำของเครือข่ายการดูแลโบราณสถาน จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยวในการรองรับการเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ในสถานที่ ทั้งในด้านการอำนวยความสะดวกเรียบร้อย ความปลอดภัย และการดูแลรักษาสถานที่ เพื่อเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจและการดึงดูดความสนใจซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลในการตัดสินใจ เข้ามาศึกษาหาความรู้ในสถานที่ ส่วนงานในด้านการเพิ่มศักยภาพแหล่งเรียนรู้เป็นงานที่จะต้อง ดำเนินงานพัฒนาสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ การดูแลและบำรุง เป็นหน้าที่หลักของวัด และชุมชนซึ่งต้องมีการบูรณาการจับมือร่วมกันของหน่วยงานงานปกครองของท้องถิ่นในพื้นที่^{๒๓} ในการดูแลเพื่อให้มีสภาพที่เป็นประโยชน์แก่กุลต่อการประกอบพิธีทางศาสนาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และทำการสำรวจตรวจสอบให้คงสภาพหรือปรับปรุงให้เกิดความสวยงามและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการเข้ามาศึกษาและท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ การศึกษาเรียนรู้จากผู้สนใจ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เกิดเครือข่ายของ กลุ่มคน และกลุ่มตำแหน่งงานต่างๆ ที่จะไปรองรับกับกิจกรรมและแผนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อประสานให้ ทุกฝ่ายเข้าใจได้ดี ซึ่งการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถขยายงานให้กว้างขวางในการระดมมันสมองในการ ดำเนินกิจกรรมสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย ส่วนงานการให้ความรู้มีหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจ กับผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ส่วนงานการประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความ น่าสนใจและดึงดูดใจทำให้ผู้คนโดยทั่วไปรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างกว้างขวางมากขึ้น ส่วน งานการประสานความร่วมมือมีหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และส่วนงานพัฒนาศักยภาพแหล่ง ท่องเที่ยวมีหน้าที่ในการดูแลรักษาให้ปลอดภัยและพร้อมรับผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ แต่ก็มีจุดประสงค์ เดียวกันคือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะได้รับความรู้ทางด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและความรู้ ทางประวัติศาสตร์ของโบราณสถานที่จะทำให้เห็นถึงคุณค่าอย่างสูงสุด

๔.๑.๖ การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา การฟื้นฟู การผลิตซ้ำหรือการสร้างใหม่ อาจจะอยู่นอกบริบทที่สามารถกระทำได้ แต่กระนั้นในพื้นที่แหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาจะเห็น แหล่งโบราณสถานที่อยู่ในสภาพไม่พร้อมสำหรับการท่องเที่ยวแม้แต่เล็กน้อยเพราะเหลือแต่ซาก

^{๒๓} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ปรักหักพังเต็มไปหมดทำให้เกิดสภาพของการดูแลที่ไม่เต็มที่มากนักจนกลายเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในบริเวณอำเภอไชยา และเป็นสิ่งที่น่าเสียดายต่อสภาพที่เห็น เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องยื่นมือเข้ามากำกับการบริหารจัดการในบริษัทที่สามารถกระทำได้ เช่น ในกรณีแหล่งโบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนต่อกรมศิลปากรก็สามารถดำเนินการใช้งบประมาณเพื่อการฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพที่ดีดังเดิมถึงแม้ว่าจะไม่องค์กรเดิมก็ตามซึ่งอาจจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาวิจัย/องค์ความรู้

กระบวนการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางด้านแหล่งโบราณสถานในสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมกระทำได้อย่างยิ่งเพราะขาดบุคลากรที่มีทักษะในด้านการวิจัย แต่ถึงอย่างไรก็ตามศักยภาพของท้องถิ่นที่มีแหล่งโบราณสถานก็สามารถที่จะบริหารจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ การซ่อมแซม การฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยแหล่งโบราณสถานจนสามารถกลายเป็นกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังเช่นแหล่งโบราณสถานอื่นในประเทศไทย แต่หากมองในมุมของการศึกษาวิจัยและองค์ความรู้แม้ว่าจะมีวิธีการของแหล่งโบราณสถานอื่นก็ตามแต่กระบวนการสร้างแหล่งท่องเที่ยวอาจไม่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดได้ก็ต้องเป็นไปตามกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวผ่านการทำงานด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติหรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการจัดการ วิธีให้ความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานอื่นซึ่งประเด็นดังกล่าวสถาบันทางการศึกษาอาจจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดที่จำเป็นต้องเชื่อมโยงเข้าหาการทำงานด้วยกันเพราะสถาบันทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีเครื่องมือหลายประการที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการ^{๒๔} อีกทั้งการทำงานการพัฒนาการวิจัยก็เป็นความต้องการของสถาบันทางการศึกษา จึงเป็นไปได้ว่าการตั้งต้นน่าจะอยู่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประสานการทำงานร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๒ การส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชน

ความร่วมมือจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารจัดการซึ่งจะต้องมีการพิจารณาเพื่อตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่ต้องเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการทำงานร่วมกันนั่นก็คือการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและเกี่ยวข้องกับหน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดส่วนงาน การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมการปฏิบัติงาน โดยเมื่อการดำเนินงานร่วมกันหลายบุคคลหลายหน่วยงาน หลายหน้าที่ จึงต้องมีการแสดงความคิดเห็นและลงความเห็นเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางที่จะเกิดผลกระทบกับแต่ละฝ่ายน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการควบคุมไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งที่จะทำให้เกิดความ

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

แตกแยกซึ่งส่งผลโดยตรงกับการดำเนินงานในด้านต่างๆ ทำให้การดำเนินงานชะงักอาจถึงขั้นยกเลิกโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวเลยก็เป็นได้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจึงมีผลดีกว่าการตัดสินใจตามลำพัง หรือแต่ละตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับ การเข้าใจ การพิจารณาและความเที่ยงตรง ซึ่งการตัดสินใจร่วมกันเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกคือการวางแผนที่จะต้องร่วมกำหนดแผนในการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินงานในด้านต่างๆให้ครอบคลุมผ่านการแสดงออกทางความคิดเห็น คือ ต้องมีการวางนโยบายก่อน ต้องเข้าแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ในเชิงพุทธศาสน^{๒๕} เมื่อกำหนดแผนในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงพุทธแล้วการตัดสินใจต่อมาคือการกำหนดส่วนงาน ที่จะต้องร่วมกันตัดสินใจในการแบ่งส่วนในการรับผิดชอบงานในแต่ละด้านตามแผน เมื่อจัดงานเป็นสัดส่วนขั้นต่อมาคือการคัดเลือกบุคคลเข้ามารับหน้าที่ในแต่ละด้านซึ่งจะต้องผ่านการปรึกษาหาคนที่เหมาะสม เช่น ผู้ที่แนะนำสถานที่ซึ่งจะมีคฤหะเทศก์ มีเยาวชน ที่คอยให้การแนะนำประวัติ ความเป็นมาคอยแนะนำ^{๒๖} และอธิบายความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนของชุมชน ซึ่งผู้ที่เข้ามาแนะนำต้องเป็นคฤหะเทศก์ท้องถิ่นจริงๆเพราะเขาจะรู้ดี ถ้าเป็นคนในพื้นที่ก็จะพูดคล่องเลยแต่ต้องมีการอบรมเรื่องการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง^{๒๗} เป็นต้น จากนั้นเมื่อได้บุคคลเข้ามารับผิดชอบแต่ละหน้าที่แล้วก็ต้องมีการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องของรูปแบบการทำงานร่วมกันเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีระบบระเบียบไม่วุ่นวาย และสุดท้ายคือการควบคุมการปฏิบัติงานที่จะมีการตรวจสอบและประเมินซึ่งต้องมีความชัดเจนในการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาว่าควรแก้ไขปรับปรุงเช่นไร และควรจะพัฒนาตรงจุดไหน

เพราะฉะนั้นความร่วมมือจากชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบว่าบุคคลใดจะรับผิดชอบส่วนไหน จึงทำให้เห็นชัดได้เลยว่าถ้าผู้ปฏิบัติได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทางเลือกก็จะถูกนำไปปฏิบัติด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง และมีความรู้สึกรับผิดชอบมากขึ้น เพราะได้ร่วมในการเลือกทางเลือกด้วย แต่ถ้าไม่ใช่ผู้ปฏิบัติโดยตรง ผู้ที่จะมอบหมายต้องให้ข้อมูลอย่างดี และต้องสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องด้วย เพื่อการยอมรับในผลการตัดสินใจและเต็มใจที่จะรับผิดชอบปฏิบัติตามอย่างเต็มความสามารถ

ขั้นตอนที่ ๓ การสร้าง/ปลูกจิตสำนึกร่วม

บทบาทและการดำเนินกิจกรรมตามโครงการต่างย่อมสะท้อนมุมมองและแนวคิดการพัฒนาแหล่งโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนซึ่งหากมองในอดีตที่ผ่านมาแม้ว่าจะ

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

กิจกรรมและโครงการต่างๆ มากมายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นแต่การสร้างและปลูกจิตสำนึกรักแหล่งโบราณสถานอาจจะเป็นทางความรู้สึกมากกว่า^{๒๘} เพราะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีองค์พระบรมธาตุไชยาแต่ความรู้สึกรักและหวงต่อองค์พระบรมธาตุกลับมาน้อยมากจึงเกิดความคำถามในหลายประเด็นขึ้นว่า สัญลักษณ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีประวัติศาสตร์ตามอารยธรรมศรีวิชัยแต่ความภาคภูมิใจไม่เกิดขึ้นกับลูกหลานในจังหวัด^{๒๙} ซึ่งความรู้สึกนี้อาจจะหมายรวมไปถึงจังหวัดอื่นๆ ด้วย หากกลับมามองถึงประเด็นดังกล่าวอาจจะวิเคราะห์ได้ว่า ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานในภาครัฐ อีกทั้งการดูแลแหล่งโบราณสถานของกรมศิลปากรทำให้คนในชุมชนไม่กล้าที่จะคิดทำอะไรต่อแหล่งโบราณสถานเพราะกลัวจะผิดกฎหมายต่าง ๆ จึงไม่ต้องการเข้าไปเกี่ยวข้องใดๆ หรืองบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมแหล่งโบราณสถานที่มีจำนวนมากจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากตามไปด้วยแต่การอุดหนุนของรัฐกลับมาน้อย หรือการจัดโครงการต่างๆ ขาดการเชื่อมโยงไปยังแหล่งโบราณสถานในพื้นที่นั้น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการสร้างและการปลูกจิตสำนึกร่วมของชุมชนมีน้อยเกินไปแต่จะไม่จัดกันมากที่สุดในเด็กและเยาวชนทำให้เห็นภาพของการทำงานแบบไม่ครอบคลุมกันทั้งหมด^{๓๐} เพราะฉะนั้น การสร้างและการปลูกจิตสำนึกร่วมอาจจะต้องกลับมาทบทวนแผนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ศักยภาพของบุคคล และศักยภาพของเด็กเยาวชนในการเพิ่มบทบาทการทำงานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเชื่อว่าหากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรักและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งโบราณสถานจะช่วยให้ชุมชน และเครือข่ายต่างๆ เข้าร่วมกันพัฒนาแหล่งโบราณสถานผ่านกระบวนการการสร้างและการปลูกจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชนนั้นๆ

ขั้นตอนที่ ๔ กิจกรรมอาสาพัฒนาท้องถิ่น

เป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ที่การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนทั่วไป หากในพื้นที่ใดมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจำนวนนั้นได้แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถยึดและเป็นที่พักของประชาชนได้ หากทางท้องถิ่นคิดสิ่งใด จัดกิจกรรมใดจะมีประชาชนเข้าร่วมเสมอการทำงานย่อมประสบผลสำเร็จได้ไม่ยากนัก เพราะฉะนั้น การพัฒนากิจกรรมอาสาพัฒนาที่มุ่งเอาแหล่งโบราณสถานในเขตพื้นที่ไชยาก็เช่นกันที่สามารถพัฒนาเพื่อไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวได้ไม่ยากนักเพราะการมีองค์พระบรมธาตุไชยาคู่บ้านเมืองคู่มือเมืองย่อมได้เปรียบในเชิงทุนทางวัฒนธรรมอย่างดีแล้วถึงแม้ว่าจะไม่สามารถการบริหารจัดการตัวของโบราณสถานโดยตรงแต่การจัดกิจกรรมทางอ้อมย่อมเป็นบทบาทขององค์กรท้องถิ่นที่สามารถกระทำผ่านความร่วมมือจาก

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ประชาชน เช่น การรณรงค์การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณพื้นที่แหล่งโบราณสถาน การสร้างความพิศอบต่อพื้นที่ความสะอาดบ้านของตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้คำว่า อาสาพัฒนาอาจจะไม่มีตัวเลขเรื่องประมาณเข้ามาเกี่ยวข้องแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นเสียก่อนและค่อยพัฒนากิจกรรมซึ่งเชื่อว่าประชาชนจะคล้อยตามกิจกรรมดังกล่าว อีกทั้งการพัฒนากิจกรรมอาสาพัฒนาจะต้องมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความรักความสามัคคีกันระหว่างประชาชน เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคสถาบันการศึกษาในพื้นที่อันเป็นกำลังที่สำคัญจะต้องมีการเชื่อมโยงการทำงานผ่านกิจกรรมให้ทั่วถึงกันทั้งหมดก็สามารถสร้างและพัฒนาคุณลักษณะจิตสำนึกอาสาพัฒนาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๕ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว

ความคิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสนใจอย่างมากต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ การเชื่อมโยงแหล่งโบราณสถานเข้ามาสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักได้ถึงแม้ว่าอำเภอไชยาจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่ติดชายทะเล และภูเขาก็ตามแต่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจะมีสองเส้นทาง^{๓๑} ได้แก่ เส้นทางตามแนวการพัฒนาวัดของหลวงพ่พุทธทาสแห่งสวนโมกขพลารามซึ่งเน้นทางสายการพัฒนาปัญญาของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อีกทั้งการพัฒนาคุณภาพทางจิตใจในระดับนานาชาติ และเส้นทางการพัฒนาวัดของวัดพระบรมธาตุไชยาอันเป็นแหล่งอารยธรรมของอาณาจักรศรีวิชัยอันเป็นตัวของวัดคู่เป็นหลักซึ่งไม่ได้แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวอย่างวัดพระบรมธาตุนครพนม วัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช วัดพระบรมธาตุพิษณุโลก เป็นต้น^{๓๒} แต่จุดหนึ่งที่เป็นประเด็นและความน้อยใจต่ำใจของชาวอำเภอไชยาก็คือ ทำไมนักท่องเที่ยวจึงมีจำนวนไม่มากอย่างวัดพระบรมธาตุอื่นๆ^{๓๓} เพราะฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาองค์ความรู้ให้ครบทั้งสองส่วนได้แก่ส่วนที่ ๑ การขับเคลื่อนกิจกรรมสายปัญญาซึ่งทางวัดสามารถดำเนินกิจกรรมได้ดีอยู่แล้วแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะเข้าไปประสานในเชิงการทำงานร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งสภาวะของนักท่องเที่ยวต่างชาติจะรู้จักวัดสวนโมกขพลารามเป็นอย่างดี แต่จะไม่รู้จักวัดพระบรมธาตุจึงไม่มาทัศนศึกษาแหล่งโบราณสถาน เพราะขาดความน่าสนใจนั่นเอง และ๒.การขับเคลื่อนกิจกรรมย้อนรอยอารยธรรมศรีวิชัยประจำปีอาจจะกำหนดกิจกรรมแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากแหล่งโบราณสถานอื่นๆ ก็ได้ซึ่งในลักษณะดังกล่าวอาจจะมีเตรียมระบบการจัดการทางความรู้และความ

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายวิฑูร ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เป็นประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง^{๓๔} เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวดังกล่าวจะต้องมีการเชื่อมโยงถึงกันมา ยิ่งขึ้น อีกทั้งการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้นที่นอกเหนือจากวัดพระบรมธาตุไชยา นับว่า แหล่งโบราณสถานในพื้นที่อำเภอไชยาจะต้องเป็นจุดหนึ่งของการท่องเที่ยวก่อนที่นักท่องเที่ยวจะผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรม เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน หรือเกาะภูเก็ต เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๖ การปรับปรุง/พัฒนาศักยภาพการทำงาน

การปรับปรุง/พัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นขั้นตอนในการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน ประกอบด้วย การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุง อีกทั้งยังเป็นการยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ต้องทำให้มาตรฐานที่มีอยู่สูงขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงที่มีตลอดเวลา อันเนื่องมาจากสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องทำให้มาตรฐานสูงขึ้น^{๓๕} เป็นการทำการปรับปรุงคุณภาพและพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การปรับปรุงแก้ไขจะทำให้การดำเนินงานมีโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จสูงสุด อีกทั้งยังเป็นการทำให้การดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานนั้น เป็นสิ่งที่ค่อนข้างท้าทาย เพราะไม่ใช่แค่การทำงานที่ไม่มีวันสิ้นสุดหรือพยายามทำงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาที่ไม่มีความเป็นไปได้ แต่มันเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยที่เกิดขึ้น และเป็นการหาแนวทางที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีความยืดหยุ่นสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้จนนำไปสู่การประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งในด้านการจัดกิจกรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นั้นเอง

๔.๑.๗ การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน

การตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าได้มีการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อทำการหาจุดบกพร่องและจุดอ่อนของผลการปฏิบัติงานแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อที่จะให้ผลการปฏิบัติงานนั้นได้ดำเนินไปตามแผนและมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมที่จะต้องมีการพัฒนา กิจกรรมให้มีความเหมาะสมและน่าสนใจ ด้านการประชาสัมพันธ์ที่ต้องทำให้บุคคลโดยทั่วไปรู้จัก

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระกัณทรรัตน์ ฐานจาโร, พระวิทยากร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

โบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เป็นการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือกันทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องดำเนินการสำรวจว่าเกิดปัญหาใดที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมในการเรียนรู้ในส่วน of สถานที่ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องเพียงพอและเหมาะสม ความสำคัญของการควบคุมทำให้นั้นเป็นไปตามแผนและได้มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ สามารถตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงานว่าได้เป็นไปตามแผนหรือไม่ ถ้าผลการปฏิบัติงาน ไม่ดำเนินการไปตามแผน ก็สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น^{๓๖} ทำให้สามารถตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานว่าได้ดำเนินการไปถึงขั้นไหนแล้ว เพื่อที่จะสามารถดำเนินในขั้นต่อไปได้ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร และควรแก้ไขอย่างไรต่อไป ซึ่งการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการควบคุมการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบดังนี้

การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันมุ่งเน้นผลของการดำเนินงานว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงาน และการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าหรือไม่ รวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องภายใต้ ระยะเวลาที่กำหนด เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนและการควบคุม พบว่า กิจกรรมทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ที่ต้องดำเนินการควบคู่กันอย่างใกล้ชิด โดยจะเป็นกิจกรรมของการกำหนดแนวทางในการนำไปปฏิบัติเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการควบคุม จะเป็นกิจกรรมในการกำกับติดตามให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งการควบคุม เป็นกิจกรรมที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลลัพธ์แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ในระหว่างการดำเนินงานตามแผนนั้น ผลกระทบที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมทั้งภายนอกที่เป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้และสภาวะแวดล้อมภายในที่เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้เกิดขึ้น จึงอาจเกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยจากสภาวะแวดล้อมจนกระทั่ง ส่งผลกระทบต่อการทำงาน รวมทั้งทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งการตรวจสอบเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้ง การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่จะต้องตรวจสอบกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินงานไปแล้ว เช่น การทำหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนที่ทำหน้าที่ในการจัดการท้องถิ่นในด้านการดูแลโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ว่าปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติแต่ยังไม่ค่อยดี^{๓๗} หรือมีการปฏิบัติแต่บุคลากรยังขาดความรู้

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายสุราษฎร์ คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

และทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งการตรวจสอบจะทำให้เห็นข้อมูลในระหว่างการทำงานซึ่งจะต้องนำไปสู่กระบวนการประเมินผลเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่พระสงฆ์สาวกเป็นประจำ นอกจากนั้นพุทธกิจประจำวันอีกประการหนึ่งคือ ส่งสอดส่องดูเวไนยสัตว์พระองค์ควรไปแสดงธรรม เพื่อให้ผู้นั้นได้สำเร็จมรรคผลตามควรแก่อุปนิสัยของเวไนยสัตว์นั้นนั้นนั้น นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้ว บรรดาพุทธศาสนิกชนก็พากันไปฟังธรรมะจากพระพุทธองค์โดยตรงในตอนเย็นเป็นประจำทุกวัน พระภิกษุสงฆ์รูปใดหรือหมู่คณะใดฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าซึ่งบางครั้งทรงแสดงแต่โดยย่อ ทำให้อย่างเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง ก็พากันไปไปหาพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิให้อธิบายโดยพิสดารให้ฟังพระเถระดังกล่าวมีพระสารีบุตร พระมหาโกณฑายณะ พระมหากัสสปะ เป็นต้นแล้วทรงจำไว้เมื่อมีโอกาสก็กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่าพระธรรมเทศนาเรื่องนั้นๆพระมหาเถระองค์นั้นนั้นได้อธิบายโดยพิสดารเป็นอย่างนั้นนั้นพระพุทธองค์ก็ทรงรับรองว่าคำอธิบายนั้นถูกต้องแม้พระองค์จะอธิบายก็จะอธิบายอย่างนั้นการศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้านี้เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม กิจกรรมหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดให้ทั้งภิกษุ และ ขวราวาส กระทำกัน คือการปวารณา ซึ่งหมายถึง "ความเป็นผู้ที่ใครๆ ว่ากล่าวตักเตือนได้หรือเป็นผู้ที่อ่อนโยน ว่าง่าย จุดมุ่งหมายของการปวารณานั้นครอบคลุมตั้งแต่ระดับครัวเรือน บ้านเมือง เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือน และนำมาพิจารณา เป็นการลดกิเลสของตน เห็นได้ว่าพระองค์ทรงตรวจสอบในหน้าที่ที่ทรงกระทำว่าผู้ใด สถานที่ใด และเวลาใดที่สาวกของพระองค์สามารถเข้าถึงหลักธรรมที่พระองค์สอนได้ การตรวจสอบเป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน จึงมีบทบาทร่วมกับการตรวจสอบทางบัญชีและการเงิน เนื่องจากการตรวจสอบทางบัญชีและการเงินเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดและได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ เนื่องจากสิ่งที่เขียนไว้ในแผนไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจริงเสมอไปเมื่อนำมาปฏิบัติงานจริง ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสูญเสียน้อยที่สุดต่อส่วนรวม ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่การตรวจสอบการดำเนินงานต้องเข้ามามีบทบาทเสริมในส่วนนี้ การตรวจสอบเป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ซึ่งในการตรวจสอบมีหลักที่นำมายึดถือเพื่อใช้ในการตรวจสอบคือ หลักธรรมาภิบาล คือ แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้เกิดการดำเนินงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และเป็นการส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม

จึงสรุปได้ว่า การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินเป็นการวิเคราะห์ผลจากการตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขและสิ่งใดที่ควรพัฒนา ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ด้านการประชาสัมพันธ์ที่เป็นการทำให้บุคคลทั่วไปเข้าถึง

และรู้จักสถานที่ ด้านการมีส่วนร่วมที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงานในแต่ละด้านมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการร่วมมือของทุกภาคส่วน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการสร้างแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและสะดวกปลอดภัย ซึ่งในการดำเนินงานจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการไตร่ตรองก่อนการปฏิบัติเป็นการประเมินปัจจัยแวดล้อมว่าเหมาะสมหรือไม่และเมื่อปฏิบัติแล้วก็ควรมีการประเมินเพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติว่าบรรลุผลมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการเพิ่มความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลสำเร็จให้มากขึ้น

๔.๑.๘ การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี

การสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เป็นการช่วยเหลือหรือเข้ามามีส่วนช่วยการบริหารจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งในการสนับสนุนอาจเป็นการสนับสนุนในด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงพุทธโดยการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเป็นหน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการประยุกต์หลักการจัดการโดยใช้แนวทางการบริหารจัดการที่ยึดวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้โบราณสถานหรือสถานที่สำคัญให้เป็นที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นหลักนั้น ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการสนับสนุนและส่งเสริมให้กิจกรรมต่างๆ ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ เทคนิคการจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและดำเนินงานที่จะเป็นการสร้างการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และให้ทุกคนปฏิบัติตามโดยยึดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ อย่างการเผยแพร่พระธรรมคำสอนตามหลักพุทธศาสตร์ ไปสู่มวลชนทุกหมู่เหล่าอย่างทั่วถึงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ส่งเสริมทำให้เกิดการเผยแพร่พระธรรมคำสอนผ่านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หลักธรรมคำสอน ผ่านการท่องเที่ยว โดยยึดหลักการผสมผสานประโยชน์และความชำนาญของเครือข่ายซึ่งกันและกัน ให้เกิดความร่วมมืออันดีในการสนับสนุนส่งเสริมการปลูกฝังด้านศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมอันดีงามตามพระธรรมคำสอนให้แก่แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจศึกษาเข้ามาเยี่ยมชม ให้ได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งการเอื้ออำนวยประโยชน์ทางด้านศีลธรรม จริยธรรมได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันบุคคลส่วนใหญ่มักมองข้ามความสำคัญของการเข้าวัดปฏิบัติธรรมแต่กลับมองถึงมูลค่าของโบราณวัตถุ โบราณสถาน มากกว่าที่จะมองเห็นถึงคุณค่าที่มีมากมายหลายอย่างนอกเหนือจากความสวยงามที่ต้อออกมาเป็นราคา จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เชิงพุทธก็คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนา ซึ่งทางองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามาผลักดัน สนับสนุน ส่งเสริม ให้เกิดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการทำให้ เห็นคุณค่าโบราณสถาน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปในตัว หลักธรรมที่จะเป็นการช่วยให้ เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่เป็นวิธีสงเคราะห์ หมายถึง วิธี ปฏิบัติเพื่อยืดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ สังคหัตถุ ก็คือ เทคนิควิธีที่จะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสนิทใจ ซึ่งจะเป็นส่วน หนึ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันโดยไม่เกิดความ ขัดแย้ง มีทั้งหมด ๔ ประการ ดังนี้

๑. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคล อื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็น แก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่ สามารถจะนาติดตัวเอาไปได้ ซึ่งการเสียสละเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นการปฏิบัติงานด้วยการสร้าง มิตรภาพที่ดี มิตรภาพเป็นเรื่องสำคัญที่จะเป็นสื่อถึงความเชื่อใจซึ่งจะก่อให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกัน และกันทั้งผู้ให้และผู้รับ

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบ คายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการ พูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูด ให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคหาหยาบ เป็นการสื่อสารในการปฏิบัติงานกิจกรรมด้านการสนับสนุนและส่งเสริมให้ เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งคำพูดที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด ความรู้สึกที่ดีหรือร้ายก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องระวังในเรื่องของคำพูดในการสื่อสารเพื่อที่จะเข้าไป สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

๓. อัถถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพัตติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็น สิ่งสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ถ้าแต่ละฝ่ายคิดถึงการทำตัวให้เป็น ประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือก็คือการมีจิตสาธารณะ ซึ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว เชิงพุทธจำเป็นต้องมี เพราะงานด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ซึ่งการเข้า มาทำหน้าที่ในด้านต่างๆ เปรียบเสมือนเป็นการให้ความรู้ ซึ่งการทำให้ผู้อื่นได้รับความรู้จาก ประวัติศาสตร์ชุมชนและเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นส่วนหนึ่งของการทำตนให้เป็น ประโยชน์กับผู้อื่นในการสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เกิดความคิดและเพิ่มเติมความรู้

๔. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และ

ไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดผลสำเร็จ ซึ่งการอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องมีการดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการสนับสนุนและส่งเสริมทั้งในด้านงบประมาณ และการมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดกิจกรรมซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นหน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทั้งการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมและการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การสนับสนุนให้เกิดศักยภาพทำให้เกิดได้แต่ต้องร่วมกับท้องถิ่นและอาศัยบุคคลที่มีความรู้เพื่อให้เกิดศักยภาพ^{๓๘} ซึ่งการสนับสนุนและส่งเสริมจะทำให้เกิดกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ หลักธรรมที่เป็นหลักยึดถือในการสนับสนุนและส่งเสริม คือ หลักสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ทาน ปิยะวาจา อตถจริยา สมานัตตตา เป็นหลักในการอยู่ร่วมกันช่วยเหลือกัน เริ่มจากการเสียสละ คำพูดที่พูดต่อกัน การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่น และความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตน ซึ่งเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดี จนถึงการเกิดความรู้ที่ดีตามมา

๓. การติดต่อประสานงาน เป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดการร่วมงานกันอย่างมีประสิทธิภาพและปราศจากปัญหาความขัดแย้ง การที่จะขับเคลื่อนได้ดีที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นแรงงานแต่ันต้องแบ่งตามเขตพื้นที่ความรับผิดชอบเช่นส่วนนี้เป็นโบราณสถานที่อยู่ในส่วนของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดูแลแรงงานใหญ่ทั้งในเรื่องตัวงบประมาณต่างๆและการบริหารในภาพรวม ในส่วนของพื้นที่ส่วนที่เป็นทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำงานร่วมกันโดยการมาพูดคุยกันแบบบูรณาการ^{๓๙} ซึ่งต้องมีการติดต่อพูดคุยการประสานงานในระดับหนึ่ง ซึ่งการดำเนินงานด้านการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวหรือไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในด้านใดก็แล้วแต่ย่อมต้องมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานเพื่อการดำเนินงานที่สะดวกรวดเร็ว อีกทั้งเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกันในการติดต่อประสานงานเป็นเสมือนเส้นโลหิตที่หล่อเลี้ยงให้เกิดความราบรื่น ตามระบบงาน เพราะการทำงานร่วมกันอาจก่อให้เกิดอุปสรรคทางการปฏิบัติมากมาย ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็ทำงานของตนเองโดยไม่คำนึงถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ย่อมทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางศรัณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การประสานงานก็คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มคนทำงานร่วมกันอย่างมีความสมัครสมานสามัคคีต่อกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการทำให้งานสำเร็จเร็วตามความมุ่งหมาย ทั้งยังประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร ขจัดความขัดแย้ง และลดการซ้ำซ้อนในการทำงาน ทำให้บุคลากรตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติขององค์กรเป็นหลัก การประสานงานเป็นการผสมผสานความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน การร่วมมือกันทำงานจะช่วยประหยัดทรัพยากรการบริหาร เช่น บุคลากร เวลา งบประมาณ วัสดุ เป็นต้น เพราะบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการทำงาน ทำให้มีการเชื่อมโยงความคิดไปในทิศทางเดียวกันและอาจเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานต่อไปได้

ดังนั้นการติดต่อประสานงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ซึ่งจะเป็นการร่วมมือ การประสานงานเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการที่สามารถนำไปสู่คุณภาพในการทำงาน จะนำมาซึ่งผลสำเร็จและเป้าหมายของการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการที่ต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกยังมีจำเป็นที่จะต้องใช้การประสานงานเพื่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างกันศึกษาวิธีการทำงานของกันและกัน ลดการซ้ำซ้อน สามารถแบ่งลักษณะงาน ในปัจจุบันการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชนที่เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยใช้วิธีการในการติดต่อประสานงานมีอยู่ ๔ ประการ คือ การชี้แจงให้เห็นชัดเจน การอธิบายถึงความสำคัญ กระตุ้นให้เกิดกำลังใจ ปลอบให้กำลังใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำให้เกิดการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องให้ความสำคัญกับแผนพัฒนากิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมศิลป สมาธิ และปัญญา แผนประชาสัมพันธ์ เช่น ความเป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ของไชยา แผนการมีส่วนร่วม เช่น แผนดึงเครือข่ายเข้าร่วมพัฒนาแหล่งโบราณสถานแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเปิดพื้นที่ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์มีความหมายทางประวัติศาสตร์ ส่วนงานจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาส่วนงานการให้ความรู้ เช่น ความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธและความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งโบราณสถานกับพระพุทธศาสนาส่วนงานประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมดเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ส่วนงานการประสานความร่วมมือ เช่น การประสานความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานภายนอกให้มากที่สุดส่วนงานการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เช่น การอำนวยความสะดวกเรียบร้อย ความปลอดภัย และการดูแลรักษาสถานที่ ในด้านการคัดเลือก

บุคลากรจะต้องเหมาะสม สอดคล้อง และความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาเข้าทำหน้าที่รับผิดชอบ สำหรับการพัฒนาบุคลากร ต้องพัฒนาหลักทมะ คือ ความอดกลั้น และหลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาศีล การพัฒนาสมาธิ และการพัฒนาปัญญา ส่วนการสร้างจิตสำนึกที่ดีอาจจะมีการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมืองคนดี และการสร้างจิตด้วยหลักสัปปุริสธรรม สำหรับการสร้างแรงจูงใจ ต้องใช้การพัฒนาระบบการสื่อสารภายในให้มีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการทำงานเชิงการท่องเที่ยว และการสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดสรรงบประมาณ และสนับสนุนเครือข่ายจากภายนอกให้เข้ามาทำงานร่วมผ่านแผนโครงการต่าง ๆ และการติดต่อประสานงาน การพบปะ เจรจา วางแผน ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมขององค์กรบ่อยๆ การตัดสินใจ ร่วมกันการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาในสิ่งควรแก้ไขปรับปรุง และควรที่จะพัฒนาตรงอะไร อย่างเป็นบ้าง ในด้านการควบคุม ต้องเกิดประสิทธิภาพ และคุ้มค่าตามกิจกรรมและโครงการที่มีต่อแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา ส่วนการประเมินผลต้องกำหนดเกณฑ์ประเมินผลโครงการและ กิจกรรมที่มีต่อแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต้องปรับปรุงทาง กายภาพ และชีวภาพ พร้อมทั้งการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องการส่งเสริมศิลป สมาธิ และปัญญาไปพร้อมๆ กัน

๔.๒ การตรวจสอบและการประเมินผลข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม

การตรวจสอบและการประเมินผลข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเรื่องการบริหารแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น. ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี โดยมี ดร.สามารถ บุญรัตน์ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการ และมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๗ รูป/คนที่เน้นคุณสมบัติในการตรวจสอบและประเมินผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ข้อเสนอแนะข้อบกพร่องและเพื่อเติมเนื้อหารายละเอียดที่ยังไม่ชัดเจนดังต่อไปนี้ ๑. สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกยุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ๒. สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ๓. สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ๔. สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ๕. สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ๖. สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ และ ๗. สนทนากลุ่ม ดร.ศศิญา อายุยีน, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

จากประเด็นที่จัดการสนทนากลุ่มจะเน้นไปเพื่อการตรวจสอบและประเมินผลในรอบ ประเด็นการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งได้รับคำแนะนำตรวจสอบข้อมูล ประเมินผลและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทั้ง ๘ ด้าน ได้แก่

๔.๒.๑ การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้

จากการสนทนากลุ่มทำให้เห็นภาพกว้างๆ ของการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ที่จะเกิดขึ้น ไปในส่วนของทางเลือกแหล่งโบราณสถานที่สามารถจะพัฒนาไปได้เพราะพื้นที่แหล่งโบราณสถานทั้ง ๑๓ แห่งจะมีอยู่รายชื่อขึ้นทะเบียนไว้ และบางเห็นยังไม่ขึ้นทะเบียน ซึ่งบางแต่ไม่หลงเหลือความเป็น แหล่งโบราณสถานจึงยากต่อการพัฒนาแต่ถึงอย่างไรก็ตามหากมองในเชิงนามธรรมจะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาในรูปแบบของคติธรรม วิถีธรรม วัฒนธรรม ประเพณีและสิ่ง เชื่อมโยงกัน เช่น เพลงบอก การร่ายรำถวายองค์พระบรมธาตุ เป็นต้น^{๔๐} หรืออาจจะการวางแผนเพื่อการสร้าง ประวัติศาสตร์ที่ขายในเชิงของกิจกรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา เช่น แผนการเชื่อมโยง กิจกรรมระหว่างองค์พระบรมธาตุกับมวยไชยาและแหล่งโบราณสถานอื่นๆ^{๔๑} ซึ่งหากมองไปใน ส่วนของกิจกรรมที่เกี่ยวแหล่งโบราณสถานจะให้คุณค่าในเชิงกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความกตัญญูกตเวที ในฐานะเป็นมรดกของคนรุ่นก่อนที่สร้างไว้ให้มีความภาคภูมิใจต่ออนุชนรุ่นหลัง เพราะฉะนั้น องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องมีการจับมือกับหน่วยงานหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ภาคประชา สังคมที่เน้นการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่าของโบราณสถาน ภาคหน่วยงานราชการที่ เน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันมายิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในชุมชนอีกทั้งเป็นกลุ่ม สนับสนุนหลักเพื่อการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ภาคเอกชนที่จะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อย่างเห็นได้ชัดเจนโดยภาคเอกชนภายในท้องถิ่นนั้น ๆ ภาคสถาบันการศึกษาทั้งในระดับอนุบาล ระดับประถมวัย มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาจะต้องเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันและปลูกฝังความรักบ้านเกิด ของตนเอง อีกทั้งการเล่าขานเวทีประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ตามแหล่ง โบราณสถานอย่างต่อเนื่อง เช่น

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้กิจกรรมอยู่ในรูปแบบผสมผสานเก่า-ใหม่^{๔๒} เป็นการ ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการถอดแบบกิจกรรมที่มีความเก่าแก่ซึ่งปัจจุบันได้มีการริเริ่มในบางพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมย้อนรอยอารยธรรมคนศรีวิชัย เป็นต้น แต่กระนั้นสิ่งที่ขาดหายไปก็คือภาคประชาชน

^{๔๐} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอยะยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุยุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ยังมีส่วนร่วมน้อยที่ยังไม่เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้มากนักซึ่งหากนำเสนอกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวควรมีการดึงเอาภาคประชาชนเข้ามาช่วยผลักดันในรูปแบบเก่าๆ แต่การบริหารจัดการกิจกรรมจะต้องอาศัยศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาช่วยเพื่อให้ดำเนินงานมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

๒. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ เช่น การรื้อฟื้นมวยไชยาเพื่อการแสดงถวายองค์พระบรมธาตุ^{๔๓} แม้ว่ามวยไชยาจะเกิดขึ้นมาในภายหลังแต่กระนั้น ศาสตร์แห่งมวยไชยาก็น่าเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกทำให้เกิดช่องทางสำหรับการเชื่อมโยงระหว่างกันโดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กเยาวชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ศิลปะการชกมวยและการเข้าถึงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาในลักษณะความกตัญญูกตเวที ซึ่งหากเป็นไปได้ก็ควรจัดกันในวันพระบรมธาตุไชยาในแต่ละรอบปีก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ควรค่าแก่การส่งเสริมอย่างยิ่ง

๓. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ สำหรับการรื้อฟื้นวัฒนธรรม ประเพณีโบราณ^{๔๔} เช่น ตลาดนัดโบราณ การเข้าวัดที่ใช้ผ้าขึ้นสมัยโบราณ ประเพณีการวางปืนโตรอบๆ องค์พระบรมธาตุ การแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้บางอย่างจะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แต่บางประเพณีก็เป็นลักษณะทั่วไป เพราะฉะนั้น ประเพณีทั่วไปก็ควรตจะมี แต่สำหรับกิจกรรมหรือประเพณีเฉพาะจะต้องนำเสนอผ่านการจัดการสมัยใหม่ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นอาจจะต้องมีการจับมือกับฝ่ายออกแบบกิจกรรมเพื่อต่อยอดกิจกรรมที่ผนวกเข้ากับพระพุทธศาสนาอาจจะเป็นภายในวัดที่มีแหล่งโบราณสถานหรือภายในแหล่งโบราณสถานที่ไม่ได้มีพระสงฆ์อาศัยอยู่ก็ได้แต่อย่างน้อยที่สุดควรมีการจัดทำแต่ละรอบปีเพื่อส่งเสริมประเพณีเก่าๆไว้

๔. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้เพื่อการพัฒนาแหล่งกิจกรรมการเรียนรู้ในเชิงศิลปะเชิงโบราณและเชิงบูรณาการ^{๔๕} ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเพราะหากนักท่องเที่ยวมาชม มาศึกษา มาเรียนรู้ไม่มีสิ่งที่เป็นข้อความหรือสารสิ่งพิมพ์ก็จะได้รับประโยชน์ค่อนข้างน้อยมาก แต่กระนั้น การมีแผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มวัย ทุกกลุ่มความชอบก็อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการแห่งแหล่งโบราณสถาน แม้ว่าภายในวัดพระบรมธาตุไชยาจะมีพิพิธภัณฑ์ก็ตามแต่หากถามว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการอย่างไรหรือไม่ก็อาจจะพบคำตอบที่ยากเช่นกัน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องใช้งบประมาณในการสร้างหอเรียนรู้ศิลปะเชิงโบราณเหมือนกับโรงแรมสรรพทางวิญญาณของสวนโมกขพลารามก็ได้จะทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำวัด และหากจะคิดต่อไปว่า หากทุกแหล่งโบราณสถานทั้ง ๑๓ แห่งมีศูนย์การเรียนรู้

^{๔๓} สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๔} สนทนากลุ่ม ดร.ศติยา आयูสิน, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๕} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ทุกพร้อมกับสิ่งจุดขายได้โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นแต่การเรียนรู้ก็ควรมองถึงความเป็นจริงที่ว่า รากฐานทั้งหมดมาจากพระพุทธศาสนา

๕. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้เพื่อการทำให้แหล่งโบราณสถานทุกแห่งมีความแตกต่างและเชื่อมโยงกันในเชิงประวัติศาสตร์^{๕๖} เพราะสิ่งที่แตกต่างเป็นทั้งโอกาสและรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวอย่างที่เห็นมาตลอดว่า ทำไมประชาชนจึงไปเยี่ยมพระบรมธาตุนครมากกว่าพระบรมธาตุไชยามากกว่าก็เพราะต้นแบบการสร้าง การอนุรักษ์ และความเชื่อเดิมยังคงไว้ที่นครศรีธรรมราชจึงไม่จำเป็นต้องมาชมวัดพระบรมธาตุไชยาอีกแล้วเพราะไม่แตกต่างกันทำให้โจทย์ใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยาอาจจะต้องมีการทบทวนเพิ่มเติมถึงประเด็นนี้พอสมควรและแน่นอนว่า การเนรมิตสิ่งใหม่อาจจะต้องใช้เวลาในการยอมรับและปฏิบัติตามแนวคิดใหม่แต่หากมีการทำความเข้าใจและได้ความร่วมมือจากภาคประชาชนที่เชื่อว่าผลประโยชน์จะถึงตนเองก็เป็นโอกาสที่ดีที่ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาให้ก้าวไกลไปกว่าที่เป็นอยู่อันเป็นการรักษา สืบทอดผ่านเวทีเสวนาประชาคมอย่างจริงจังที่มองถึงความแตกต่างในวัฒนธรรมและประเพณีนิยม

การเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทำให้เห็นภาพของการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการรื้อฟื้นประเพณีนิยม วัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างอัตลักษณ์ประจำถิ่นของคนไชยา รวมไปถึงศาสตร์แห่งราชามวยที่ผู้คนรู้จักกันทั่วโลกคืออยู่เข้ามาเป็นฐานการพัฒนาแหล่งโบราณสถานที่ต้องศึกษาประวัติศาสตร์การเชื่อมโยงกันให้มากที่สุด อีกความแตกต่างกันในด้าน การท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ทั้ง ๑๓ แหล่งมาจัดระบบการท่องเที่ยวพร้อมก็นำเสนอ กิจกรรมในแต่ละจุดที่โดดเด่นเฉพาะไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีนิยม กิจกรรม เพลงบอก การใส่ผ้าประจำถิ่น การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นมาดำรงชีวิต เป็นต้น ซึ่งหากในเชิงภาคการท่องเที่ยวที่มีเม็ดเงินจำนวนมากเข้ามาที่จะก่อให้เกิดรายได้มิใช่เพียงแต่ปีละครั้งเท่านั้นแต่จะต้องจัดให้เป็นวิถีชีวิตของคนไชยาที่นำพานักท่องเที่ยวมาชมได้ในทุก ๆ วัดและสามารถเรียนรู้วิถีชาวพุทธไปพร้อมๆ กัน ผ่านการนำเสนอกิจกรรมต่อแหล่งโบราณสถานในพื้นที่อำเภอไชยา

แต่ถึงอย่างไรก็ตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างอ่อนไหวต่อประเด็นการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมภายในวัดที่มีแหล่งโบราณสถานตั้งอยู่จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนอย่างมากต่อประเด็นดังกล่าวเพื่อให้การดำเนินเป็นไปอย่างดีและเหมาะสมควรให้สำนักงานทางอำเภอได้เป็นเจ้าภาพหลักการจัดการส่งเสริมประเด็นเหล่านี้จะดีที่สุดเพราะถึงอย่างไรก็ตามหากสำนักงานอำเภอไชยาเป็นเจ้าหลักก็จะต้องลงมาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่แล้วค่อยเข้าไปเสริมบทบาทตรงนั้นจะเหมาะสมกว่ามากจึงเป็นคำเสนอแนะให้ทางผู้วิจัยได้พิจารณาถึงประเด็นความชัดเจนอีกด้วย แต่ถึง

^{๕๖} สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

อย่างไรก็ตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะบทบาทในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามอยู่แล้วก็สามารถทำหน้าที่ไปได้อย่างมีข้อจำกัดซึ่งก็ต้องมองถึงข้อเปรียบเทียบบังคับจะทำได้มากน้อยเพียงใด เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมกันวางแผนเพื่อการส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในอำเภอไชยา การประชาสัมพันธ์งานประจำปี เป็นต้น ก็สามารถสนับสนุนงบประมาณบางส่วนได้ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของประชาชนนั่นเอง

๔.๒.๒ การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี

การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี ภายใต้การสนทนากลุ่มสิ่งที่ถูกกำหนดด้วยโครงสร้างสายการบังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างไปจากแนวคิดของหน่วยงานรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด แต่กระนั้น การกำหนดบทบาทหน้าที่กองที่เกี่ยวข้องอาจจะมีข้อจำกัดในการทำงานตามความคาดหวังอย่างหนัก เพราะจำนวนของผู้ที่ความเชี่ยวชาญในด้วยแหล่งโบราณสถาน พระพุทธศาสนาและการท่องเที่ยวมิใช่เรื่องที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะรับผิดชอบได้หมด แต่กระนั้น การดำเนินงานตามแผนกิจกรรมต่างเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายคงจะคืบคลานไปอย่างช้า ๆ ยิ่งในส่วนของ การให้ความรู้ในเรื่องแหล่งโบราณสถานที่จะต้องอาศัยความรู้เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชุมชน วัฒนธรรม อารยธรรม เป็นต้น และแน่นอนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขาดส่วนนี้อย่างนี้แน่นอนจึงควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรสายประวัติศาสตร์ชุมชนอย่างจริงจังให้มากกว่านี้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่เกี่ยวกับ ส่วนงานประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในอำเภอและจังหวัดยังคงมองไม่เห็นภาคการท่องเที่ยวตามแหล่งโบราณสถานหรือ ไม่ได้พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจังมากนักจึงทำให้ไม่ค่อยเห็นรูปแบบ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานกันในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทำให้สภาพजूดอ่อนในด้านประชาสัมพันธ์ยังมีอยู่ แต่อย่างน้อยสิ่งที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์มากที่สุดก็คือ การประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนเพื่อขอความร่วมมืออย่างใดอย่างหนึ่งจะได้รับผลตอบแทนที่ดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ

เพราะฉะนั้นศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี ควรจะมีทีมงานทำงานด้านการท่องเที่ยวไว้เฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงแม้ว่าจะเป็นงานซ้ำซ้อนกันการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด แต่การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานนี้ไว้จะช่วยให้การทำงานด้านกานท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกทั้งสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในระดับชุมชนให้เกิดการรู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นโดยเน้นการท่องเที่ยวตามแบบวิถีชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมจากประชาชนให้มากที่สุด^{๔๗} เพราะหากมีชุมชนใดที่มีความพร้อมในการต้อนรับที่ดีควรที่จะประกาศตนเองให้เป็นเมืองแห่ง

^{๔๗} สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมกับการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี รวมทั้งการขยายผลประโยชน์ไปสู่ภาคประชาชนให้มากยิ่งขึ้น^{๔๘} นอกจากนี้การท่องเที่ยวในชุมชนควรที่จะเปิดโอกาสและการให้ความสำคัญกับเยาวชนให้มากที่สุด^{๔๙} ซึ่งเป็นการสร้างหุ้นส่วนเชิงอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอีกด้งามให้ได้รับการสืบทอดต่อไป อีกทั้งยังสามารถลดปัญหาคนว่าง ลดปัญหาอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชนผ่านการพัฒนาภาคเศรษกิจน้อยให้เกิดขึ้นให้มากที่สุด

สิ่งที่กล่าวย่อมาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของท้องถิ่นที่จำเป็นต้องมีบทบาทในการทำหน้าที่บางอย่างเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดโดยเฉพาะการใช้งบประมาณพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องลดการพึ่งพาจากรัฐบาล^{๕๐} ให้มากที่สุดโดยเร่งหาศักยภาพในชุมชนมาตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงอาจจะมีการระดมเงินทุนสำรองเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสัก ๑ จุดให้เห็นเป็นรูปธรรมแล้วค่อยขยายแหล่งท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานออกไปให้ครอบคลุมมากที่สุด มีการเขียนแผนผังการท่องเที่ยวอย่างคร่าวๆ พร้อมคำอธิบายแผนผังแผนผังการท่องเที่ยวอย่างคร่าวๆ^{๕๑} หรือที่เรียกว่า เส้นทางการท่องเที่ยวในอำเภอไชยานั้นเองแต่ควรจะมีรายละเอียดกิจกรรมที่หลากหลาย แตกต่างและให้ความสุขในแต่ละแหล่งโบราณสถาน ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องการเก็บนสานกล่าว เครื่องรางของขลัง และสิ่งศักดิ์ต่าง ๆ ไม่ควรนำมาเกี่ยวข้องเพราะในพื้นที่อำเภอไชยาเป็นแดนแห่งนักปราชญ์หากมีสิ่งเหล่านี้จะทำลายหลักการของพระพุทธศาสนาลงไปได้ แต่ควรจะเน้นไปในส่วนของการส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาจิตวิญญาณ^{๕๒} กิจกรรมที่ตอบสนองต่อการเจริญปัญญาให้มากที่สุดที่ช่วยให้ชาวพุทธเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขต่อการท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นการจัดส่วนงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งโบราณสถานต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเปิดช่องทางการรับรู้ให้มากขึ้น ใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การประชาสัมพันธ์การจัดงานประจำปีที่สำคัญๆ จะต้องกระจายข่าวสารไปยังนักเครือข่ายภาคท่องเที่ยวทุกจังหวัดให้รับรู้ทั่วกัน รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ภาษาต่างประเทศให้มากที่สุดซึ่งผู้คนจะหลงไหลมาสู่แดน

^{๔๘} สทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๙} สทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๐} สทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จันทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๑} สทนากลุ่ม ดร.ศติยา आयูยีน, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๒} สทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกยุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

อารยธรรมศรีวิชัยที่มีประวัตินำภาคภูมิใจของคนไชยา^{๕๓} มวยไชยา และพยายามสร้างอัตลักษณ์คน
ดีศรีไชยา^{๕๔}ให้คู่ควรกับชื่อเสียงที่มีในระดับโลก

กล่าวได้ว่า การประเมินผลและการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี
ผู้ทรงคุณวุฒิมีประเด็นเพิ่มเติมในส่วนของการทำงานอย่างเป็นระบบมากกว่า โดยเฉพาะการจัดส่วน
งานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อความคล่องตัวในการทำงานด้านแหล่งโบราณสถานและการ
ผสมผสานนำเสนอด้วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความวิถีการท่องเที่ยวผูกโยงไปด้วยกลิ่นตาม
คำสอนที่ยังมีอยู่ในอำเภอในรูปแบบสมัยใหม่ อีกทั้งการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาสังคม
สถาบันการศึกษาให้เข้ามามองเห็นคุณค่าที่นำไปประเพณี วัฒนธรรม ทูตทางสังคมที่มีอยู่ให้กลายเป็น
รายได้ที่จะเกิดขึ้นในอำเภอไชยาซึ่งแน่นอนว่าทำงานดังกล่าวอาจจะไม่ใช่สิ่งเล็กน้อยแต่การที่
ดำเนินงานไปตามแผนที่วางไว้จะช่วยให้เห็นภาพของนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย รายได้ที่
ประชาชน ชุมชนจะได้รับมากขึ้นไปจึงจะเป็นภาคงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยากเห็นให้เป็น
เช่นนั้นที่สุดในที่สุด

๔.๒.๓ การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในด้านการจัดบุคลากรเป็นหนึ่งในท้องถิ่นโดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลซึ่ง
มีใจจะเปิดรับตำแหน่งหน้าที่ใหม่เสมอไปแต่ยังสามารถบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิด
ประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่า การจะมอบหมายให้บุคคลเข้ามาทำหน้าที่เพื่อด้านการท่องเที่ยว
ที่มีกิจกรรมเชิงพุทธเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างน้อยที่สุดจะต้องนับถือพระพุทธศาสนาในเบื้องต้น อีกทั้งยัง
เป็นผู้ที่ฉ่ำของประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไชยาที่มีจิตอาสาการทำหน้าที่อย่างสูงสุด
นอกจากนี้ยังต้องระบุดุณสมบัติที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมอีกด้วยเชิงการเข้าร่วมอบรมใน
วันสำคัญต่าง ๆ งานประเพณี งานส่งเสริมสัปดาห์ทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพราะฉะนั้นกิจกรรม
มากมายหากขาดความเสียสละและความอดทน อดกลั้นในการทำงานก็ยากต่อการประสบผลสำเร็จได้
 อีกทั้งยังต้องใช้หลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาศีล การพัฒนาสมาธิ และการพัฒนาปัญญา มีการสร้าง
จิตสำนึกที่ดี การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมืองคนดีศรีไชยา

จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งการยืนยันข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและมีการ
เพิ่มเติมคำแนะนำที่ทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับตัวบุคลากรใน

^{๕๓} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม
๒๕๖๐.

^{๕๔} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑
สิงหาคม ๒๕๖๐.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการแสวงหาช่องทางสำหรับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผนวกด้วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสนับสนุนได้โดยตรงแต่สามารถบูรณาการโครงการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเพราะคุณสมบัติของบุคลากรที่คัดเลือกมามีแนวโน้มความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญที่จะต้องอาศัยการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นภาคประชาสังคมอันรวมไปถึงบทบาทหน้าของผู้ใหญ่กำนันในพื้นที่นั้น ๆ การทำงานภาคใต้บริบทของการปกครองคณะสงฆ์ และภาคเอกชนทั่วไปที่สามารถทำความเข้าใจต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมองเห็นบุคลากรที่มีคุณสมบัติอย่างนี้ นอกจากนี้ในเรื่องความรู้ต้องเป็นที่ประจักษ์และแสดงถึงความเชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์เมืองไชยาอย่างเด่นชัดที่สุด^{๕๕}

จากการสนทนากลุ่มเกิดสิ่งที่คุณวุฒิเริ่มกังวลที่อาจจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธเพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องของวัดที่ไม่สามารถจะสนับสนุนได้โดยตรงจึงต้องให้ทางอำเภอเข้ามาเป็นรับผิดชอบจะเหมาะสมกว่า^{๕๖} ซึ่งบางเรื่องทางบุคลากรของสำนักงานอำเภอจะมีความชัดเจนมากกว่า และการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามาร่วมกันส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวซึ่งแน่นอนว่าขอกังวลที่เกิดจะมีระเบียบกฎหมายออกมาบังคับใช้ทั่วประเทศหากไม่ได้รับการแก้ไขในประเด็นดังกล่าวเชื่อว่าจะดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้ยากเช่นกัน^{๕๗} เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ภายใต้กรอบกฎหมายได้ซึ่งทางดีควรมีความร่วมมือกับทางปกครองจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ร่วมมือกันพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธจะเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น การจัดบริหารแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธจะประสบผลสำเร็จได้ก็ด้วยการมองเห็นเครือข่ายความร่วมมือและศักยภาพของบุคลากรทุกฝ่ายโดยเฉพาะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรของสำนักงานอำเภอไชยา รวมไปถึงพระสงฆ์ เด็กเยาวชน ประชาชน เครือข่ายสถาบันการศึกษา ภาคเอกชนที่จำเป็นจะต้องดึงเข้ามาขับเคลื่อนแผนการพัฒนาแหล่งโบราณสถานการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เกิดขึ้นในอำเภอไชยาโดยมีฐานทางทุนอารยธรรมศรีวิชัยที่มีประวัติศาสตร์ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมาย มีเครื่องหมายของคำสั่งสอนของหลวงพ่อบุญทาส และที่สำคัญการมีแหล่งโบราณสถานที่ทรงคุณค่าต่อการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔. การบริรักษ์

^{๕๕} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๖} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๗} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

การดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานในพื้นที่อำเภอไชยามีส่วนสำคัญในการพัฒนาแหล่งแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกผนวกกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมย้อนรอยอารยธรรมศรีวิชัย วัฒนธรรมประจำถิ่น ศาสตร์แห่งมวยไชยาซึ่งต่างต้องยอมรับว่าเป็นสิ่งที่คู่ขนานกับพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้นทำให้ความโดดเด่นแห่งอารยธรรมที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่ทั้งนี้ในจำนวนการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอไชยาจะมีเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงปรากฏการณ์ตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างเช่นนอกเหนือวัดสวนโมกพลาราม วัดพระบรมธาตุสรววิหาร เป็นต้น นอกนั้นอาจจะเพียงเรื่องเล่าให้เป็นที่จดและยากต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่กระนั้น ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยาอาจจะมีความหวังใหม่ที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของเมืองไชยาอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้น การดูแลรักษาก็เป็นให้ความสำคัญและเป็นการเอื้อเพื่อในการสั่งการต่างๆของท้องถิ่นที่เห็นบรรยากาศการทำงานขาดประสิทธิภาพเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถาน ดังนั้น การบริหารจัดการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานบางองค์กรอาจจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาระบบการสื่อสารภายในให้มีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการทำงานเชิงการท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว การจัดสรรงบประมาณ และสนับสนุนเครือข่ายจากภายนอกให้เข้ามาทำงานร่วมผ่านแผนโครงการต่าง ๆ ร่วมทั้งการติดต่อประสานงาน การพบปะ เจริญ วางแผน ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมขององค์กรบ่อยๆ และระบบการตัดสินใจร่วมกัน การปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาในสิ่งควรแก้ไขปรับปรุง และควรจะพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายหลากกลุ่มมากยิ่งขึ้น

๔.๒.๕ การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ

การทำงานแบบเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธได้มากมาย เช่น การพัฒนาและการจัดการมัคคุเทศก์น้อย^{๕๘} ซึ่งส่วนมากในพื้นที่อำเภอไชยาจะมีสองศาสนา ได้แก่ ศาสนาอิสลามกับพระพุทธศาสนาอาจจะจัดเป็นสองกลุ่มก็ได้ แต่ก็ต้องมองว่านักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใดซึ่งแน่นอนว่าส่วนมากที่มาเยี่ยมชมวัดพระมหาธาตุจะเป็นชาวพุทธกับคนต่าง ๆ มากกว่าจึงต้องมีการพัฒนามัคคุเทศก์น้อยที่เป็นชาวพุทธจะสามารถทำงานได้มากกว่า อีกทั้งยังสามารถรองรับกิจกรรมที่มีผลต่อจำนวนประชาชนได้มากกว่า แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลุ่มของมัคคุเทศก์น้อยจะเริ่มเห็นมีบ้างแล้วแต่ขาดระบบการจัดการและเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้นักท่องเที่ยวนั่งรถเปิดข้างที่สามารถให้นักได้จำนวนมากได้ชมบรรยากาศรอบเมืองไชยา มีการ

^{๕๘} สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุยุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

นำเสนอวิถีอัตลักษณ์สำหรับคนไชยา^{๕๙} อัตลักษณ์ของเมืองไชยา แหล่งโบราณสถานที่สำคัญของเมืองไชยา พร้อมให้มีคฤหบดีน้อยเล่าถึงประวัติสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการนำเสนอจุดเยี่ยมชมดังกล่าวควรที่จะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ และมีการพูดคุยในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงประเด็นการนำเสนอในสิ่งที่แตกต่างกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับคุณค่ามากที่สุดซึ่งเรียกว่า การจัดการทุนทางสังคม^{๖๐} บนฐานของเครือข่ายประโยชน์ร่วมกันของทั้งชุมชน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ระบบการจัดการต้อนรับอาจจะต้องมีการพัฒนาเด็กเยาวชน และประชาชนที่เนื่องด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาแนะนำให้มากที่สุดและดึงดูดความสนใจความประทับใจในการเยี่ยมชมแต่ทั้งการผนวกกิจกรรมต่าง ๆ ความมองถึงคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ เช่น ก่อนการแสดงอาจจะมีการแสดงสื่อถวายแหล่งโบราณสถานให้มีความเหมือนกันทั้งหมด หรือมีการไหว้พระรับศีลก่อนแสดงการบันเทิงก็ได้ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเมืองไชยาเป็นเมืองของคนดีที่มีเอกลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และชุมชนเมืองไชยาจะมีวิถีชีวิตตามรอยของหลวงพ่อกุศลทาสภิกขุอยู่ตลอดเวลาซึ่งได้ให้คำสำคัญอย่างมาก เช่น คนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ศีลธรรมไม่กลับมาโลกจะวินาศ เป็นต้น อันเป็นแนวคิดหลักที่คนไชยาจะต้องประพฤติปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา นั่นก็คือ คนดี กิจกรรมดี บรรยากาศดี แหล่งโบราณสถานดี เมืองที่ดี เป็นต้น เพราะฉะนั้น การกำหนดคุณลักษณะของอำเภอไชยาให้มีสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแหล่งอารยธรรมตามแบบอย่างที่ดีของอาณาจักรศรีวิชัยไปในตัวเอง อีกทั้งยังสามารถสร้างค่านิยมใหม่ให้กับอำเภอไชยา เช่น หากมาสุราษฎร์ธานีต้องมาดูมวยไชยา สัมผัสบรรยากาศเมืองโบราณ เป็นต้น^{๖๑} เพราะเป็นแรงจูงใจสำหรับการพัฒนากิจกรรมชาวพุทธ^{๖๒} และนักท่องเที่ยวทั่วโลกได้มาเยี่ยมชมเมืองไชยาได้รับสิ่งดี ๆ ติดตัวไปในการดำเนินชีวิตต่อไป

๔.๒.๖ การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่

ประเด็นการรื้อฟื้นและการศึกษาประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและถ่ายทอดออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม^{๖๓} ซึ่งความรู้ที่ได้จากการสนทนากลุ่มทำให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะประเด็นเรื่องการ

^{๕๙} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๐} สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๑} สนทนากลุ่ม นายไพฑูริย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๒} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๓} สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

กำหนดอัตลักษณ์ของวิถีคนไชยา^{๖๔} ว่าหน้าตาหรือรูปลักษณ์เป็นอย่างไรในสมัยอดีตเป็นต้นมาซึ่งเชื่อมโยงกับอารยธรรมวิถีดำเนินชีวิตของคนเมืองไชยา เพราะฉะนั้น การรื้อฟื้นและการศึกษาประวัติ จึงเป็นสิ่งเร่งด่วนก่อนที่พัฒนาอย่างอื่นเพราะหากมีการพัฒนาแหล่งโบราณสถานที่สำคัญแต่ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นความรู้จะทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวขาดรรถรสไปอย่างมากแต่กระนั้น สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานจำนวนมากที่ได้ศึกษาไว้แล้วก็น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถหยิบองค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานได้ในปัจจุบันแต่ กระนั้นการศึกษาประวัติควรมีการกำหนดกำหนดอัตลักษณ์ของวิถีคนไชยาให้ชัดเจน เช่น อัตลักษณ์คนเมืองไชยาเป็นคนดีจึงถามจึงเกิดขึ้นว่า ดีอย่างไร แบบไหนจะดีว่า ดีอย่างคนไชยา หรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีการการสร้างภาพพจน์ที่ดี^{๖๕} เช่น อธยาศัยดี การพูดจาดี การแต่งตัวดี การต้อนรับดี การประดับตกแต่งบ้านเรือนดี และการรักษาประเพณี วัฒนธรรมอันดีให้อยู่คู่เมืองไชยาไว้ให้กับลูกหลานต่อไปโดยการเชิดชูการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งโบราณสถาน เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การไม่ถือเงินเป็นใหญ่มากกว่าคนดี การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักศีลธรรมหรือคุณธรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นของคนเมืองไชยาที่มาจากประวัติศาสตร์อันยาวนาน

ประเด็นการกำหนดค่านิยมเกี่ยวกับการชมมวยไชยา^{๖๖} ที่จะเป็นผลงานชิ้นที่สำคัญซึ่งได้มาจากการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นยกขึ้นไปสู่ความเป็นสากลในเชิงการท่องเที่ยวที่ผนวกไปด้วยแหล่งโบราณสถานเข้ามาผสมผสานกับการจัดการสมัยใหม่ให้เกิดความกลมกลืนเพื่อความบันเทิงให้กับนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศความเป็นมวยไชยา แต่กระนั้นความเป็นมวยไชยาต้องถามชาวไชยาว่าตนเองในฐานะคนในพื้นที่ได้เล็งเห็นโอกาสและตัวตนของตนเองหรือยังโดยเฉพาะเด็กเยาวชนไม่ว่าจะอยู่ในระบบหรือนอกระบบก็ตามจะต้องสร้างโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนศาสตร์การรាំมวยไชยาให้เป็นสัญลักษณ์คู่บ้านคู่เมืองไชยาต่อไป เพราะนั้นการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งโบราณสถานเพื่อการเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนแต่ละพื้นที่ให้สามารถกระจายคน กระจายเงิน กระจายความรู้ และกระจายกิจกรรมให้เกิดขึ้นมาอย่างขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนให้มากที่สุดแต่กระนั้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามาเป็นแกนนำหรือเป็นเจ้าของหลักหรือเจ้าภาพร่วมในกรณีสำนักงานอำเภอเป็นเจ้าภาพก็จะคอยสนับสนุนงบประมาณตามที่สามารถปฏิบัติได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการแสดงออกถึงความสวยงาม

^{๖๔} สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๕} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปิ่นนพวงศ์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๖} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัดนี้ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสงฆ์ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ของมวยไชยาที่ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดีจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ไปในสองส่วนได้แก่ การได้มาทัศนศึกษาแหล่งโบราณสถานในเชิงประวัติศาสตร์ร่วมสมัยพร้อมทั้งเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอันแสดงถึงความเป็นมาในเชิงกายภาพและจิตวิญญาณของบรรพบุรุษของเมืองไชยา และการได้มาศึกษาศาสตร์มวยไชยาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นถึงพื้นที่และมีการแสดงรำยรำมวยไชยาที่เกิดความงุดงามต่อแหล่งโบราณสถานซึ่งอาจจะจัดกิจกรรมไว้ในรอบ ๑ เดือนต่อ ๑ พื้นที่ก็ได้^{๖๗} เพราะหากมีการแสดงไว้เฉพาะองค์พระบรมธาตุเพียงแห่งเดียวแหล่งโบราณสถานอื่นๆ จะไม่ได้รับการพัฒนาไปตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว^{๖๘} และสามารถจะควบคุมกิจกรรมการจัดการด้านสถานที่อย่างเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงพุทธเพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเสนอศาสตร์ของมวยไชยาที่เชื่อมโยงแหล่งโบราณสถานจะช่วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์ไปพร้อมๆกันอันเป็นการควบคุมคุณภาพการจัดกิจกรรมและช่วยทำให้เกิดความประทับใจในฐานะกิจกรรมเหล่านั้นผสมผสานกับคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา

๔.๒.๗ การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน

การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันต่อการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีภายใต้การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๗ รูป/คน ทำให้เห็นว่า การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันยังไม่สอดคล้องกับแผนกิจกรรมมากนักทำให้มีข้อเสนอแนะมากมายที่จะช่วยพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าสนใจถึงแม้ว่าจะแผนการควบคุมประสิทธิภาพ มีเส้นทางที่ทำให้เกิดความคุ้มค่าตามกิจกรรมและโครงการ แต่เกณฑ์การประเมินผลโครงการและกิจกรรมที่มีต่อแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยายังไม่สามารถนำลงไปสู่ภาคการปฏิบัติจริงได้ โดยเฉพาะระบบการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ปรับปรุงไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ และชีวภาพยังมีอุปสรรคในเชิงการจัดการเครือข่ายและเจ้าภาพหลักซึ่งทั้งหมดที่วิเคราะห์ยังคงให้ความสนใจไปที่กิจกรรมที่ตอบสนองต่อการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องการส่งเสริมศิลป สมาธิ และปัญญาไปพร้อมๆกันอย่างน้อยที่สุดนักท่องเที่ยวควรจะได้รับแนวทางการปฏิบัติตนบนเส้นทางที่ถูกและเป็นคนดีศรีไชยา เพราะพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ของคนดี ของความดีเพราะความดีสำคัญกว่าทุกสิ่งนั่นเอง

^{๖๗} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสงฆ์ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๖๘} สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

การดำเนินกิจกรรมตามแผนโครงการวิถีพุทธเน้นความสะอาด^{๖๙}ที่มีการเน้นให้คุณค่าด้านพระพุทธรูปศาสนาเป็นสำคัญทั้งนี้การดำเนินตามกิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีผลสะท้อนอย่างน้อย ๒ มิติใหญ่ ได้แก่ มิติที่ ๑ การจัดการเรื่องความสะอาดในเชิงกายภาพให้เห็นอย่างชัดเจนนอกจากนี้เจ้าหน้าที่คอยรักษาความสะอาดแต่ควรมีการสร้างกระบวนการจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันรักษาความสะอาดด้วยตลอดเวลาอาจจะใช้กฎหมายที่เข้มงวดเรื่องความสะอาดเป็นพิเศษ^{๗๐} และเน้นย้ำมากยิ่งขึ้นให้เป็นผลเชิงประจักษ์อีกทั้งยังสามารถจัดการไม่ให้มีถังขยะไว้ในแหล่งโบราณสถานโดยถังขยะอาจจะตั้งไว้ภายนอกซึ่งเพียงเท่านี้ก็สามารควบคุมในเรื่องความสะอาดได้ และประเด็นเรื่องการแต่งกายให้มีความเรียบร้อยเป็นหลักสำคัญ เช่น การวางระเบียบห้ามนุ่งสั้น ห้ามใส่หมวก ห้ามกางร่ม ห้ามส่งเสียง ห้ามแตะต้องโบราณสถาน และการจัดการเรื่องกลิ่นอับขึ้นภายในแหล่งโบราณสถาน เป็นต้น และมิติที่ ๒ การจัดการเรื่องสะอาดในเชิงชีวภาพภายในหรือเรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นการนำเสนอทัศนะให้กับนักท่องเที่ยวได้เกิดความคุ้มค่าที่มีต่อกิจกรรมแต่มิใช่ในเรื่องของการบนบานสานกล่าว มิใช่เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่อย่างใดแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับธรรมาบูชา คือ การปฏิบัติตามคำสั่งสอน เช่น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาภายในแหล่งโบราณสถานควรมีการทำ ความสงบหรือการเจริญภาวนาให้เกิดขึ้นสัก ๕-๑๐ นาทีเป็นอย่างน้อย เพราะฉะนั้น การควบคุมการดำเนินกิจกรรมตามแผนโครงการวิถีพุทธเน้นความสะอาดทั้งภายในและภายนอกจะช่วยเกิดบรรยากาศการท่องเที่ยวในเชิงแหล่งโบราณสถานภายใต้บริบทกิจกรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ

การสนทนากลุ่มมีการพูดถึงโครงการการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธที่มีจิตใจ^{๗๑}อนุรักษ์แหล่งโบราณสถานซึ่งแน่นอนว่า การทำงานให้สำเร็จในเชิงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นั้น แรงจูงใจหรือพลังจากผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากซึ่งจะสังเกตได้ว่า หากผู้นำสนใจเรื่องอะไรในพื้นที่นั้นจะลงไปสู่แผนกิจกรรมเหล่านั้นมากเป็นพิเศษแต่หากผู้นำไม่สนใจเรื่องบางเรื่องก็จะได้รับการพัฒนาหรือการส่งเสริมน้อยตามไปด้วย เพราะฉะนั้น ภาวะผู้นำที่สนใจจะพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นทั้งโอกาสและแรงจูงใจไปในตัวว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ในระดับที่สูงมากแต่กระนั้น ภาวะผู้นำที่เห็นได้ก็ควรเป็นภาวะผู้นำเชิงพุทธ มีความเชื่อมั่นในคำสั่งสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยมิใช่เป็นเพียงผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งมาทำหน้าที่เพียงเท่านั้นแต่จะต้องมองถึงโอกาสในการช่วยเหลือรายได้ภาคประชาชนผ่านการพัฒนาแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งในพื้นที่อำเภอไชยา แต่กระนั้น การควบคุมการพัฒนาแหล่งโบราณสถาน

^{๖๙} สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกยุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๐} สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๑} สนทนากลุ่ม ดร.ศศิญา อายูยีน, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ดังกล่าวแม้ว่าจะต้องใช้เวลาก็ตาม แต่เชื่อว่าภาวะผู้นำเชิงพุทธจะมองเห็นคุณค่าทั้งทางจิตใจและคุณค่าในเชิงรายได้ของประชาชนมาเป็นปัจจัยนำในการขับเคลื่อนแผนประสัมพันธที่มีความสำคัญไปพร้อมๆกัน

๔.๒.๘ การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี

การมองประเด็นการท่องเที่ยวในอำเภอไชยาแม้ว่าจะมีความหลากหลายแต่กระนั้นหากมองในการท่องเที่ยวหลักแล้วมักพบว่านักท่องเที่ยวไม่ได้มีจำนวนมากนักถึงแม้ว่าภูมิศาสตร์พื้นที่จะติดชายทะเล และมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายก็ตามแต่ไม่สามารถจะขยายฐานการทัวร์ในเชิงกิจกรรมได้มากนักแต่หากมองในด้านชื่อเสียงของสวนโมกขพลารามทำให้เห็นภาพนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศจำนวนไม่น้อยก็เพราะการก่อสร้างมรดกไว้ให้กับคนไชยาแต่ก็มีจำนวนน้อยมากที่เมื่อเข้ามาศึกษาและเยี่ยมชมวัดสวนโมกขพลารามแล้วจะไปเยี่ยมชมวัดพระบรมธาตุจึงเป็นสิ่งแปลกแตกต่างมากก็เพราะแรงดึงดูดแหล่งโบราณสถานไม่สามารถทำหน้าที่อธิบายให้กับนักท่องเที่ยวได้จึงต้องมองถึงผู้ที่สามารถทำหน้าที่ได้ดีที่สุดและต้องเป็นระดับวิสัยทัศน์ผู้นำจึงจะเกิดความเคลื่อนไหวในการขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวตามแหล่งโบราณสถานได้ผ่านการกำหนดนโยบายใช้เศรษฐกิจเป็นแกนนำในการพัฒนาซึ่งหากระบบเศรษฐกิจดีที่ทำหน้าที่ในกำหนดเส้นทางของเป้าหมาย^{๗๒} อย่างชัดเจนจะทำให้ประชาชน ชุมชนและภาคเอกชนมีการเคลื่อนไหวในระดับที่มากขึ้น

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวและต้องที่ทำให้ประชาชนรับรู้ถึงการได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง^{๗๓} มีการสร้างนักรักกิจกรรมรุ่นใหม่โดยเฉพาะเด็กนักเรียนในอำเภอไชยาให้สามารถแสวงหาประสบการณ์ภายใต้การท่องเที่ยวได้ มีการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวและขยายฐานความรู้ไปสู่ระบบประชาสัมพันธที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น^{๗๔} การพัฒนาศักยภาพนักรักกิจรายย่อยให้มากขึ้น การปรับกฎหมาย ระเบียบที่เข้มงวดเกินไป^{๗๕} ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ด้วยความสะดวก มีนโยบายสร้างจุดขายให้กับแหล่งโบราณสถานแต่ละแห่ง^{๗๖} และการจัดสรร

^{๗๒} สทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๓} สทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๔} สทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๕} สทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๖} สทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกุต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ที่สามารถจัดหาได้ลงไปพัฒนาภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่กิจกรรมเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์^{๗๗} อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถสร้างจุดแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา^{๗๘} ผ่านกลไกการประสานพันธ์ในหลายๆด้านอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการวางแผนต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากที่สุด^{๗๙} ที่ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมารับใช้สังคมและสามารถขยายได้^{๘๐} และที่สำคัญคนไชยาจะต้องร่วมกันศึกษาประวัติของตนเองที่สามารถอธิบายแหล่งโบราณที่สามารถเชื่อมโยงกันได้^{๘๑} ไปยังกิจกรรมอื่นๆ

เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้มากกว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวอาจจะต้องสร้างชื่อเสียงและเป็นเครื่องรับประกันให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในประเด็นต่าง ๆ เช่น ในระยะ ๑ เดือนในอำเภอไชยาควรมีกิจกรรมใหญ่ๆ เกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานอย่างน้อย ๑ เดือน ๑ แหล่งโบราณสถานเพื่อคนไชยาได้เกิดความตระหนักรู้และเกิดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานที่ทำให้รายได้เป็นผลตอบแทนกลับมา ดังนั้น การอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องทำให้มากยิ่งขึ้น และถือว่าเป็นเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นกระแสหลักหรือกระแสรองก็ตาม เช่น ยุทธศาสตร์การรักษาความสะอาดให้เกิดขึ้นกับไชยาทั้งหมด ยุทธศาสตร์การรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การให้ความสงบแก่นักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การให้ความสว่างแก่นักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การให้จิตวิญญาณทางพระพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การให้ความสุขแก่นักท่องเที่ยว^{๘๒} และยุทธศาสตร์การให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยว^{๘๓} ดังนั้น ยุทธศาสตร์จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวได้จำนวนพร้อมกับประชาสัมพันธ์ให้เป็นจุดเด่นที่สำคัญว่าหากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมมา

^{๗๗} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๘} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๙} สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๘๐} สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๘๑} สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสงฆ์ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๘๒} สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๘๓} สนทนากลุ่ม ดร.ศศิญา อายูเย็น, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ชมมาพักผ่อน หรือมาเพื่ออะไรก็ตามจะต้องได้รับสิ่งดีๆ กลับไปและพร้อมที่จะช่วยให้พื้นที่การท่องเที่ยวกระจายไปยังผู้ไม่ได้สัมผัสกับบรรยากาศจริง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีทุนทางวัฒนธรรมนั่นก็คือ มีแหล่งโบราณสถานที่เป็นหลักแหล่งเพียงแต่ช่วยเพิ่มเสน่ห์แห่งการท่องเที่ยวให้เป็นประสบการณ์ใหม่ก็ยิ่งสร้างความตื่นเต้นและชโลมใจให้กับชาวพุทธและชาวต่าง ๆ ได้สัมผัสกับวิถีวัฒนธรรมเมืองไชยาที่กล่าวกันว่า เมืองแห่งคนศรีไชยา

สรุปภาพรวมได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีอาจจะต้องมองถึงบริบท ศักยภาพ และความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมศิลปากร สถาบันพระพุทธศาสนา และภาคเอกชนที่เป็นเจ้าของแหล่งโบราณสถานในบางแห่ง ดังนั้น ไม่ว่าแหล่งโบราณสถานนั้นจะขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรือยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนย่อมสามารถจะดำเนินการเพื่อการพัฒนาไปสู่ภาคการท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์ และการผนวกแนวทางการเสริมสร้างกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมเก่าๆ ประเพณีที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่โบราณจะกลายเป็นเสน่ห์ในการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยรอบเพื่อการสร้างรายได้หลักและรายได้เสริมสำหรับชุมชนได้มี โอกาสใช้ศักยภาพของแหล่งโบราณสถานเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขด้วยการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ ถึงแม้ว่าศักยภาพท้องถิ่นจะน้อยและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่ใช่บทบาทหลักก็ตามการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมจะสามารถบริหารจัดการเพื่อการสร้างองค์ความรู้เรื่องแหล่งโบราณสถานได้ไม่ยากนัก เพราะสิ่งที่ไหนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ถนัดแต่สามารถประสานความร่วมมือให้เกิดกระบวนการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ เช่น การศึกษาวิจัยแนวประวัติศาสตร์ซึ่งต้องมีความชัดเจนสำหรับการศึกษาของครุุ่นใหม่ให้ทราบถึงความสำคัญของอาณาจักรศรีวิชัย อีกทั้งยังสามารถพัฒนาความร่วมมือจากชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้มากที่สุดซึ่งเมื่อศึกษาวิจัยแล้วจะพบวัฒนธรรม ประเพณีเก่าก็สามารถจะรื้อฟื้นเพื่อกำหนดกิจกรรมสำหรับการวางแผนบโครงการต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ต้องเป็นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือการสร้างความหลากหลายให้กิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการตอบสนองในการเรียนรู้ไม่เบื่อหน่าย ซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นฐานครอบครัวการเข้าใจหลักธรรมต่อนักท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตต่อไป

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี คุณค่าของแหล่งโบราณสถานเป็นหนึ่งในกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดที่มีองค์เจดีย์ที่สำคัญ อย่างเช่น จังหวัดนครพนม จังหวัดนครปฐม จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน เป็นต้น จังหวัดเหล่านี้มีองค์พระธาตุสำคัญๆที่สามารถก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจของจังหวัดนั้นซึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เช่นกันเดียวกันจำเป็นต้องแสดงศักยภาพการพัฒนาแหล่งโบราณสถานอย่างวัดพระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดหลง เป็นต้นให้ประชาชนและคนในพื้นที่รู้จักคุณค่าของความเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการประเมินคุณค่าและการพัฒนาศักยภาพทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การประเมินทางด้านการจัดกิจกรรม การประเมินทางด้านการสื่อสารและให้ความรู้ การประเมินทางด้านการประชาสัมพันธ์ การประเมินทางด้านการประสาน การประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประเมินศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี การประเมินศักยภาพประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น ซึ่งศักยภาพเหล่านี้สามารถนำไปสู่การสร้างเงื่อนไขสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักและสามารถตอบสนองต่อรายได้ให้กับประชาชนได้

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร เพราะเป็นประเด็นที่สำคัญในเชิงการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวหากขาดทรัพยากรเหล่านี้ก็ยากที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการได้ ได้แก่ ทรัพยากรด้านงบประมาณ ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอไชยาจะไม่มากนักแต่ก็สามารถจัดการความรู้ผ่านการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่นๆได้ เช่น การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว รวมทั้งภาคเอกชนที่สามารถบริจาคสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ แต่กระนั้น การจัดการความรู้จะต้องเป็นไปตามระเบียบการบริหารงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านบุคลากร อาจจะต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน มีการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษาดูงานแนวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้บุคคลที่ถูกลงตัวสำหรับการดำเนินงานเฉพาะเรื่องและมีความรู้ในเรื่องนั้นมากที่สุดพอที่จะเข้ามารับผิดชอบหลักที่มีศักยภาพการในดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน ด้านการจัดการองค์ความรู้ การใช้ทักษะในการบริหาร ตลอดจนความสามารถของผู้บริหารที่ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงมูลค่าของภาคการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานที่ย้ายขอบเขตสิ่งที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามากิจกรรมทำสอดคล้องกับพระพุทธศาสนานอกจากนี้จะต้ององค์ความรู้ทางแหล่งโบราณสถาน องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ยังจะสามารถส่งเสริมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาได้ และ ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีที่มีความสำคัญอย่างมากต่อโลกปัจจุบันที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นสร้างเว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูล การพัฒนาโปรแกรมทางไลน์ ทางเฟซบุ๊กต่างๆ เป็นต้น จะต้องสามารถ

เปิดช่องทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมให้ครบวงจรมากที่สุด อีกทั้งภาพระดมภาพสวยงามๆ จากนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่สิ่งเหล่านี้จะต้องอาศัยเทคโนโลยีในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบริการ / รักษา ประเด็นของแหล่งโบราณสถานในทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทยนั้นคือองค์ความรู้ในการดูแลรักษาของผู้รับผิดชอบซึ่งส่วนใหญ่กรมศิลปากรจะมีบุคลากรไม่มากนักแต่แหล่งโบราณสถานมีจำนวนมากทำให้การดูแลรักษาอาจจะบกพร่องไปบ้าง เพราะฉะนั้นเป็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่บุคลากรของท้องถิ่นก็ขาดความรู้ในการดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานที่ถูกต้องซึ่งศักยภาพส่วนใหญ่ย่อมมีข้อจำกัดหลายประการถึงมีว่าจะมีงบประมาณแต่แผนการใช้งบประมาณดังกล่าวยังไม่ชัดเจนในการดูแลรักษาเพราะมีบทบาทหลักทำให้ละลายไปอย่างน่าเสียดาย แต่ถึงอย่างไรก็ตามศักยภาพการดูแลรักษาดีอาจจะต้องมีการบูรณาการเพื่อการทำงานด้านการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการดึงเอาศักยภาพหรือจุดแข็งของแต่ละองค์กรมาทำงานภายใต้เครือข่ายเดียวกันให้มากที่สุด เช่น องค์ความรู้การดูแลรักษาจะอยู่ที่กรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ องค์ความรู้ทางการศึกษาวิจัยจะอยู่ที่สถาบันการศึกษา งบประมาณการดูแลรักษาจะอยู่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พลังการมีส่วนร่วมจะอยู่ภาคประชาชนและเอกชน รวมทั้งพลังจากคณะสงฆ์ทั้งหมดซึ่งการทำงานเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธที่ต้องอาศัยการเกื้อกูลเกื้อหนุนการประสานไปในทิศทางเดียวกันภายใต้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ การส่งเสริมความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมบนเส้นทางการท่องเที่ยวสายวัฒนธรรมเชิงพุทธอาจจะมีการปรึกษาหารือกันมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการแสวงหาเจ้าภาพหลักอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอไชยาแม้ว่าจะมีศักยภาพที่ไม่มากนักแต่เห็นความสำคัญและตระหนักถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธจะช่วยให้เห็นภาพของพลังการทำงานที่มากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น การทำงานภายใต้เครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงการท่องเที่ยวสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้โดยการลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่บนเส้นการท่องเที่ยวลึก หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการดึงสถาบันทางการศึกษาทุกระดับให้เข้ามาร่วมกันทำงานอย่างเป็นเอกภาพซึ่งอาจจะให้ฝ่ายสำนักงานปลัดจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักก็ได้

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ ข้อจำกัดของบทบาทในการตั้งแผนงบประมาณเพื่อการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่แหล่งโบราณสถานอาจจะไม่ใช่ภารกิจที่จำเป็นมากนักเพราะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากแต่หากดูศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีศักยภาพอยู่บ้างแต่พลังยังไม่มากพอที่ตั้งแผนงบประมาณเพื่อสร้างใหม่ เป็นต้น เพราะฉะนั้น อาจจะต้องใช้เวลาานพอสมควรเพื่อปรึกษาและแสวงหาแนวทางในประเด็น

ดังกล่าวแต่ถึงอย่างไรก็ตามจากข้อการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการสนทนากลุ่มที่ผ่านมายังไม่มีผู้ใดกล่าวถึงมากนักทำให้ประเด็นนี้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดที่ต้องอาศัยภาครัฐระดับกรมหรือกระทรวงในการพัฒนาหรือสร้างใหม่หรือการใช้พลังงบประมาณจากวัดที่มีชื่อเสียงอย่างวัดสวนโมกขพลาราม เป็นต้น แต่ก็มีแนวโน้มเป็นไปได้ยากเพราะวัดสวนโมกขพลารามจะไม่เน้นการก่อสร้างศิลปวัตถุมากนัก โดยเฉพาะจำพวกเจดีย์ หรือสถูปต่าง ๆ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องพัฒนาระบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐให้มากยิ่งขึ้นเพื่อการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่

๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน เป็นการมองถึงการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานภายใต้แผนที่การพัฒนาแหล่งโบราณสถานซึ่งส่วนมากหากเป็นตัวแหล่งโบราณสถานที่เป็นวัตถุจะอยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร แต่หากครอบคลุมภายนอกแหล่งโบราณสถานทีนอกเหนือจากการดูแลหลัก ฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถออกข้อเทศบัญญัติได้ หรือข้อบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมที่ท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานโดยเฉพาะการนั่งช้าง การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะ เป็นต้น

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี กิจกรรมสุดท้ายของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ส่งผลประโยชน์ไปยังประชาชนในพื้นที่ต่อการสร้างรายได้หลักให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย เช่น กลุ่มวิสาหกิจไข่เค็มไชยา กลุ่มมัดหมี่ผ้าไหมพุมเรียง กลุ่มเลี้ยงอาหารทะเล กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้จะได้รับผลประโยชน์ได้โดยตรง แต่กระนั้น การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานอาจมองถึงการจัดระเบียบการตั้งแผงการค้าขายซึ่งในหลายพื้นที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการรักษาความสะอาดบริเวณโดยรอบเพราะการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณสถานหรือโบราณคดีก็ตามย่อมต้องแสดงอัตลักษณ์ของคนเมืองไชยาให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย สิ่งปลูกสร้าง การวัสดุจากท้องถิ่น อีกทั้งการสนับสนุนส่งเสริมการรื้อฟื้นในเรื่องอาหารหวานคาวจะต้องแสดงถึงภูมิปัญญาได้อย่างชัดเจนที่สามารถต่อยอดไปสู่ผลิตภัณฑ์การส่งออกต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าแหล่งโบราณสถานนั้นๆ นั่นก็คือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการศึกษาของผู้วิจัยมองว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอไชยาจะต้องเตรียมความพร้อมอีกมากมายเพื่อรองรับการพัฒนาแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในขอบเขตบริบทที่อำนาจหน้าที่และบทบาทจะกำหนดให้สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมา ให้สามารถแปรสภาพมาเป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมกับสามารถยกระดับกิจกรรมไปสู่

ความเป็นมืออาชีพเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอไชยาที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ผ่านอารยธรรมศรีวิชัยอันเป็นแหล่งก่อกำเนิดนสรพววิชาการต่าง ๆ เช่น มวยไชยา พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว อนุสรณ์สถานเจ้าเมืองไชยา เป็นต้น มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. การระดมความคิดจากเครือข่ายต่าง ๆ มีการจัดการ MOU ร่วมกัน ย่อมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาได้อย่างดี แต่กระนั้น การกระตุ้นไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งให้รับเป็นเจ้าของหลักอาจจะมีอุปสรรคอยู่บ้างจึงต้องมีวิธีการที่สามารถให้องค์กร ชุมชน ประชาสังคม สถาบันการศึกษา สถาบันพระพุทธศาสนา ผู้ใหญ่กำนัน และองค์กรในท้องถิ่นเป็นเจ้าของร่วมกัน แล้วดำเนินการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานตามแนวพระพุทธศาสนาได้ด้วยความพร้อมเพรียงกัน มีคิดการร่วมกัน มีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะจุดกำเนิดของการริเริ่มโครงการดังกล่าวจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

๒. การจัดศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสภาอารยธรรมไชยาซึ่งภาระหน้าที่ประสานงานและต้องมีความรู้เรื่องกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นอย่างดีที่สามารถอธิบายเชื่อมโยงระหว่างแหล่งโบราณสถานกับพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังจะต้องศึกษาประวัติและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวตั้งแต่วัดสวนโมกขพลาราม ไปยังวัดพระบรมธาตุ และต่อไปยังจุดแหล่งโบราณสถานทั้ง ๑๓ จุดในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. การพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการในชุมชนและสถาบันศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้เรื่องอารยธรรมเมืองไชยามาถ่ายทอดวิถีวัฒนธรรมที่ผนวกอยู่กับแหล่งโบราณสถานในรูปแบบกิจกรรมที่ผ่านมา พร้อมกับการฟื้นฟูประเพณีเก่าๆ อันเป็นความเชื่อ และแนววิถีการปฏิบัติบูชาต่อแหล่งโบราณสถานนั้น อีกทั้งการจัดค่านิยมให้ประชาชน และเยาวชนรุ่นใหม่ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในฐานะเจ้าถิ่นพร้อมที่จะต้อนรับผู้มาเยือน เช่น โครงการพัฒนามัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น

๔. การฟื้นฟูแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ อีกทั้งผู้นำท้องถิ่นควรเป็นแบบอย่างในการชี้้นำให้กับประชาชนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าทางอารยธรรมของเมืองไชยา พร้อมกับสนับสนุนกิจกรรมประเพณี และวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิมให้มากที่สุดที่มาจากการกำหนดนโยบาย และแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ฝึกฝัตามแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการต่อยอดการปฏิบัติบูชาตามลักษณะของศีล สมาธิ และปัญญา

๕. การพัฒนากิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานอาจจะต้องมีการประเมินผลการทำงานในด้านแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอยู่บ้างเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งของคนไชยาด้วยกันเองเพราะอำเภอไชยาตั้งอยู่บนฐานสองประการไม่ว่าจะเป็นสายปัญญาอย่างสวนโมกข์และสายศรัทธาอย่างวัดพระบรมธาตุ นอกจากนี้การควบคุมคุณภาพการท่องเที่ยวแหล่ง

โบราณสถานในด้านความปลอดภัย ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านความสะอาด และด้านอื่นๆ จะต้องมีการเตรียมการผ่านความร่วมมือและเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนเอง ซึ่งไม่ว่าจะแหล่งโบราณสถานใดจะต้องให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีธรรม วิถีพุทธอย่างใดอย่างหนึ่ง

๔.๓ ความรู้จากการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปตามวัตถุประสงค์เพื่อแสดงภาพให้เห็นบทบาทและการสนับสนุนกิจกรรมภาคการท่องเที่ยวตามแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพราะเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งโบราณสถานที่ยังคงมีค่ามากทั้งที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว และยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นสภาพการณ์ดังกล่าวจึงเกิดคำถามที่ระบุว่า แหล่งโบราณสถานวัดพระบรมธาตุไชยามีระยะเวลาการก่อสร้างมาช้านานแต่ทำไมไม่สามารถพัฒนาไปสู่ภาคการท่องเที่ยวหลักในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เหมือนกับวัดพระบรมธาตุในจังหวัดอื่นๆ เช่น วัดพระบรมมหาธาตุฯ จังหวัดนครศรีธรรมราชจนเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจว่าทำไมนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ค่อยให้ความสำคัญและต้องการที่มาท่องเที่ยวในอำเภอไชยา จึงพบคำตอบที่เป็นโอกาสในศักยภาพเบื้องต้นของการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานโดยเฉพาะวัดพระบรมธาตุไชยาและแหล่งโบราณสถานอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงจะสามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเชิงพุทธได้อย่างไร และนักท่องเที่ยวสามารถจะเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามภายใต้การนำเสนอและสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างไร

จากข้อมูลที่ปรากฏการณ์ทำให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยามีแนวโน้มที่จะพัฒนาแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธแต่ยังขาดปัจจัยหลายประการทำให้เป็นอุปสรรคอย่างมาก เช่น กฎหมายการพัฒนาแหล่งโบราณสถานมีได้อยู่ในอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือวัดสถาบันสงฆ์มีข้อจำกัดบางประการ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งโบราณสถานมิสามารถกระทำได้โดยตรง ขาดความร่วมมือจากภาคประชาชนอยู่บ้าง ขาดการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ระหว่างจังหวัดกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ขาดองค์ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์และชาติประชาษฐ์ชาวบ้าน ขาดภาวะผู้นำที่ให้ความสนใจในการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยว ขาดการออกแบบกิจกรรมการนำเสนอเชิงพุทธ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะต้องรับดำเนินการให้กลายเป็นจุดแข็งในเชิงการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีจุดอ่อนอยู่มากก็ตามแต่สิ่งที่น่าสนใจและเป็นโอกาสอย่างมากต่อประเด็นการขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธที่มีอยู่มากมายให้กลายเป็นความร่วมมือผ่านเครือข่ายและเตรียมตัวการต้อนรับ

นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ทั่วโลกจึงต้องมีการสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรม การท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือภาคท้องถิ่น ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคประชาชน หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานรัฐ ที่สามารถต่อรองผลประโยชน์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับและร่วมกันเสนอ อัตลักษณ์อย่างภาคภูมิใจในความเป็นอาณาจักรศรีวิชัยที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น การรื้อฟื้นประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม การพัฒนามัคคุเทศก์น้อย การพัฒนาและอนุรักษ์ศาสตร์แห่ง มวยไชยา การสร้างศูนย์การเรียนรู้ และเฉลิมฉลองความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอที่ สามารถนำเสนอกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริงผ่านแนวคิด การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่ง สามารถสรุปกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้ดังต่อไปนี้

การพัฒนาแผนเส้นทางการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ ซึ่งจะให้คุณค่าทางด้าน ความเข้าใจของประชาชนอย่างน้อยที่สุดแผนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวความเป็นไปในลักษณะ ความร่วมมือให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นแผนประชาสัมพันธ์ เช่น ความเป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะและ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ของไชยา แผนการมีส่วนร่วม เช่น แผนดึงเครือข่ายเข้าร่วม พัฒนาแหล่งโบราณสถาน แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเปิดพื้นที่ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์มีความหมายทางประวัติศาสตร์ อีกรัศมีความคิดจากเครือข่ายต่าง ๆ มีการจัดการ MOU ร่วมกัน เป็นต้น แต่เส้นทางการท่องเที่ยวที่จะต้องฉายภาพแต่ละกิจกรรมอย่าง เด่นว่าแต่ละแหล่งโบราณสถานจะต้องจัดการอย่างไร แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้อง เตรียมการเพื่อดำเนินกิจกรรมอะไรไปบ้างและประเมินศักยภาพร่วมกันให้มากที่สุดซึ่งเรียกว่าการ เสริมสร้างความเป็นเจ้าของอย่างแท้จริงที่สอดคล้องกับลักษณะทางพระพุทธศาสนาที่ควรกำหนด กิจกรรมเดือนละ ๑ ครั้งเป็นอย่างน้อย

การพัฒนาส่วนงานเพื่อรองรับภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ ซึ่งเป็นการมอง ถึงศักยภาพภายในกรอบของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติมที่สำคัญส่วนงานนั้นจะต้องให้ความรู้ เช่น ความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งโบราณสถานกับ พระพุทธศาสนาส่วนงานประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแหล่ง โบราณสถานในอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมดเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา อีกทั้งการจัดตั้ง ศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานทุกองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบสภาอารยธรรมไชยาซึ่งภาระหน้าที่ประสานงานและต้องมีความรู้เรื่องกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ ที่ จะต้องคัดเลือกบุคลากรจะต้องเหมาะสม สอดคล้อง และความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและแหล่ง โบราณสถานในอำเภอไชยาเข้าทำหน้าที่รับผิดชอบ สำหรับการพัฒนาบุคลากร ต้องพัฒนาหลักทมะ

คือ ความอดกลั้น และหลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาศีล การพัฒนาสมาธิ และการพัฒนาปัญญา ส่วน การสร้างจิตสำนึกที่ดีอาจจะมีการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมืองคนดี และการสร้างจิตด้วยหลักสัปปุริสธรรม อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการในชุมชน และสถาบันศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้เรื่องอารยธรรมเมืองไชยามาถ่ายทอดวิถีวัฒนธรรมที่ ผวนวอยู่กับแหล่งโบราณสถานในรูปแบบกิจกรรมที่ผ่านมา พร้อมกับการฟื้นฟูประเพณีเก่าๆ อันเป็น ความเชื่อ และแนววิถีการปฏิบัติบูชาต่อแหล่งโบราณสถานนั้น อีกทั้งการจัดค่านิยมให้ประชาชน และ เยาวชนรุ่นใหม่ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในฐานะเจ้าถิ่นพร้อมที่จะต้อนรับผู้มาเยือน เช่น โครงการพัฒนามัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น

การพัฒนาภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ มีการ สร้างแรงจูงใจผ่านพัฒนาระบบการสื่อสารภายในให้มีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการทำงานเชิง การท่องเที่ยว และการสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดสรรงบประมาณ และสนับสนุนเครือข่ายจากภายนอกให้เข้ามาทำงานร่วมผ่านแผนโครงการต่าง ๆ และการติดต่อ ประสานงาน การพบปะ เจรจา วางแผน ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ กิจกรรมขององค์กรบ่อยๆ การตัดสินใจร่วมกันการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาในสิ่งควรแก้ไข ปรับปรุง และควรจะพัฒนา สำหรับภาวะผู้นำเชิงจิตสำนึกกรักบ้านเกิดของผู้บริหารท้องถิ่นจะช่วยให้ เกิดกระแสและความนิยมในการฟื้นฟูแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ อีกทั้งผู้นำท้องถิ่น ควรเป็นแบบอย่างในการชี้้นำให้กับประชาชนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าทางอารยธรรม ของเมืองไชยา พร้อมกับสนับสนุนกิจกรรมประเพณี และวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิมให้มากที่สุดที่มาจาก การกำหนดนโยบาย และแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ฝึกฝนตามแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อการต่อยอดการปฏิบัติบูชาตามลักษณะของศีล สมาธิ และปัญญา

การควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ ต้องนำเสนอกิจกรรมประเพณี ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานอาจจะต้องมีการควบคุมในด้านแนวคิดการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ บ้างเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งของคนไชยาด้วยกันเองเพราะอำเภอไชยาดั้งอยู่บนฐานสองประการไม่ว่าจะเป็นสายปัญญาอย่างสวนโมกข์และสายศรัทธาอย่างวัดพระบรมธาตุ นอกจากนี้การควบคุม คุณภาพการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในด้านความปลอดภัย ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านความ สะอาด และด้านอื่นๆ จะต้องมีการเตรียมการผ่านความร่วมมือและเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนเอง ซึ่ง ไม่ว่าจะแหล่งโบราณสถานใดจะต้องให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีธรรม วิถีพุทธอย่างใดอย่างหนึ่งต้อง เกิดประสิทธิภาพ และคุ้มค่าตามกิจกรรมและโครงการที่มีต่อแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยา ส่วน การประเมินผลต้องกำหนดเกณฑ์ประเมินผลโครงการและกิจกรรมที่มีต่อแหล่งโบราณสถานในอำเภอ ไชยา การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต้องปรับปรุงทางกายภาพ และชีวภาพ พร้อมทั้งการพัฒนา กิจกรรมที่สอดคล้องการส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญาไปพร้อมๆ กัน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒) ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ ๓) วิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๘ รูป/คน ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย คือ ๑. ขอบเขตเนื้อหาทางการบริหารจัดการ ๒. ขอบเขตเนื้อหาด้านแหล่งโบราณสถาน ๓. ขอบเขตเนื้อหาทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ ๔. การส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ กระบวนและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมร่างแผนหลายประการ เพื่อรองรับการพัฒนาแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในขอบเขตบริบทที่อำนาจหน้าที่และบทบาทจะกำหนดให้สามารถปฏิบัติได้โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาที่สามารถแปรสภาพมาเป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมกับสามารถยกระดับกิจกรรมไปสู่ความเป็นมืออาชีพเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอไชยาที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ผ่าน อารายธรรมศรีวิชัยอันเป็นแหล่งก่อกำเนิดนสรพวิชาการต่าง ๆ เช่น มวยไชยา พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว อนุสรณ์สถานเจ้าเมืองไชยา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและแหล่งโบราณสถานเหล่านี้จะเริ่มต้นด้วยการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสัมผัส และซึมซับความเป็นตัวตนของลูกหลายเมืองไชยา

๕.๑.๒ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ๖ ด้าน ได้แก่

มิตีความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือในเชิงทุนทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอำเภอไชยาในรูปแบบสองศาสนาที่อาศัยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันมาอย่างยาวนานที่มีนัยยะทางประวัติศาสตร์ ประเพณี กิจกรรมทางสังคม การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วไปที่มีความเอื้ออาทรต่อกันอย่างสงบสุขภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

มิตีความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เป็นความพยายามไปอีกขั้นหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งจะมีลักษณะ ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ ความสัมพันธ์ระดับประชาชนทั่วไป ระดับที่ ๒ ความสัมพันธ์ระดับผู้นำ ระดับที่ ๓ ความสัมพันธ์นักธุรกิจชุมชนหรือนักธุรกิจอื่นๆ และระดับที่ ๔ ความสัมพันธ์ระดับหน่วยงานรัฐ

มิตีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ากำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองต่อการรายได้ภาคประชาชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานอาจจะมีต้องมีการกำหนดแผนการอย่างน้อย ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนการปฏิบัติงาน ๒. แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ ๓. แผนการบริหารงบประมาณหรือเงิน และ ๔. แผนการต่อยอดนายทุนชุมชน

มิตีความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นจะต้องดำเนินภายใต้แผนปฏิบัติการ ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนกำหนดนโยบายเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม ๒. กำหนดแผนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม ๓. แผนการจัดโครงการสำนึกรักบ้านเกิด และ ๔. แผนการจัดการโครงการประเพณีวันทำความสะอาด (Big cleaning day) ๕. แผนการจัดการระเบียบวินัยลักษณะตัวแทน ๖. แผนการสร้างข้อบังคับ และ ๗. การจัดร้านขายของฝากประจํารัฐ ที่เอื้อต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

มิตีความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย การกำหนดเครือข่ายภาคประชาสังคม การทำงานร่วมกับองค์กรรัฐอื่น ๆ สถาบันทางพระพุทธศาสนา ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และชมรมอื่นๆในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นอุปสรรคโดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพร้อมกับกรมศิลปากรเชิญมาให้ความรู้ในเรื่องขอบเขตของข้อกฎหมายและการปฏิบัติของเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

มิตีความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในอำเภอไชยานอกจากแหล่งโบราณสถานที่มีจำนวนมากแล้วยังมีประเพณี อารยธรรมอีกมากมายเพราะพื้นที่แถบนี้เป็นชุมทรัพย์ที่ตกทอดมาจากอารยธรรมศรีวิชัยทำให้ทุนทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่จำนวนมากที่ก่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดพระบรมธาตุคู่บ้านคู่มือเมืองไชยา วัดแก้ว วัดหลง และแหล่งโบราณสถานอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อพุทธทาสที่สร้างความเจริญและแหล่งศึกษาความรู้สายธรรมะ ยังมีศาสตร์ของมวยไชยาที่โด่งดังไปทั่วโลก เป็นต้น

๕.๑.๓ การวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมภายใต้องค์ความรู้ด้วยการศึกษาวิจัยผ่านการประสานเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ซึ่งในจังหวัดจะมีศักยภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองต่อการสร้างความรู้ที่จะสามารถสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์แต่ละท้องถิ่นให้มีความชัดเจนทางโบราณคดีมากที่สุด

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี คุณค่าของแหล่งโบราณสถานอย่างวัดพระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดหลง เป็นต้นให้ประชาชนและคนในพื้นที่รู้จักคุณค่าของความเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการประเมินคุณค่าและการพัฒนาศักยภาพทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การประเมินทางด้านการจัดกิจกรรม การประเมินทางด้านการสื่อสารและให้ความรู้ การประเมินทางด้านการประชาสัมพันธ์ การประเมินทางด้านการประสาน การประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประเมินศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี การประเมินศักยภาพประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร การจัดการความรู้จะต้องเป็นไปตามระเบียบการบริหารงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านบุคลากร อาจจะต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน มีการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษาดูงานแนวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้บุคคลที่ถูกลงตัวสำหรับการทำงานเฉพาะเรื่องและมีความรู้ในเรื่องนั้นมากที่สุดพอที่จะเข้ามารับผิดชอบหลักที่มีศักยภาพการในดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน ด้านการจัดการองค์ความรู้ การใช้ทักษะในการบริหารจัดการลดจนความสามารถของผู้บริหารที่ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงมูลค่าของภาคการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานที่ย้ายขอบเขตสิ่งที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามากิจกรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา

๔. การบริการ / รักษา บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการดูแลรักษาตั้งอาจจะต้องมีการบูรณาการเพื่อการทำงานด้านการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการดึงเอาศักยภาพหรือจุดแข็งของแต่ละองค์กรมาทำงานภายใต้เครือข่ายเดียวกันให้มากที่สุด เช่น องค์ความรู้การดูแลรักษาจะอยู่ที่กรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ การทำงานภายใต้เครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงการท่องเที่ยวสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้โดยการลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวหลักหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการตั้งสถาบันทางการศึกษาทุก

ระดับให้เข้ามาร่วมกันทำงานอย่างเป็นเอกภาพซึ่งอาจจะให้ฝ่ายสำนักงานปลัดจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักก็ได้

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ ข้อจำกัดของบทบาทในการตั้งแผนงบประมาณเพื่อการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่แหล่งโบราณสถานอาจจะไม่ใช่ภารกิจที่จำเป็นมากนักเพราะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากแต่หากคูศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีศักยภาพอยู่บ้างแต่พลังยังไม่มากพอที่ตั้งแผนงบประมาณเพื่อสร้างใหม่ เป็นต้น

๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน เป็นการมองถึงการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานภายใต้แผนที่การพัฒนาแหล่งโบราณสถานซึ่งส่วนมากหากเป็นตัวแหล่งโบราณสถานที่เป็นวัตถุจะอยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร แต่หากรอบบริเวณภายนอกแหล่งโบราณสถานทีนอกเหนือจากการดูแลหลัก ฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถออกข้อเทศบัญญัติได้หรือข้อบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การนั่งช้าง การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะ เป็นต้น

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทรัพยากรทางโบราณคดี กิจกรรมสุดท้ายของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ส่งผลประโยชน์ไปยังประชาชนในพื้นที่ต่อการสร้างรายได้หลักให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย เช่น กลุ่มวิสาหกิจไขเค็มไชยา กลุ่มมัดหมี่ผ้าไหมพุมเรียง กลุ่มเลี้ยงอาหารทะเล กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้จะได้รับผลประโยชน์ได้โดยตรง

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ กระบวนและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมแผนงานหลายประการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น แผนจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ แผนการดูแลรักษา แผนเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ แผนงบประมาณ แผนการประชาสัมพันธ์ แผนสร้างความเป็นเจ้าของร่วม แผนกิจกรรมการท่องเที่ยว และแผนสร้างองค์ความรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา**^๑ วิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์จิตกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องมีการวางแผนชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับ

^๑ พรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๑, ปีการศึกษา ๒๕๕๕ : ๓๓.

จิตรกรรมฝาผนังและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช**^๒ พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งใน ด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ

๕.๒.๒ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายมีแนวโน้มที่จะต้องส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย หรือ การทำงานที่มีข้อผูกมัดแบบหลวม อย่างเช่น การลงนาม MOU ระหว่างกัน ร่วมกันของเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ**วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ**^๓ การรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน

๕.๒.๓ วิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธผ่าน การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ย่อมสามารถดำเนินการได้แต่จะต้องเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ มีการประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี ไม่ว่าจะเป็ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการดูแลอาณาบริเวณ ด้านกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ**กานต์รวี ชมเชย**^๔ วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สันพบว่า มิวเซียมสยามเป็นพิพิธภัณฑ์แนวใหม่ คือ แนว discovery museum ที่เน้นการสร้างประสบการณ์สดใหม่ให้แก่ผู้เยี่ยมชมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างสนุกสนาน ซึ่งต้องมีการประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประเมินศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี การประเมินศักยภาพประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น โดยเน้นหนักไปใน

^๒ ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี, **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^๓ วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ, รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน, **วารสารสมาคมนักวิจัย**, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๓, (กันยายน – ธันวาคม), ๒๕๕๙ : ๑๖๗.

^๔ กานต์รวี ชมเชย, การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิมทอมป์ สัน, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗), หน้า ข.

ส่วนของการจัดการความรู้เรื่องทรัพยากรด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านองค์ความรู้ และด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้มากขึ้นโดยการท่องเที่ยวตามแนววิถีพุทธผ่านการเชิดชูแหล่งโบราณสถานที่สำคัญๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์**^๕ วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอบำเหน็จ จังหวัดลำพูน พบว่า การสนับสนุนให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นคณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านเรือนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และด้านการควบคุม พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องควบคุมคุณภาพการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในด้านความปลอดภัย ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านความสะอาด และด้านอื่นๆ จะต้องมีการเตรียมการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีธรรมวิถีพุทธอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากและมีการพูดถึงบ่อยครั้งที่สามารถพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการก็คือ การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือให้มากที่สุดไม่ว่าจะองค์กรในพื้นที่หลัก หน่วยงานรัฐที่มีศักยภาพการทำงานด้านการท่องเที่ยว สถาบันสงฆ์ และชุมชน เป็นต้น แต่ภาพดังยังไม่มีความชัดเจนในแนวทางการมีส่วนร่วมมากนักสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา**^๖ พบว่า การสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มและผู้นำกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์**^๗ วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอบำเหน็จ จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวน้อยพบว่าประชาชนในชุมชน โดยภาพรวมชุมชนยังไม่เกิดความตระหนักในการพัฒนา ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพสังคมที่ใกล้ชิดกับสังคมเมือง ซึ่งทางออกที่ดีที่สุดอาจจะต้องมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวหรือรูปแบบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานให้ชัดเจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปราณี ตันประยูรและลำยอง ปลั่งกลาง**^๘ วิจัย

^๕ สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์, แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอบำเหน็จ จังหวัดลำพูน, **รายงานการวิจัย**, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^๖ พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๑, ปีการศึกษา ๒๕๕๕ : ๓๓.

^๗ สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรณย์, แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอบำเหน็จ จังหวัดลำพูน, **รายงานการวิจัย**, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^๘ ปราณี ตันประยูรและลำยอง ปลั่งกลาง, การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการตลาดโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **รายงานการวิจัย**, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโดอำเภอผักไห่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่บูรณาการการท่องเที่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานโดยคณะกรรมการชุมชน แบ่งหน้าที่ให้บริการตามความถนัดและความพร้อมของกรรมการ จัดทำรายการนำเที่ยวตามจุดเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชนและการพักโฮมสเตย์ของชุมชน

สำหรับประเด็นการใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อเทศบัญญัติได้ หรือข้อบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การนั่งช้าง การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะเป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช**^๙ วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการจัดการด้านกฎหมายทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาไม่ได้มีการวางกฎหมายที่ตายตัว ซึ่งเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี ไม่ว่าจะเป็นการดูแลรักษาการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ บางปัจจัยอาจจะอยู่นอกเหนือบทบาทและระเบียบกฎหมายที่ท้องถิ่นจะจัดการได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ**^{๑๐} วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พบว่า บุคคลากรต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามหลักสากลโดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตสำนึกกรักบ้านเกิดของผู้บริหารท้องถิ่นจะช่วยให้เกิดกระแสและความนิยมในการฟื้นฟูแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธตามแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการต่อยอดการปฏิบัติบูชาตามลักษณะของศีล สมาธิ และปัญญา

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมองเห็นคุณค่าของแหล่งโบราณสถานอันเป็นทุนทางอารยธรรมของคนโยธาที่สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสทองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บ

^๙ ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี, **รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ๒๕๕๖**, หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐} สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖)**, หน้า ๑-๒.

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานแต่กระนั้น การกำหนดนโยบาย และกลไกการบริหารต่าง ๆ การศึกษาประวัติแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนามัคคุเทศก์น้อย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานรัฐและประชาชนจะช่วยให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธ อีกทั้งนักวิจัยอื่นๆ ควรที่จะมองถึงโอกาสของการสร้างรูปแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมแต่ละชุมชนเข้าด้วยกันเพื่อสอดรับการพัฒนากิจกรรมเชิงพุทธให้มีความประทับใจมากที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลีไทย-ไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กมล รอดคล้าย. คู่มือการบริหารศูนย์ในวัด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓
ชูป กาญจนปกร. รัฐประศาสนศาสตร์. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์มิ่งมงคลพิมพ์, ๒๕๕๓

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส
ญี่ปุ่น และไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โฟร์ เพช, ๒๕๔๕

วิเชียร วิฑูรย์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ธนธการพิมพ์, ๒๕๕๐

สายันต์ ไพเราะจิต. การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานโดย
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด,
๒๕๔๘.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. พுகาม : เส้นทางสู่มรดกโลก.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖

อิสระ สุวรรณกุล. ปทานุกรมการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
๒๕๑๔.

๑.๒.๒ เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. บรรยายสรุปจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒๕๕๖. สำนักงาน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๖.

กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. นโยบายจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เมืองแห่งรอยยิ้มและความสุข. เอกสารหมายเลข ๑. (เอกสารอัดสำเนา).

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์
ธานี (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐) (ฉบับทบทวน). สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ๒๕๕๗.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา
และบริหารจัดการเมืองเก่าเล่มที่ ๑ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย.
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๔. (เอกสารอันสำเนา).

บรรณานุกรม (ต่อ)

๑.๒.๓ งานวิจัย/บทความวิชาการ/วารสาร

- กานต์รวี ชมเชย. การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์สัน. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗.
- จุฑาภรณ์ หินชูย. แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนารามอำเภอสรีสมเด็จ จันทบุรีร้อยเอ็ด. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑/ ๒๕๕๗.
- ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ ทองคำนุช. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ, ๒๕๕๖.
- จรัส ปราปไพรี. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม. **รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท** วางแผนและการจัดการเชิงท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓.
- ปราณี ต้นประยูรและลำยอง ปลั่งกลาง. การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโดอำเภอดักไ้จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **รายงานการวิจัย**. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗.
- พระมหาเสรีชน นริสโร (พันธ์ประโคน) นายสายชล ปัญญชิตและนายภูเบศ วณิชชานนท์. การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พรรณวลัย ศรีวงศ์วัฒนา. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์กิจกรรมผาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. ปีที่ ๘. ฉบับที่ ๑. ปีการศึกษา ๒๕๕๕ : ๓๓.
- วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม. **วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๔.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ. รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๓. (กันยายน - ธันวาคม). ๒๕๕๙ : ๑๖๗.

สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖.

สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรมย์. แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอบ้านลาด จังหวัดลำพูน. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

๑.๒.๓ สัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม

สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระกัณฑ์รัตน์ ฐานจาโร. พระวิทยากร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายวิชวุธ ชินโต. รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช. นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ขอบตรง. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายคุณัญญพงษ์ ทหารไทย. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน. นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน. รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี. รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายมานิช ธนอารักษ์. กรรมการชมรมพระเครื่อง จ.สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง. อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางประสงค์ หิตอนันต์. ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มไชยา. วันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกยุต. ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย. วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์
การศึกษาสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ. เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอยะยา สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑
สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์. รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑ สิงหาคม
๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปิ่นนพงค์ วงศ์นาศรี. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑ สิงหาคม
๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม ดร.คิตยา आयูยีน. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี. วันที่ ๓๑ สิงหาคม
๒๕๖๐.

๑.๒.๔ เว็บไซต์

ท่องเที่ยว ทวีร์ศึกษาธรรมชาติ. โบราณสถาน วัดเขาศรีวิชัย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/394816> [๒๒ พฤศจิกายน
๒๕๕๙].

วุฒิสาร ตันไชย. การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่. [ออนไลน์].
แหล่งข้อมูล : <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm> [๒๒ พฤศจิกายน
๒๕๕๙].

สายชล ปัญญาชิต. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาใน
ประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [http://www.komchadluek.net/detail/
20130808/165421/สกว.หนุนมจรชงวิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html](http://www.komchadluek.net/detail/20130808/165421/สกว.หนุนมจรชงวิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html) [๒๒ พฤศจิกายน
๒๕๕๙].

สุราษฎร์เซ็นเตอร์. วัดโบราณสถาน ประวัติศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [http://www.
suratcenter.com/t0102/index.php?tpid=0179](http://www.suratcenter.com/t0102/index.php?tpid=0179) [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

www.thaibizcenter.com. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :
<http://www.thaibizcenter.com/province.asp?provid=65> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

ภาคผนวก : ก

บทความวิจัย

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Management of a Buddhist Historic site for Tourism by Local Government Organization in Surat Thani

พระมหาอิสรภานต์ ฐิตปุณฺโญ, ดร.* ดร.สามารถ บุญรัตน์** ดร. บัญญัติ แพรกปาน***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายและเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องเตรียมแผนการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผนวกกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวไปยังองค์กร ชุมชน สถาบัน และสมาคมทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่และส่งเสริมมิติความสัมพันธ์ ๖ ด้านได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกฎหมาย และด้านศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พบว่า การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านการดำเนินกิจกรรม ๘ ประการ ๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ที่ส่งเสริมร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา ๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดีเพื่อสร้างจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยว ๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ความรู้และเทคโนโลยี ๔. การบริการจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากกรมศิลปากร ๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคประชาชน ๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่อาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันโดยการออกข้อบังคับหรือเทศบัญญัติของท้องถิ่นนั้นๆ และ๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี โดยเฉพาะการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, แหล่งโบราณสถาน, การท่องเที่ยวเชิงพุทธ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

* อาจารย์ประจำหน่วยวิทยบริการ มจร จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์ประจำวิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research aims to 1) study the process and mechanism of management of archaeological sites for tourism of local administrative organizations in Surat Thani Province. 2) The relationship of local administrative organizations and the network in tourism promotion in the province. 3) Analyze the management of archaeological sites for Buddhist tourism of the administrative organizations. Local Surat Thani. By using qualitative research models with 12 in-depth interviews and 8 group discussions. Descriptive analysis. The results of the research show that local governments must prepare a development plan. The route to support the development of ancient sites as cultural sites. The relationship between the local government organization and the network of tourism promotion in Surat Thani showed that there were six aspects, namely, the social dimension. Dimensions of religious and cultural relations Dimension of economic relations Dimensional dimension, relationship dimension, legal relationship And the dimension of local identity. And The Management of historical sites for Buddhist tourism of local administrative organizations in Surat Thani through 8 activities. 1. Research or knowledge building to promote cooperation with educational institutions. 2. Assessment of value and potential. Of archaeological resources to create a tourist attraction. 3. Knowledge management about resources, budget, personnel, knowledge and technology. 4. The advocate needs knowledge from the Fine Arts Department. 5. The network builds cooperation at the local, governmental and public sectors. Restoration, reprocessing, and rebuilding may have budgetary constraints. 7. Use of rules, regulations, regulations and control regulations. Provisions of the local business community and 8. The activities related to archaeological resources by promoting community enterprise in areas more.

Keyword: Management, Archaeological sites, Buddhist tourism, Local Administrative Organizations

บทนำ

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแหล่งโบราณสถานได้ช่วยส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของพระพุทธศาสนา การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและการทำนุบำรุงพุทธศิลปกรรมภายวัดของประเทศไทย รวมทั้งมีส่วนต่อการสนับสนุนให้เกิดรายได้กับวัด ชุมชนและ

ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาการจัดการความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่สถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้น หน่วยงานทั้งองค์กรทางพระพุทธศาสนา องค์กรภาครัฐด้านการท่องเที่ยวและเครือข่ายผู้ประกอบการ ควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ทั้งระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับในองค์กรสงฆ์ ตลอดจนต้องสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการทำงานในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการเตรียมความพร้อมต่อผลกระทบที่จะเกิดจากขยายตัวของ การข้ามย้ายพรมแดนของนักท่องเที่ยวซึ่งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา มีความจำเป็นต้องประเมินผลกระทบในระยะยาว (พระมหาเสรีชน นริสสโร (พันธ์ประโคน) สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วนิชชานนท์, ๒๕๕๖) อีกทั้งอุปสรรคต่อการจัดการแหล่งโบราณสถาน คือ การไม่มีข้อมูลอาจจะเกิดจากไม่เคยมีการสำรวจตรวจค้นหามาก่อน โบราณสถาน ศาสนสถานรกร้างที่สำรวจพบ ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถานไว้แล้วแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัย หรือไม่มีการบูรณะปฏิสังขรณ์นำมาใช้ประโยชน์ ถูกปล่อยทิ้งไว้เฉยๆ ขาดการดูแลจัดการทำนุบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ท้องถิ่นยังขาดคนที่มีความรู้ในบางเรื่อง อีกทั้งยังขาดนักวิชาการทางด้านในการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีเพราะมีจำนวนมาก (สายันต์ ไพรัชญาจิตร ,๒๕๔๘ : ๗๗-๘๐)

บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถาน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติที่กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ดังนั้น แผนและการกำหนดขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างน้อย ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่ ๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการเองทั้งหมด หมายถึง เป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ/ผู้จัดสรรงบประมาณ) หรือผู้รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการงบประมาณ แล้วขอให้กรมศิลปากรเป็นเจ้าของเรื่อง (เจ้าภาพ) รับผิดชอบดำเนินการด้านวิชาการและเทคนิค และกรณีที่ ๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้จัดสรรงบประมาณแต่วัด โบสถ์ มัสยิด หรือเอกชนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโบราณสถาน หรือกรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายเป็นผู้จัดสรร

และบริหารงบประมาณเอง^๑ ทำให้เห็นว่า การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถกระทำได้และมีส่วนที่สำคัญต่อการตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่อันมา พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญในการจัดระบบ และกลไกต่าง ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในปัจจุบัน การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งการเข้าร่วมปฏิบัติธรรม ศึกษา ประวัติศาสตร์และพุทธศิลป์ แต่ยังมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน สังคม ภาค ธุรกิจค่อนข้างน้อย เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน การทำนุบำรุงศาสนากับธุรกิจควรจะดำเนินไปด้วยกัน อย่างสมดุลและไม่เสียภาพลักษณ์ เช่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง อบต. และ อบจ. เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีการจัดการขยะ ทำความสะอาดบริเวณวัด และดำเนินการอยู่ในขอบเขตธุรกิจที่เหมาะสม^๒ ในท่ามกลางความก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่กำลังจะมาถึงในต้นปีหน้าที่จะต้องปรับตัวลงสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดอัตลักษณ์ที่น่าดูน่าชมของชาวต่างชาติที่เข้ามาเก็บเกี่ยว และทัศนจรโบราณสถานในวัดทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีที่สามารถประกันความเชื่อมโยงทางศิลปวัฒนธรรมไทย และป้องกันความเสื่อม ความถดถอยวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้ตระหนักในคุณค่าของแหล่งโบราณสถานซึ่งได้ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากรจำนวนหลายวัดและที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ยังมีอุปสรรคเชิงการบริหารจัดการภาคการท่องเที่ยวที่ไม่สามารถนำไปสู่การกำหนด กลไก กระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับเครือข่ายการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพแห่ง การพัฒนาความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงมาผนวกกับการบริหารขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจนสามารถสร้างให้เกิดความสำเร็จและเพิ่มพูนมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้กับประชาชนใน จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริม การท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

^๑ วุฒิสสาร ต้นไชย, การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

^๒ สายชล ปัญญาชิต, การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.komchadluek.net/detail/20130808/165421/สกว.หนุนมจรขง วิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ วิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ ๑. ขอบเขตเนื้อหาทางการบริหารจัดการ ๒. ขอบเขตเนื้อหาแหล่งโบราณสถาน ๓. ขอบเขตเนื้อหาทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ ๔. การส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ด้วยการออกสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) รวมทั้งหมด ๑๓ รูป/คน และ ๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ๕ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระภิกษุสงฆ์จำนวน ๒ รูป กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๒ ท่าน และกลุ่มนักประวัติศาสตร์หรือนักวิชาการวัฒนธรรมและนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์จำนวน ๒ ท่าน กลุ่มภาคีเอกชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑ ท่าน รวมทั้งหมด ๗ รูป/คน

ขอบเขตด้านสถานที่ มุ่งศึกษาพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน และที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ – ตุลาคม ๒๕๕๙

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยประกอบด้วย ๒ เทคนิค ได้แก่ ๑.เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ ๒. เทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อดังต่อไปนี้

๑. วิเคราะห์องค์ความรู้ของเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่ง โบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญด้วยการวิเคราะห์ กระบวนการ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่ง โบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยใช้การ วิเคราะห์แบบการจำแนก การจัดข้อมูล และการบรรยายความจากเนื้อหาตามกรอบวัตถุประสงค์

๓. การสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผล ตรวจสอบ และขอคำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการ ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการแหล่ง โบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดก่อนที่ สรุปลงการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. การสรุปลงการวิจัยเป็นการตรวจสอบให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ และครบถ้วน นำ ผลการวิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะและนำเสนอต่อที่คณะกรรมการสถาบันวิจัยเพื่อตรวจสอบความ ถูกต้อง

๖. จัดทำเป็นรูปเล่มที่ฉบับสมบูรณ์นำส่งผลการวิจัยที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย

กระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมร่างแผน ทหลายประการ เพื่อรองรับการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในขอบเขต บริบทที่อำนาจหน้าที่และบทบาทจะกำหนดให้สามารถปฏิบัติได้โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของการ รื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาให้สามารถแปรสภาพมาเป็นการท่องเที่ยว สมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมกับสามารถยกระดับกิจกรรมไปสู่ความเป็นมืออาชีพเชิงการท่องเที่ยว ในอำเภอไชยาที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถตอบโจทยพุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ผ่าน อารายธรรมศรีวิชัยอันเป็นแหล่งก่อกำเนิดสรรพวิชาการต่าง ๆ เช่น มวยไชยา พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว อนุสรณ์สถานเจ้าเมืองไชยา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและแหล่งโบราณสถานเหล่านี้จะเริ่มต้น ด้วยการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสัมผัส และซึมซับความเป็นตัวตนของลูกหลานเมืองไชยา

ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ๖ ด้าน ได้แก่

มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือในเชิงทุนทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอำเภอไชยาในรูปแบบสองศาสนาที่อาศัยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันมาอย่างยาวนานที่มีนัยยะทางประวัติศาสตร์ ประเพณี กิจกรรมทางสังคม การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วไปที่มีความเอื้ออาทรต่อกันอย่างสงบสุขภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เป็นความพยายามไปอีกขั้นหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งจะมีลักษณะ ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ ความสัมพันธ์ระดับประชาชนทั่วไป ระดับที่ ๒ ความสัมพันธ์ระดับผู้นำ ระดับที่ ๓ ความสัมพันธ์นักธุรกิจชุมชนหรือนักธุรกิจอื่นๆ และระดับที่ ๔ ความสัมพันธ์ระดับหน่วยงานรัฐ

มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ากำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองต่อการรายได้ภาคประชาชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานอาจจะมีต้องมีการกำหนดแผนการอย่างน้อย ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนการปฏิบัติงาน ๒. แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ ๓. แผนการบริหารงบประมาณหรือเงิน และ ๔. แผนการต่อยอดนายทุนชุมชน

มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินภายใต้แผนปฏิบัติการ ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนกำหนดนโยบายเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม ๒. กำหนดแผนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม ๓. แผนการจัดโครงการสำนึกรักบ้านเกิด และ ๔. แผนการจัดการโครงการประเพณีวันทำความสะอาด (Big cleaning day) ๕. แผนการจัดการระเบียบวินัยลักษณะตัวแทน ๖. แผนการสร้างข้อบังคับ และ ๗. การจัดร้านขายของฝากพระราชรัฐ ที่เอื้อต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย การกำหนดเครือข่ายภาคประชาสังคม การทำงานร่วมกับองค์กรรัฐอื่น ๆ สถาบันทางพระพุทธศาสนา ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และชมรมอื่นๆในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นอุปสรรคโดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพร้อมกับกรมศิลปากรเชิญมาให้ความรู้ในเรื่องขอบเขตของข้อกฎหมายและการปฏิบัติของเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

มิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในอำเภอไชยานอกจากแหล่งโบราณสถานที่มีจำนวนมากแล้วยังมีประเพณี อารยธรรมอีกมากมายเพราะพื้นที่แถบนี้เป็นชุมทรัพย์ที่ตกทอดมาจากอารยธรรมศรีวิชัยทำให้ทุนทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่จำนวนมากที่ก่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดพระบรมธาตุคู่บ้านคูเมืองไชยา วัดแก้ว วัดหลง และแหล่งโบราณสถาน

อื่นๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเผยแพร่พระพุทธรูปของหลวงพ่อบุญทาสที่สร้างความเจริญและแหล่งศึกษาความรู้สายธรรมะ ยังมีศาสตร์ของมวยไชยาที่โด่งดังไปทั่วโลก เป็นต้น

การวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมภายใต้องค์ความรู้ด้วยการศึกษาวิจัยผ่านการประสานเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ซึ่งในจังหวัดจะมีศักยภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองต่อการสร้างความรู้ที่จะสามารถสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์แต่ละท้องถิ่นให้มีความชัดเจนทางโบราณคดีมากที่สุด

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี คุณค่าของแหล่งโบราณสถานอย่างวัดพระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดหลง เป็นต้นให้ประชาชนและคนในพื้นที่รู้จักคุณค่าของความเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการประเมินคุณค่าและการพัฒนาศักยภาพทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การประเมินทางด้านการจัดกิจกรรม การประเมินทางด้านการสื่อสารและให้ความรู้ การประเมินทางด้านการประชาสัมพันธ์ การประเมินทางด้านการประสาน การประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประเมินศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี การประเมินศักยภาพประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร การจัดการความรู้จะต้องเป็นไปตามระเบียบการบริหารงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านบุคลากรอาจจะต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน มีการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษาดูงานแนวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้บุคคลที่ถูกละเลยสำหรับการทำงานเฉพาะเรื่องและมีความรู้ในเรื่องนั้นมากที่สุดพอที่จะเข้ามารับผิดชอบหลักที่มีศักยภาพการในดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน ด้านการจัดการองค์ความรู้ การใช้ทักษะในการบริหารตลอดจนความสามารถของผู้บริหารที่ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงมูลค่าของภาคการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานที่ขยายขอบเขตสิ่งที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามากิจกรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธรูป

๔. การบริหารรักษา / รักษา บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการดูแลรักษาตั้งอาจจะต้องมีการบูรณาการเพื่อการทำงานด้านการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการดึงเอาศักยภาพหรือจุดแข็งของแต่ละองค์กรมาทำงานภายใต้เครือข่ายเดียวกันให้มากที่สุด เช่น องค์ความรู้การดูแลรักษาจะอยู่ที่กรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ การทำงานภายใต้เครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงการท่องเที่ยวสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้โดยการลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อ

พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวหลัก หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการตั้งสถาบันทางการศึกษาทุกระดับให้เข้ามาร่วมกันทำงานอย่างเป็นเอกภาพซึ่งอาจจะให้ฝ่ายสำนักงานปลัดจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักก็ได้

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ ข้อจำกัดของบทบาทในการตั้งแผนงบประมาณเพื่อการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่แหล่งโบราณสถานอาจจะไม่ใช่ภารกิจที่จำเป็นมากนักเพราะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากแต่หากดูศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีศักยภาพอยู่บ้างแต่พลังยังไม่มากพอที่ตั้งแผนงบประมาณเพื่อสร้างใหม่ เป็นต้น

๗. การใช้กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน เป็นการมองถึงการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานภายใต้แผนที่การพัฒนาแหล่งโบราณสถานซึ่งส่วนมากหากเป็นตัวแหล่งโบราณสถานที่เป็นวัตถุจะอยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร แต่หากครอบคลุมภายนอกแหล่งโบราณสถานทีนอกเหนือจากการดูแลหลัก ฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถออกข้อเทศบัญญัติได้ หรือข้อบังคับบางอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การนุ่งผ้าสั้น การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะ เป็นต้น

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทรัพยากรทางโบราณคดี กิจกรรมสุดท้ายของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ส่งผลประโยชน์ไปยังประชาชนในพื้นที่ต่อการสร้างรายได้หลักให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย เช่น กลุ่มวิสาหกิจไขเค็มไชยา กลุ่มมัดหมี่ผ้าไหมพุมเรียง กลุ่มเลี้ยงอาหารทางทะเล กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้จะได้รับผลประโยชน์ได้โดยตรง

อภิปรายผล

กระบวนและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมแผนงานหลายประการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น แผนจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ แผนการดูแลรักษา แผนเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ แผนงบประมาณ แผนการประชาสัมพันธ์ แผนสร้างความเป็นเจ้าของร่วม แผนกิจกรรมการท่องเที่ยว และแผนสร้างองค์ความรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา (๒๕๕๕ : ๓๓)** วิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตกรรมฝาผนังในภาคตะวันออก พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์จิตกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกจำเป็นจะต้องมีการวางแผนชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับจิตกรรมฝาผนังและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช**

(๒๕๕๖) พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มิติความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายมีแนวโน้มที่จะต้องส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย หรือ การทำงานที่มีข้อผูกมัดแบบหลวม อย่างเช่น การลงนาม MOU ระหว่างกัน ร่วมกันของเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (๒๕๕๙ : ๑๖๗)** การรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธผ่านการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ย่อมสามารถดำเนินการได้แต่จะต้องเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ มีการประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการดูแลอาณานิคม ด้านกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กานต์วี ชมเชย^๓** วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สัน พบว่า มิวเซียมสยามเป็นพิพิธภัณฑ์แนวใหม่ คือ แนว discovery museum ที่เน้นการสร้างประสบการณ์สดใหม่ให้แก่ผู้เยี่ยมชมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างสนุกสนาน

ประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากและมีการพูดถึงบ่อยครั้งที่สามารถพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการก็คือ การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือให้มากที่สุดไม่ว่าจะองค์กรในพื้นที่หลัก หน่วยงานรัฐที่มีศักยภาพการทำงานด้านการท่องเที่ยว สถาบันสงฆ์ และชุมชน เป็นต้น แต่ภาพดังยังไม่มีความชัดเจนในแนวทางการมีส่วนร่วมมากนักสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา^๔** พบว่า การ

^๓กานต์วี ชมเชย, การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษามิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิม ทอมป์ สัน, รายงานการวิจัย, (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗), หน้า ข.

^๔พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๑, ปีการศึกษา ๒๕๕๕ : ๓๓.

สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มและผู้นำกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

สำหรับประเด็นการใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อเทศบัญญัติได้ หรือข้อบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมที่ท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การนั่งช้าง การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะเป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช**^๕ วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการจัดการด้านกฎหมายทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาไม่ได้มีการวางกฎหมายที่ตายตัวและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ**^๖ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พบว่า บุคคลากรต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามหลักสากลโดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมองเห็นคุณค่าของแหล่งโบราณสถานอันเป็นทุนทางอารยธรรมของคนไทยที่สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานแต่กระนั้น การกำหนดนโยบาย และกลไกการบริหารต่าง ๆ การศึกษาประวัติแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาภาคเอกชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานรัฐและประชาชนจะช่วยให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีอย่างสมบูรณ์ เพราะคณะผู้วิจัย ได้แก่ ดร.สามารถ บุญรัตน์ และดร. บัญญัติ แพรกปาน สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่การวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ร่วมกันสนทนากลุ่มที่ได้เป็นอำนวยการ

^๕ ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^๖ สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๑-๒.

สะดวกในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัย จึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปนกรณ์ ทองคำนุช. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ, ๒๕๕๖.

พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑. ๒๕๕๕ : ๓๓.

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ. รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๓. (กันยายน - ธันวาคม). ๒๕๕๙ : ๑๖๗.

วุฒิสาร ตันไชย. การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam๑.htm> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๐].

พระมหาเสรีชน นริสสรโร (พันธ์ประโคน) นายสายชล ปัญญชิตและนายภูเบศ วัฒนชานนท์, การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สายันต์ ไพเราะภูจิตตร. การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แกน จันทร จำกัด, ๒๕๔๘.

สายชล ปัญญชิต. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.komchadluek.net/detail/๒๐๑๓๐๘๐๘/๑๖๕๔๒๑/สกว.หนุนมจรชงวิจัยจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ.html> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙].

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. พுகาม : เส้นทางสู่มรดกโลก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖.

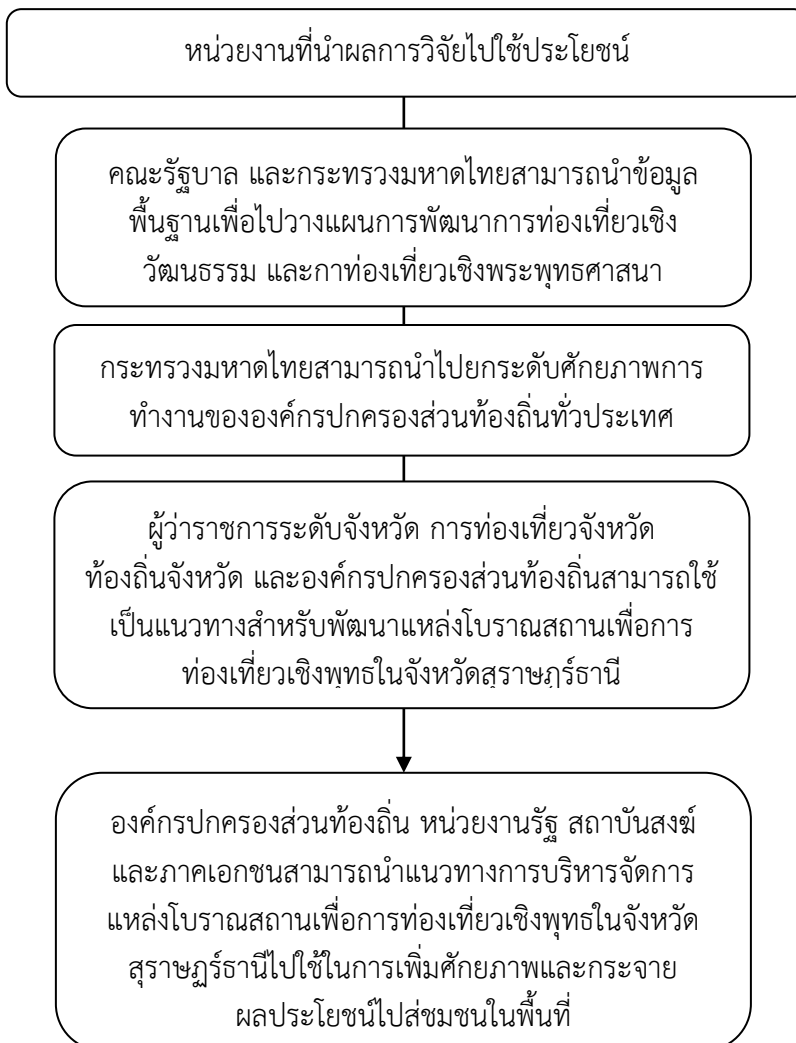
สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖.

สุวิภา จำปาวัลย์และธัญญา พรหมบุรมย์. แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือนอำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

ภาคผนวก : ข

การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานต่าง ๆ

ภาคผนวก : ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่รับจากโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่ได้รับจากโครงการ

กิจกรรม	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ	บรรล วัตถุประสงค์	ผลที่ได้รับ
๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ทราบข้อมูลพื้นฐาน และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่แหล่งโบราณสถานยังมีส่วนเกี่ยวข้องที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบการท่องเที่ยวหลัก แต่กระนั้นให้ความสำคัญยังไม่ได้ขับเคลื่อนไปอย่างจริงจังมากนักทำให้การทำรายได้จากการท่องเที่ยวจากแหล่งโบราณสถานยังคงหาแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้นซึ่งเชื่อกันว่าภาพตามแหล่งโบราณสถานในจังหวัดสุราษฎร์ธานีพร้อมที่ได้รับโอกาสในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ในอนาคตตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้	ข้อ ๑ และ ๒	ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปประกอบเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะการวางนโยบายภาคการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีกลไกและกระบวนการสำหรับการพัฒนาตามแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ของตนเองเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายต่าง ๆ ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด
๒. การลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เจาะลึกแก่ผู้เชี่ยวชาญในระดับผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ทราบถึงข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติการและการบริหารจัดการเชิงองค์กรที่จะต้องมีความพร้อมทั้งคน งาน และกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดพร้อมกับสะท้อนปัญหา และ	ข้อ ๑ และ ๓	ทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีผลได้ผลเสียในการวางกลไก และแนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการพัฒนา กิจกรรมในหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ

	<p>แนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเชื่อมโยงถึงกันกับวิถีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับแหล่งโบราณสถานมากที่สุด</p>		<p>กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามแบบอย่างวิถีชีวิตของคนในพื้นที่อำเภอไชยาจนทำให้เกิดโอกาสในการสร้างรายได้และปรับตัวในการรองรับกิจกรรมตามความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่อย่างไรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการอบรม แลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่าย และชุมชนในพื้นที่บ่อย ๆ จนเห็นเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากที่สุด</p>
<p>๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก</p>	<p>ทราบถึงความเกี่ยวข้องและร่วมมือของเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในอำเภอไชยาทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกที่พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่แสดงให้เห็นภาพของการจัดการแผนงาน การจัดการส่วนงาน การมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้เข้ามาทำงานทางด้านที่ตนเองมีความถนัดและชื่นชอบรวมทั้งความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ของตนเองแต่ถึงอย่างไรก็ตามการควบคุมแผนกิจกรรมควรมีการประเมินและตรวจสอบกระบวนการขับเคลื่อน</p>	<p>ข้อ ๒ และ ๓</p>	<p>ทำให้ทราบถึงผลสำเร็จในเชิงการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พยายามจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานถึงแม้ว่าตนเองจะไม่ได้เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการภายในแหล่งโบราณสถานนั้นๆ แต่ก็อาจจะมีส่วนในการขับเคลื่อนไปสู่ภาพการท่องเที่ยวในเชิงวิถีวัฒนธรรมด้วยโดยเฉพาะความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันพระพุทธศาสนา กรมศิลปากร ภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐอื่นๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การสะท้อนมุมมองในเชิงความลำบากในกระบวนการจัดการเพื่อการ</p>

	เคลื่อนที่มองถึงชุมชนและประชาชนเป็นสำคัญ		ท่องเที่ยวที่ผนวกด้วยกิจกรรมเชิงพุทธยังคงต้องหาคำตอบทั้งการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มทำให้ทราบว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานในพื้นที่อำเภอไชยาอีกทั้งการนำหลักพุทธมาประกอบใช้เพื่อการบริหารองค์กรให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของชุมชนที่จะก่อเกิดการต้อนรับนักท่องเที่ยวสายวัฒนธรรมท้องถิ่น
๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	ทราบถึงข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตระหนักถึงศักยภาพชุมชนภายใต้ความเป็นประวัติศาสตร์และบริบทแหล่งโบราณสถานที่ยาวนาน อีกทั้งการวางแผนในระดับเครือข่ายความร่วมมือภาคส่วนต่างๆ จนกลายเป็นแผนงานร่วมกันหรือเป็นเจ้าของแผนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี	ข้อ ๑, ๒, ๓.	ทำให้ทราบถึงกระบวนการและกลไก อีกทั้งความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งการสนับสนุนแผนเชิงบูรณาการทำงานร่วมกันอย่าเป็นระบบภายใต้การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันอันมีเป้าหมายหลักก็คือนักท่องเที่ยวจะได้รับคุณค่า

			และให้ความสำคัญ มองเห็นคุณค่าแหล่งโบราณสถานในฐานะอารยธรรมโบราณ
๔. รายงานฉบับสมบูรณ์	<p>ได้รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ครบ ๓ ประการ คือ</p> <p>๑. เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี</p> <p>๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี</p> <p>๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี</p>	ข้อ ๑, ๒, ๓.	<p>ได้รายงานการวิจัยที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สามารถต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่การวิจัยก่อเกิดคุณค่าทางแหล่งโบราณสถาน และรายได้ของประชาชนผ่านกิจกรรมตามวิถีวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ที่คนรุ่นก่อนได้สร้างแหล่งโบราณสถานไว้สำหรับการสักการบูชาที่สอดคล้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา</p>

ภาคผนวก : ง

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

The management of a tour to Buddhist Ruins of the local administration and the
province of Surat Thani

.....
คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าท่าน
เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้และประสบการณ์จึงได้คัดเลือกท่านในการสัมภาษณ์ ส่วน
ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้และให้มีขีด
ความสามารถและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

สำหรับคำถามการวิจัยประกอบด้วย ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์นี้เป็นอย่างสูง

พระมหาอิสรกานต์ ฐิตปุญโญ, ดร.

และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

คำนิยาม : การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง กิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการส่งเสริมหลักการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในพื้นที่แหล่งโบราณสถานอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น กิจกรรมการส่งเสริมการให้ทาน กิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิลป์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาให้กับนักท่องเที่ยว

แหล่งโบราณสถาน หมายถึง ถาวรวัตถุที่เป็นแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาทั้งที่ขึ้นทะเบียนต่อกรมศิลปากร และที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ :

อายุ/การศึกษา :

ตำแหน่ง :

ประสบการณ์การทำงาน.....

นับถือศาสนา.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ :.....

สถานที่ และเวลา :.....

ตอนที่ ๒ : คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ดังต่อไปนี้

๑. มีแหล่งโบราณสถานในเขตพื้นที่รับผิดชอบบ้างหรือไม่ ?

๒. ท่านมีนโยบายเพื่อการพัฒนาแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเหล่านั้นอย่างไร ?

๓. ท่านกระบวนกรและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร

๔. ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร

๕. การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้เป็นอย่างไร

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดีเป็นอย่างไร

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากรเป็นอย่างไร

- ๔. การบริหารรักษาเป็นอย่างไร
- ๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือเป็นอย่างไร
- ๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่เป็นอย่างไร
- ๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันเป็นอย่างไร
- ๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดีเป็นอย่างไร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ

เรื่อง

“การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

The management of a tour to Buddhist Ruins of the local administration and the
province of Surat Thani

.....
คำชี้แจง : แบบสนทนากลุ่มเฉพาะชุดนี้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อ
การท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า
ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้และประสบการณ์จึงได้คัดเลือกท่านในสนทนากลุ่มเฉพาะ
ส่วนความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้และให้มี
ขีดความสามารถและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป
สำหรับคำถามการวิจัยประกอบด้วย ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์นี้เป็นอย่างสูง

พระมหาอิสรกานต์ ฐิตปุญโญ, ดร.

และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

ตอนที่ ๒ : การประเมินและตรวจสอบองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ดังต่อไปนี้

๑. กลไกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรเป็นอย่างไร

๒. ประเมินตรวจสอบการพัฒนาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. การประเมินตรวจสอบผลการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘ ด้าน ได้แก่

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้เป็นอย่างไร

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดีเป็นอย่างไร

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากรเป็นอย่างไร

๔. การบริหารเป็นอย่างไร

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือเป็นอย่างไร

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่เป็นอย่างไร

๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกันเป็นอย่างไร

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดีเป็นอย่างไร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก : จ

รายนามผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์เชิงลึก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสันทนากลุ่ม

รายนามผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระกัณท์รัตน์ ฐานจาโร, พระวิथाการ วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายวิฑูร ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ชอบตราช, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางศรีณฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่
๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่
๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายสรารุช คาน, รองนายกเทศมนตรีตำบลพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนท่องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายมาโนช ธนอารักษ์, กรรมการชมรมพระเครื่อง จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม
๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายบุญรัตน์ ครุฑคง, อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางประสงค์ หิตอนันต์, ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนไข่มุกไชยา, วันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม

สนทนากลุ่ม พระครูธีรธรรมานุกฤต, ประธานศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม พระมหาเอกชัย จนทสิริ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม พระครูอภิวัฒน์ไชยคุณ, เจ้าอาวาส วัดพระประสพ อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.สุริยะ แซ่มศรีรัตน์, รองปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม อาจารย์ ดร.ปิ่นณพงค์ วงศ์ณาศรี, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม นายไพฑูรย์ ทองปาน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม ดร.คตียา आयู๋น, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ภาคผนวก : ช

ประมวลภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ประมวลภาพกิจกรรม
การออกภาคสนามสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัมภาษณ์ นางศรินฉัตร สมชาติ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่
๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายสมชาย เสมมณี, รักษาการแทนห้องเที่ยวและกีฬา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม
๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ วรรณนุช, นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๑
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายธวัช เมืองแมน, นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลลาดไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางประสงค์ หีตอนันต์, ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มไชยา, วันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายวิฑูร ชินโต, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ดร.ปทุมทิพย์ ทองเจริญ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายคุณัญพงษ์ ทหารไทย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่
๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระกัณท์รัตน์ ฐานจาโร, พระวิทยากร วัดสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๓
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระครูมหาเจติยารักษ์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, วันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ประมวลภาพกิจกรรม “สนทนากลุ่ม” (Focus Group)

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี

บรรยากาศในการสนทนากลุ่ม

ประมวลภาพกิจกรรม “สนทนากลุ่ม” (Focus Group)

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี
บรรยากาศในการสนทนากลุ่ม

ประวัตินักวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย พระมหาอิสรกานต์ ฐิตปุณฺโญ, ดร.

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Phra Maha Isarakarn chayaporn

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

๓. ตำแหน่งการบริหาร ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

๕. ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ ๘๗/๑ หมู่ที่ - ตรอก/ซอย - ถนน - หน้าเมือง

แขวง/ตำบล ตลาด เขต/อำเภอ เมือง

จังหวัด สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ ๘๔๐๐๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๙-๒๙๐๙๗๗๕ อีเมลล์ mcu_51@hotmail.com

๖. วุฒิการศึกษาปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ รัฐประศาสนศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย ดร.สามารถ บุญรัตน์

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Dr.Samart Boonrat

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย**๓. ตำแหน่งการบริหาร** กรรมการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๖/๑ หมู่ที่ ๗ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล พ่วงพรมคร เขต/อำเภอ เคียนซา

จังหวัด สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ ๘๔๑๖๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๙-๒๙๐๙๗๗๕ อีเมล sboonrut@gmail.com

๖. วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)**๗. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง** รัฐประศาสนศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย ดร. บัญญัติ แพรกปาน

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Mr.Banyat Praekpan

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำ**๓. ตำแหน่งการบริหาร** อาจารย์ประจำ**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๑๑๔ หมู่ที่ ๗ ตรอก/ซอย- ถนน -

แขวง/ตำบล บางจาก เขต/อำเภอ เมือง

จังหวัด นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ ๘๐๐๐๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๗๘๘๑๕๙๙๔ อีเมล Banyat2010hotmail.com

๖. วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก สาขาสังคมวิทยา**๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ** สาขาสังคมวิทยา, รัฐศาสตร์.

สรุปโครงการวิจัย

<p>สัญญาเลขที่ ว.๑๙๘/๒๕๕๙</p> <p>ชื่อโครงการ การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี</p> <p>หัวหน้าโครงการ พระมหาอิสรภานต์ ฐิตปุณฺโญ,ดร. และคณะ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีถ้ำ ๐๘๐๗๐๗๗๙๙๐ E-mail : mcu_51@hotmail.com</p>
<p>ความเป็นมาและความสำคัญ</p>
<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <ol style="list-style-type: none">๑. เพื่อศึกษาโลกและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี
<p>ผลการวิจัย</p> <p>กระบวนการและกลไกการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเตรียมวางแผนหลายประการเพื่อรองรับการสร้างแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในขอบเขตบริบทที่อำนาจหน้าที่และบทบาทจะกำหนดให้สามารถปฏิบัติได้โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาให้สามารถแปรสภาพมาเป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมทั้งสามารถยกระดับกิจกรรมไปสู่ความเป็นมืออาชีพเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอไชยาที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ผ่านอารยธรรมศรีวิชัยอันเป็นแหล่งก่อกำเนิดสรรพวิชาการต่าง ๆ เช่น มวยไชยา พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว อนุสรณ์สถานเจ้าเมืองไชยา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและแหล่งโบราณสถานเหล่านี้จะเริ่มต้นด้วยการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสัมผัส และซึมซับความเป็นตัวตนของลูกหลายเมืองไชยา</p> <p>ความสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเครือข่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า</p> <p>มิติความสัมพันธ์ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือในเชิงทุนทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอำเภอไชยาในรูปแบบสองศาสนาที่อาศัยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันมาอย่างยาวนานที่มีนัยยะทางประวัติศาสตร์ ประเพณี กิจกรรมทางสังคม การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงวัฒนธรรมพื้นบ้าน</p>

ทั่วไปที่มีความเอื้ออาทรต่อกันอย่างสงบสุขภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

มิติความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เป็นความพยายามไปอีกขั้นหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมภาคการมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งจะมีลักษณะ ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ ความสัมพันธ์ระดับประชาชนทั่วไป ระดับที่ ๒ ความสัมพันธ์ระดับผู้นำ ระดับที่ ๓ ความสัมพันธ์นักธุรกิจชุมชนหรือนักธุรกิจอื่นๆ และระดับที่ ๔ ความสัมพันธ์ระดับหน่วยงานรัฐ

มิติความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ากำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองต่อการรายได้ภาคประชาชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานอาจจะต้องมีการกำหนดแผนการอย่างน้อย ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนการปฏิบัติงาน ๒. แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ ๓. แผนการบริหารงบประมาณหรือเงิน และ ๔. แผนการต่อยอดนายทุนชุมชน

มิติความสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินภายใต้แผนปฏิบัติการ ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนกำหนดนโยบายเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม ๒. กำหนดแผนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม ๓. แผนการจัดโครงการสำนึกรักบ้านเกิด และ ๔. แผนการจัดการโครงการประเพณีวันทำความสะอาด (Big cleaning day) ๕. แผนการจัดการระเบียบวินัยลักษณะตัวแทน ๖. แผนการสร้างข้อบังคับ และ ๗. การจัดร้านขายของฝากประชารัฐ ที่เอื้อต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

มิติความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย การกำหนดเครือข่ายภาคประชาสังคม การทำงานร่วมกับองค์กรรัฐอื่น ๆ สถาบันทางพระพุทธศาสนา ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และชมรมอื่นๆในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นอุปสรรคโดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพร้อมกับกรมศิลปากรเชิญมาให้ความรู้ในเรื่องขอบเขตของข้อกำหนดและการปฏิบัติของเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

มิติความสัมพันธ์ทางด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในอำเภอไชยา นอกจากแหล่งโบราณสถานที่มีจำนวนมากแล้วยังมีประเพณี อารยธรรมอีกมากมายเพราะพื้นที่แถบนี้เป็นชุมทรัพย์ที่ตกทอดมาจากอารยธรรมศรีวิชัยทำให้ทุนทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่จำนวนมากที่ก่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดพระบรมธาตุคูบ้านคูเมืองไชยา วัดแก้ว วัดหลง และแหล่งโบราณสถานอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่พุทธทาสที่สร้างความเจริญและแหล่งศึกษาความรู้สายธรรมะ ยังมีศาสตร์ของมวยไชยาที่โด่งดังไปทั่วโลก เป็นต้น

การบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมภายใต้องค์ความรู้ด้วยการศึกษาวิจัยผ่านการประสานเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ซึ่งในจังหวัดจะมีศักยภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองต่อการสร้างความรู้ที่จะสามารถสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์แต่ละท้องถิ่นให้มีความชัดเจนทางโบราณคดีมากที่สุด

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี คุณค่าของแหล่งโบราณสถาน อย่างวัดพระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดหลง เป็นต้นให้ประชาชนและคนในพื้นที่รู้จักคุณค่าของความเป็น ประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการประเมินคุณค่าและการพัฒนาศักยภาพทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การประเมินทางด้านการจัดกิจกรรม การประเมินทางด้านการสื่อสารและให้ความรู้ การประเมินทางด้านการ ประชาสัมพันธ์ การประเมินทางด้านการประสาน การประเมินทางด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประเมิน ศักยภาพการทำงานด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดี การประเมินศักยภาพประสิทธิภาพการทำงานและการมีส่วนร่วม ของชุมชน เป็นต้น

๓. การจัดการความรู้เรื่องทรัพยากร การจัดการความรู้จะต้องเป็นไปตามระเบียบการบริหาร งบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านบุคลากร อาจจะต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน มีการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษา ดูงานแนวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้บุคคลที่ถูกวางตัวสำหรับการทำงานเฉพาะเรื่องและมีความรู้ใน เรื่องนั้นมากที่สุดพอที่จะเข้ามารับผิดชอบหลักที่มีศักยภาพการในดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่ง โบราณสถาน ด้านการจัดการองค์ความรู้ การใช้ทักษะในการบริหารตลอดจนความสามารถของผู้บริหารที่ ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงมูลค่าของภาคการท่องเที่ยวเชิงแหล่งโบราณสถานที่ย้ายขอบเขตสิ่งที่ น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามากิจกรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา

๔. การบริการ / รักษา บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการดูแลรักษาตั้งอาจจะต้องมี การบูรณาการเพื่อการทำงานด้านการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการดึงเอาศักยภาพหรือจุดแข็ง ของแต่ละองค์กรมาทำงานภายใต้เครือข่ายเดียวกันให้มากที่สุด เช่น องค์ความรู้การดูแลรักษาจะอยู่ที่กรม ศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

๕. การสร้างเครือข่ายขยายความร่วมมือ การทำงานภายใต้เครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริม ความสัมพันธ์เชิงการท่องเที่ยวสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้โดยการลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวหลัก หน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการตั้งสถาบันทางการศึกษาทุกระดับให้เข้า มาร่วมกันทำงานอย่างเป็นเอกภาพซึ่งอาจจะให้ฝ่ายสำนักงานปลัดจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักก็ได้

๖. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่ ข้อจำกัดของบทบาทในการตั้งแผนงบประมาณเพื่อการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่แหล่งโบราณสถานอาจจะไม่ใช่ภารกิจที่จำเป็นมากนักเพราะต้องใช้งบประมาณจำนวน มากแต่หากดูศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้ว่าจะมีศักยภาพอยู่ บ้างแต่พลังยังไม่มากพอที่ตั้งแผนงบประมาณเพื่อสร้างใหม่ เป็นต้น

๗. การใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการควบคุมและป้องกัน เป็นการมองถึงการควบคุม คุณภาพการปฏิบัติงานภายใต้แผนที่การพัฒนาแหล่งโบราณสถานซึ่งส่วนมากหากเป็นตัวแหล่งโบราณ สถานที่เป็นวัตถุจะอยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร แต่หากกรอบบริเวณภายนอกแหล่งโบราณสถาน

นอกเหนือจากการดูแลหลัก ฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถออกข้อเทศบัญญัติได้ หรือข้อบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การออกระเบียบการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน เช่น การนุ่งผ้าสั้น การใส่หมวก การใส่รองเท้าแตะ เป็นต้น

๘. การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดี กิจกรรมสุดท้ายของการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ส่งผลประโยชน์ไปยังประชาชนในพื้นที่ต่อการสร้างรายได้หลักให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย เช่น กลุ่มวิสาหกิจไข่เค็มไชยา กลุ่มมัดหมี่ผ้าไหมพุมเรียง กลุ่มเลี้ยงอาหารทางทะเล กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้จะได้รับผลประโยชน์ได้โดยตรง

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมองเห็นคุณค่าของแหล่งโบราณสถานอันเป็นทุนทางอารยธรรมของคนไชยาที่สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสทองในการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงโบราณสถานแต่กระนั้น การกำหนดนโยบาย และกลไกการบริหารต่าง ๆ การศึกษาประวัติแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนามัคคุเทศก์น้อย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานรัฐและประชาชนจะช่วยให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการกำหนดจัดเทศกาลการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานเชิงพุทธในเดือนละครั้ง เช่น ทุกวันที่ ๓๐ ของเดือน และระบุแต่ละกิจกรรมตามรอยอารยธรรมแต่ละแห่งจะช่วยให้เห็นภาพของการท่องเที่ยวในอำเภอไชยา